

FIRAT 2023

Vizyon ve Eylem Planı

Fırat 2023; Vizyon ve Eylem Planı
Tarihi Kentler Birliği (www.tarihiKentlerBirliği.org)
ÇEKÜL Vakfı (www.cekulvakfi.org) İşbirliği ile
Kentsel Strateji (www.kentselstrateji.com) tarafından hazırlanmıştır.
Aralık 2019

Hazırlama Ekibi

A.Faruk Göksu, Sıla Akalp, Sonia Irani, Hurşit Arslan

Tasarım Ekibi

Alp Arısoy, Batuhan Akkaya, Ceren Kılıç Hale, Çağla Kuşcu, Damla Turan, Demet Dinçer,
Dilara Sezgin, Edin Zaim, Elif Tan, Seda Gecü Erdem, Zeynep Hazar Arasan

Kentsel Strateji kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir, görseller kullanılabilir. (info@kentselstrateji.com)

Kapak Tasarımı: Demet Dinçer

Yayımlayan: Tarihi Kentler Birliği

Teşekkürler

Fırat Buluşmaları Organizasyonu İçin:

Levent İskenderoğlu, Mustafa Balaban, Bekir Sözen, Ahmet Tuncay Çağdaş, Fehmi Çağlayan, Birol Bayram
Güngör

Fırat Buluşmaları Ev Sahipliği İçin:

Arapgir Belediyesi, Akçadağ Belediyesi, Malatya Büyükşehir Belediyesi, Elazığ Belediyesi, Pertek Belediyesi,
Palu Kaymakamlığı, Palu Belediyesi, Kovancılar Kaymakamlığı, Kovancılar Belediyesi, Kovancılar
Ekinözü/Habap Köyü Muhtarlığı, Adıyaman Belediyesi

Fırat Buluşmaları Çalıştay Katılımcıları için:

Kamu, özel, sivil örgüt ile Bölge Üniversiteleri yöneticileri ve temsilcileri. (Bkz. Sayfa 21-26)

Fikir Katkıları İçin:

Asım Güzelbey, Sezer Cihan, Mithat Kırayoğlu, Hasan Özgen, Hurşit Arslan, Levent İskenderoğlu, Mustafa
Balaban, Mehmet Zülfü Yolga, Fatih Mehmet Çubuk, Cem Ayder, İsmail Kaygusuz, Cem Ayden

Fotoğraflar İçin:

Hurşit Arslan, Sonia Irani

İÇİNDEKİLER

1

CO

Ö

3

İz

ay

Ö

"FIRATI"

A

N

L

A

M

9

Karşılaştırmalarla Fırat

Fırat Buluşmaları 17

Fırat Ne Demek? 27

Fırat Değerleri

Fırat İçin Örnekler 73

83 Söylemler

95 Eylemler

11 Fırat Anatomisi

11 Fırat Stratejik ve Taktik Çerçeve

< 129 Fırat Havzası Yönetim Planı

"FIRATI"

L

B

L

A

L

A

L

A

L

A

L

A

L

A

L

A

81

Firat Projeleri 93141

Firat Tasarım İlkeleri 27

Yeni Nesil Rota Tasarımları 291

Firat Kurumsal Kimlik Tasarımı

N 1
= 0 I
cn <

ÖNSÖZ

FIRAT HAVZASININ GELECEĞİ

Fırat 2023 çalışması, yıllar önce başlayan uzun bir geçmişi içermektedir. Cumhuriyetimizin yüzüncü yılma dört yıl kala hazırlanan, farklı yaklaşımları ile "**kamu-yerel-sivil-özel**" kesimlerle tartışmaya açılan, kapsamlı-çok yönlü işbirlikleri sunan bu yol haritası, yeni birikimlerle eyleme dönüşme alanına farklı bir zemin oluşturmaktadır.

Hepimiz biliyoruz ki uygarlık tarihimizin ilklerinin yaşandığı, Fırat ve Dicle nehirlerinin oluşturduğu geniş Mezopotamya coğrafyasında, Göbeklitepe, Arslantepe ve bir dizi diğer kazılarda bilinmeyenlerin yeniden keşfedilmesi, keşfedilenlerin tarihsel kronolojiyi değiştirmesi, bize sürekli bu coğrafyada ileriye dönük düşünmenin ve eylem içinde olmanın ortak sorumluluğunu bir kez daha hatırlatmaktadır. Binlerce yıllık uygarlık katmanları, her katmanın verdiği yeni bilgiler, ilklerin yarattığı etkiler, özgün coğrafyanın gizeminin hâlâ korunduğuna işaret ediyor. Bu nedenle, uzun yıllar araştırma ve tartışma ortamı yaratan çalışmaya, "**Fırat 2023 Vizyon ve Eylem Planı**" adının verilmesi, günümüzde daha çok anlam kazanıyor. Çünkü Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında, yeni kuşakların beklentileriyle bu coğrafyaya yeniden bakmak zorundayız. Ürettiğimiz her çalışma, hem yeni kuşakların ihtiyaçlarını hem de yeni yönetim modellerini kapsayarak, zengin coğrafyamızı geleceğe taşımaktan sorumlu olmalı.

Ayrıca uygarlık tarihinin Anadolu'daki bu büyük birikimle ortaya çıktığı da düşünülürken, kısa vadede ulusal hedefimiz olan 2023, orta vadede ise Birleşmiş Milletlerin küresel hedefleriyle yerel ve küresel işbirliği ağının oluşturulması, doğal ve kültürel çevrenin bilimsel yaklaşımlarla bir bütün olarak ele alınması, artık bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Fırat 2023; kaçınılmaz olarak her kesimin, her aşamada katkı sağlayarak ortak ürettiği önemli bir belgedir. İnteraktif, katılımcı bir süreçle yapılan "**yerel toplantıların**" sonuçlarından süzülen bilgiler, bu belgeyle "**açık kaynak**" olarak paylaşılacak üzere hazırlanmış ve içeriğinin zenginleşmesi için sağlam bir zemin oluşturulmuştur. Bundan sonra gecikmeden Fırat 2023 çalışmasına bireyler, kurumlar, sivil örgütler, üniversiteler, özel sektör, yeni kuşak girişimciler katkı sağlamalıdır. "**Tarihi Kentler Birliği**" ile merkezi ve yerel yönetimlerin internet sayfalarında yayımlanması, çeşitli toplantılarda tartışılması, öneri ve görüşlerle güncellenmesi, sürekli gündemde tutulması hepimizin en önemli hedeflerinden biridir.

Fırat Yeniden Keşfedilmeli

Eğer şimdiden genç kuşakların bakış açıları ve katkılarıyla Fırat'ın geleceğini tasarlayacak olsak, Fırat Havzasındaki değerleri yeniden keşfetmeliyiz. İlk siyasal örgütlenmelerin, kent devletlerin ortaya çıktığı, yazının ve üretim araçlarının keşfedildiği, yeryüzü ilişkilerinin kurulduğu bu coğrafyada, somut ve somut olmayan mirası yeniden değerlendirecek bir süreci birlikte planlamalıyız. Şimdi artık sıra, yüzeysel incelemelerin yerini daha derinlikli incelemelerin almasında... Bir başka deyişle, birbirini tekrar eden projeler yerine, farklılık ve yaratıcılık öneren projelerde, deneyim-tasarım- yenilik-paylaşım gibi temel kavramların yerel yönetimlerde artık gündeme gelmesi gerekiyor. Özellikle "**deneyim paylaşımı**", böyle bir devingen süreçte elde edilecek tüm verilerin yeni bilgilerle harmanlanmasına yol gösterecek. Bu doğrultuda "**tasarım**" ise, farklı boyutlarıyla ele alınmalı. Yalnızca görsel tasarım değil, bu zorlu coğrafyada ortak yaşamının kurallarının oluşturulduğu yönetim biçimi ve üretim araçları gençlerle birlikte yeniden tasarlanmalı.

Ayrıca zaman yitirmeden yeryüzü ve gökyüzü ilişkisiyle ortaya çıkan bilimsel ve sezgisel çalışmalar dikkatle incelenerek, bu yolda elde edilen zengin "**bilimsel veriler**" günümüz yenilik hareketleriyle buluşabilmeli. Çok yönlü birikimi içeren Mezopotamya coğrafyasının, binlerce yıllık "**inanç zenginliğinin**" öğeleri olan masallar, destanlar, hikâyeler, müzik kültürü, kırsal alanlardaki yaşama deneyimleri gençlere ulaşabilen. Kültürel mirasımızı ise, artık tek bir başlık altında düşünmekten uzak durmalıyız. Bu nedenle, ister istemez başta bölge üniversiteleri olmak üzere her kesime büyük görevler düşüyor. Özellikle eksiksiz hazırlanmış "**çok boyutlu envanterlerin**" varlığı, önceliklerin saptanmasında en önemli yön verici kilit taşıdır.

Aynı zamanda değerlerin geleceğe aktarılmasında yeni yöntemler ve araçlar geliştirilmesini öneren Fırat 2023; merkezi ve yerel yönetimleri tarafından dikkatle incelenmeli, sürekli izlenmeli, süreklilik kazandırılmalı. Bölge ve yöre ekonomisine katkı sağlayacak **"yeni kuşak girişimler"**, bu kapsamda dikkate alındığında, havza ölçeğinde önemli bir değere dönüşecektir. Başlıkların ve olanakların genişlediği böyle bir dönemde, geleceğin sorumluları gençlerin gücüyle yöre halkının bilgi ve deneyimiyle harmanlanacak yeni üretim sistemleri, ortak değerler ve ortak yarınlar için Fırat Havzasının olmazsa olmazı olmalıdır. Kaçınılmaz olarak, yönetim mekanizmaları ve sivil örgütler tüm olanaklarını bu yolda birleştirmelidir.

Fırat Farklılıklarıyla Yeniden Düşünülmeli

Gelinen bu süreçte, Fırat'ı farklı düşünmek için dikkate alınması gereken farklı bakış açıları, havza kentlerine her aşamada yol gösterecektir. **"Birey-toplum"**, **"kent-kır"**, **"kamu-yerel-sivil- özel"**, **"bölge-yöre"**, **"yerel-küresel"** gibi birbiriyle etkileşim halindeki kavramlar, yeni ilişkilerin oluşmasında etkili olacaktır. Fırat 2023 Planı, özel bir coğrafya olan Anadolu'nun zenginliğinin ve çeşitliliğinin somut bir yansımasıdır. Çünkü hazırlık sürecinde buluşanlar bu çeşitliliğin kaynağıdır. Doğal olarak uluslararası anlaşmalar ve ilkeler dikkate alınarak kısa-orta-uzun vadeli söylem ve eylemler, **"etkileşim ve paylaşım"** ana konularının üzerine kurgulanmıştır. Bu nedenle; Tunceli, Elazığ, Malatya, Adıyaman, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Hatay illeri, kısacası su kenarı yerleşmeleri ile onu etki altına alan diğer yerleşimleri de kapsamı, **"Tarihi Kentler Birliği"** yönetiminin aldığı en önemli stratejik karardır.

Verilerin zengin varlığına dayanan bu çalışmada, ayrıca Fırat Havzasının yukarı-orta-aşağı Fırat yerine suyu eksenine alan doğusu ve batısı, kuzeyi ve güneyi ile ortak ve bütüncül ele alınması sağlanmıştır. Kentlerimiz arasındaki toplumsal sınırlar, havza boyutuna çıktığımızda kaynaştırıcı bir sorumluluğa gerek duyulmaktadır. Kültürümüzün yansıması olan farklı konulardaki işbirliği ağları bu belgede ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Özellikle, kırsal ağların oluşması ve kırsal kalkınma için çok önemli ipuçları sunulmaktadır. Biliyoruz ki, **"doğa-kültür-insan"** ayrılmaz bir bütündür. Bu nedenle, miras dediğimizde üçünün uyumlu birlikteliğiyle, ancak kır ve kenti koruyarak kalkınma modelleri uygulayabiliriz. Arkeolojik alanların varlığı, doğadaki canlı çeşitliliği, yer altı mirası gibi başlıklarda, koruma-yaşatma dengesini doğru kurmalıyız. Son buluntuların ışığında, ortak vizyon **"Fırat Korunmalı, Bölge Kalkınmalı"** olarak saptanmıştır. **"Fırat'a Can Veren Su"** ise, bu çalışmanın ortak söylemidir.

"Fırat 2023 Vizyon ve Eylem Planı" gecikmeden yaşama geçtiğinde, bu büyük uygarlık coğrafyasının gün yüzüne çıkma onuru hepimizin olacaktır. Öncelikle bu çalışmayı hazırlatan, hazırlayan ve katkı sunan herkese içten teşekkürlerimi sunarım. Özellikle yeni kuşak beklentileri dikkate alan genç tasarımcıların katkılarının ise, çok değerli olduğunu bir kez daha vurgulamak isterim. Bu yolda yıllar önce **"İçinden Su Geçen Kentler"** programını başlattığımız dönemde, suyun hayat veren kutsallığıyla birlikte şunu da vurguladık: Tarihin her dönemini içeren, yaşamın kesintisiz sürdüğü bir süreçte suyun derinliği ve kaçınılmaz varlığı, uygarlığa da yaşam hakkı tanıyacaktır...

Sularımız, tüm bu uygarlıkları besleyen, kültürü var eden gücünü yitirmeden bereketiyle akmaya devam etmelidir...

Prof. Dr. Metin Sözen

Fırat 2023

YÖNETİCİ ÖZETİ

'Aşağı Fırat Havzası Strateji ve Yol Haritası' 2015 yılında, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi koordinasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarla yapılan geniş katılımlı ortamlarda, Kentsel Strateji tarafından hazırlanmıştı.

'Fırat 2023 Vizyon ve Eylem Planı' ise Fırat Havzası'nın tümünü kapsayan, yine katılımcı ortamlardaki görüş ve beklentileri içeren, 2023 yılını hedefleyen kısa vadeli program ve projeler ile orta vadeli süreci kapsayan söylem ve eylemleri kapsayan bir çalışma olarak Tarihi Kentler Birliği (TKB) ve ÇEKÜL Vakfı işbirliği ile yine Kentsel Strateji tarafından hazırlanmıştır.

Fırat 2023 çalışması. Cumhuriyetimizin kuruluşun 100. yılında yeni hedefleri belirlemek, 2023 yılına kadar öncelikli olarak yapılması gerekenler ve gelecek yüzyıl için yeni hedefleri belirleyen bir çerçeve sunmaktadır.

Ayrıca, Birleşmiş Milletler'in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ninden 13 de söylem ve eylemlerin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Yüzyıl içinde Cumhuriyetimizin elde ettiği kurumsal, bireysel birikim ve beceriyi, yeni nesil yaklaşımlar ve projeler ile doğal ve kültürel mirasımızı gelecek yüzyıllara taşıma hedefi ile bu çalışma farklı bakış açısıyla genç tasarımcılarla birlikte hazırlanmıştır.

Bu çalışma, Aşağı Fırat Havzasını da bütüncül olarak ele alan ve hatta havza ile etkileşim içinde bulunan aşağıdaki illeri kapsamaktadır.

- Tunceli
- Elazığ
- Malatya
- Adıyaman
- Şanlıurfa
- Gaziantep
- Kilis
- Kahramanmaraş
- Osmaniye
- Hatay

Kısa adı **Fırat 2023** çalışması uluslararası ve ulusal boyutta örnek olma özelliğini taşıması ve özellikle herkesin ortak mirası olan doğa ve kültürel mirasın korunması için Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel 17 hedeften 13 hedefi bu çalışmada öncelikli ele alınmıştır.

- 01- Yoksulluğa Son
- 03. Sağlıklı Bireyler
- 06- Temiz Su ve Sıhhi Koşullar
- 07- Erişilebilir ve Temiz Enerji
- 08- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
- 09- Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
- 10- Eşitsizliğin Azaltılması
- 11- Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları
- 12- Sorumlu Tüketim ve Üretim
- 13- İklim Eylemi
- 14- Sudaki Yaşam
- 15- Karasal Yaşam
- 17- Hedefler İçin Ortaklıklar

2018'i kültürel miras yılı ilan eden UNESCO'nun o yıl için ilan ettiği 10 temel konu da bu çalışmanın kapsamı içine dahil edilmiştir..

1. Paylaşılan Miras
2. Okuldaki Miras
3. Miras İçin Gençlik
4. Değişmekte Olan Miras
5. Turizm ve Miras
6. Mirası Sahiplenme
7. Risk Altındaki Miras
8. Mirasla İlişkili Beceriler
9. Tüm Miras İçin
10. Miras Bilimi

Ayrıca, Avrupa Birliği, 'Su Çerçeve Direktifi' ilkeleri de Nehir Havzası yönetimi konusunda bazı temel ilkeleri belirlemiştir. Bu ilkeler de yeni bir havza yönetim modelinin oluşturulması için değerlendirilmiştir.

1. Halk Sağlığı
2. Su Kalitesi
3. Kirliliğin Azaltılması
4. İşbirliği ve Yönetim
5. Sürdürebilir Kullanım
6. Adil Ücretlendirme
7. Su Herkesin

Uluslararası taahhütler, ilkeler dikkate alınarak Fırat 2023 Planı kısa, orta ve uzun vadeli söylem ve eylemleri, **ETKİLEŞİM** ve **PAYLAŞIM** ana temaları üzerine 10 tema ile kurgulanmıştır.

1. Ağ ve Yönetim
2. Keşfetme ve Tasarım
3. Bellek ve Buluşma
4. Üretim ve Pazarlama
5. Yaşam ve Miras

Fırat 2023, farklı yöntem, içerik ve genç tasarımcı ekibi ile hazırlandı. Planın temel hedefi bölgesel ve yerel işbirliği çerçevesinde ortak değerleri, geleceğe taşıyacak, yeni bir yaklaşımı bölgede yaşayan ve çalışan herkes ve her kesimin benimseyeceği, kendini içinde bulacağı ortak harekete dönüştürmektir.

Fırat 2023;

- Fırat'ı Anlamak
- Fırat'ı Planlamak
- Fırat'ı Tasarlamak olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır.

Her bir bölüm, bölge ve yerel katılımcılar ile genç tasarımcıların işbirliği ve yeni nesil bakış açıları ve beklentileri ile hazırlanmıştır.

A- Fırat'ı ANLAMAK

Fırat'ı anlamak bölümünde Fırat değerleri ve fırsatları ile uluslararası deneyimlerden alınan dersler detaylı olarak incelenmiştir. Bu bölüm;

- Karşılaştırmalarla Fırat
- Fırat Buluşmaları
- Fırat Ne Demek?
- Fırat Değerleri
- Fırat İçin Örnekler başlıklarında ele alınmıştır.

Karşılaştırmalarla Fırat başlığında Fırat Nehri ve havzasındaki değerleri diğer nehir ve havza büyüklükleri ile karşılaştırılmış, Fırat Buluşmalarında ise bölgenin merkezi yönetim, yerel ve sivil örgütleri ile bir araya gelinmiş, Fırat'ın geleceği için öneri ve projeler tartışılmıştır.

Fırat Buluşmaları başlığında katılımcı toplantılarda önerilerin alınması ve ortaklaştırılması için farklı yöntemler kullanılmıştır. Katılımcı toplantılarda önerilerin alınması ve ortaklaştırılması için farklı yöntemler kullanılmıştır. Plan hazırlama sürecinde;

- Fırat Buluşmaları (merkezi ve yerel yönetimler, özel ve sivil toplum temsilcileri)
- Görüşmeler (belediye başkanları, tarihçiler, uzmanlar, akademisyenler)
- Değerlendirme (TKB, ÇEKÜL Vakfı, Kentsel Strateji) olmak üzere 3 temel çalışma yapılmıştır.

Bu bölüm; Fırat'ı ve Fırat için yapılan çalışmaları geçmişten günümüze kadar stratejik ve sezgisel analizlerle

anlaşılmasını sağlayan ve Fırat'ın ayrıcalıklı değerlerini görünür hale getiren çalışmaları da ele almaktadır.

Fırat buluşmalarındaki çalıştay katılımcıları, masa başı çalışmalar sonucunda Fırat Ne Demek? sorusunun yanıtları 10 temel başlıkta düzenlenmiştir:

1. İlkler
2. Suların Buluşması
3. Kültürlerin Birikimi
4. Gizemli Coğrafya
5. Üretim Biçimleri
6. Yeniden Keşfetmek
7. Renk ve Form
8. Şifa
9. Yaşayan Miras
10. Erk Yönetimi

Kültürel ve doğal çeşitlilik yönünden pek çok değer geçmiştenden günümüze kadar geldiği Fırat coğrafyasındaki değerler, çalıştay katılımcılarının önerileri, alan ve masa başı çalışmaları ortaya çıkarılmış ve sentez yapılmıştır.

Bu bölümde son olarak, Fırat için örnek olabilecek uluslararası havza örneklerinin özellikleri ve deneyimlerden alınan dersler mesajlar olarak verilmiştir.

B- Fırat'ı PLANLAMAK

Bu bölümde ise ortak değerleri, ortak gelecek için planlayan söylem ve eylem çerçevesi ele alınmıştır. Fırat'ın bölge ve havza boyutunda planlanması için su ortak paydası altında temel planlama ilkeleri değerlendirilmiştir.

Fırat sorunlarına müdahale biçimleri ve fırsatları ortaya çıkaran 'Fırat Anatomisi' ve özellikle Mekânsal Gelişme Stratejilerini oluşturmak üzere "Ne ve Nasıl?" sorularının yanıtladığı stratejik ve taktik çerçeve hazırlanmıştır. Ayrıca, geniş bir coğrafyayı kapsayan ve uluslararası sınırları da kapsamına alan Fırat Havzasının Yönetim Planı ve Çerçeve Planlar önerilmiştir.

Bu bölümde aşağıdaki başlıklar ele alınmıştır:

- Söylemler
- Eylemler
- Fırat Anatomisi; Mekansal Gelişim Stratejisi
- Fırat Stratejik ve Taktik Çerçeve
- Fırat Havzası Yönetim Planı

Fırat'ın geleceğini belirleyecek söylemler, SU ana teması ile belirlenmiştir. Fırat ve kollarının oluşturduğu havza suyun bereketi ile zenginlik sunmaktadır.

Su ana teması ile 5 söylem belirlenmiştir:

1. Suyun Birleştirici Gücü
2. Suyun Yaratma Dinamiği
3. Suyun Gelen Yaşamın Mirası
4. Suyun Bereketinin Ürünleri
5. Suyun Sırlarının Gizemi

Söylemlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 5 eylem ise yine SU teması ile etkileşim içinde ortaya konulmuştur:

1. Suyun Birleştirici Gücünü Yeniden Düşünmek
2. Suyun Yaratıcı Dinamiğini Yeniden Keşfetmek
3. Suyla Gelen Yaşamın Mirasını Sürdürmek
4. Suyun Bereketinin Hasatlarını Yeni Nesil Ekonomilerle Değerlendirmek
5. Suyun Sırlarının Gizemini Hissetmek

Mekansal Gelişme Strateji Anatomisi kısaca 'Fırat Anatomisi' 5 temayı öncelikli ele almaktadır. Sorunlara müdahale biçimleri ve fırsat alanlarını ortaya koyan 'Fırat Anatomisi' mekânsal stratejileri aynı zamanda tasarım ilkelerinin de ana çerçevesini oluşturmaktadır:

1. Su
2. Topoğrafya
3. Üretim
4. Katman
5. Yaşam

Ne ve Nasıl Yapmalı? sorularının yanıtlarının mekânsal şemalarla arandığı 'Stratejik ve Taktik Çerçeve' ise Fırat'ın mekânsal, ekonomik ve toplumsal kalkınma çerçevesini ortaya koymaktadır.

Bu bölümde son olarak Havza Yönetim Planı önerisi tartışmaya açılmak üzere sunulmaktadır. Özellikle uluslararası örnek ve hedefler dikkate alınarak bölgeye özgü bir yönetim planı çerçevesi farklı boyutları ile ele alınmıştır.

C- Fırat'ı TASARLAMAK

Fırat'ın kısa, orta ve uzun vadeli program ve projeleri tasarım düşüncesi yaklaşımı ile bu bölümde ele alınmıştır. Fırat'ı keşfetme ve çözümleri birlikte tasarlama ilkesi ile strateji, yönetim, ürün, süreç, etkinlik, servis, uygulama araçları vb gibi tasarım önerileri sunulmuştur.

Fırat'ı Tasarlamak bölümünde ise aşağıdaki başlıklarda farklı tasarım tipolojileri önerilmiştir:

- Fırat Projeleri
- Fırat Tasarım İlkeleri
- Rota Tasarımları
- Fırat Kurumsal Kimlik Tasarımı

Fırat Projeleri 10 başlık altında değerlendirilmiş ve tasarımcılar tarafından görünür kılınmıştır:

1. Fırat Ağı
2. Fırat Sahnesi
3. Fırat Belleği
4. Fırat Yaşamı
5. Gizemli Fırat
6. Fırat İzleri
7. Fırat Zamanı
8. Fırat Yolculuğu
9. Fırat Şifası
10. Fırat Lezzetleri

Fırat için geliştirilecek projelerin bütüncül olarak hazırlanması için Tasarım İlkeleri hazırlanmıştır. Bu çalışmada önerilen ve daha sonra katılımcı ortamlarda geliştirilecek olan temel ilkeler tasarım kodlarına dönüştürülmelidir.

Rota Tasarımı başlığında ise kültür, tarih, ekonomi, ekoloji, gastronomi, tasarım, bilim, teknoloji, felsefe, inanç vb. konularda uzmanlaşmış ve bu konulara ilgi duyanların bir araya geldikleri bir **YENİ NESİL ROTA** tasarlanarak deneyimlerin gittikçe artan paylaşımlarla çoğalması ve yeni keşif rotalarının oluşmasına yönelik tasarımlar önerilmiştir.

Bu bölümde son olarak, Fırat ruhunu yansıtan, ortak değerleri, ortak dil ile paylaşan bir kurumsal kimlik çalışması önerilmiştir. Bu öneri de diğer öneriler gibi tartışılmalı ve Fırat ortak iletişim stratejisi tasarlanmalıdır.

Özetle Fırat 2023 çalışması kısa vadede 2023, orta vadede de 2030 yılını hedeflemektedir. Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılında, gelecek yüzyılın temel söylem ve eylemlerini yeni nesil bakış açısı ile ortaya koyacağımız yeni süreci tasarlamalıyız.

Sonuç olarak yeni yüzyıl için yeni bir kalkınma modeli tasarlanmalıyız. Bu da **Tirat Korunmalı, Bölge Kalkınmalı**' temel ilkesi ile olmalıdır.

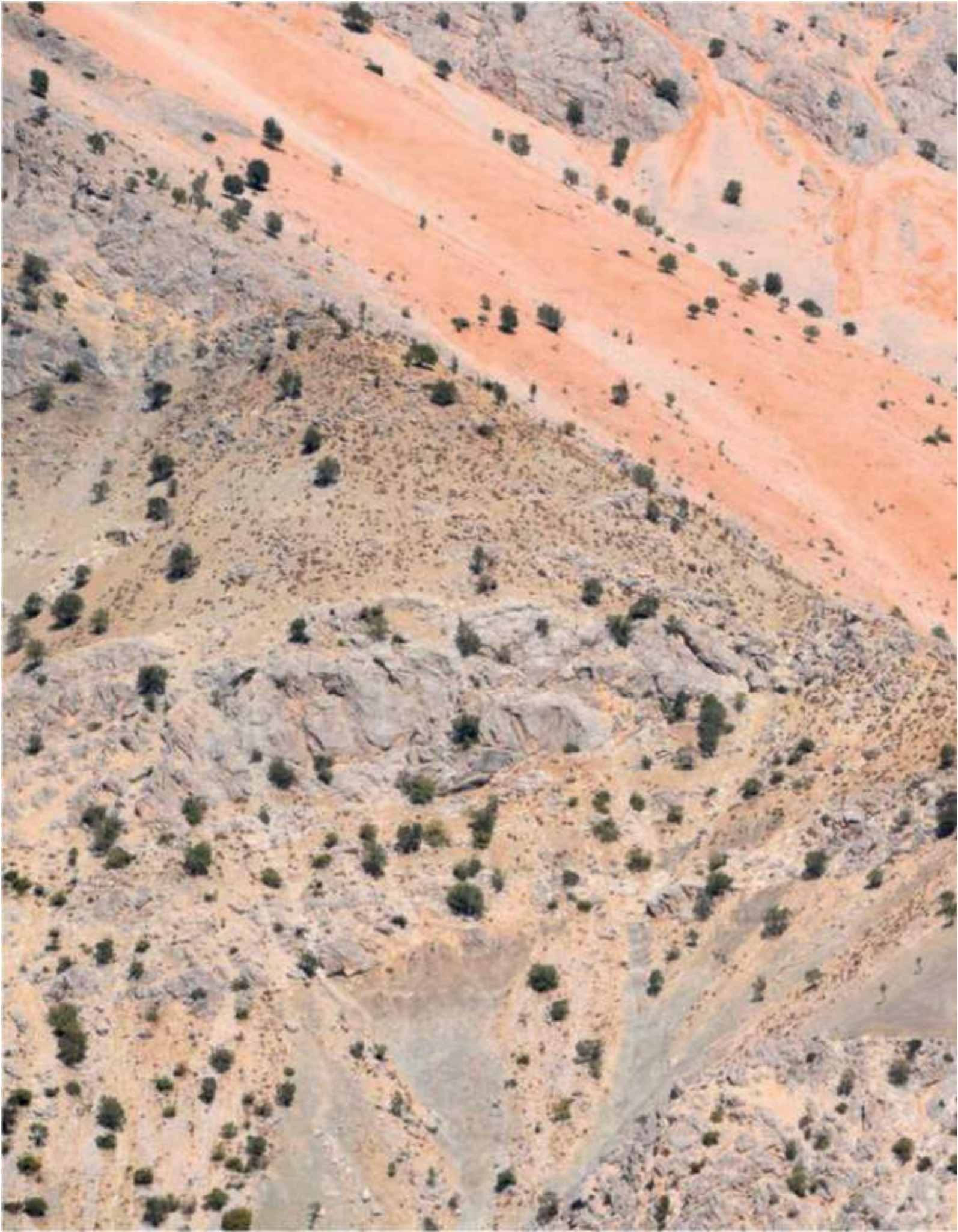
Fırat'ı anlamak, planlama ve tasarlamak bölümleri ile hazırlanan Fırat 2023 çalışması, her bir bölümde ortaya koyduğu değerler, tespitler ve çözüm önerileri ile farklı bakış açısı ve farklı sunum tekniği ile bir tartışma, önerileri sürekli ele alma yaklaşımı ile bir açık kaynak olarak hazırlanmıştır.

Her bireyin, kamu ve özel sektör ile sivil toplum örgütlerinin sürekli katkı sağlayacağı bu çalışma, başta Tarihi Kentler Birliği olmak üzere tüm yerel yönetimlerin internet sayfalarında yayınlanmalı ve katkılar alınmalıdır.

IVHId

KARŞILAŞTIRMALARLA

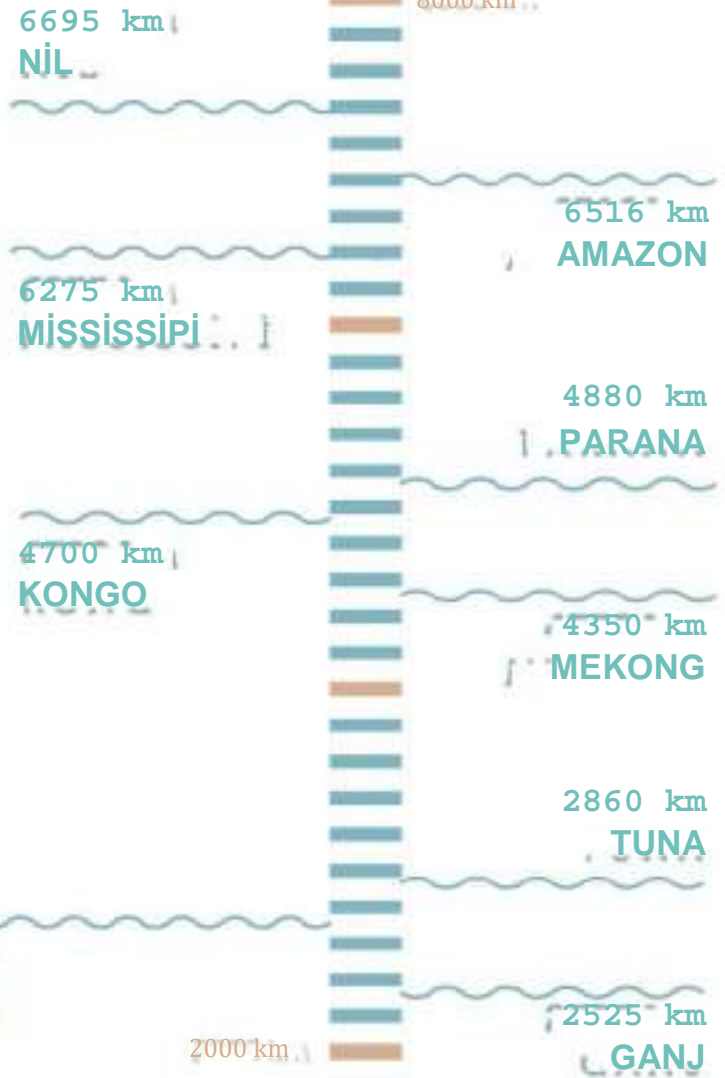
“TİDAN”

KARŞILAŞTIRMALARLA "FIRAT"

DÜNYADAN
DA BÜYÜK!*

UZUNLUK
km

K

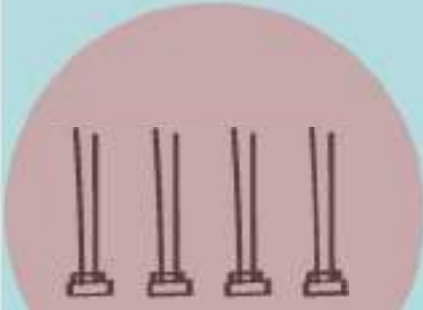
Fırat Gölü Olurken Belgeseli; Haşan Özgen

SU ALTI
KÖYLER

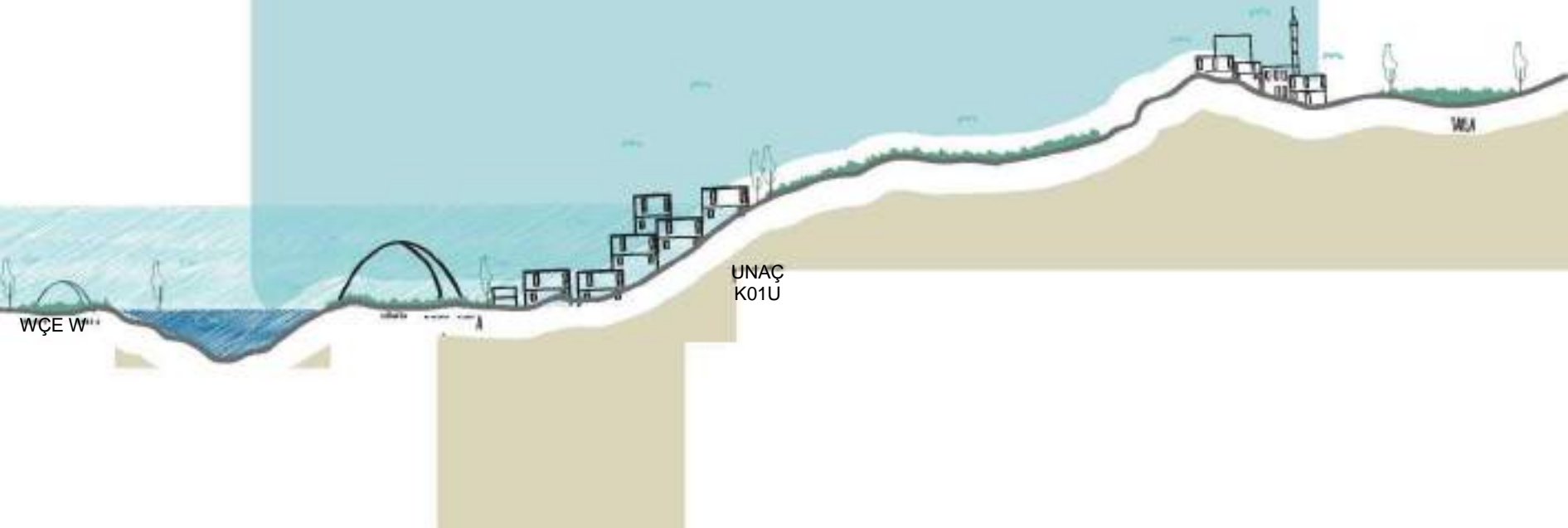
SU VE
TOPRAK

BİNLERCE
YILLIK
TARİH

SU ALTI
HÖYÜKLER

WÇE W

UNAÇ
K01U

M4

KIYI, UUGUSU
BATISI BİR

GEÇİT; KÖPRÜ

YOL; İPEKYOLU

KEŞİF;
GEÇMİŞ, GELECEK

ZİLLER; DOĞA VE SU

SU ÇİZGİSİ; SUYUN
ALTI

MÖZAIK;
ÇEŞİTLİLİK

TAŞ;
YAŞAM KÜLTÜRÜ

KÖY; KIR VE KIYI

UYGARLIK; ANTİK
KENTLER

GÖÇ

DUYGU

HASAT

ZANAAT

EFSANE

TAT

İNANÇ

TOPRAK

ZAMAN

DEĞİŞİM

"FIRAT" BULUŐMALA

FIRAT BULUŞMALARI

Firat 2023 alıŐması, **ARAŞTIRMA** ve **FIRAT BULUŞMALARI** olmak üzere iki önemli ve birbirini tamamlayan bir süreç sonunda hazırlanmıştır.

Araştırma alıŐmaları sürecinde;

- 2015 tarihli "Aşağı Fırat Havzası; Strateji ve Yol Haritası" çalışması kapsamında yapılan çalışmalar yeniden değerlendirilmiş,
- Fırat Havzasına ilişkin üniversiteler ve uzmanlar tarafından yapılan araştırmalar ve çalışmalar incelenmiş,
- Bölgedeki Kalkınma Ajanslarının Bölge Planları ve çalışmaları ile GAP ve DSİ İdaresinin çalışmalarından yararlanılmıştır.

Fırat Buluşmaları sürecinde ise;

1. Kamu, Özel ve Sivil Toplum Örgütleri temsilcileri ile çalıştaylar düzenlenmiş,
2. Sektörün önde gelen kurum ve kişileri ile ikili görüşmeler yapılmış,
3. Yerel tarihçiler ile yerel gezginlerin görüşleri alınmıştır.

Fırat Buluşmaları paydaşların belirlenmesinde temel kriter, yerele ait kamu, özel ve sivil örgüt temsilcilerinin dengeli olarak seçilmesidir. Paydaşların seçilmesi, çalıştay sürecinin düzenlenmesinde ÇEKÜL bölge ve kent temsilcileri ile bölgedeki yerel yöneticiler etkili olmuştur.

Çalıştayın içeriği, yöntemi ve soruların belirlenmesi için Tarihi Kentler Birliği (TKB), ÇEKÜL Vakfı ve Kentsel Strateji yöneticileri ve tasarımcıları ile ODAK TOPLANTISI yapılmıştır.

Bu toplantıların temel amacı ise çok kapsamlı Fırat Havza Yönetimi konusunun uluslararası boyutu ve trendleri ile bölge insanının beklenti ve önerilerini de dikkate alarak yeni açılımları tartışmaya açmaktır.

Fırat buluşmalarında beklenti, katılımcıların Fırat 2023 Vizyon ve Eylem Planı sürecine kendi başarı öyküleri ile katkıları almak ve gelecek ile ilgili görüş ve önerilerini toplamaktır. Fırat buluşmaları kapsamında 4 çalıştay gerçekleştirilmiştir.

- 1. Çalıştay -----

3 Ekim 2019 tarihinde, Malatya- Akçadağ ilçesi, Levent Vadisinde.

x— 2. Çalıştay -----

4 Ekim 2019 tarihinde, Elazığ-Harput', Palu, Kovancılar, Tunceli-Pertek'te.

,— 3. Çalıştay -----

5 Ekim 2019 tarihinde, Malatya-Arapgir ilçesinde.

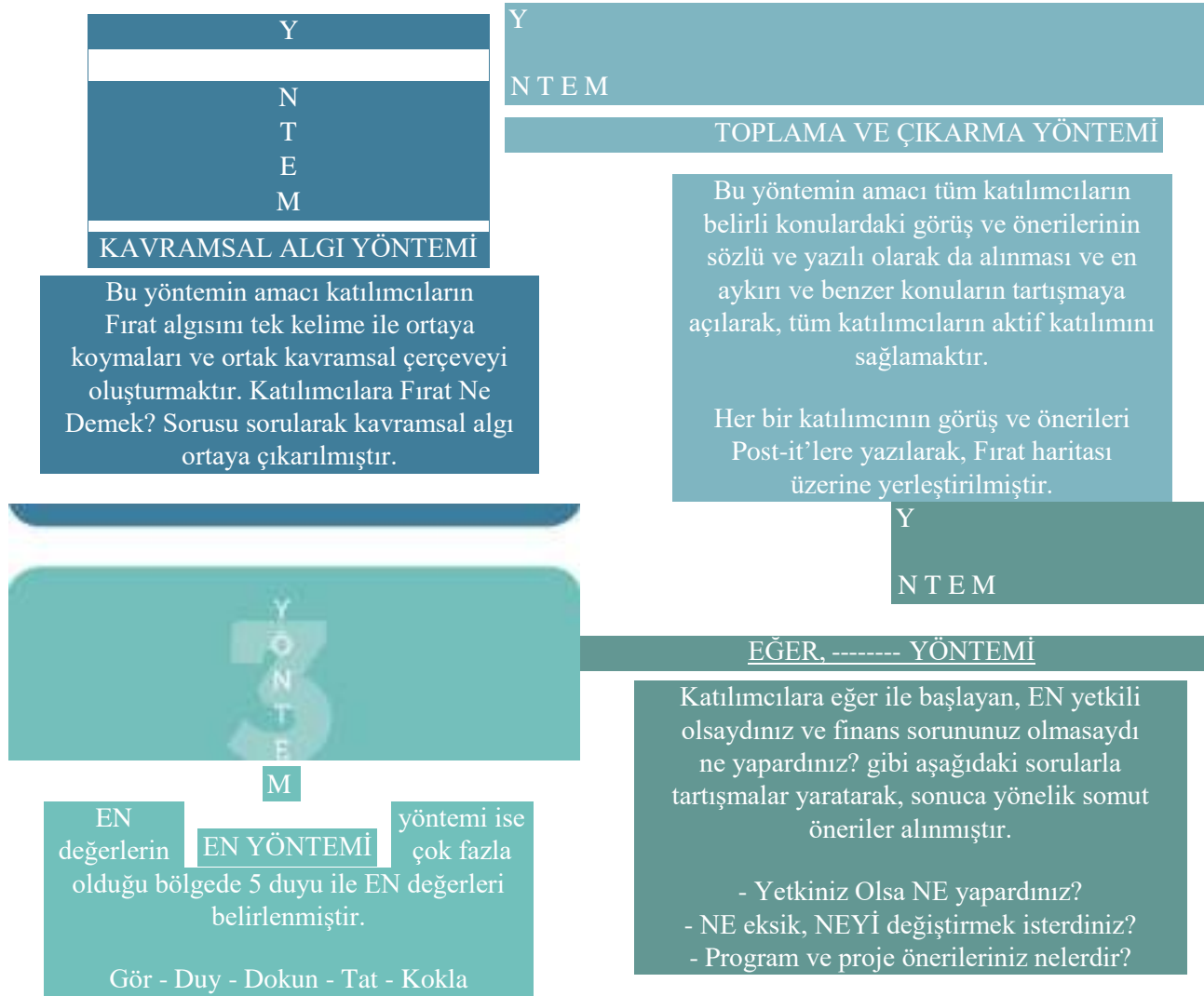
x— 4. Çalıştay -----

12 Ekim 2019 tarihinde, Adıyaman-Merkez'de.

Çalıştayların ana teması ETKİLEŞİM ve PAYLAŞIM olarak belirlenmiştir. Fırat havzasında kurumsal ve tematik etkileşim ve değerlerin ortak paylaşımı için NE Yapılmalı? ve Nasıl Yapılmalı? sorularının yanıtlanmasına yönelik sorunlar ve fırsatlar, katılımcılarla tartışılmış, sorunların çözümü için öneriler alınmıştır.

Ortak Gündem:

- Fırat'ın ortak değerleri nedir?
- Ortak gelecek için ortak öneriler nedir?
- Ortak gelecek için ne yapalım, nasıl yapalım?

Sonuç olarak, Fırat 2023 Vizyon ve Eylem Planı, geniş paydaş katılımı ile farklı ortamlarda ve farklı yöntemlerle alınan katkılarla hazırlanmıştır.

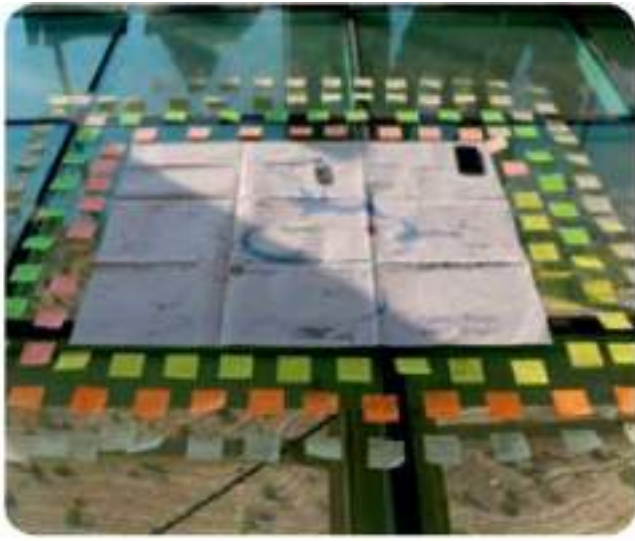
Ç A LIŞ TA

AKÇADAĞ - MALATYA

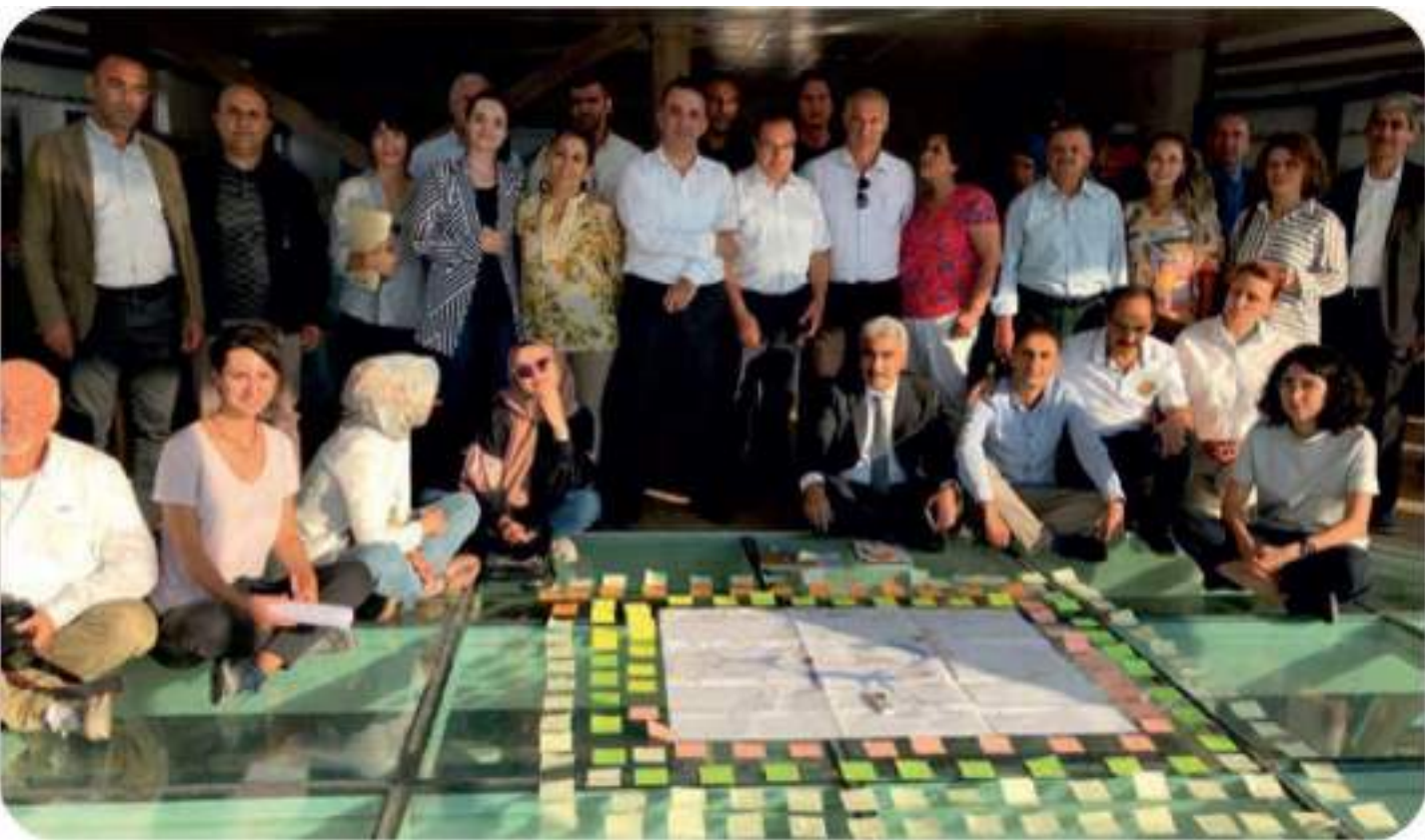
KATILIMCILAR

- Ali Kazgan - Akçadağ Belediye Başkanı
- İsa Özkan - Darende Belediye Başkanı
- Turan Karadağ - Hekimhan Belediye Başkanı
- Erol Yiğit - Malatya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Bşk.
- Levent Iskenderoğlu - Çekül Vakfı Doğu Anadolu Araştırmaları Merkezi Koordinatörü
- Ayşenur Gültekin - ÇEKÜL Vakfı
- Bahar Arslan - Mimarlar Odası
- Fatma Altas - Mimarlar Odası
- Fuat Mandal - Malatya Büyükşehir KUDEB
- Tayfun Kizildag - Malatya Büyükşehir KUDEB
- Fatih Kizildag - Malatya Büyükşehir KUDEB
- Bekir Sözen - ÇEKÜL Vakfı
- Ruhan Doğan - Malatya Büyükşehir Belediyesi
- Eyüp Işık - Akçadağ Belediyesi
- Bayram Güngör - Belleğini Koruyan Kentler Derneği
- Mustafa Turhan - Akçadağ Belediyesi
- Hakan Akbulut - Egi Mahallesi
- Fatih Mehmet Çubuk - İnönü Üniversitesi Öğrenci Toplulukları
- Gökçe Boyraz - Malatya Büyükşehir Belediyesi KUDEB
- Gülseren Karadağ - Hekimhan Belediyesi
- Gamze Cansu Erine - Akçadağ Belediyesi
- Mesut Kayas - Arapgir Belediyesi
- Eyüp Özpolat - Yeşilyurt Belediyesi
- Mercan Sari - Battalgazi Belediyesi
- Sibel Elmas - Battalgazi Belediyesi
- Sanih Sahingir - İnönü Üniversitesi Arama Kurtarma
- Orhan Dinç - İnönü Üniversitesi Arama Kurtarma
- Nihat Şanlı - İnönü Üniversitesi Arama Kurtarma
- Ceren Kılıç - Tasarımcı
- Seda Gecü - Tasarımcı
- Hurşit Arslan - ÇEKÜL Vakfı
- Sonia İrani - Kentsel Strateji
- Sıla Akalp - Kentsel Strateji
- A. Faruk Göksu - Kentsel Strateji

LEVENT VADİSİ
AKÇADAĞ-MALATYA
ÇALIŞTAYI

Ç
A
L

k

HARPUT - ELAZIĞ

KATILIMCILAR

- Şahin Şerifoğulları - Elazığ Belediye Başkanı
- Abdulvahap Yoğunlu - FKA Genel Sekreteri
- Aygün Çam - Yukarı Fırat Kül. Der. - Müzik Öğretmeni
- Suat Yaşa - Elazığ Ticaret Ve Sanayi Odası Meclis üyesi
- Oktay Eran Yalnız - Köy Derneği Başkanı
- Ahmet Demirdağ - İl Kültür Ve Turizm Müdürü
- Murat Ergen - Kent Konseyi Başkanı
- Cahit Can - Harput Dernek Yönetimi
- Cem Bayındır- Av. Araştırmacı yazar
- Servet Karataş- Y.Mimar, Restoratör
- Ahmet Özden Özen - Elazığ Belediyesi Kültür Müdürü
- Zülküf Canpolat - Harput Mahalle Muhtarı
- Kazım Sanaç - Mimarlar Odası Elazığ Şube Başkanı
- Mustafa Balaban - ÇEKÜL Vakfı
- Servet Karakaş - Mimar
- Mithat Çoşkun - Mimar
- Nevzat Ülger - Yazar
- Bekir Sözen - ÇEKÜL Vakfı Malatya Temsilcisi- Ekonomist
- Mustafa Özatay - FKA Uzman
- Prof. Dr. İsmail Aytaç - Fırat Üni. Öğr. Üyesi, Harput İÇkale Kazı Bilimsel Başkanı
- Prof. Dr. Asaf Varol - Fırat Üni. Öğr. Görevlisi
- Prof. Dr. Eyüp Bağcı - Biyolog, Fırat Üniversitesi Öğr. Üyesi-Fırat Üni. Harput Der. Bşk.
- Doç.Dr. Cem Ayden- Fırat Üni. Öğr. Görevlisi- Fotoğraf Sanatçısı
- Haluk Çakır - Elazığ Belediyesi KUDEB Sorumlusu
- Süleyman Yapıcı - Elazığ Belediyesi, Araştırmacı ve Yazar
- Elif Tath - Elazığ Belediyesi KUDEB, Sanat Tarihçisi
- Ercan Kan - Elazığ Müze Müd., Arkeolog
- Alperen Çetintaş - İnşaat Müh.
- Gülay Çetintaş - Şehir Plancısı
- Aydın Ersöz - Elazığ Tic. Ve San. Odası Meclis Üyesi, Elektrik-Elektr. Müh.
- Ceren Kılıç - Tasarımcı
- Seda Gecü - Tasarımcı
- Hurşit Arslan - ÇEKÜL Vakfı
- Sonia İrani - Kentsel Strateji
- Sıla Akalp - Kentsel Strateji
- A. Faruk Göksu - Kentsel Strateji

HARPUT-ELAZIĞ
ÇALIŞTAYI

PERTEK-TUNCELİ ÇALIŞTAYI VE ALAN GEZİSİ

Ç A
L
A

PERTEK - TUNCELİ

- Ruhan Alan-Pertek Belediye Başkanı
- Mustafa Balaban - ÇEKÜL Vakfı
- Dr.Ebru Doğan - Y.Mimar-Munzur

KATILIMCILAR

- Üniversitesi Öğr. Görevlisi
- Alican Altınkaynak - Şehir Plancısı
- Serkan Sevim - Biyolog
- Berfin Tosun - Makine Müh.
- Tuncay Tekin - Öğretmen, Pertekliler Yard.Vakfı
- Mehmet Zülfü Yolga - Emekli, TUDAK
- Bekir Sözen - ÇEKÜL Vakfı Malatya
- Özgün Anlaş - Belediye Meclis Üyesi
- Erol Acar - Emekli Fransızca Öğretmeni
- Yurdal Orhan - Pertek Argep
- Serhat Yıldız - Pertek Argep
- Abdullah Özel - Pertek Argep
- İsmail Kayvar - Pertek Emekli Öğrtemen
- Gözdenur Aydal - Pertek Belediyesi
- Canan Çetintaş - Pertek Belediyesi
- Meral Ünlü - Pertek Belediyesi
- Serhat Çiftçi - Pertek Gençlik Spor Müdürü
- Funda Bahat - Pertek Halk Eğitim Mrkz. Müd.
- Haşan Solmuş - Pertek Kaymakamlığı Proje Brm.
- Tahsin Yıldırım - Eski Belediye Başkanı
- Özgür Orhan - Pertek Eğitim Kültür ve Spor
- Selçuk Özgür - Pertek Beton
- Ceren Kılıç - Tasarımcı
- Seda Gecü - Tasarımcı
- Hurşit Arslan - ÇEKÜL Vakfı
- Sonia İrani - Kentsel Strateji
- Sıla Akalp - Kentsel Strateji
- A. Faruk Göksu - Kentsel Strateji

Ç
A
L

I
Ş
A

ARAPGİR - MALATYA

KATILIMCILAR

- Haluk Cömertoğlu - Arapgir Belediye Başkanı
- Levent Iskenderoğlu - Çekül Vakfı Doğu Anadolu Araştırmaları Merkezi Koordinatörü
- Ayşenur Gültekin - ÇEKÜL Vakfı
- Mesut Yavaş - Arapgir Belediyesi Kültür Ve Sosyal İşler Müdürü
- Gazi Doğan - Divriği Belediyesi Özel Kalem
- Tuncay Çağdaş - Arapgir Belediyesi ÇEKÜL Temsilcisi
- Bayram Koç - Arapgir Belediyesi - İmar Ve Şehircilik Müdürü
- Etem Kılıç - Kemaliye Belediyesi - Meclis Üyesi
- İsmail Türk - Divriği Belediyesi - Meclis Üyesi
- Veyis Koçkaya - Belediye Meclis Üyesi
- Hakan Gök - Divriği Belediye Başkanı
- Mustafa Gürbüz - İliç Belediye Başkanı
- Mehmet Karaman - Kemaliye Belediye Başkanı
- Ayfer Zencirkaya - Arapgir Belediyesi, Turizm Ofisi
- Ali Uslu - Ağın Belediye Başkanı
- Mehmet kızıl - Arguvan Belediye Başkanı
- Kamil Gültekin - Kemaliye Belediye Meclis Üyesi
- E Hakki Atmaç - Divriği Belediye Meclis Üyesi
- Ömer Kahveci - Divriği Belediye Meclis Üyesi
- Mustafa Turan - Keban Belediye Hes İşletme Müdürü
- Bayram Güngör - Belleğini Koruyan Kentler Derneği
- Bekir Sözen - ÇEKÜL Vakfı - Malatya Bölge Sorumlusu
- Erol Yiğit - Malatya Büyükşehir Belediyesi - İmar Daire Başkanı
- Fatih Bahçeci - Malatya Büyükşehir Belediyesi - KUDEB Sanat Tarihçisi
- Ceren Kılıç - Tasarımcı
- Seda Gecü - Tasarımcı
- Hurşit Arslan - ÇEKÜL Vakfı
- Sonia İrani - Kentsel Strateji
- Sıla Akalp - Kentsel Strateji
- A. Faruk Göksu - Kentsel Strateji

ARAPGİR-MALATYA ÇALIŞTAYI

ADİYAMAN ÇALIŞTAYI

ÇALIŞTAYI

ADİYAMAN - MERKEZ

KATILIMCILAR

- Süleyman Kılınç - Adıyaman Belediye Başkanı
- Cumhur Kırılmış - Adıyaman Üni. Rektör Yardımcısı
- Onur Yıldız - İpekyolu Kalkınma Ajansı
- Mehmet Varol - Adıyaman Belediyesi
- Bekir Kocadaş - Adıyaman Üni. Sosyal Bilim başkanı
- Adil Alan - Tarım Orman İl Müdürü
- Ali Deniz - Memur SEN İl Başkanı
- Sinan Temel - Kent Konseyi başkanı
- Hakan Özöncel - Adıyaman Belediyesi
- Mithat Töken - Belediye Başkan Yrd.
- Mustafa Uslu - Adıyaman TSO - YK Başkanı
- Fehmi Çağlayan- Çekül Temsilcisi
- Zeynep Hazar Arasan - Tasarımcı
- Dilara Sezgin - Tasarımcı
- Sonia İrani - Kentsel Strateji
- A. Faruk Göksu - Kentsel Strateji

"FIRAT"
NE DEME

"FIRAT" NE DEMEK?

İLKLER

Geçmişimiz ve Geleceğimiz
İyi bestelenmiş bir şarkı
Kültürel Harmoni

MAYA

Kaleler
Başlangıç
Efsaneler
Güzel İnsanlar

BEŞİK

Yaşam
Gelenek ve Görenek
Uygarlığın Doğuşu

ŞİFA

Su
Müzik
İnsanlık Tarihi

Can
Hüzün
Phratos: Kaplan (Güç)

VAROLUŞ, YOKOLUŞ

Medeniyet
Enerji Kaynağı

ARŞİV

Geleceğimiz
Hayatın Kaynağı

ANA

MİLAT

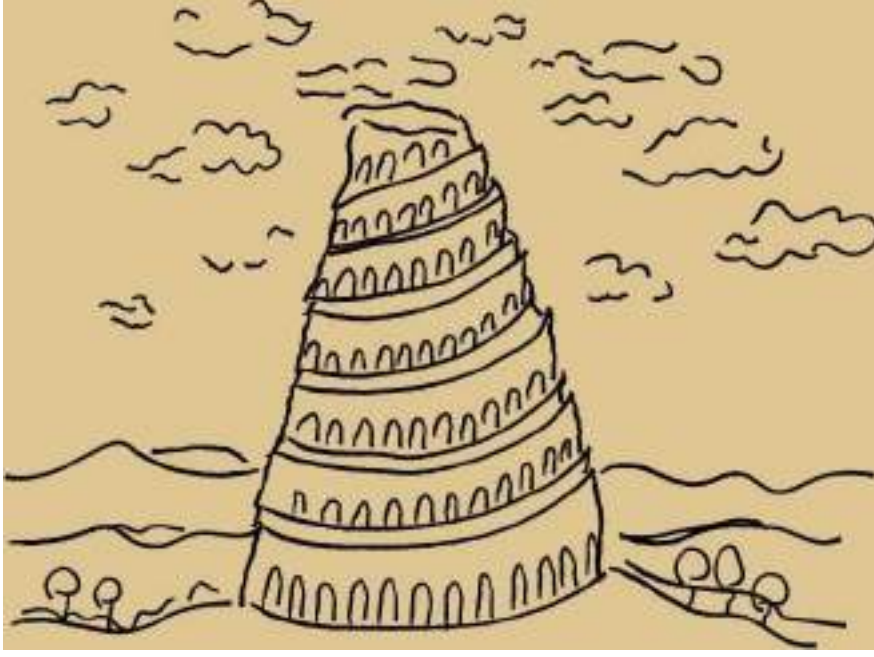
Fırat geçittir, Ezelden
ebede sınırdır.
Fırat Asidir.

Biriktiren
Üreten
Öncü

RUH

Ab-ı Hayat
Bereket
Mucize

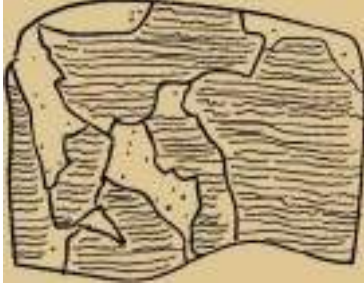
“FIRAT” Fırat sudan öte bîr şey, İLKler demek!

YAPILAŞMA
(Babil Kulesi)

BİLİM VE TIP
(Matematik)

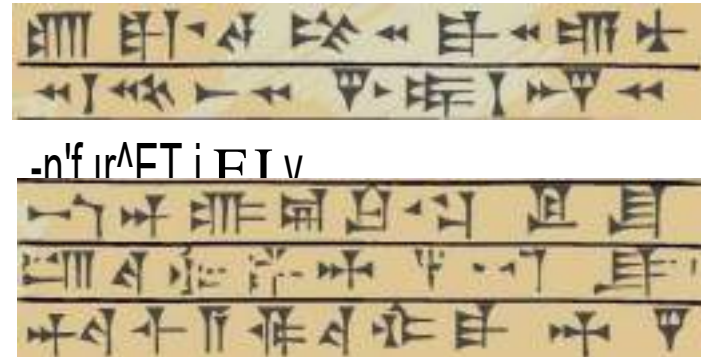

YAZILI ANLAŞMALAR

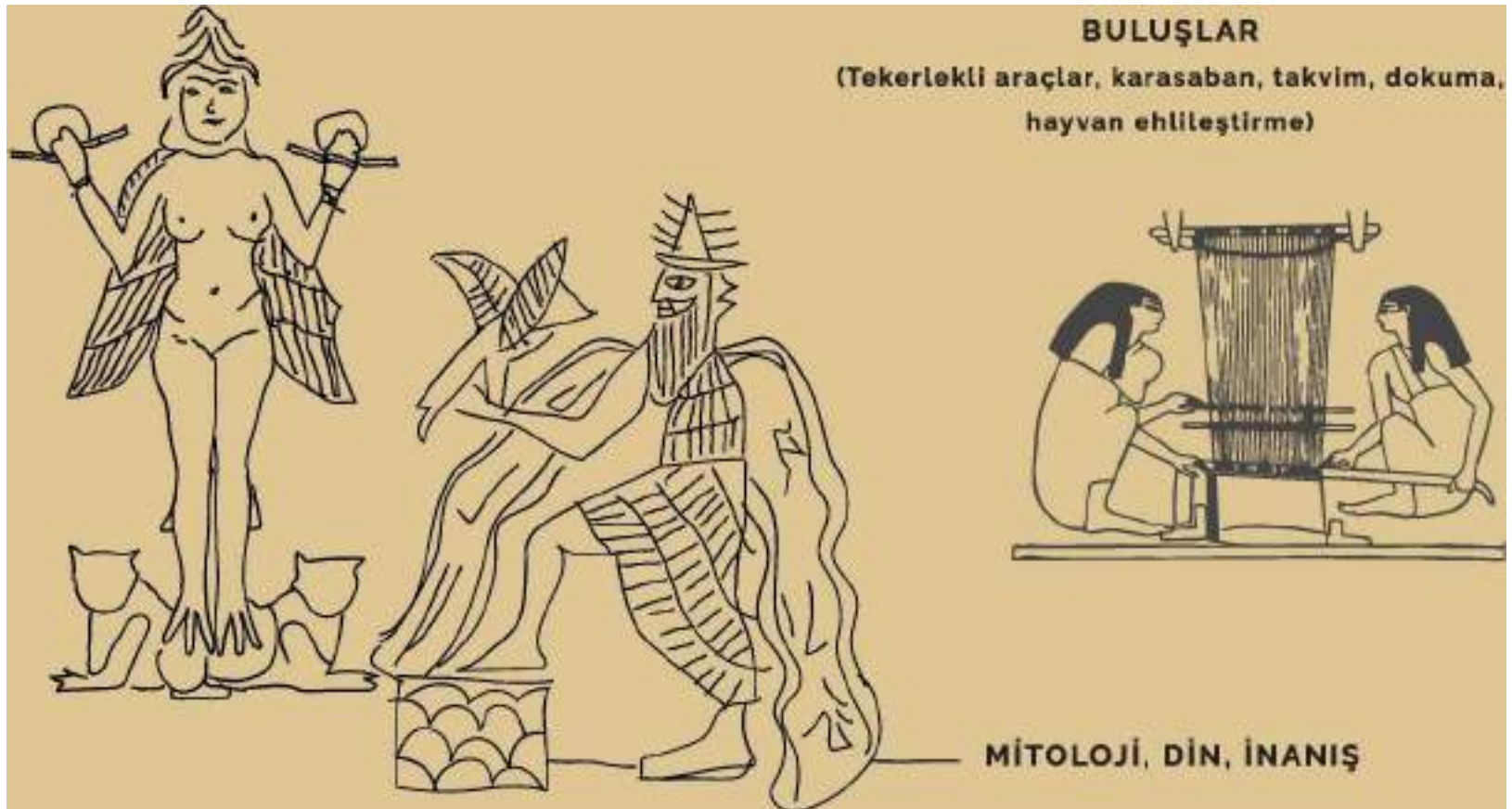
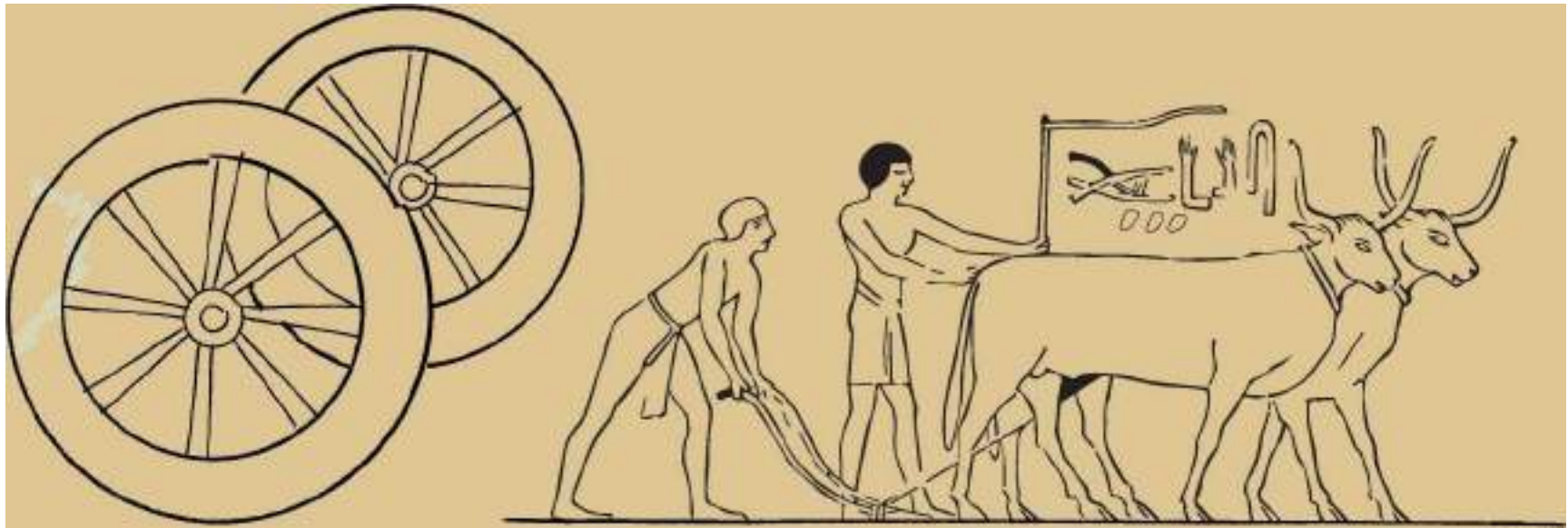
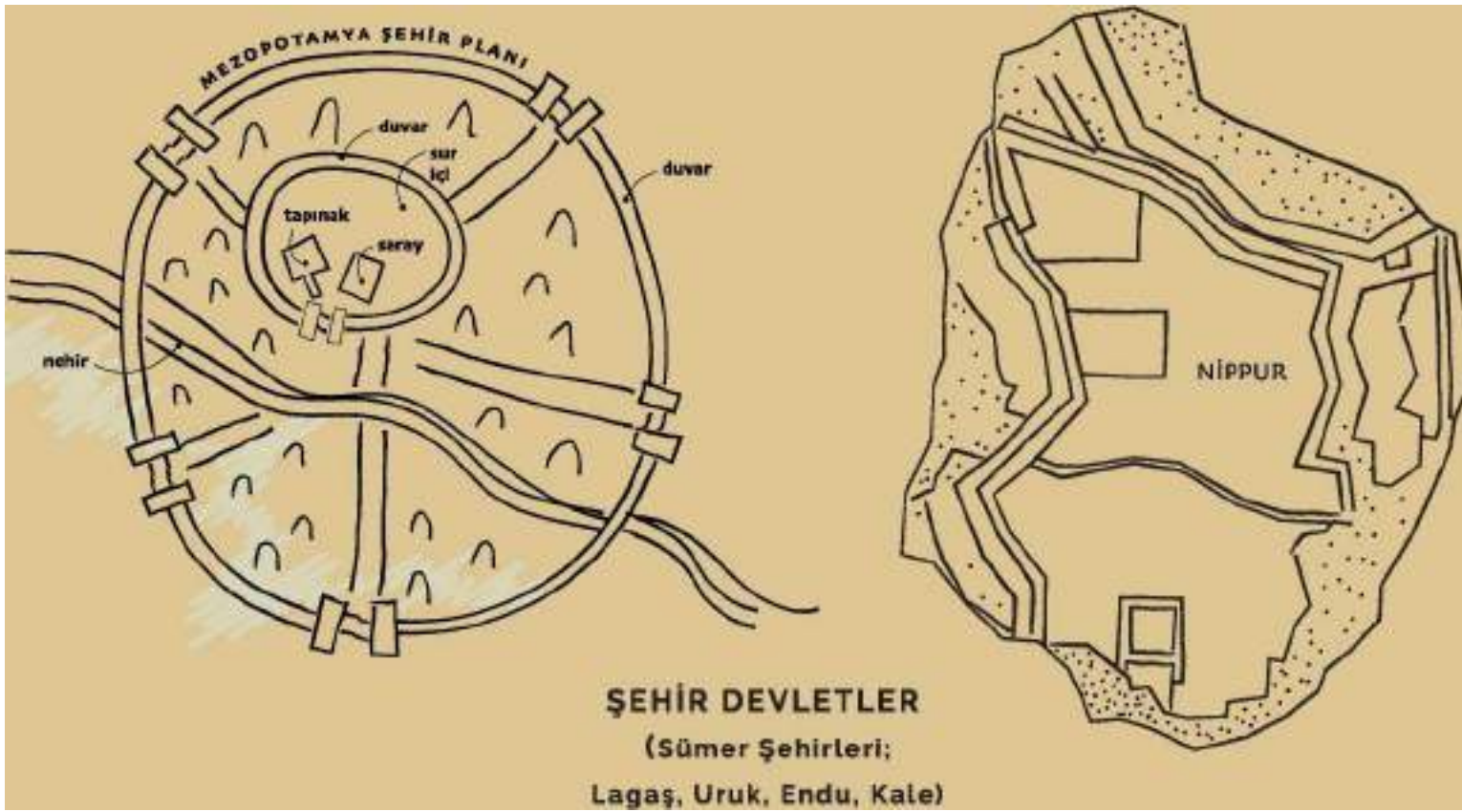
HUKUK

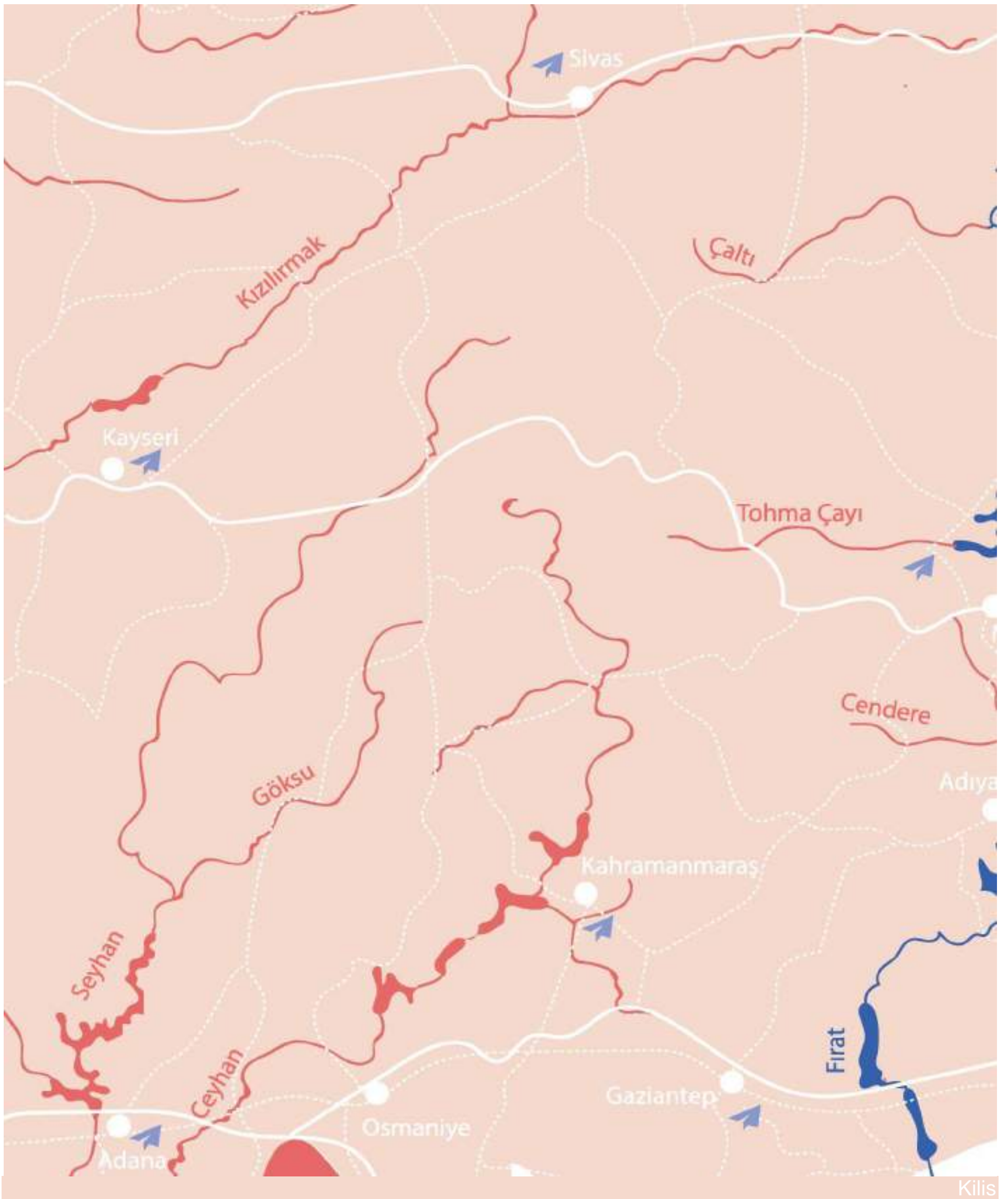
(Hammurabi Yasaları)

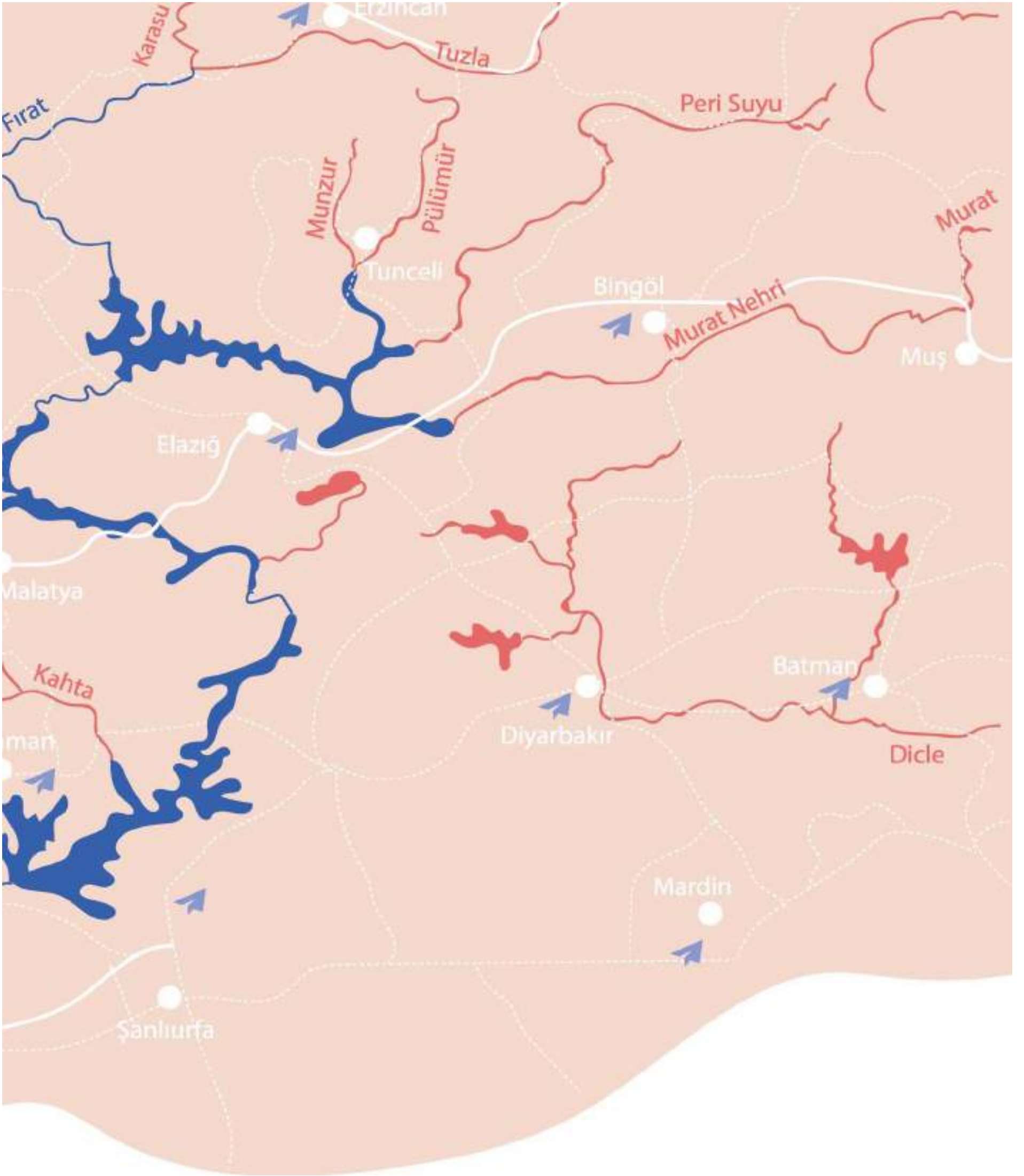

YAZI

(Çivi yazısı, Gilgamiş Destanı, Tufan Hikayesi, Yaradılış Manzumesi)

"FIRAT" SULARIN BULUŞMASI

Demek

The image features a background of wavy, horizontal lines in two shades of teal. The lines are more densely packed and darker in the center, creating a sense of depth and movement. The overall effect is reminiscent of a stylized landscape or a textured surface.

Suyla
Gelen
Kültürlerin
Birikimi
Demek

Fırat, sonsuz su ve yaşam kaynağıdır!

astronomi

Takvim
Ay, 30 gün
Yıl, 360 gün
Gece, 12 saat
Gündüz, 12 saat
1 yıl, 12 ay

Astroloji
12 BURÇ

Zigurat
mimarlık

matematik

Babil'in Asma Bahçeleri

felsefe

Geometri
Daire,
360 derece

Aritmetik
Dört İşlem

teknoloji

ilk savaş

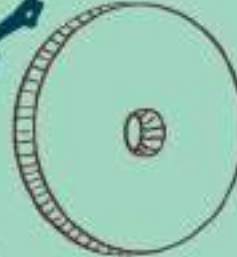

ilk sulama sistemi

yazi

ilk yazılı Metinler

ilk Tekerlek

ticaret

ilk Tarımsal Üretim

Hammurabi Kanunları

edebiyat

hukuk

dil

ilk Uygarlıklar

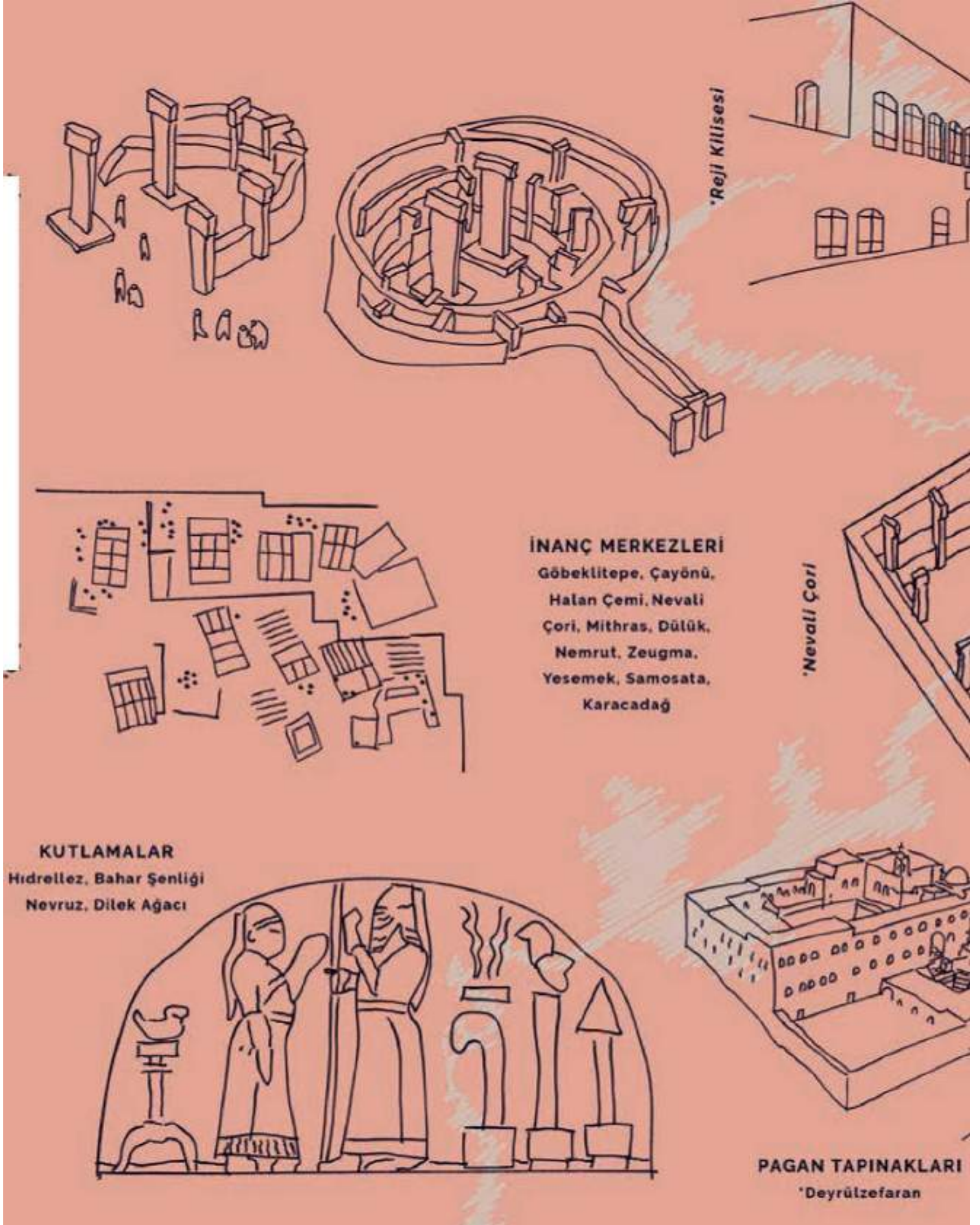

din

su yotoklan v&
vadiler

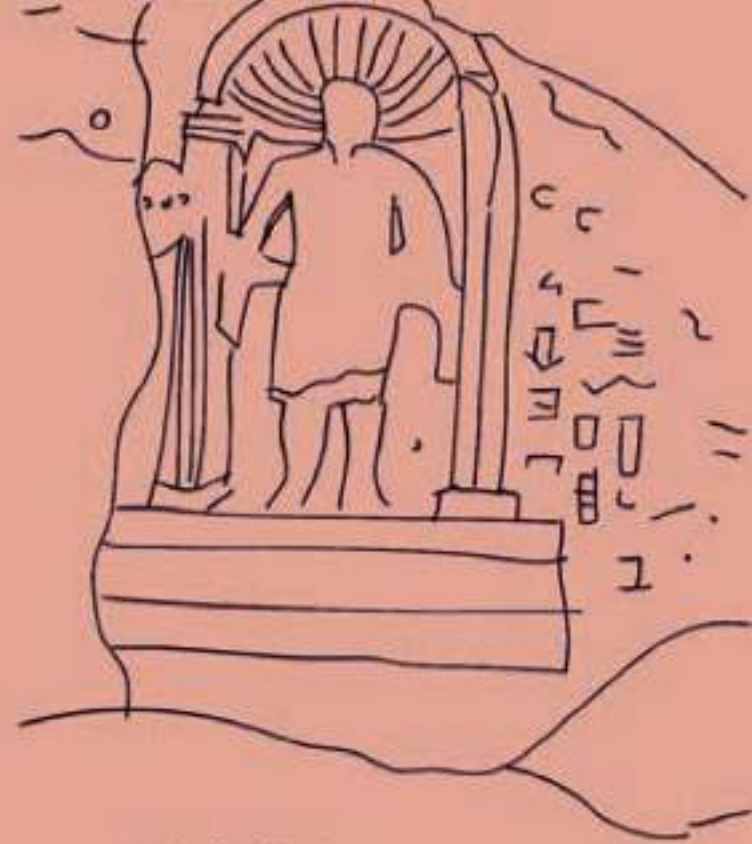
insan Formlu
ianrılar

**“FIRAT” İNANIŞLARIN DOĞDUĞU, YAYILDIĞI
GİZEMLİ COĞRAFYA DEMEK!**

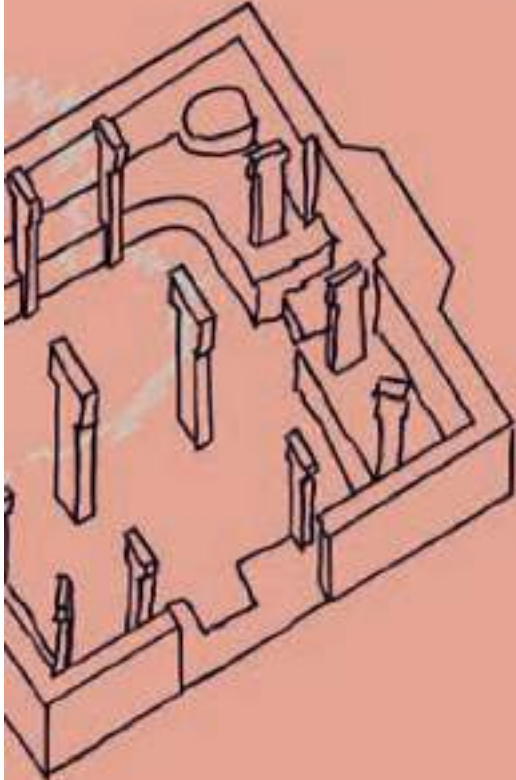

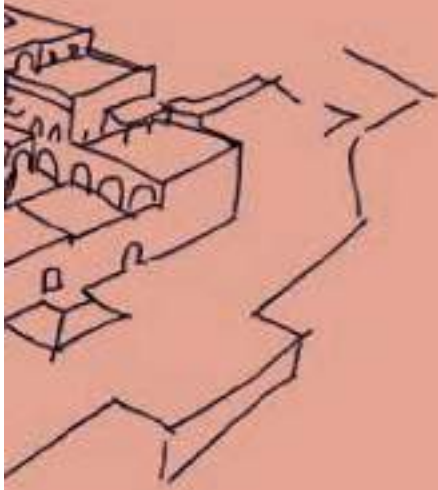
SÜRYANİ METROPOLİTLİĞİ
Süryaniler, Keldani, Ermeni Kiliseleri

SABİNİLER
Harran- Soğatmar

ARTUKLULAR
(Saray, medrese, cami)

TANRI KRALLAR
Tizmet, Enlil, Enki, Mardite,

İhtar Sin. Stamaslı.
hhsabe. Ashur Hinkasi

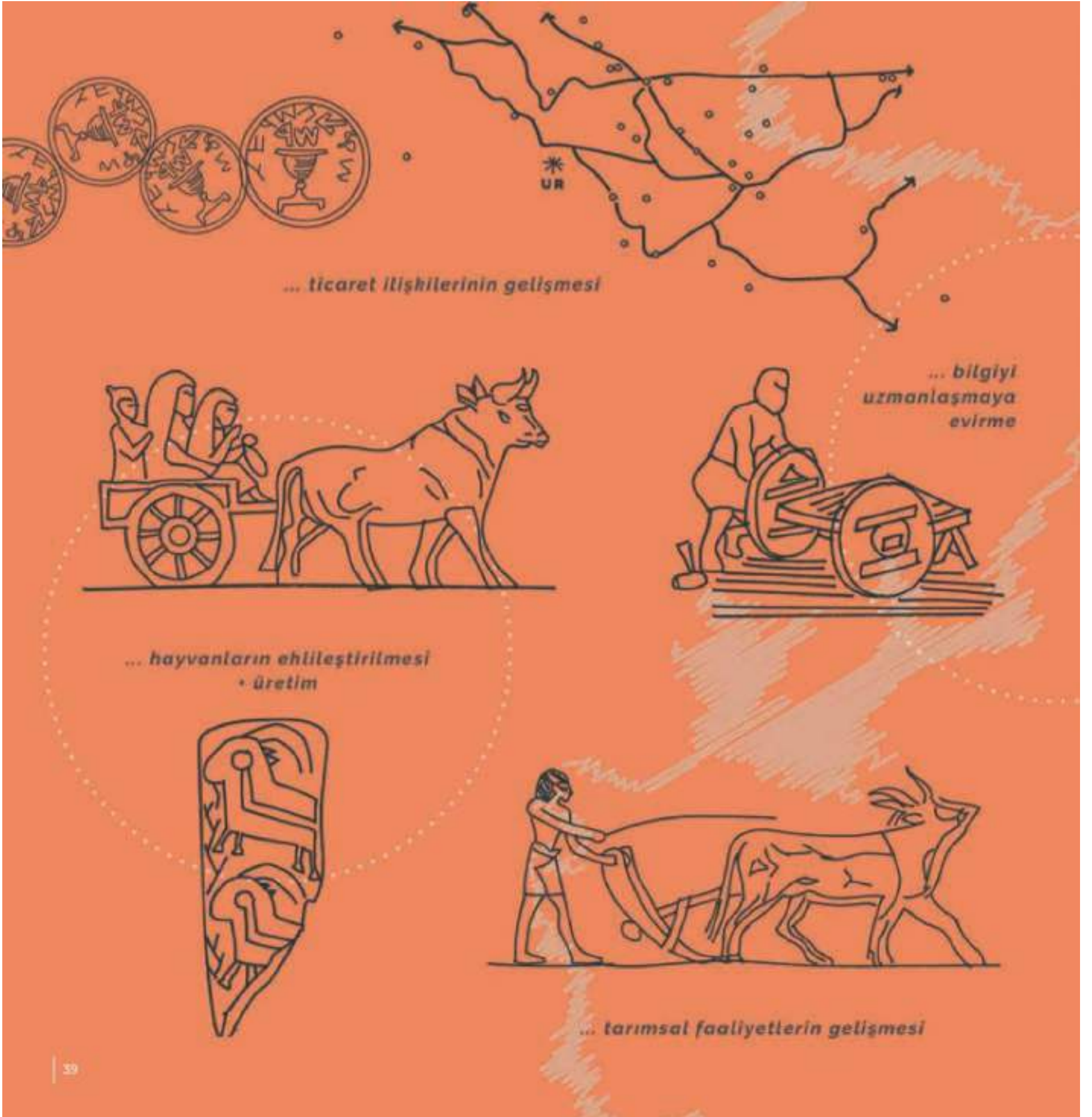
RİTÜELLER
Düğün. Şölen. T^pma. Dilek

“FIRAT” UYGARLIKLARLA ÜRETİM BİÇİMLERİNİN GELİŞMESİ

DEMEK

ar M ya çıkışı “bulla* *"

... su kanalları ile
şehir can verme

... hasatlar

... araç gereçlerin
gelişmesi & teknoloji

YENİDEN KEŞFETMEK DEMEK

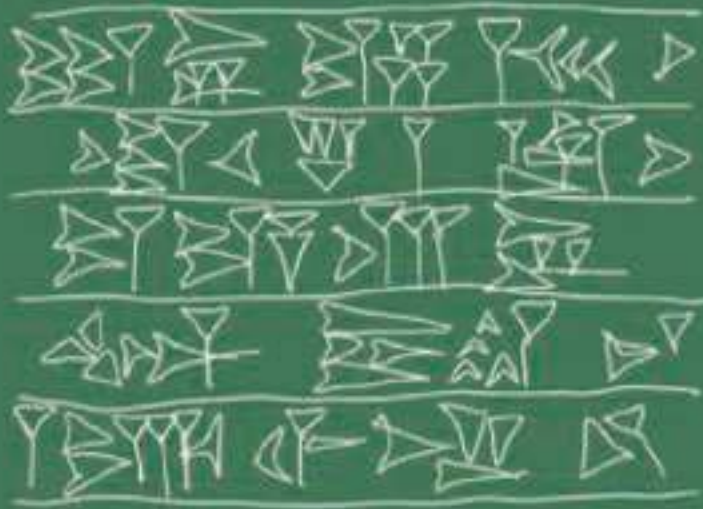

ASTRONOMİ &

GÖKYÜZÜ

İLK YERLEŞİMLER * GÖ
BEKLİTEPE

SEMBOLLER / YAZILAR

TEKERLEĞİN İCADI

TOPRAK, KİL,
KERPİÇ, SU
ÇANAK

*ÇAYÖNÜ

SÜMER TAKVİMİ

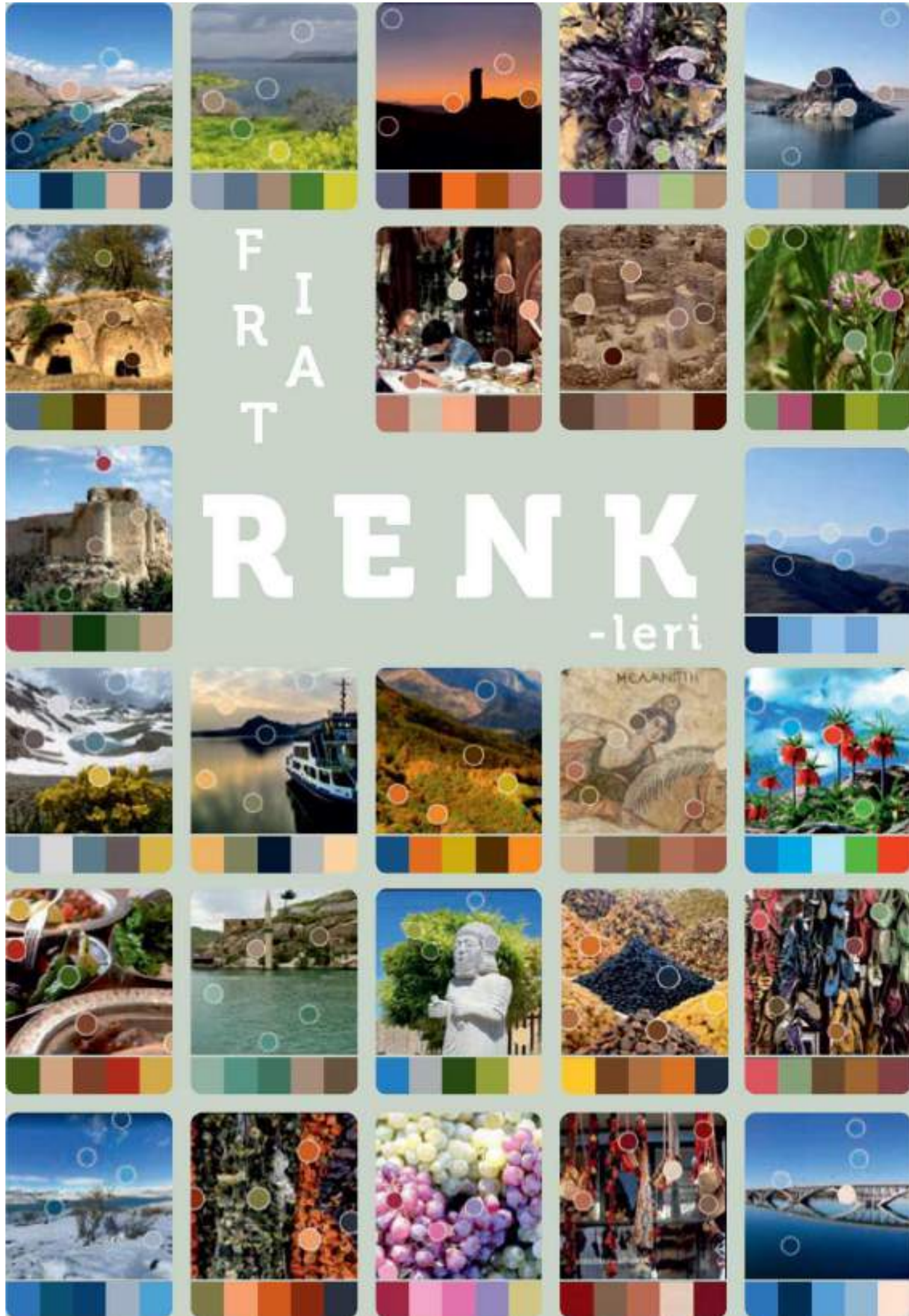
DİVRİĞİ ULU CAMİİ VE DARÜŞŞİFASI

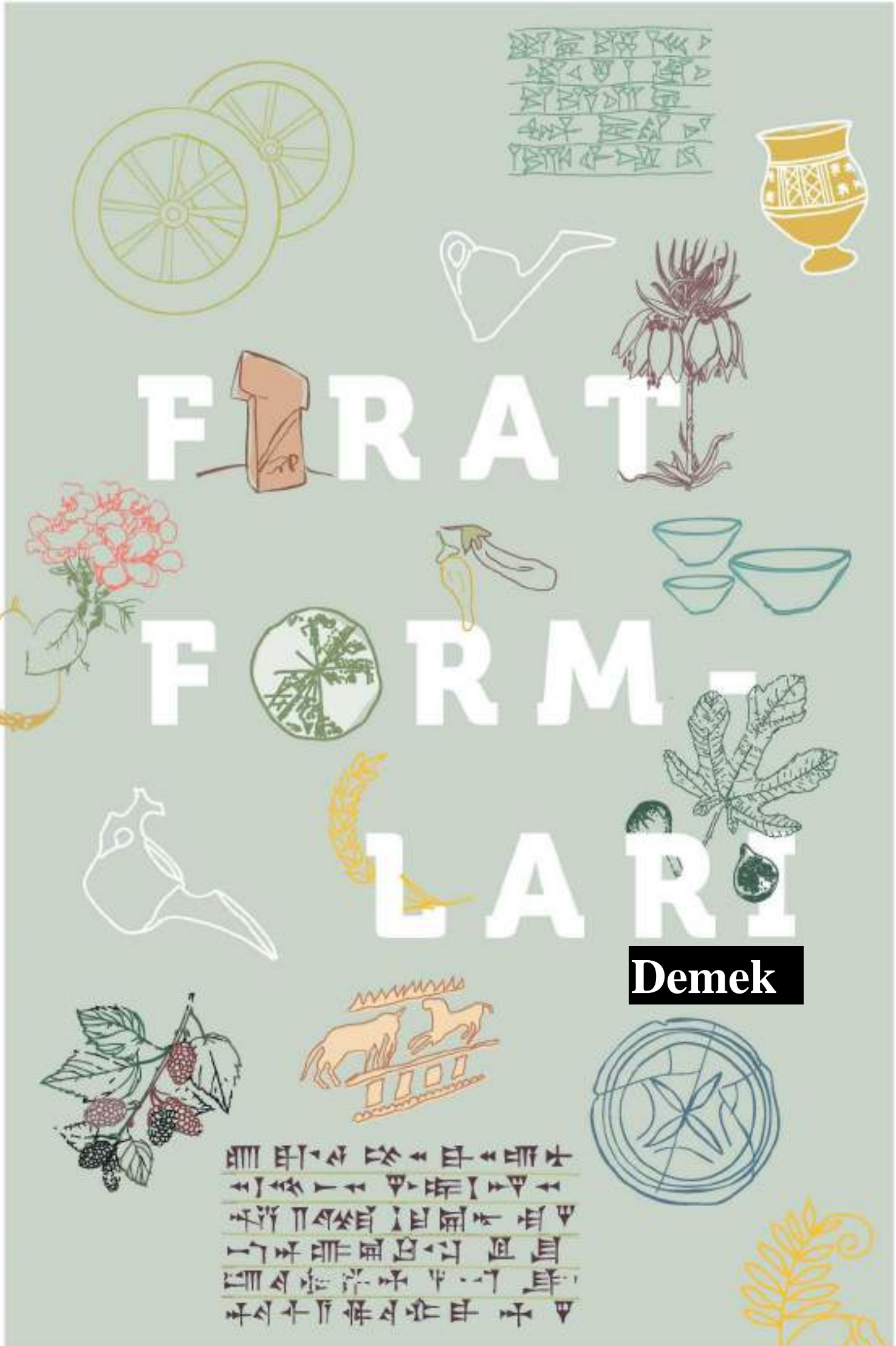

HÖYÜKLER / MÜHÜRLER / DESENLER
*ARSLANTEPE

EKİN & HASAT ZAMANI

“FIRAT” Şifa Demek

mor reyhan

aliç

İhastülübaş

elma

kokulu üzüm

tütün

incir

ters lale

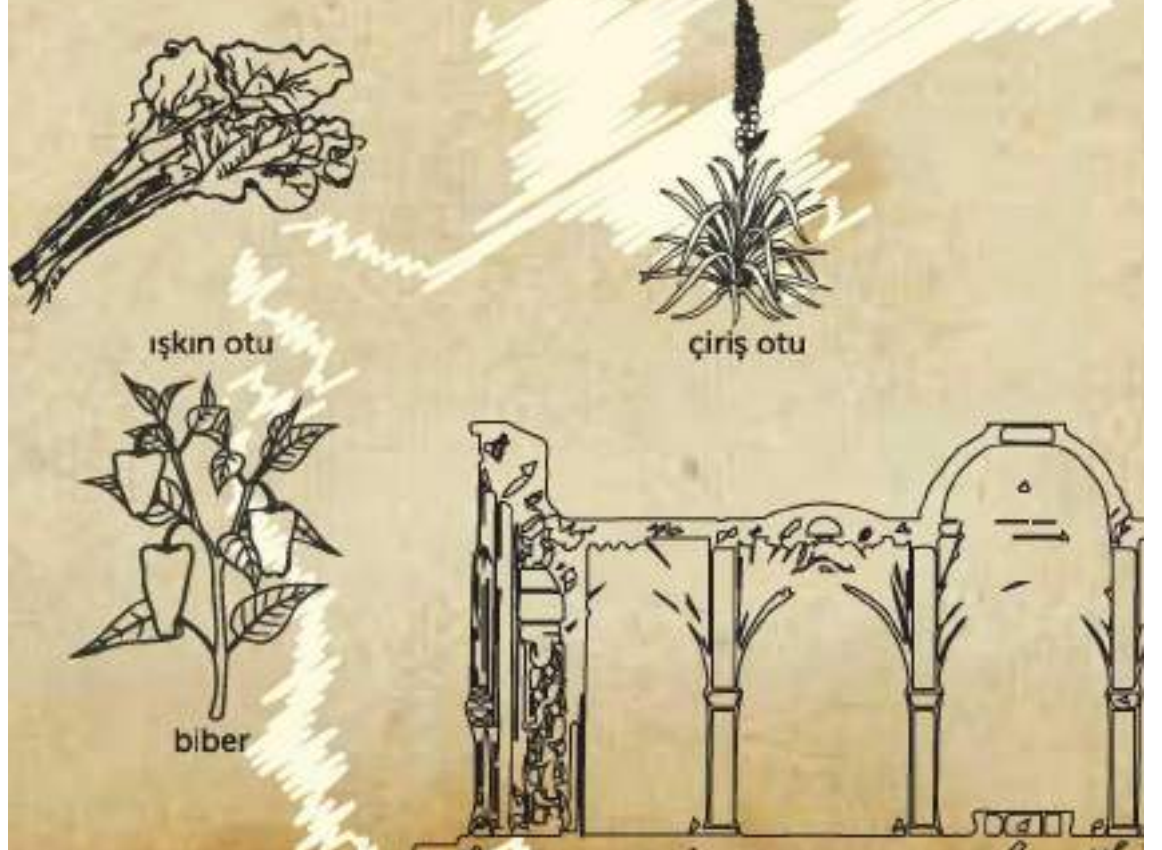
haşhaş

munzur çançıçeği

dut

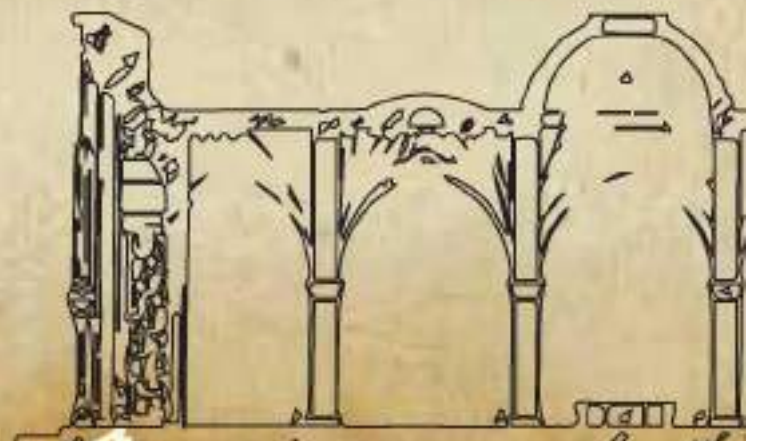

ışkın otu

çiriş otu

biber

DIVRIĞI ULU CAMİ DARÜŞŞİFAHANESİ

Gidenler ve Gelenlerin Harmanladığı

Yaşayan Miras Demek

Fırat coğrafyasının yazılı ve sözlü, dilden dile aktarılan eserleri, tarihindeki toplumsal ve ekonomik arzularına ve geleceğine ışık tutmaktadır.

EFSANELER

DESTANLAR

HİKAYELER

Fırat halk müziğinin, ninilerini şiirlerin özünün aranacağı önemli coğrafyalardan birisidir.

TÜRKÜLER

NİNNİLER

ŞİİRLER

Fırat coğrafyası semavi dinlerin doğduğu, tarihin ilk bilinen mitlerinin yazıldığı bir coğrafyadır. Semavi dinlerin birçoğuna ev sahipliği yapması nedeniyle tarih boyunca dini olduğu kadar siyasi, ticari ve stratejik bir öneme sahiptir.

HALKLAR

DİNLER

MİTOLOJİ

Fırat havzasında kültürlerin oluşumundan etkileşimine kadar tüm süreçlerde insanların ve hayvanların hareketliliğinin benzersiz bir yeri olduğu bilinmektedir.

İNSAN GÖÇÜ

HAYVAN GÖÇÜ

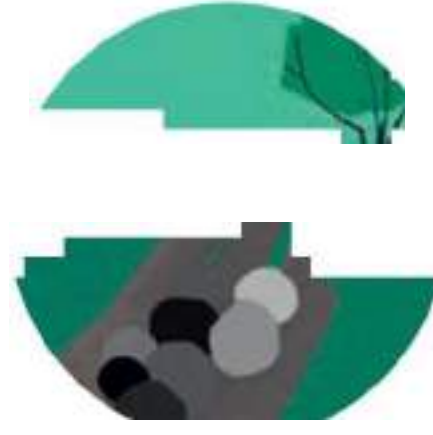

HAREKETLİLİK

Fırat becerikli insanları ile zanaatın, üretimin ve sanatın beşiğidir.

ZANAAT

YEREL ÜRÜNLER

ARAZİDE SANAT

Fırat'ın en büyük mirası yaşam kültürüdür.

YAŞAM

GÜNDELİK HAYAT

AİDİYET

"FIRAT" Erkeklerin Yönetimi D

KAMU KURUM VE
KURULUŞLARI

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

- Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü
- Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü
- Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
- Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü
- İller Bankası Genel Müdürlüğü Toplu Konut İdaresi (TOKİ)

Kültür ve Turizm Bakanlığı

- ' Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü
- ' Vakıflar Genel Müdürlüğü
- ' Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- Tanıtma Genel Müdürlüğü

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM) Türkiye Su Enstitüsü (SUEN) Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
(BSGM) Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
(BÜGEM) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
Nükleer Enerji ve Uluslararası Projeler Genel Müdürlüğü
Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü (CEM) Doğa
Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMP) Gıda ve
Kontrol Genel Müdürlüğü Hayvancılık Genel Müdürlüğü
Su Yönetimi Genel Müdürlüğü (SYGM) Tarım Reformu Genel
Müdürlüğü (TRGM) Orman Genel Müdürlüğü (OGM);

Tarım ve Orman Bakanlığı

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

Karayolları Genel Müdürlüğü TCDD İşletme Genel Müdürlüğü Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü Deniz ve İç Sular Düzenleme Genel Müdürlüğü

Kalkınma Ajansları Genel M¼d¼rl¼đ¼

- Fırat Kalkınma Ajansı (FKA)
- İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA)
- Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA)
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA)
- Karacadağ Kalkınma Ajansı (KARACADAĞ)

GAP, DAR DOKAR KOP

T¼BİTAK

Meslek Kuruluşları, Meslek Odaları Birlikler

- Tarihi Kentler Birliği-ÇEKÜL Vakfı
- Güneydoğu Anadolu Kültürel Miras ve Turizm Kalkınma Birliği
- Fırat Havzası Kültür ve Turizm Koruma ve Geliştirme Altyapı Hizmet Birliği
- Sanayi ve Ticaret Odaları
- Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği
- ÇEKÜL Doğu Anadolu Araştırmalar Merkezi
- Belleğini Koruyan Kentler Derneği
- Diğer

Bölge Üniversiteleri

- Adıyaman Üniversitesi
- Haşan Kalyoncu Üniversitesi
- SANKO Üniversitesi
- Kilis 7 Aralık Üniversitesi
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Hatay
- Mustafa Kemal Üniversitesi Erzincan Binali
- Yıldırım Üniversitesi Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

- Tunceli Munzur Üniversitesi Elazığ
- Fırat Üniversitesi Malatya İnönü
- Üniversitesi Malatya Turgut Özal
- Üniversitesi Şanlıurfa Harran
- Üniversitesi Gaziantep Üniversitesi
- İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Kahramanmaraş Osmaniye

Tunceli

1. Çemişgezek
2. Hozat
3. Mazgirt
4. Nazimiye
5. Ovacık
6. Pertek
- 7 Pülümür

Elazığ

1. Ağın
2. Alacakaya
3. Arıcak
4. Baskil
5. Karakoçan
6. Keban
- 7 Kovancılar
8. Maden
9. Palu
10. Sivrice

Malatya

1. Akçadağ
2. Arapgir
3. Arguvan
4. Battalgazi
5. Darende
6. Doğanşehir
7. Doğanşol
8. Hekimhan
9. Kale
10. Kuluncak
11. Pütürge
12. Yazihan
13. Yeşilyurt

Adıyaman Şanlıurfa Gaziantep Hatay

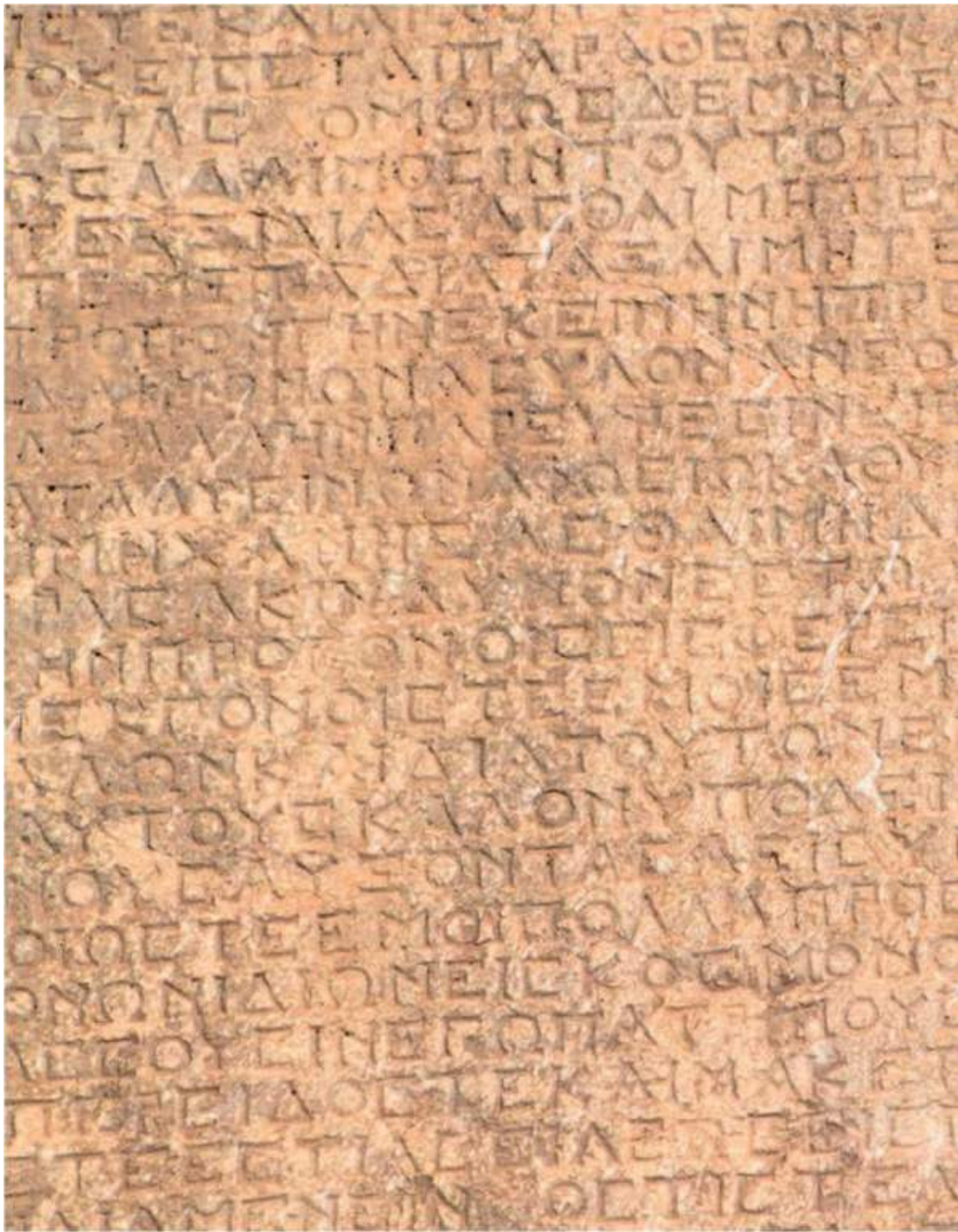
1. Besni
2. Çelikhan
3. Gerger
4. Gölbashi
5. Kahta
6. Samsat
- 7 Sincik
8. Tut
10. Karaköprü
11. Siverek
12. Suruç
13. Viranşehir

Kilis

1. Araban
2. İslahiye
3. Karkamış
4. Nizip
5. Nurdağı
6. Oğuzeli
7. Şahinbey
8. Şehitkamil
9. Yavuzeli
1. Altınözü
2. Antakya
3. Arsuz
4. Belen
5. Defne
6. Dört Yol
- 7 Erzin
8. Hassa
9. İskenderun
10. Kırıkhan
11. Kumlu
12. Payas
13. Reyhanlı
14. Samandağ
15. Yayladağ

1. Afşin
2. Andırın
3. Çağlayancerit
4. Dulkadiroğlu
5. Ekinözü
6. Elbistan
7. Göksün
8. Nurhak
9. Onikişubat
10. Pazarcık
11. Türkoğlu

1. Bahçe
2. Düziçi
3. Hasanbeyli
4. Kadirli
5. Sumbas
6. Toprakkale

"FIRAT" DEĞERLERİ

K^pon-Vadi ve K^pr^ler

Arapgir Kayaarası Kanyonu

Taş Köprü

Arapgir Meşeli Köprü

Girmana Kanyonu

Uzunok Köprüsü

Nadir Köprüsü

Karamağara Köprüsü

Tohma Köprüsü

Kömürhan Köprüsü

Tohma Kanyonu

Göksu Köprüsü

Cendere Köprüsü

Şeytan Köprüsü

Levent Vadisi

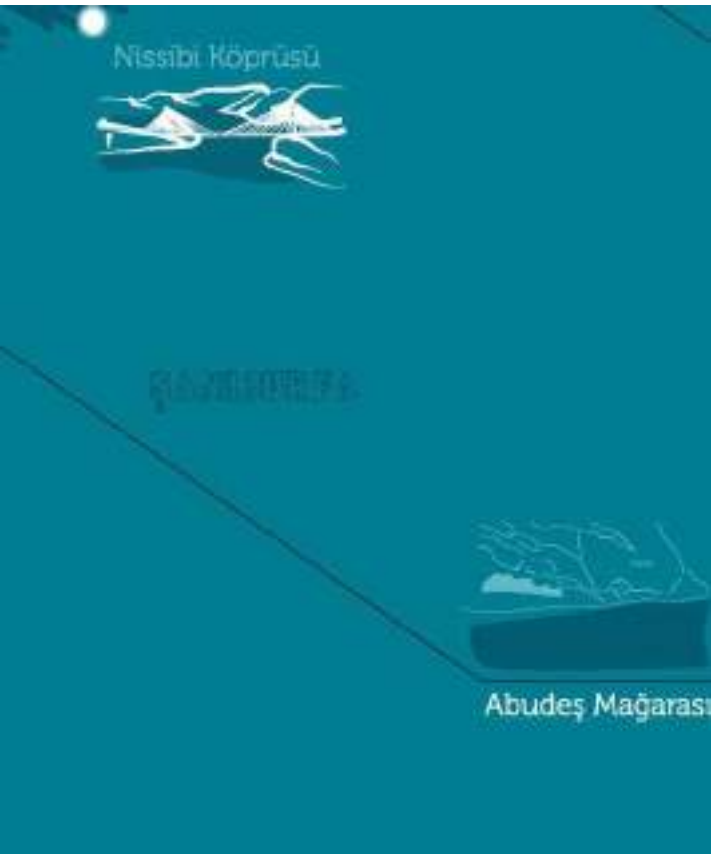
Septimus Severus Köprüsü

Karababa Köprüsü

Birecik Köprüsü

**Takaron Vadisi
(Desman Kanyonu)**

Kale ve Ören Yerleri

Bademli Kaya Mezarları

Aslantepe Höyüğü

Perre Antik Kenti

Atmalı (Özbağlar)

Sofraz Uçgöz Tümülüsü

Turuş Kaya Mezarları

Zeugma

Kale

BAŞKENT

Rumkale

Halfeti

Yesemek

Birecik Kalesi

Ağın / Hastek Kalesi

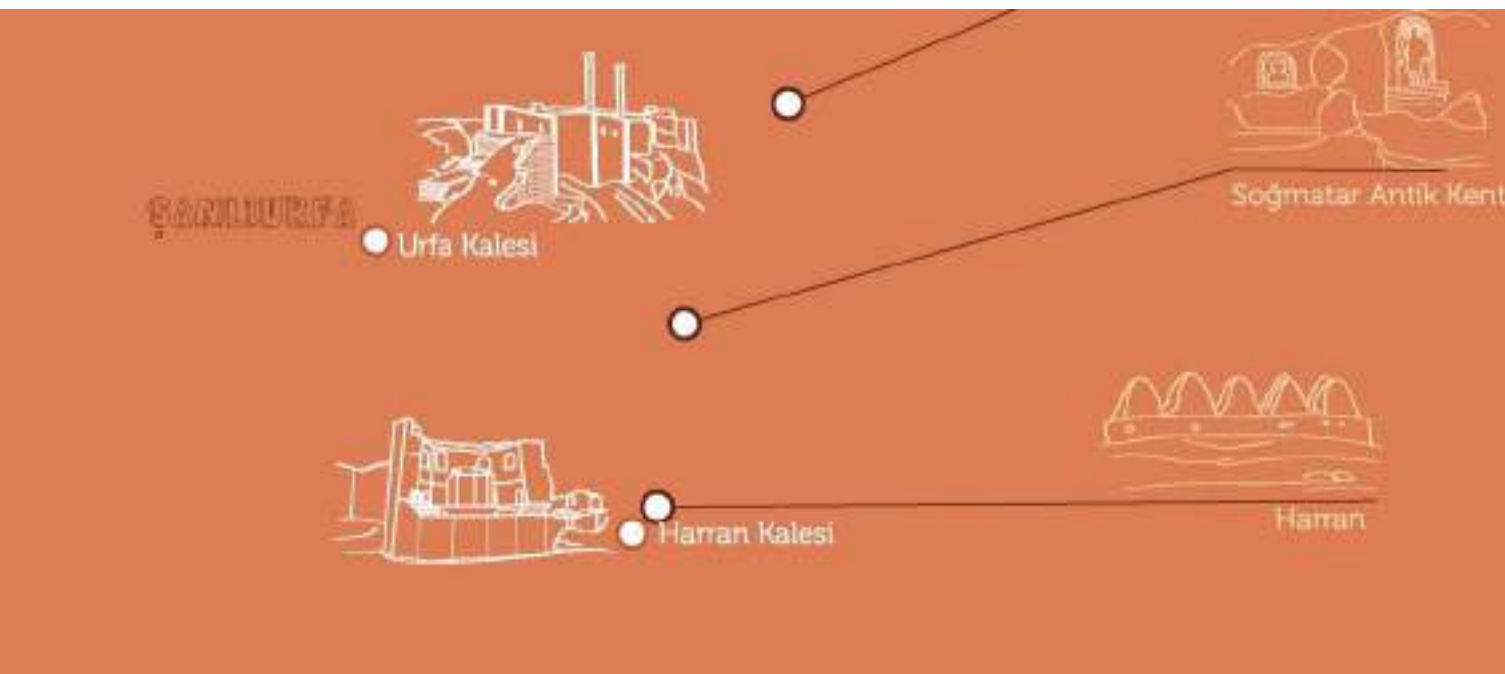

Nemrut

Göbekli Tepe

KUTSAL ALANLAR VE KİŞİLİKLER

Arapgir Ulu Camisi

Fatih Baba Türbesi

Köprülü Mehmet Paşa Camii

Yusuf Ziya Paşa Camii

Battalgazi Ulu Camii

Taşhoron Kilisesi

Mor Petrus Kilisesi

Somuncu Baba

Battal Gazi

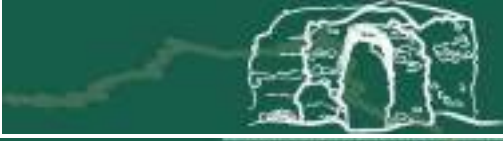
Komagene Kralları

Sahabe -Saf

Derik

Hoşmat (Çakırtaş) Kilisesi

Palu Surp Lusavoriç Kilisesi

Meryem Ana Kilisesi

Arap Baba Mescidi

Palu Ulu Camii

Mar Ahron Manastırı

Ankuzu Baba Türbesi

Fırfırlı Camii
(On İki Havari Kilisesi)

Germüş Kilisesi

Reji Kilisesi
(Aziz Petrus ve Aziz Paulus Kilisesi)

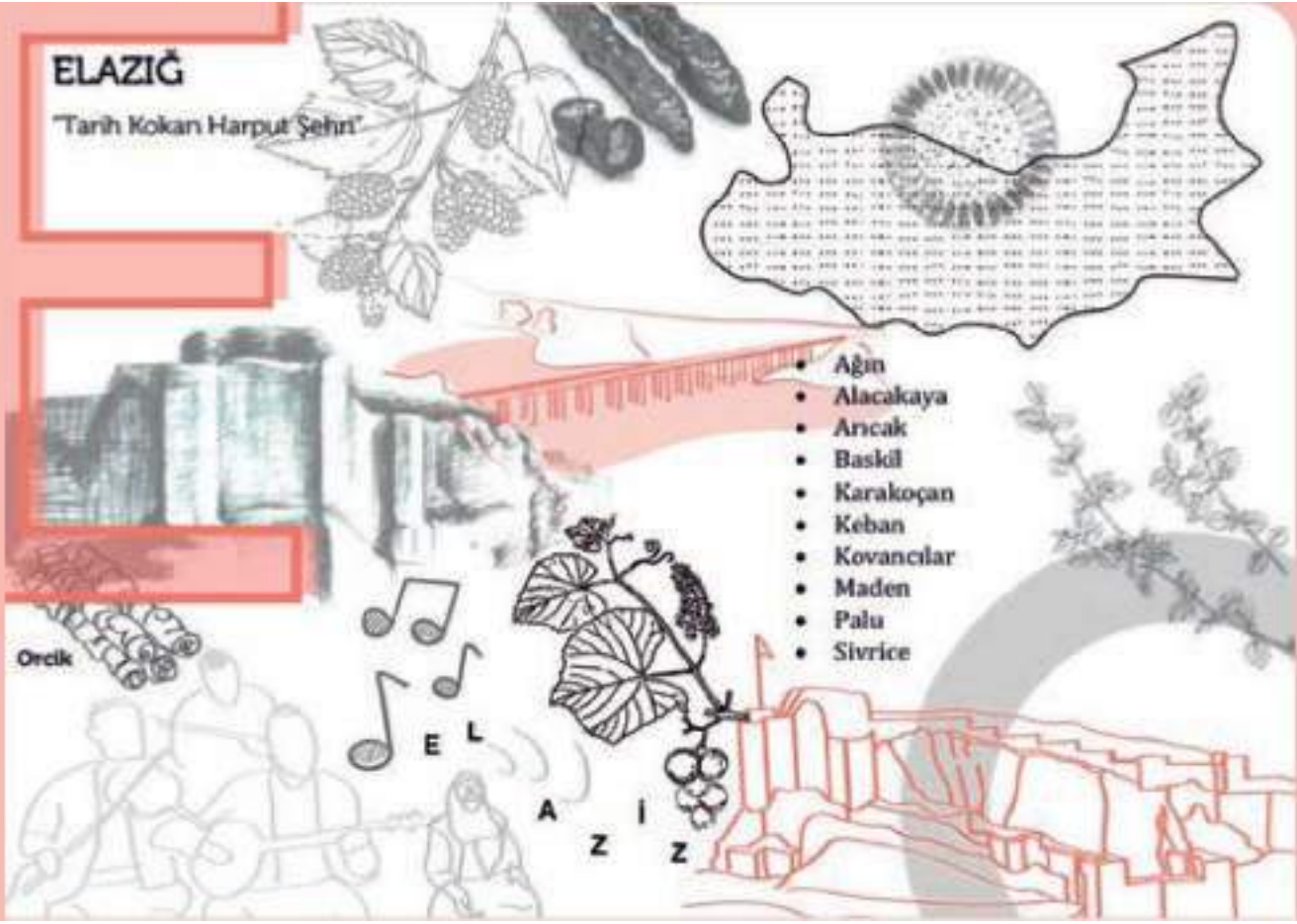
Selahaddin Eyyubi Camii
(Aziz Johannes Prodromos Addai Kilisesi)

Halil-ür Rahman Camisi

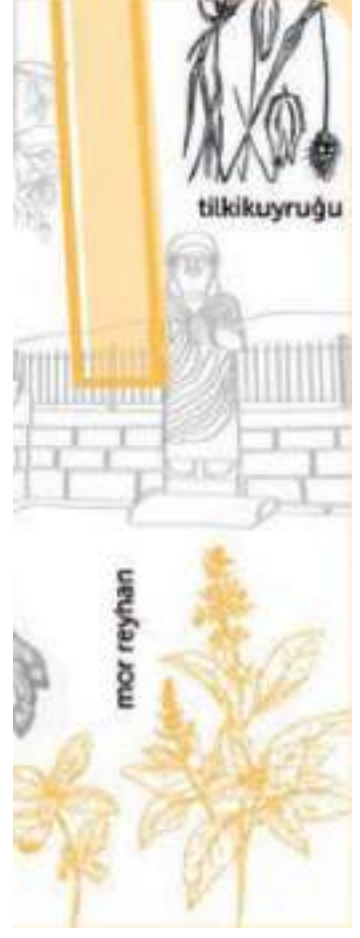
Sahabe -Safvvan Bin Muattal Türbesi

MALATYA

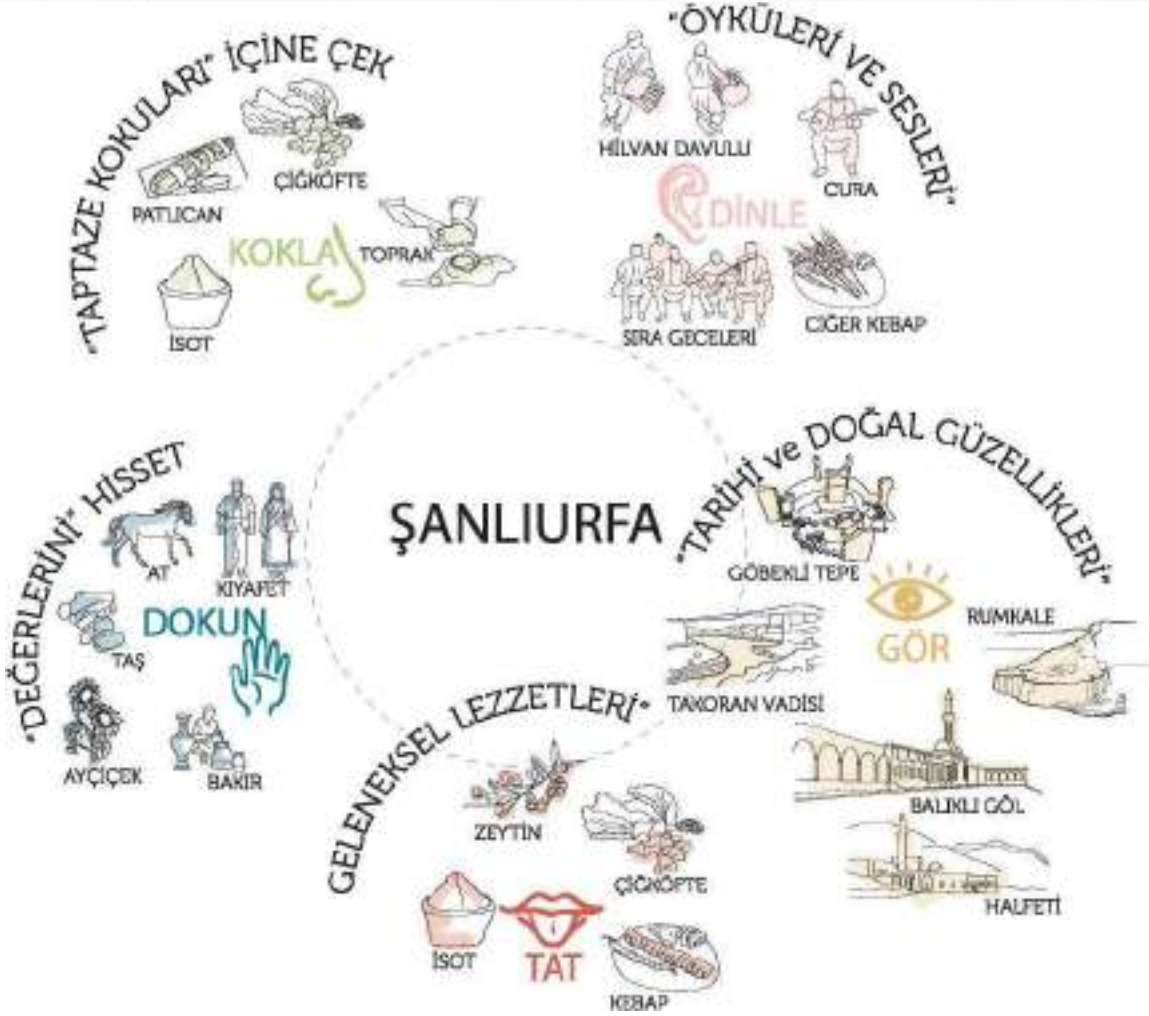
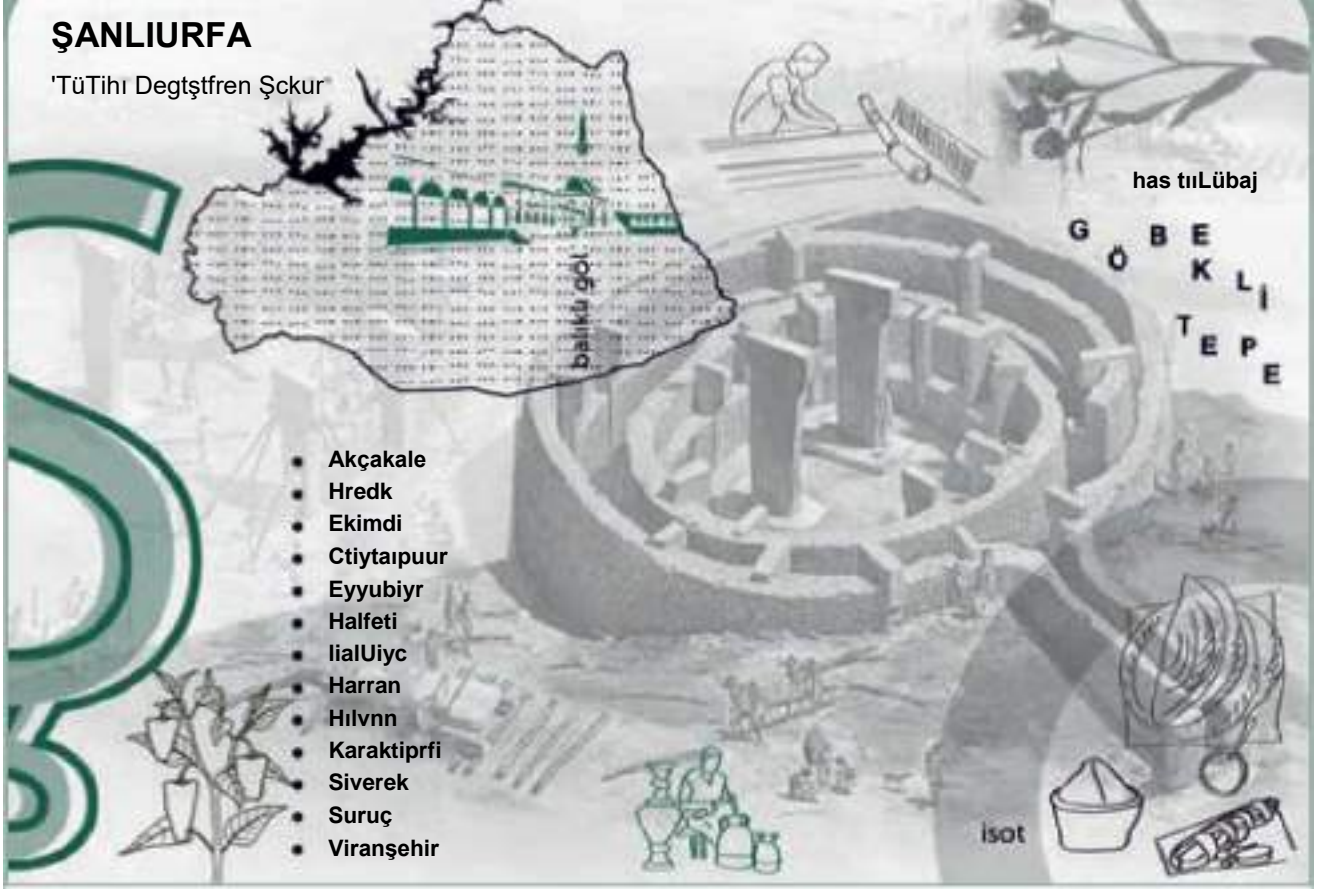
'Gönüllen Coştur;

- Akç.tdaft
- * Arapkir
- * Arguvnn /
- * EÜtla IgazP-
- Darend
- Dofta nşehi r
- DcftanyoJ
- Hekinih;in
- Kale ♦
- Kulutreak
- * PÜtüme
- * Ya2ıhart ■
- Yeşilyurt

ŞANLIURFA

'TüTihı Degtştfren Şckur

TUNCELİ

■ Dağlütin Arasındaki Şehir*

MÜNZU&

■ Çenişgizek

- Hoİt
- (tajtimlye
- CvJKik
- Pertek
- Plülinı ur

\\ÇİNE Çfy

O
ÖJ
< TULUM
PEYNİRİ

KIR ÇİÇEKLERİ

KOKLA IŞGIN ÇT

TA

DAĞ SARIMSAĞI TOPRAK

ÖYKÜİ*

VE SESLERİ*

DAVUL ZURNA

VARVARA

-DERSİM TÜRKÜLERİ-

YÖRESEL DİLLER

ŞAHMARAN MASALI

TUNCELİ

ÇERLERİNİ* HİSSET

SU

DAĞ KEÇİSİ

DOKUN

(D TERS

BİTKİ ÖRTÜSÜ

ÇİÇEKLER

İRİHİ ve DOĞAL GÜZELLİKLERİ*

PÜLÜMÜR VADİSİ

OROSLAR

r/Sr

GÜR

PERTEK

KALESİ

/W||A I MUNZUR VADİSİ CEM TÖRENİ

BİŞİ

TAT
2?

DUT TATLISI

ZETLE

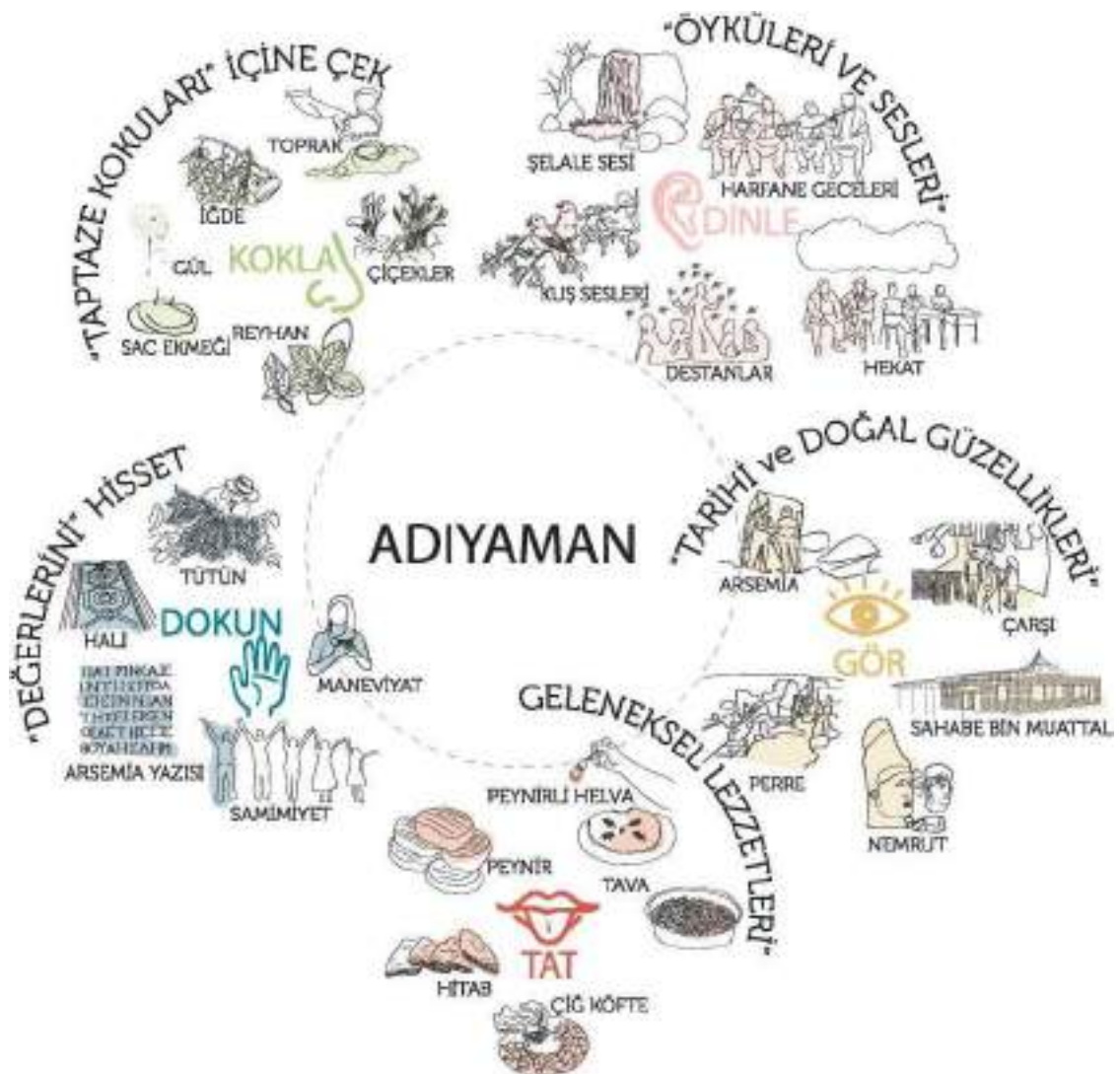

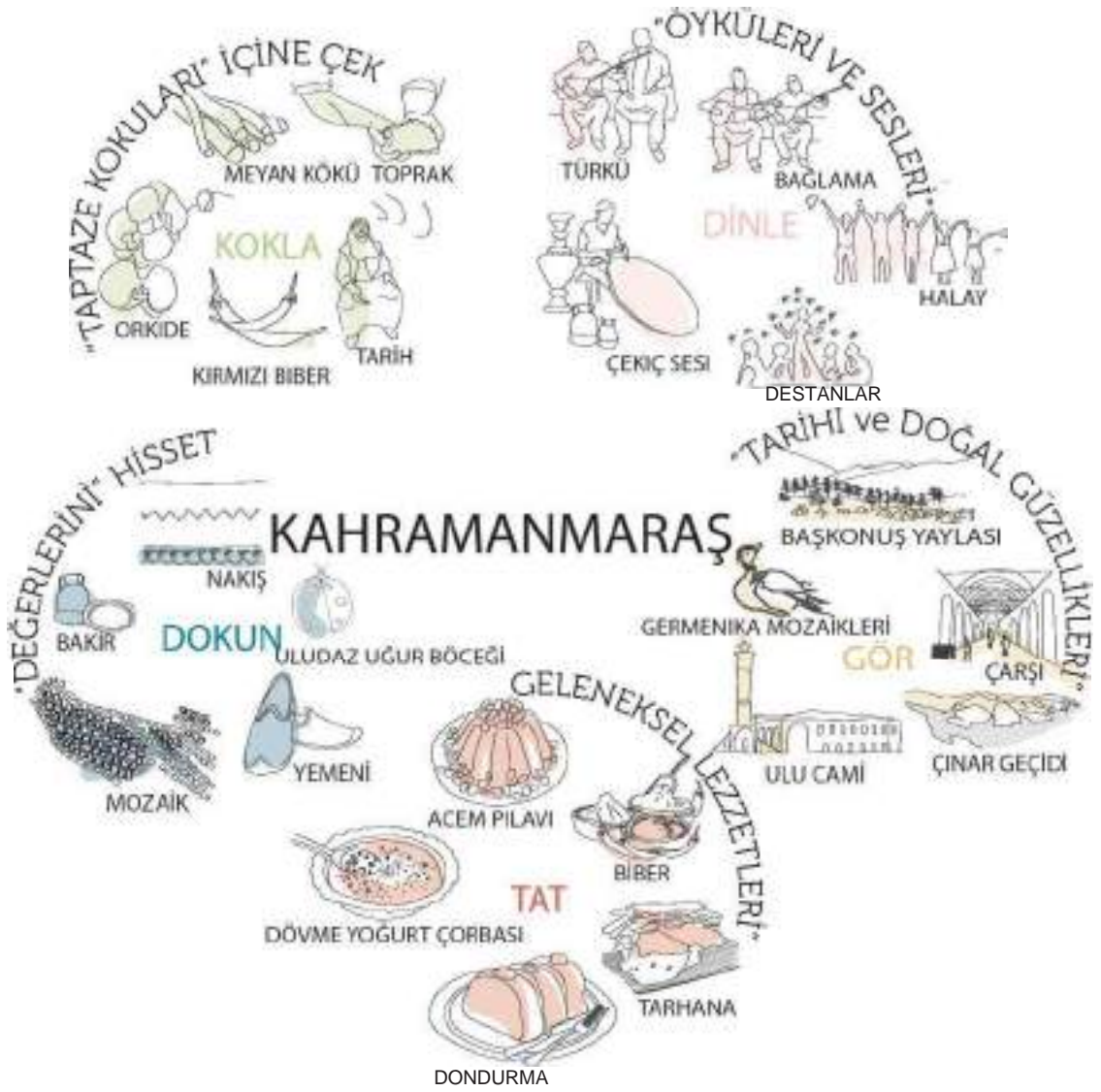
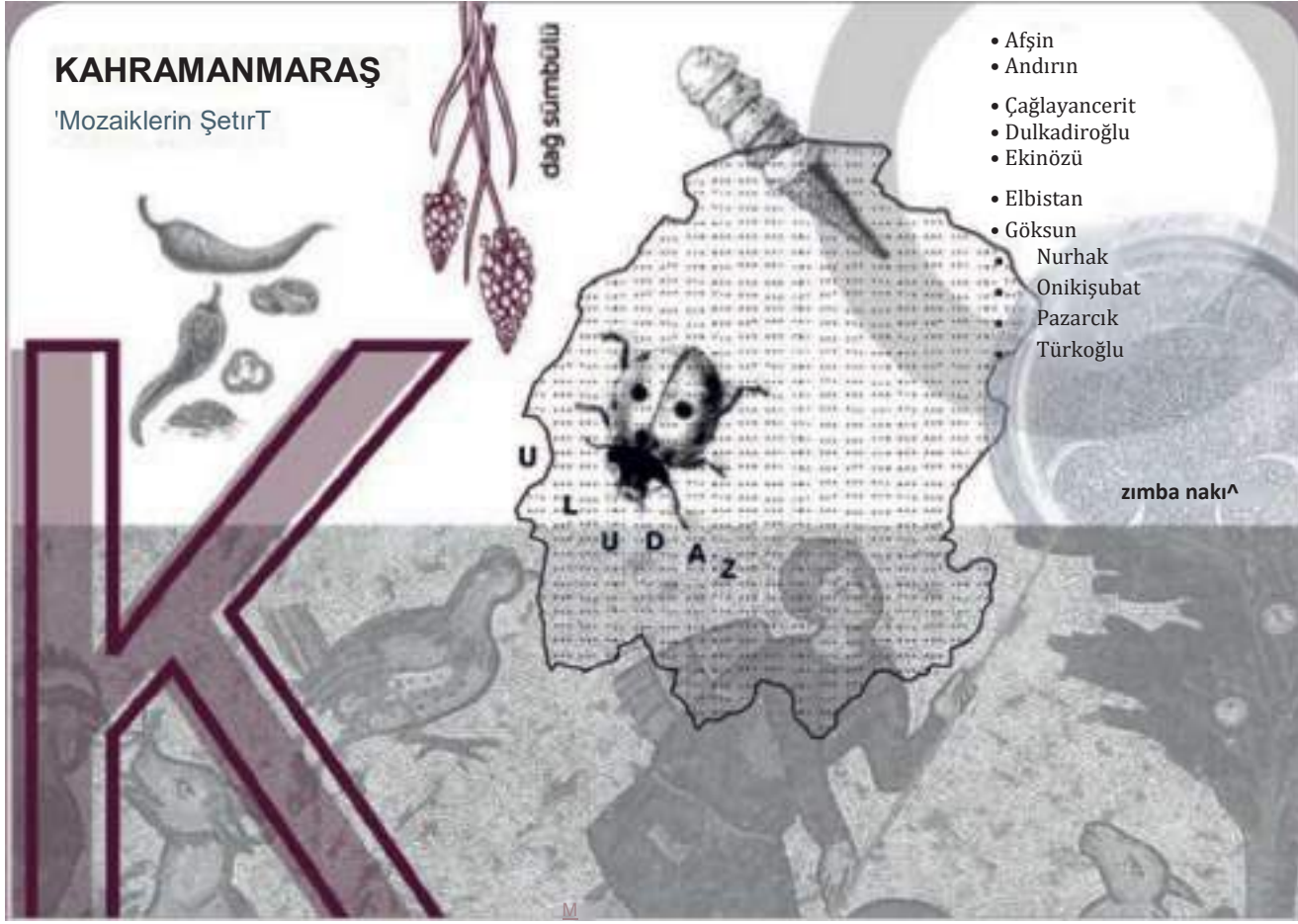
ZILFET

HAŞIL

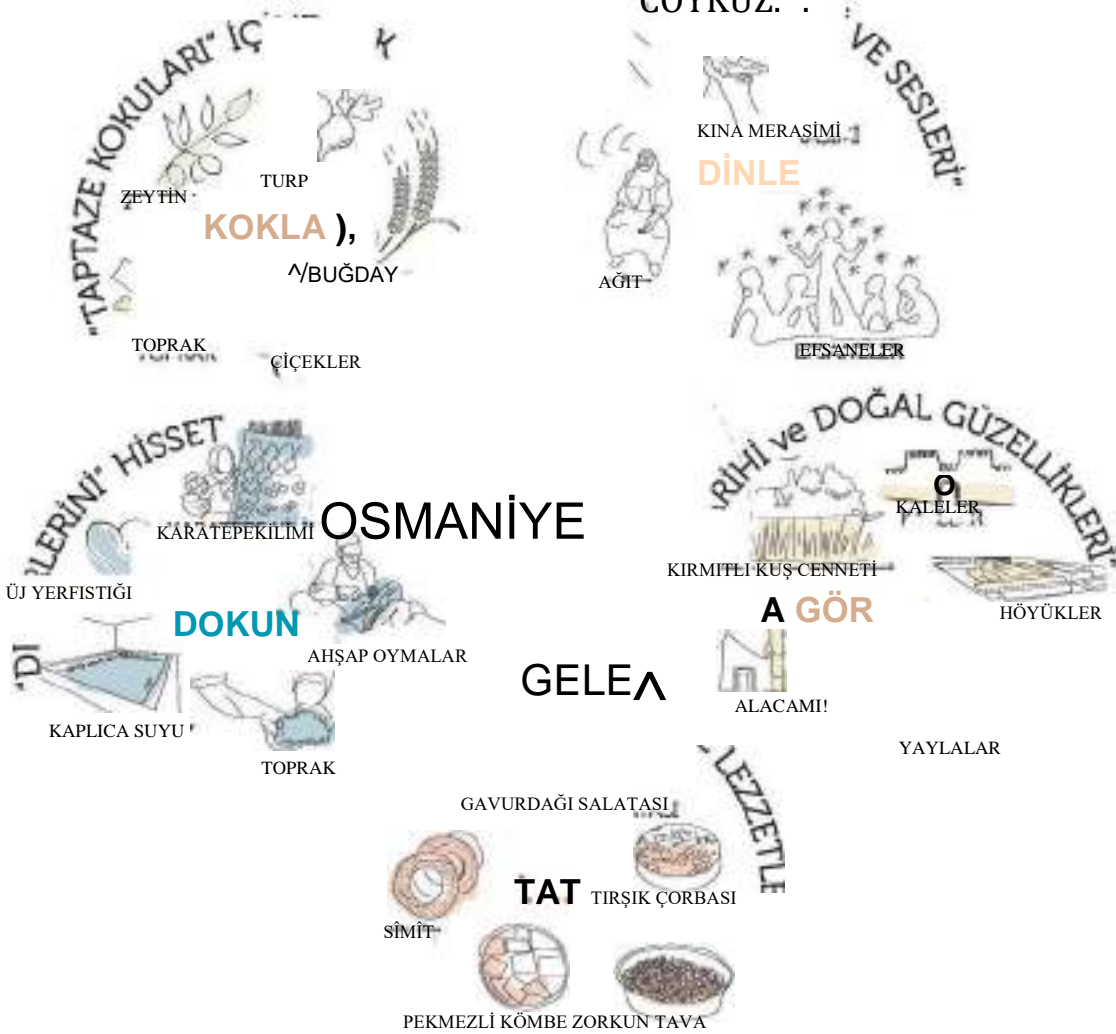
OSMANİYE :

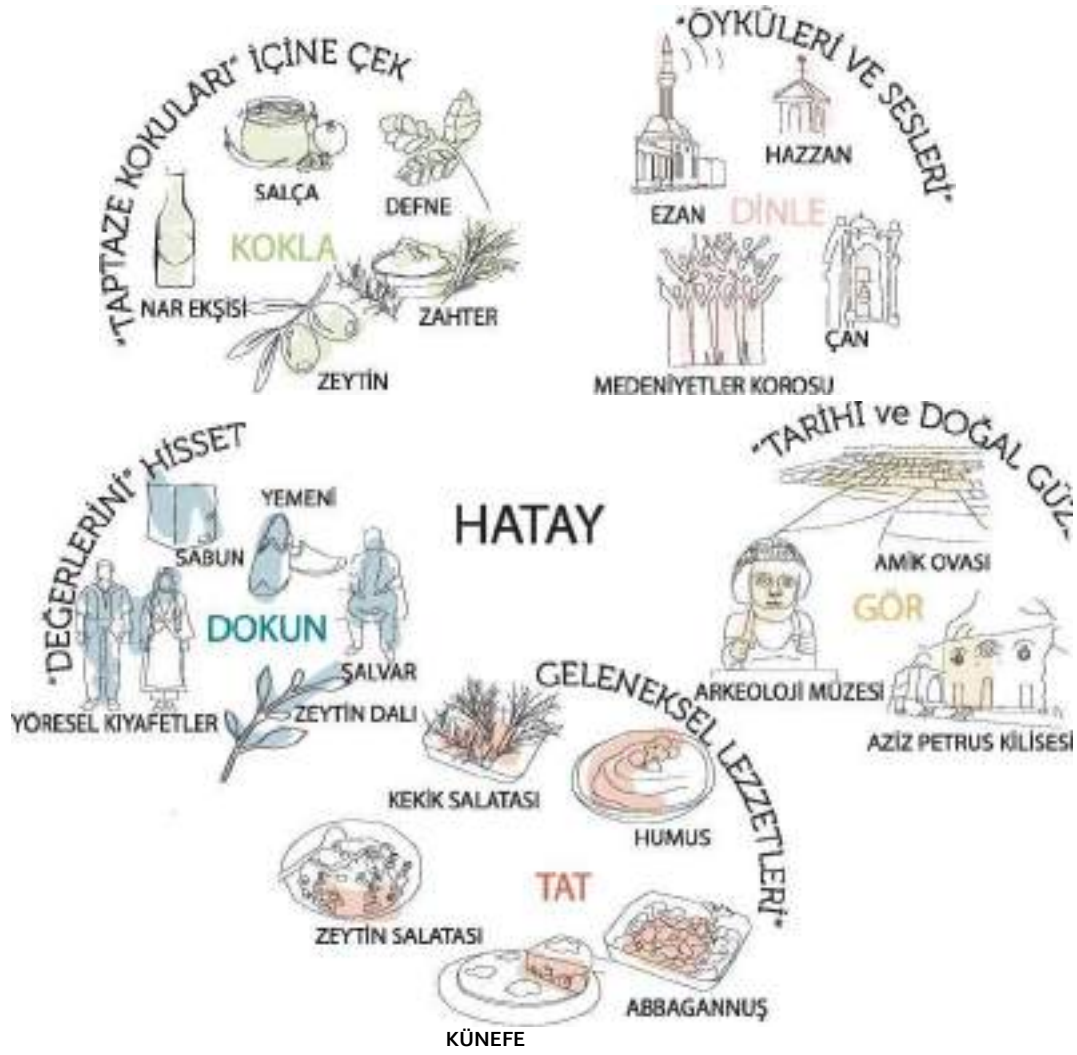
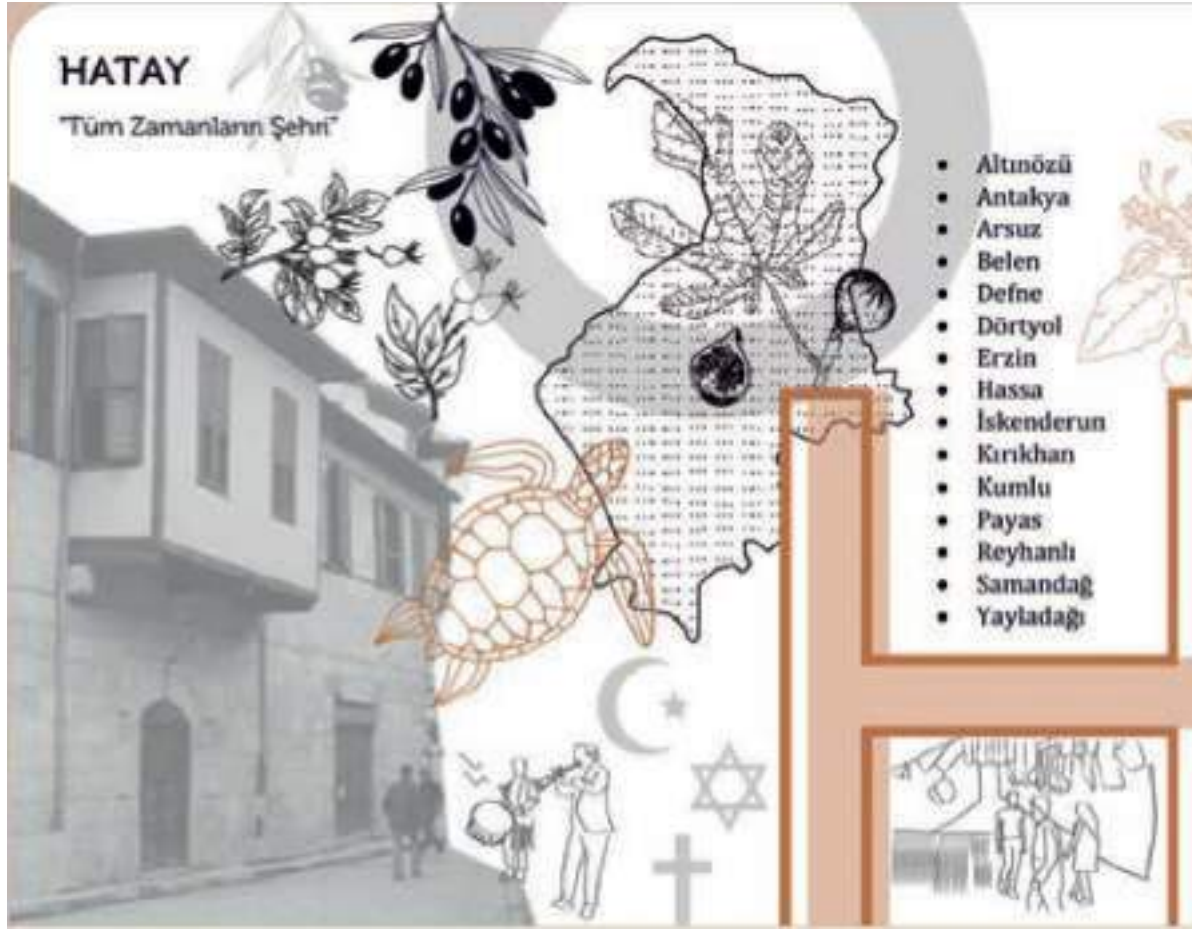
'Halele* Şehn'

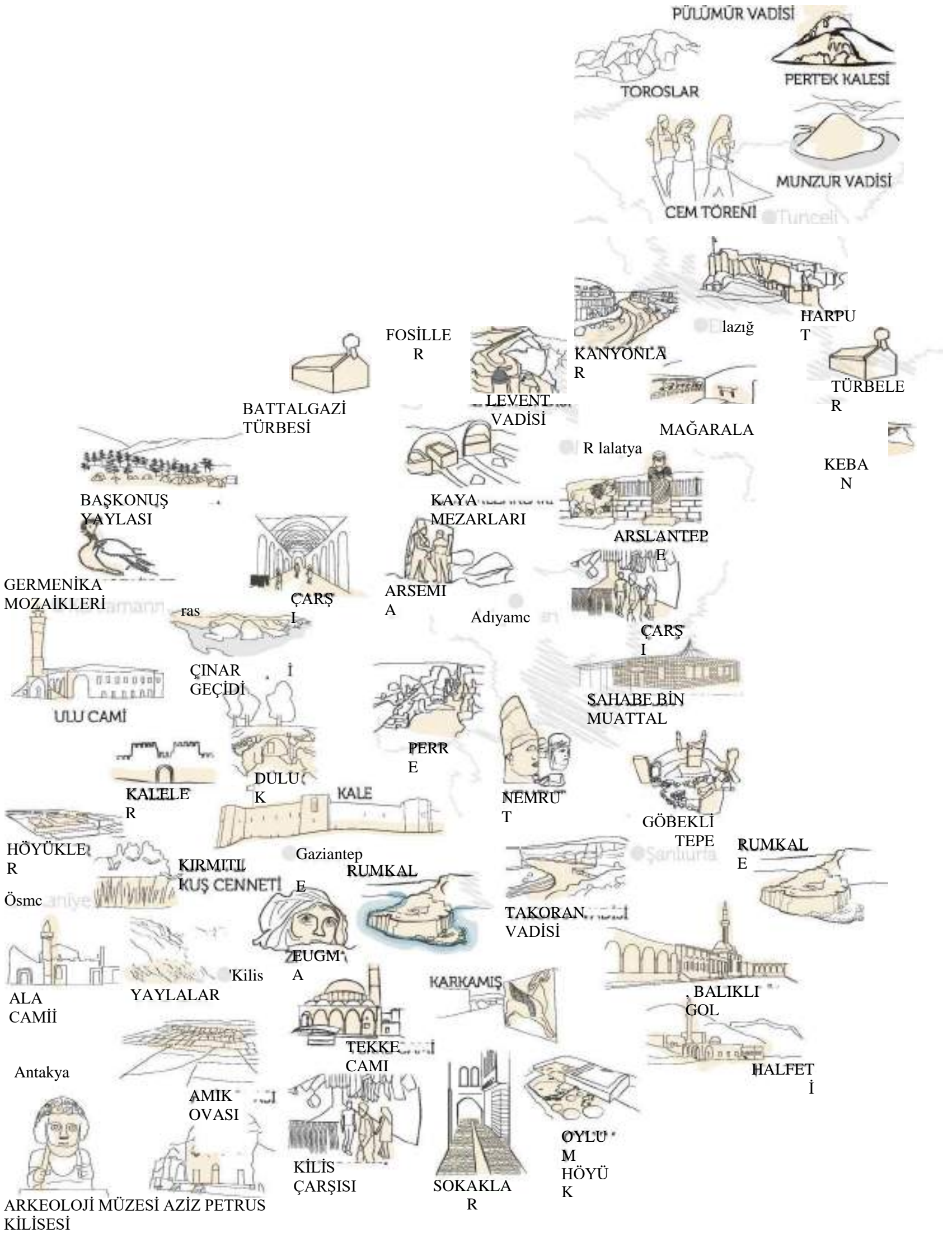
fcarûieje i ilimleri

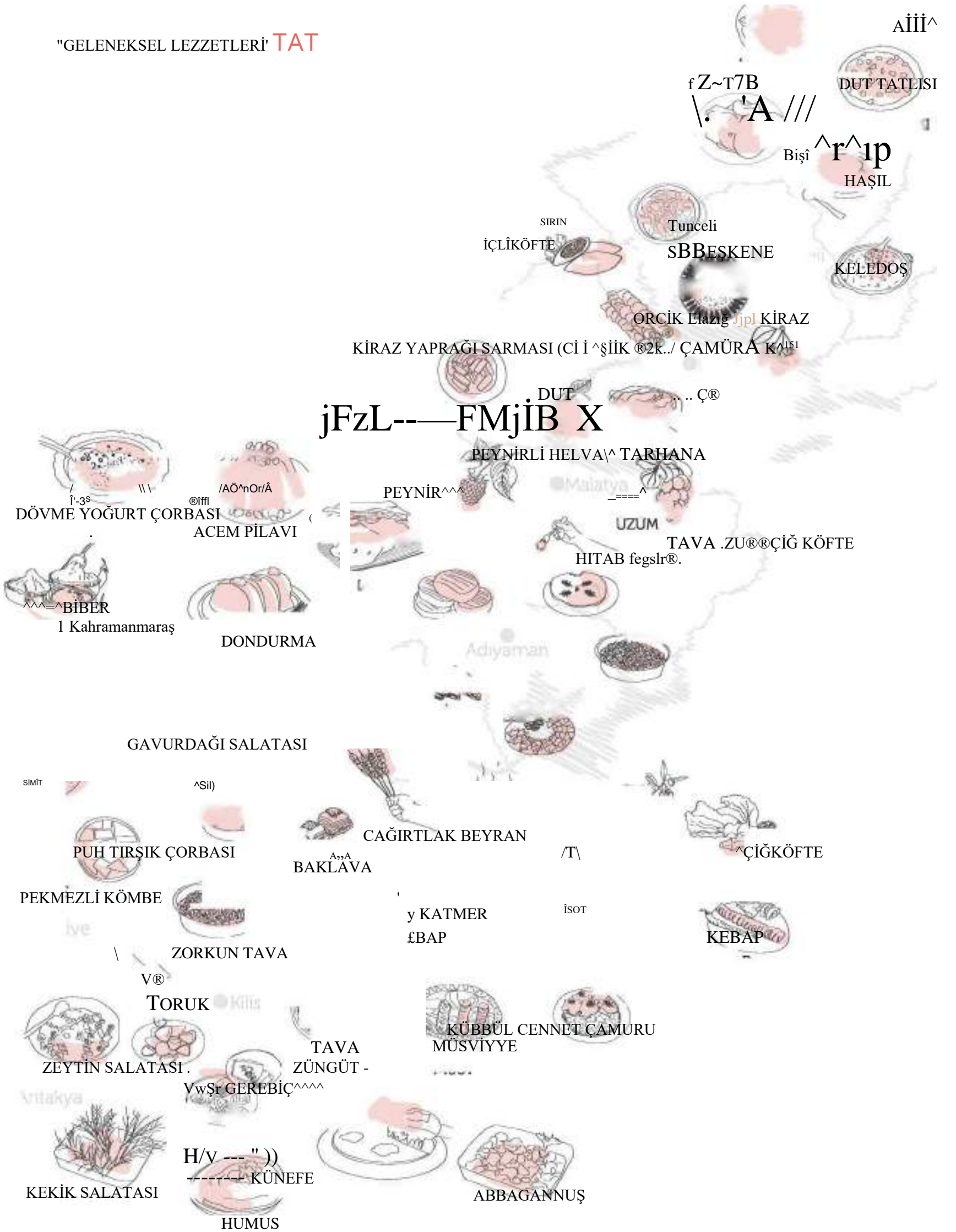
CÖYKUZ. ^.

"GELENEKSEL LEZZETLERİ" TAT

"TAPTAZE KOKULARI" İÇİNE ÇEK
J KOKLA

•Erzincan

SÜT

KIR ÇİÇEKLERİ

BEYAZ
GELİNCİK

I ünce Lı

ÜZÜM
KURUSU

MUNZUR
KEKİĞİ

•Elazığ

DAĞ ANIĞI

^f<(JJ)
KLARNET

HALAY

v\ DERSİM TÜRKÜLERİ

YÖRESEL DİLLER

ŞAHMARAN MASALI

TM LN ELAZ

& ^sr

MÜZİK

(I,° k x ..
A-JA3
MASALLAR (> V.

latya

YAYLA HAVASI L% e\>V.
TARİHİ YAPİ

^W^_KLARNET
Grmi/o \

MANİLER

EFSANELER

W d if 0 (M\MJW SELALESEST^Ö-^

HALAY

BAĞLAMA

Adıyaman

DESTANLAR

HARFANE GEÇLERİ

Ç> \ ggv3

X ¥ * * XWWHiri X8n!X

Aç41XX HEKAT

z<n<uŞ SESLER!

DESTANLAR

TÜRKÜ

BARAK

HİL VAN DAVULU

CURA

Şanlıurfa

ÇIUV^ otdl

OSMANIYE

AĞIT

DAVUL ZURNA

KINA MERASİMİ

wvf

y o

SIRA GECELERİ

ÇİĞER KEBAP

*=

K iTn Roİwva

'XXU

XO@ löl ÇEKİÇ SESİ

V H n SINIR HİKAYELERİ MANİLER

Xvjy\ nfe\ >Kilis

u Yry^)

MÜCADELE

Ad MİLLİ

EFSANELER

A X\

©r\F Ol köv

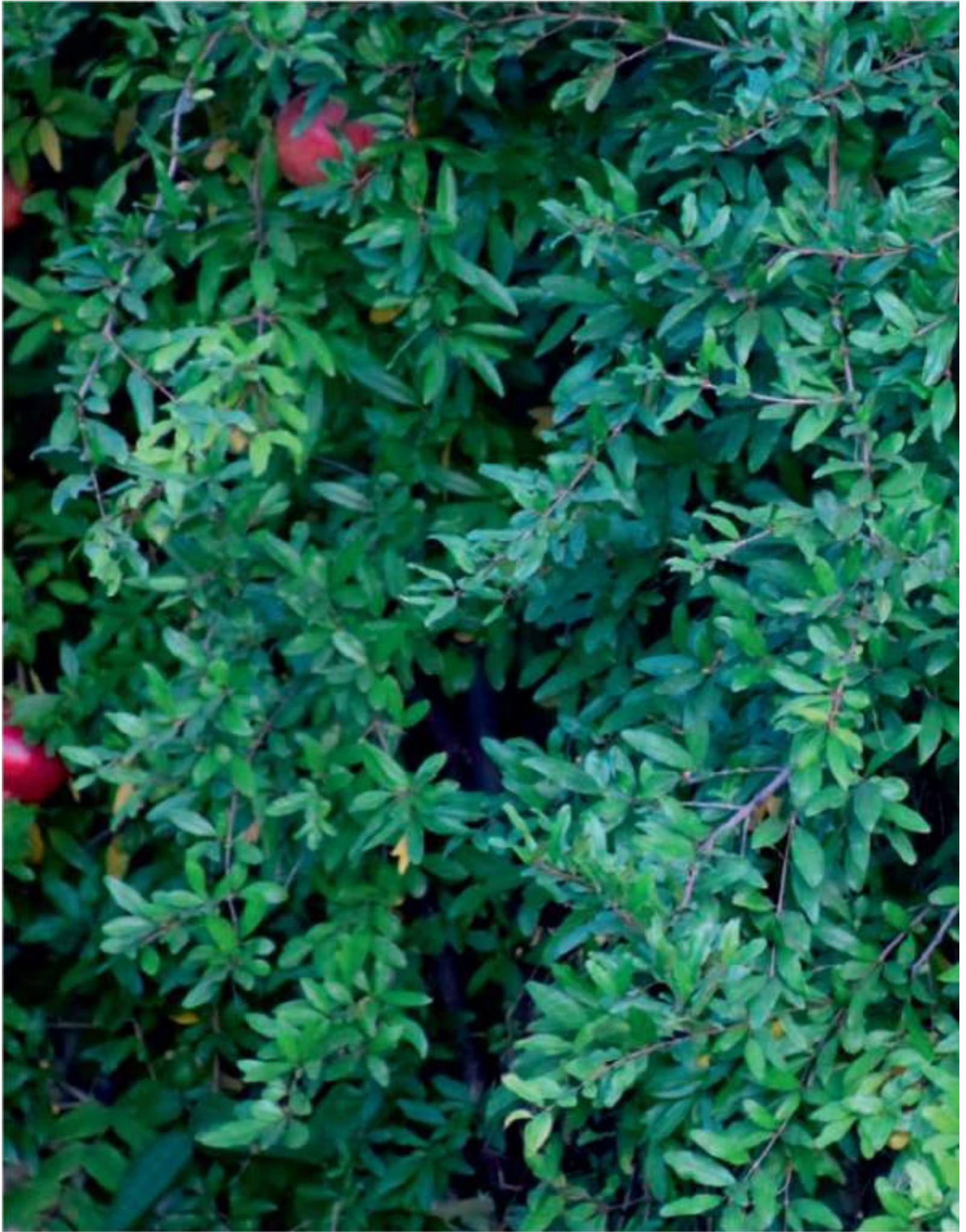
"DEĞERLERİNİ" HİSSET
DOKUN

TERS
LALE

DAĞ
KEÇİSİ

noana
cmaa

**“FIRAT”
İÇİN
ÖRNEKLER**

FIRAT İÇİN ÖRNEKLER

Uluslararası Deneyimler*

1. PORTLAND HAVZASI/AMERİKA

Portland'da bulunan 5 adet havzayı tek bir plan yardımıyla yönetmek için Portland stratejik, bütünlük ve geniş kapsamlı bir planlama yaklaşımını benimsemiştir. Kent bütünü bir sistemin parçası olarak havza planlaması, ulaşım planı ve çevre ile ilgili kamu yatırımları planı ile uyum içinde yürütülmüştür.

Vizyon

Portland Havzası Yönetim Planında kavramsal düzeyde üç adet vizyon ifadesi bulunmaktadır.

- . DOĞAL YAŞAMI KORUMAK
- . NEHİR RÖNESANSI
- . TEMİZ NEHİRLER İÇİN ÇALIŞIYORUZ

yy

Stratejiler

Portland Havzası Yönetim Planı için 20 adet eylem tanımlanmış, bu eylemler 6 adet ana strateji içinde yer almıştır. Portland Havzası Yönetimi stratejileri şunlardır:

- Yağmur Suyu Yönetimi
- Yeniden Bitkilendirme
- Suyun ve Toprağın Zenginleştirilmesi Koruma ve Politika
- İşletme ve Bakım
- Eğitim, Katılım ve Yönetim

İşbirliği

Havza Yönetimi Planı için çeşitli çalışma grupları arası işbirliği öngörülmüştür. Buna göre üç çalışma grubu görev almaktadır:

- Program Geliştirme ve Uygulama
- Havza Araştırma ve Analiz
- İzleme ve Değerlendirme

Geliştirilen bir başka öneri ise Nehir Rönesansı Ekibi kurularak "Nehir Rönesansı İnsiyatifi" sürecini yönetmektir. Planın uygulamasında kısa dönemli ve uzun dönemli görevler tanımlanmıştır.

Finansman

Portland Havzası Yönetim Planı, tamamen Portland Kenti bütçesi ve öz kaynakları ile gerçekleştirilmiştir.

Suyun Kullanımı

İçme suyu temini ve enerji üretimi suyun kullanımında önemli yer teşkil etmektedir. Bu alanda özelleşmiş örgütlenmeler ve fonlar oluşturulmuştur.

Bu kullanımların yanı sıra rekreatif amaçlı kullanımı ön plandadır. Koruma-kullanma dengesinin sağlanması için sanayi, ticaret, konut yeşil alanlarda su tüketimi üzerine programlar geliştirilmiş, pilot projelerle uygulamaya geçilmiştir.

2. TUNA HAVZASI/ DOĞU AVRUPA

Havza Alanı: 807.827 km²

Nüfus: 80 milyon

Ülke Sayısı: 15

"Su Çerçeve Direktifi";

- Karasal yüzey suları (nehir ve göller)
- Geçiş suları
- Yeraltı suları
- Kıyı suları
- Hassas ekosistemler
- Sulak alanları kapsamaktadır.

AB Su Çerçeve Yönetmeliği su yönetiminde bütünlükten bazı ilkeler oluşturmuştur.

Bunlar arasında;

- Planlamada halk katılımı,
 - Ekonomik yaklaşımlar ile bütünlük, - Su yönetiminin diğer politika alanları ile bütünlükten sağlanması
- yer almaktadır. Bu üç ilke, sağlıklı bir havza yönetimi için uygulanacak aktivitelerin çerçevesini de belirlemektedir.

Vizyon

Tuna Havzasının yönetiminde vizyon koruma ve kirlilik eksenli hedefleri vurgular.

a

**HAVZADAKİ SU KAYNAKLARI VE TATLI
SUYUN SÜRDÜRÜLEBİLİR
VE EŞİT KULLANILDIĞI, KİRLİLİĞİN OLMADIĞI
BİR HAVZA HABİTATI**

harç ile çevre ve kaynak maliyetleri yer almaktadır.

Temalar

Tuna Havzası Alanı Yönetim Planı'nda sekiz adet tema yer almaktadır..

- Havzadaki Önemli Baskı Unsurları
- Havza Alanındaki Koruma Alanları
- İzleme Ağları ve Ekolojik / Kimyasal Durum
- Çevre Hedefleri ve İstisnaları
- Su Kullanımının Ekonomik Analizi
- Ölçümler için Ortak Program
- Sel Riski Yönetimi ve İklim Değişikliği
- Halkın Bilgilendirilmesi ve Konsültasyon

Stratejiler

Tuna Havzası Alanı Yönetim Planının ana stratejisi "havzanın ve havza alanı" nın korunmasını sağlamaktır. Yönetim Planı, temalar altında belirli yılları hedefleyen stratejiler bütünüdür.

İşbirliği

Tuna Havzasında 15 ayrı ülke yer almakta olup havza yönetimi ile ilgili Tuna'ya kıyısı olan ülkeler merkezi yönetim düzeyinde temsil edilmektedir.

"Tuna Nehrinin Korunması için Uluslararası Komisyon" (ICPDR) Tuna'ya kıyısı bulunan ülkelerin kurumlarından oluşup havza bazındaki işbirliğini koordine etmektedir.

Tuna Havzası Yönetim Planı için ICPDR bünyesinde uzman ve görev grupları oluşturulmuştur.

Bunlar arasında;

- İzleme ve Değerlendirme uzman grubu
- Bilgi Yönetimi ve CBS uzman grubu
- Halk katılımı uzman grubu
- Sel uzman grubu
- Hidromorfoloji görev grubu
- Beslenme görev grubu
- Kaza önleme görev grubu
- Ekonomi görev grubu
- Yer altı suyu görev grubu bulunmaktadır.

Farklı ülkelerin katılımı ve farklı disiplinler arası işbirliği de havza yönetiminin kritik unsurları arasında yer almaktadır.

Finansman

Tuna Havzası Alanı Yönetim Planının "Su Kullanımının Ekonomik Analizi" bölümünde "ekonomik denetim araçları" olarak "maliyet karşılama" yaklaşımının bir teşvik aracı olmakla birlikte su kaynaklarının etkili kullanımında aynı zamanda bir finansman aracı olarak da kullanılabileceğinin altı çizilmektedir.

Bu konuda AB Su Çerçevesi Direktifi, su hizmetlerinin maliyetinin karşılanmasında, kimin ne için ne kadar ödeyeceğinin muhasebesini ön görmektedir. Buna göre spesifik bir su hizmetinin maliyetinin karşılanması, özel bir hizmet için ödenen gelirler ile bu hizmeti karşılamak için harcanan maliyet arasındaki orandır.

Bir çok ülkede maliyet karşılama, su teminini dışında konut ve sanayi alanları için kanalizasyon hizmetlerini de kapsamaktadır. Bu maliyet içinde işletme giderleri, faiz, vergi,

Çevre ve kaynak maliyetleri bir çok ülkede doğrudan hesaba katılmamaktadır çünkü ekonomik analiz ile ilgili metot ve bilgi eksikliği bulunmaktadır. Ekonomik değişkenler ile ilgili veri ve bilgi AB Su Çerçeve Direktifi uygulaması için merkezi bir öneme sahiptir.

Ekonomik analizlerin başarıya ulaşabilmesi için pragmatik, hedeflenmiş ve bütünlük bir yaklaşımın kabul edilmesi gerekmektedir.

3. ST. JOSEPH HAVZASI/ AMERİKA

Nüfus: 1,5 milyon

Şehir: 15

Vizyon

St. Joseph River Havzası Yönetim Planı hem vizyon hem de misyon ifadesine sahiptir. Buna göre St. Joseph River Havzasının vizyonu:

ST. JOSEPH RİVER HAVZASI, EKONOMİK, TARIM, KONUT, VE EĞLENCE İHTİYAÇLARI İÇİN, SÜRDÜRÜLEBİLİR VE DENGELİ BİR ŞEKİLDE SAĞLAYAN OLAĞANÜSTÜ BİR DOĞAL KAYNAK OLACAKTIR.

Buna bağlı olarak geliştirilen misyon:

BÜYÜK GÖLLER HAVZASI'NIN KRİTİK BİR BİLEŞENİ OLARAK ST. JOSEPH NEHİR HAVZASI'NI KORUMAK, ONARMAK VE GÖZETMEK İÇİN HAVZA BOYUNCA FARKLI PAYDAŞLARIN ORTAK BİR ÇABA İÇİNDE BİRLEŞMESİ.

Temalar

St. Joseph River Havzası Yönetim Planında amaçlar belirlenmiştir:

- Havza yönetim uygulanmasını koordine etmek ve sürdürülmesi için sorumluluk kabul eden bir paydaş grubunun mali ve kurumsal kapasitesinin oluşturulması
- Yüzey suyu fonksiyonlarını ve estetik unsurları geliştirilerek korunması, böylece toprak erozyonu ve tortulaşmayı azaltmak.
- Programının çoğaltılması ortadan kaldırmak için, maliyetleri azaltmak, daha etkin bir çözüm bulmak ve insan, mali ve kurumsal kaynakları en üst düzeye çıkarmak için bir bölgesel bazda işbirliği, koordinasyon ve paydaşlar arasında

Suyun Kullanımı

Tuna Nehir Havzasında bulunan ülkeler Tuna Nehrinden temin ettikleri suyu tarım, sanayi ve kentleşme için harcamaktadır. Buna göre Tuna Nehir suyunun %40'ı tarım amaçlı, %40'ı enerji üretimi dahil sanayi amaçlı, geriye kalan %20 Tik oranda ise kentsel amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır.

işbirliğinin (hükümet ve sivil toplum) artırılması.

- Koruma, restorasyon, koruma ve açık alan (doğal alanlar, doğal sistemler, koridorlar, tarım arazileri, açık alan ve park alanları bir sistem) takdirinin artırılması.
- Halk sağlığı için zararlı organizmaların neden olduğu hastalık kaynakları ve nehirlerin kullanımı için dereler ve gölleri düzeltilmesi, zararlı organizmaları ortadan kaldırılması.
- Halk sağlığı ve su yaşam alanı için zararlı pestisit seviyeleri ve diğer toksinlerin azaltılması.

Stratejiler

St. Joseph River Havzası Yönetim Planında stratejiler, ana hedeflere ulaşmak için tanımlanmış alt hedefler olarak ifade edilmiştir.

Her bir stratejinin ve hedefin birbirleri ile olan ilişkileri net olarak tanımlanmış olup;

- öncelik,
- uygulanabilirlik,
- ortaklıklar,
- mekanizmalar,
- kilometre taşları,
- değerlendirmeler

sistematigi içinde netleştirilmiştir.

İşbirliği

St. Joseph River Havzası Yönetim Planı için bir vweb sitesi uygulaması hayata geçirilmiş olup farklı paydaşların bilgiye eş zamanlı olarak erişmesi

sağlanmıştır. Web sitesi içinde etkileşimli coğrafi bilgi sistemi tabanlı tematik bilgi kullanıcının istediği özellikleri sorgulamasına olanak sağlamaktadır.

Planda ayrıca çok paydaşlı yönetim mekanizmaları önerilmiştir. Bunlar arasında;

- Yönlendirme Komitesi,
- Ortak Havza Komisyonu,
- Havza Konseyi, - Dernek sayılabilir.

Paydaş kurumlar ve havza yönetimi için sivil toplum örgütlerinin bazı olası finansman kaynakları (hibe, kredi, ve maliyet paylaşımı programları) yer almaktadır. Bu liste ayrıntılı değildir. Birçok diğer fon kaynakları, özellikle yerel düzeyde bulunmaktadır. Bu finansman kaynakları ile ilgili bilgiler, internet üzerinden ya da ajans veya kar amacı gütmeyen iletişime bulunabilir. Havza Yönetimi için finansman olanakları şu başlıklarda

4. RUHR HAVZASI/AVRUPA

Nüfus: 5,3 milyon

Başlıca şehirleri: Duisburg, Oberhausen, Essen, Bochum, Dortmund

19. yüzyılda Avrupa'nın en büyük endüstri merkezlerinden biriyken, Ruhr Nehri civarında ilk kömürün bulunmasından sonra çevreye küçük maden ocakları kurulmuş ve kömür çıkarılan alan kuzeye doğru genişlemeye başlamıştır. Kısa zamanda tarım, yerini maden ve demir çelik endüstrisine bırakmıştır. Bu anlamda Ruhr, eski sanayi yapısını koruyarak dönüşen dünya örneklerinin başında gelmektedir. Günümüzde, eski sanayi alanları daha çok bilim, sanat merkezi olarak kullanılmaktadır.

Vizyon

LL

**MADEN VE SANAYİ MERKEZİ'NDEN BİLİM
REKREASYON VE SANAT MERKEZİNE
DÖNÜŞÜM**

Finansman

Ruhr bölgesi dönüşüm projesine, bölgede toplam 53 kent bulunmasına rağmen 20 kentin katılımı sağlanmıştır. Finansman yerleşimlerin 3 bölgede toplanıp finans birlikleri oluşturması ile gerçekleşmiştir;

1. Ruhr Bölgesel Geliştirme Ajansı: Ruhr Bölgesel Geliştirme Ajansı ekonomik değişime dayanan sürdürülebilir bir kentsel doku yaratma amacıyla 20 kenti ve yerel kuruluşları aynı platformda buluşturma rolünü üstlenmiştir.
2. Belediyeler düzeyinde işbirliği: Belediyelerdeki bölge planlama birimlerinin ajansa aktarılması ile oluşturulmuştur.

önerilmiştir:

- Tarım
- Yağmur suyu, atık su ve içme suyu iyileştirme ve yönetimi
- Yaşam alanı onarımı ve yaratılması
- Eğitim
- Havza planlaması ve uygulaması
- Genel su kalitesi izleme

Suyun Kullanımı

Çevresel Kalite Bölümü tarafından tanımlanan koruma amaçlı belirlenen kullanımlar şunlardır:

- tarımsal
- endüstriyel su temini
- kamusal su alımı noktasında navigasyon
- sıcak su ve / veya soğuk su balıkçılığı,
- diğer yerli sucul yaşam ve vahşi yaşam desteği
- eğlence

3. Ruhr Birlikleri (Associations): Özerk bir yapıdır. Havza içindeki şehir, belediye, organizasyon, KOBİ, sanayilerden olmak üzere 543 üyesi vardır. 5.3 milyon insana hizmet götürür. Atıksu iyileştirmestpompa istasyonları, altyapı işleri, enerji işleri ile ilgilenir. Ruhr Birliği Kanunu su ücretlendirmelerini/yaptırımlarını belirler. Aynı zamanda finansman şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Devlet kontrolünde fakat çalışmalarında tam katılımı garanti eden kendi yönetimine sahip ve ücretlendirmede söz sahibi,
- Sorumluluk alanı Ruhr havza alanı olduğundan, çalışmalarını idari sınırların ötesinde
- Doğal sınırlar olarak yönlendirebilen,
- Çalışmalarında ücret tasarrufu sinerji etkisi yaratabilen bölgeler üstü organizasyon.

5. MEKONG HAVZASI/ GÜNEY ASYA

Havza, yaklaşık 60 milyon nüfusu, yüzden fazla etnik grubu barındırması nedeni ile dünyanın kültür açısından en zengin yerlerindedir. Yaşayanların çoğunluğunu yoksul kesim oluşturmakta ve geçim kaynakları çoğunlukla su kaynaklarına dayalı tarım ve balıkçılıktır.

Vizyon

EKONOMİK AÇIDAN ZENGİN, SOSYAL AÇIDAN ADALETLİ VE ÇEVREYE DUYARLI MEKONG HAVZASI

Temalar

- Ekonomik kalkınma ve fakirliğin azaltılması
- Mevsim değişiklikleri ile mücadele
- Su üretiminin maksimuma çıkartılması
- Bölgesel bütünleşme
- Doğal kaynakların korunması
- Kültürel ve miras değerleri
- Makul ve eşit kullanım
- Çevre ve doğal ortamın korunması
- Kirliliğin önlenmesi
- Havza bazlı yönetim
- Ulusal otorite
- Karar verme sürecinde paydaşların aktif katılımı
- İnsan kaynakları geliştirme
- Kurumsal ve yasal çerçeveler
- Bilgi Bazlı Yönetim

Finansman

Finans kaynağı özel ve kamu yatırımlarıdır. Ekonomik yatırımlar bölgede Asya Gelişim Bankası Mekong Alt Bölgesi Programı (ADB GMS) ve Güney Doğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) tarafından desteklenmektedir. Her iki programda sektör bazlı (su kaynakları, enerji, ulaşım, tarım...) programlar içermektedir.

VİZYON

Dünya'daki havza yönetimlerinde stratejik yaklaşım ile yapılan planlama ve yönetim çalışmalarında "vizyon"

önemli bir yere sahiptir. "Gelecekte nasıl bir havza?" sorusunun yanıtını arayan ve paydaşlar tarafından benimsenmiş, özümsemiş vizyonlar, farklı havza özelliklerine göre çeşitlilik arz etmektedir. Genellikle, sade, net, anlaşılabilir ve ulaşılabilir vizyon ifadelerine sahip dünya örneklerinde, kimi konularda özelleşmiş, kimi konularda daha çok net ve kesin hedef vizyona taşınabilmiştir.

Ruhr Havzası, Almanya

"Maden Ve Sanayi Merkezi'nden Bilim Rekreasyon Ve Sanat Merkezine Dönüşüm"

Tuna Nehri Havzası, Doğu Avrupa

"Havzadaki Su Kaynakları Ve Tatlı Suyun Sürdürülebilir Ve Eşit Kullanımı"

"Tuna Havzasındaki Organik Kirlilik İçin Sıfır Emisyon"

Portland, ABD

"Temiz nehir için çalışmak"

"Nehir Rönesansı"

TEMALAR

Su ve çevre ile ilgili temaların öne çıkmasının yanında ekonomik gelişme ile desteklenen havza geliştirme ve koruma yaklaşımları benimsenmiştir.

Dünya örneklerinde ortaya çıkan temalar şunlardır:

- Su Kalitesi
- Su Kullanımı
- Biyolojik Çeşitlilik
- Havza İyileştirme
- Sağlıklı Çevre
- Ekonomik Sektörler
- Ekonomik Kalkınma
- Sıfır Kirlilik

STRATEJİLER

Havzaların yönetimine ilişkin eylem, program ve projelerin çerçevesini çizen stratejilerden bazıları şunlardır:

- Suyun Yönetimi
- Su Korunması
- Suyun Kullanımı
- Suyun Değeri
- Politika
- Operasyon Ve Bakım
- Eğitim, Destek

Büyük ve çarpıcı örnek olan Tuna Nehri Stratejilerinin üç temel ayağı:

- Bağlantı ve iletişim sistemleri geliştirmek.
- Çevre koruma ve doğal risklere karşı önlem almak.
- Sosyo-ekonomik kalkınma potansiyelini güçlendirmek.

İŞBİRLİĞİ-ÖRGÜTLENME

Dünyadaki havza yönetimi örneklerinde birden çok kurum ve kuruluş ile yerel yönetimin ortak bir vizyon çerçevesinde birlikte hareket ettikleri görülmektedir.

İncelenen örneklerde 4 ana Havza Yönetim Örgütlenme tipi öne çıkmaktadır:

- Havza Komisyonu veya Otoriteleri
- Havza Direktörlüğü / Ajansı
- Havza Birlikleri veya Konseyleri
- Dernekler / Şirketler

Almanya'da yer alan Ruhr Havzası'nda üç türde işbirliği ve örgütlenme uygulaması hayata geçmiştir. Bunlar:

1. Ruhr Bölgesel Geliştirme Ajansı
2. Belediyeler Düzeyinde İşbirliği
3. Ruhr Birlikleri (Associations)

Tuna Havzası'nda 18 ayrı ülke işbirliği yapmaktadır.

FİNANSMAN

Bunların bir kısmı AB üyesi, bir kısmı AB aday ülkesi bir kısmı da AB üyesi olmayan ülkelerdir. Havza Yönetimi örneklerinin finansman yapılarına bakıldığında, ağırlıklı olarak merkezi yönetim yatırımları öne çıkmaktadır. Su kullanımı, kirlilik önlenmesi ve altyapı konularında öne çıkan kamu ve merkezi yönetim, koruma kullanma boyutunda özel sektör ve sivil toplum ile çeşitli düzeylerde ortaklıklar geliştirebilmektedir.

Havza yönetimi finansman modelleri ana hatlarıyla şunlardır:

- Merkezi Yönetim Fonları
- Yerel Kamu Fonları
- Ortaklık Kaynakları
- Uzmanlar, Sivil Toplum Kuruluşları

KORUMA-KULLANMA

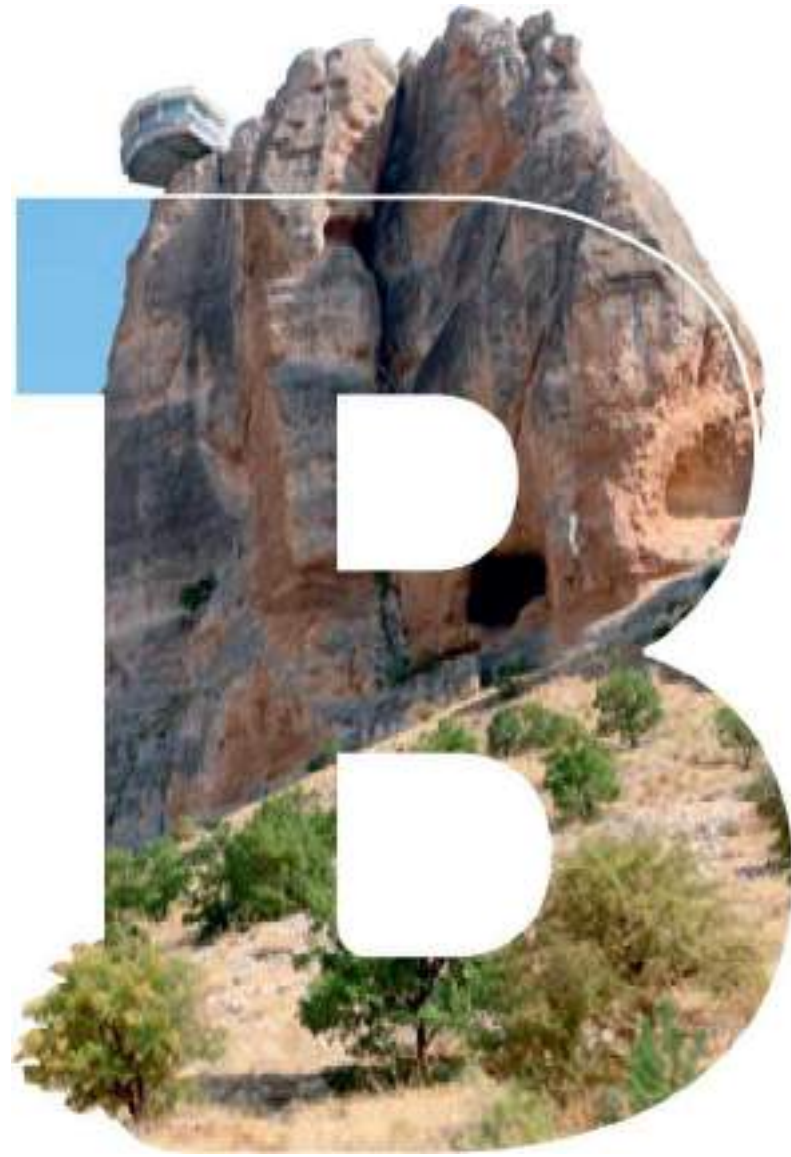
Tüm Havza Yönetimi modellerinde suyun korunması birincil öncelikli konudur. Atık yönetimi kontrolünden, altyapı ve kanalizasyon yatırımlarına, otoyol ve ulaşım kaynaklı kirlilik bertarafından su kalitesi ölçümlerine kadar detaylanabilen bu yaklaşımların yanında, kullanarak koruma kavramı da öne çıkmaktadır.

Toplumsal bilinç düzeyine bağlı olarak başarılı örnekleri bulunan kullanarak koruma uygulamalarında İsviçre öne çıkmaktadır. Üç kanton ve 25 adet yerel yönetimin kısıtı bulunduğu bir içme suyu havzası olan Zürih Gölü'nün korunması ve kullanımı ile ilgili unsurlar şunlardır:

- Zürih Gölü Su Ulaşımı
- Kentsel Yerleşmeler
- Yüzme Ve Su Sporları
- Çeşitli Turizm Aktiviteleri
- Bütünleşik Turizm Planı
- İçme Suyu Havzası

İçme Suyu Niteliği Ve Doğallığının Ulusal ve Uluslararası Programlarla Korunması

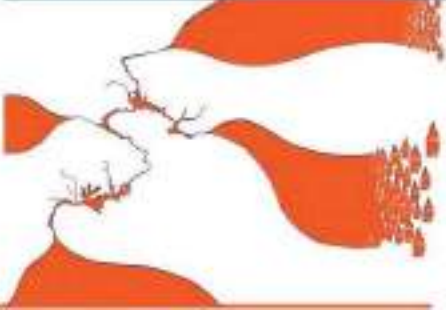
* Kaynak: Aşağı Fırat Havzası Strateji ve Yol Haritası, Kentsel Strateji, 2015

FIRAT

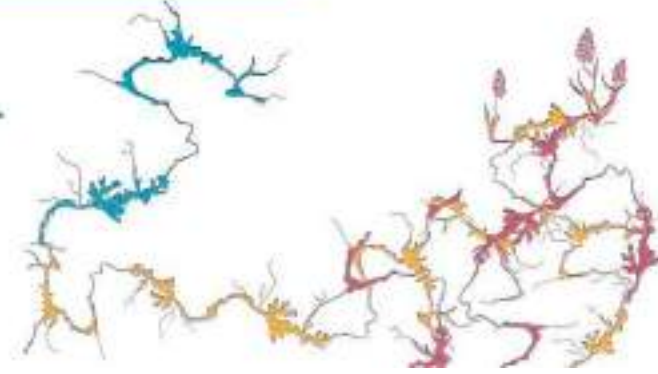

SÖYLEM 1- Suyun Birleştirici Gücü

SÖYLEM 2- Suyun Yaratıcı Dinamiği

SÖYLEM 3- Suyla Gelen Miras

SÖYLEM 4- Suyun Bereketinin Hasatları

SÖYLEM 5- Suyun Sırlarının Gizemi

Söylem 1 - Suyun Birleştirici Gücü

Ortak Değerlerden, Ortak Harekete

Fırat ve Dicle Nehri ve kolları bereketli Mezopotamya'nın günümüze kadar getirdiği somut ve somut olmayan değerleri yaratmış. Bölgede; ilk uygarlıklar kurulmuş ve yok olmuş, gidenler ve gidenlerin öyküleri yaşanmış, bereketli toprağın sunduğu çeşitli ürünler yetişmiş, ilk keşifler yapılmış.

Suyun birleştirici gücü, bölgeyi geğmişten günümüze, günümüzden geleceğe hala önemli bir cazibe merkezi potansiyeli olarak korumakta. Geğmişin değerleri, günümüzün potansiyelleri gelecek için yeni fırsatlar sunmakta.

Su birikimdir, geğmişi günümüze aktarır, günümüzden geleceğe akar...

Fırsatların yeni bir yaklaşımla değerlendirilmesi için günümüzdeki idari yerleşim ve yetki kullanımının dışında farklı tematik kümelenmelerle yeni işbirliği alanları belirlenmeli. 'Ortak Değer; Ortak Paylaşım' ilkesi ile bölgenin ve havzanın kültürel ve doğal, ekonomik ve toplumsal değerlerinin ortak paylaşımı için işbirliği ağı tasarlanmalı.

İşbirliği ağı yalnızca Fırat ve kollarına kıyısı olan yerleşmeleri değil, bölgenin hinterlandını da kapsamalı. Yeni bir 'Havza Yönetim Sistemi'nin tasarlanması için bölgeye özgü kapsayıcı ve katılımcı bir yönetim modeli önerilmeli. Havza Yönetim Modeli için kurumsal ve kurumsal olmayan anlaşmalar (roller ve sorumluluklar) ve yönetim mekanizmaları oluşturulmalı.

Söylem 2- Suyun Yararıcı Dinamiği

Su yeniliktir, eskinin çizgilerini yenilerine taşır...

Eski İzlerden, Yeni Çizgilere

Yazı, tekerlek, çanak-çömlek vb gibi üretim araçlarının keşfi ile yönetim biçimi, hukuk, vb. şehir devletlerinin yazılı ve sözlü kuralları, incelendiğinde, ilkleri yaratan Mezopotamya uygarlıklarında, geçmişte 'bilinmeyi keşfetme' sürecinin yoğun olarak yaşandığını ortaya koymakta.

Günümüzde ise 'bilineni yeniden keşfetme' sürecinde Göbeklitepe, Arslantepe, Çayönü vb gibi eski uygarlık izlerinin keşfi, bilinen tarih kronolojisinin değişimine neden olmuş, yeni keşifler ise bu sürecin devam edeceğini göstermekte.

Mezopotamya coğrafyası, 'geçmişte; geleceği keşfetme', günümüzde ise 'geçmiş keşfetme' döngüsünün fırsatları ve gizemini sunmakta. Keşfetme Döngüsü; dün, bugün ve yarın zaman dilimleri içinde döngüsel keşif hareketine dönüştüğü durumda yalnızca tarih, arkeoloji, turizm ve doğa temalarının yanısıra tasarım düşüncesi boyutu ile ele alınması da farklı fırsatları ortaya çıkaracak.

- Bölgedeki sorunların alışlagelmemiş paydaşlar ile düşünülmemiş şekillerde çözmek ve devamlı bir süre tasarlamak için işbirliğini destekleyen ortak çalışma alanları yaratılmalı.

k - Gerçek sorunları keşfetmek, tasarım araştırması ile t tasarım ve üretimden önce gerçek sorunları çözdüğümüzden emin olmak adına sürekli araştırma programları gerçekleştirilmeli.

- Tasarımcılar ile yöre halkını bir araya getirerek, yerel 1 ulusal ve uluslararası tasarım programları ve çalıştayları ile sorunlara çözüm getirilmeli, çözümleri hayata geçirmek için kamu, sivil ve özel ortaklıklarla, sistem, b servis, strateji, ürün ve mekan tasarımları yapılmalı.

- Fırat ve doğasını anlayarak uygun sistemler tasarlamalı, doğa keşif programları ve ekipleri kurarak, keşiflerden çıkan bulgular doğrultusunda doğa koruma ve yaklaşma deneyimleri tasarlanmalı.

Keşfedilmiş veya keşfedilecek eski izlerin, yeni çizgilerle harmanlanması için tasarım odaklı düşünme yaklaşımına gereksinim olmalı. Eski izler, Yeni Çizgiler yaklaşımı özellikle yeni neslin yaratıcı gücünü ortaya çıkaracak, geçmiş ile gelecek arasında köprü kurulmasını sağlayacak.

Eski izler, Yeni Çizgiler programı ile sal, kerpiç, tekerlek, tapan vb gibi geçmişin ilk üretim araçları ile Arslantepe, Nemrut, Göbeklitepe, Perre, Çayönü antik dönem yerleşmeleri ve kutsal merkezlerinin yönetim biçimleri dikkate alınarak, yalnızca ürün tasarımı değil, strateji, süreç, servis ve etkinlik tasarımına dönüştürülmeli.

Söylem 3 - Suyla Gelen Miras

Fırat, tarih öncesi dönemlerden bu yana çeşitli farklı toplumsal birlikteliklerin, inanışların, ritüellerin, doğa ve insan birlikteliklerinin, kısaca yaşama dair çeşitliliğin zenginliği ve derinliğinin öğelerini günümüzde de sürdürmekte.

Fırat coğrafyasının yazılı ve sözlü, dilden dile aktarılan eserleri dönemin toplumsal ve ekonomik arzularına ve geleceğine ışık tutmaktadır. Fırat coğrafyası geçmişin efsanelerinden günümüzün edebi eserlerine ilham vermeye devam etmekte.

Gelenek ve Göreneklerden, Özgün Yaşam Mirasına

Günümüzde, gelenler ve gidenlerin zorlu coğrafyasında, geçmişten günümüze acı ve hüznün yanı sıra, neşe ve sevinçlerin yaşandığı süreç devam etmekte. Bölgede, gelenek ve göreneklerin yoğun bir şekilde devam etmesi ise aidiyet duygusunun önemli bir değer olduğunun göstergesi.

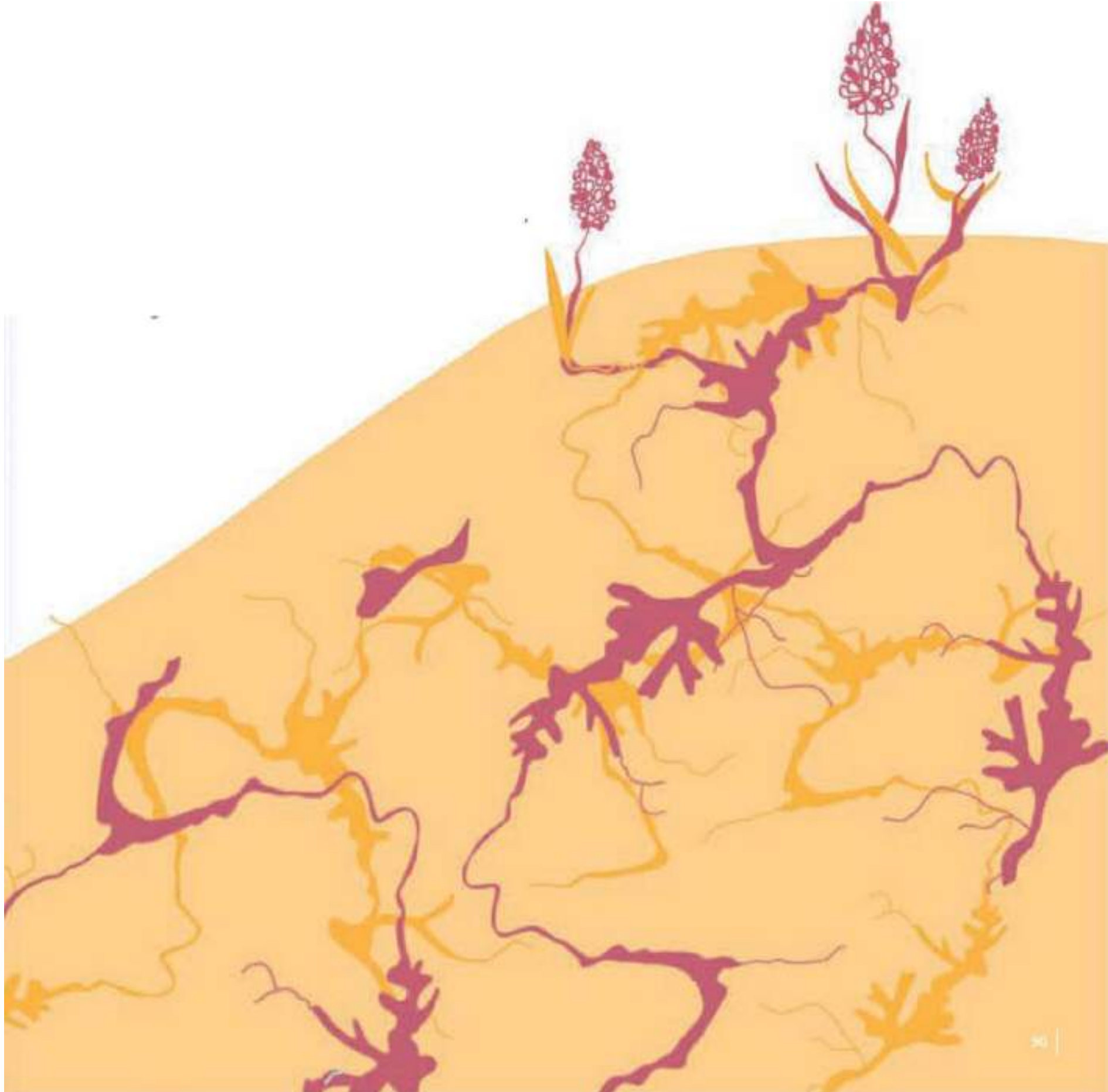
Mezopotamya bütün uygarlıkların beşiği olarak nitelendirilmekte, Fırat Nehri ise tarihin

Fırat havzası kültürel katmanlar coğrafyası ve bu coğrafyanın göç eden halkları araştırılmalı, eskiye tanıklık eden tüm değerler korunmalı ve yaşatılmalı.

Günümüzde, kutsal merkezlerin yanı sıra; doğa içindeki anıt ağaçlar, büyük yer şekilleri, kayaların zamanla ziyaretlere ve adak noktalarına dönüşmesi, söylenceler, inanış, doğa ve insan birlikteliğinin topluluklara

aktığı nehir olarak bilinmekte. Bu nedenle,

yansıması olan bazı mekanların, manevi

odaklarına dönüşmesi, büyük buluşmalara, kutlamalara ev sahipliği yapmaları, bölge insanının bölge ile olan aidiyetinin önemini ve derinliğini göstermekte.

Aynı aidiyet duygusu sözlü edebiyat ve aşık kültüründe görülmekte. Türküler, maniler, anlatıcılık gelenekleri ile sözlü edebiyat ve halk müziği bölgenin en önemli somut olmayan kültür mirasının başında geliyor. Fırat çok sayıda türkü ve şarkıya konu olmuştur. Uzun havalar, kırık havalar, peşrevler, sözlü ve sözsüz oyun havaları ile Fırat coğrafyası halk müziğinin özgün bölgelerinden.

Söylem 4- Suyun Bereketinin Hasatları

Su berekettir...

tarım
ürünleri

yöresel
tatlar

endemik
bitkiler

Bireysel Üretimlerden, Kolektif Üretimlere

Su ve toprağın buluşmasından ortaya çıkan bereket ürünleri, lezzetleri ve üretim teknikleri bölgeyi daha farklı ve zengin kılmakta. Bir başka deyişle, verimli coğrafyanın sunduğu tarım ürünleri ve üretilen yöresel tatlar, şifalı ve endemik bitkiler, kültürün üretim ile tanımlandığı en önemli değerler.

Bunun da ötesinde yerel ürünler kırsalda yaşam pratiklerini de şekillendirmekte. Kayısı kurutmak, pekmez yapmak, salça yapımı gibi üretim işleri, kırsalda kolektif bir organizasyona, toplu bir kültürel aktiviteye dönüşmekte.

Günümüzde, gastronomi, ülke veya toplulukların yaşam tarzlarını yansıtan, damak zevklerine, inançlarına, kültürlerine ve sahip oldukları kaynaklara uygun ürünler yetiştirerek, farklı pişirme yöntemleri deneyerek zaman içinde gelişen mutfak kültürü olarak tanımlanmakta.

Fırat'ın verimli coğrafyasındaki kendine özgü saf ürünler, kültürel davranış biçimleri ve tekniklerin hala devam etmesi, bölgenin gastronomi turizmi ile olan bağım doğal olarak kuvvetlendirmekte.

Somut olmayan kültürel miras kapsamında değerlendirilen 'gastronomi', belli gıdaların/ yemeklerin ilk kez bir yörede üretildiğini ifade eder. Bu eski lezzetler arasında Mezopotamya'dan gelen Anadolu mutfağında yer alan yemeklerin bazıları, UNESCO dünya miras listesine yer alması, yöreyi ve bölgeyi ayrıcalıklı kılmakta.

Bölgedeki, bireysel ve kurumsal başarıları; ortak değerler, ortak gelecek, ortak vizyon yaklaşımı ile yeniden ele alınmalı, ortak hareket konuları ve adımları belirlenmeli.

Bölgede üretim, turizm, gastronomi, pazarlama konularında başarı öyküleri hem kurumsal hem de bireysel ölçekte yaygınlaşmakta. Ancak, temel sorun, kolektif davranış biçimlerinin yeterince oluşmaması. Oysaki, Anadolu'nun özünde olan ımece kültürü geleneği, yani ortaklaşa iş yapma biçimi, yeni nesil davranış biçimlerine en iyi örnek.

- Tarım, kültür, misafirperverlik, üretim, gelenekler ve yemek kültürleri, yerel üretim ve tüketim teşvik edilmeli.
- Yerel çiftlikler, işletmeler, yerel ürünler ve pazarlara destekler verilmeli.
- Yemek yemenin ve yemek yapmanın kültürel derinliğinin bilincinde olunmalı.
- Kültürel deneyimlerin üretildiği, yaratıcı turizm yaklaşımı desteklenmeli. Yerel insanlarla gerçek ilişkiler ve ortak deneyimler ile kalıcı bağlantılar oluşturulmalı.
- Yeni Nesil Tarım Politikaları geliştirilmeli. Çok fonksiyonlu tarımın yenilikçi biçimleri üniversiteler ve sanayiciler ile işbirliği içinde araştırılmalı ve örnek uygulamalar desteklenmeli.
- Yerli tohum kullanımı yaygınlaştırılmalı.
- Sosyal medyada yerli ürün tanıtımı, pazarlama, reklam, deneyim ekonomisinin popüler hale gelmesi için ortamlar yaratılmalı.

Söylem 5- Suyun Sırlarının Gizemi

Su deneyimdir, nesilden nesile aktarılır...

Nesilden, Nesile Mistik Deneyimler

Eski Mezopotamya toplumlarında, tanrıların yaratılışı ile varlık gerekçelerinin yaşama olan etkileri önemli olmuştur. O dönemin gizemli düşünce biçimleri özellikle toplumsal, ekonomik ve mekânsal boyutları ile yeni keşiflerle günümüze kadar ulaşmakta. Bütün kutsal kitaplarda Fırat ve Dicle'ye ayrıcalıklı kutsallık yüklenmiş. Fırat coğrafyası, keşfedilmiş ve keşfedilmemiş, yeryüzüne çıkmamış höyükleri, kaya mezarları, antik yerleşimleri ya da fosil yataklarında hala çözülmemiş sırları ve gizemleri barındırmakta.

Mezopotamya'daki ilk kentlerin kurulundan bu yana dini, ekonomik ve askeri güce dayalı yönetim biçimleri olmuştur. Eskiçağ Mezopotamya'sındaki liderler ve krallar mitoslarla kahramanlaşmış ve bazıları ise tanrılaşmışlardır. Mezopotamya uygarlıklarının dinsel inançlarında ana tanrıça üreten ve doğuran toprak, diğer ikisi de gökyüzü ve su tanrısıdır. Yöneticilerin yaptıklarını çivi yazılı belgeler, duvar kitabeleri, kaya anıtlarıyla ölümsüzleştirmeleri günümüz için çok değerli.

Mezopotamya'nın binlerce yıllık inanç zenginliğinin eylem ve hareket hali; ritüellerdir. İnanışlar ve ritüellerin ortaya çıkış manasını kavramak, uygulamaların toplum, yönetim ve bireyler tarafından nasıl kullanıldığını, manipüle edildiğini ve dönüşüm geçirdiğini anlayabilmemizi sağlar. Binlerce yıldır kültürü, inancı, ritüelleri besleyen en önemli özne, doğadır.

Fırat havzasında alt coğrafyalar farklı olsa bile birçoğunun anlattığı hikayeler benzerliklerle dolu. Geçmişten günümüze farklı toplumsal birlikteliklerin, inanışların, ritüellerin, doğa ve insan birlikteliklerinin, kısaca yaşama dair çeşitliliğin zenginliği ve derinliğinin öğelerini bölge halkı, bölgede yaşasa da yaşamasa da etkinliklerde, festivallerde, önemli günlerdeki buluşmalarla devam ettirme çabası çok değerli.

- İnsan, doğası gereği 'rehber' arayışındadır ve kadim inançlarda işaret edilen tek rehber 'doğa'nın kendisidir. Doğa ile insanın bağlantısını güçlendiren etkinliklerin desteklenmesi, anlam arayışındaki insanlara yol gösterecektir.

- Eski kültürlerin ritüellerini öğrenmek, ortaya çıkış nedenlerini araştırmak, bölge insanına aktarmak ve kültürel ve inanç sürekliliğini görünür kılmak, bugüne aktarılmış olan ritüellerin anlamını güçlendirecektir.

- Çok zengin ve çeşitli olan düşün coğrafyasının mitolojileri, düşleri, serüvenleri, sırları vb. değerleri günümüzde değerlendirilmeli.

»
1- Geçmişin kökeni olan mitoloji ile günümüz arasında bir köprü oluşturup, coğrafya ile bütüftleşmiş düşünsel yolculuklar kurgulanmalı.

- Yaşayan miras, aidiyet duygusu ile nesilden nesile buluşmalarla gelenek ve göreneklerle devamı teşvik edilmeli.

- Bölgede yaşanan kutlamalar ve şöenler kadar, yaşanan acılar da unutulmamalı, Fırat'a ağıtlar daha yüksek sesle söylenebilmeli, bölgenin kolektif bilincinde tutulan yaslar da ritüellerle ifade bulmalı.

----- LLi >-

-1 LLi S

LU (X

EYLEM 1- Suyun Birleştirici Gücünü
Yeniden Düşünmek

EYLEM 2- Suyun Yaratıcı Dinamiğini
Yeniden Keşfetmek

EYLEM 3- Suyla Gelen Yaşamın
Mirasını Sürdürmek

EYLEM 4- Suyun Bereketinin Hasatlarını
Yeni Nesil Ekonomilerle
Değerlendirmek

EYLEM 5- Suyun Sırlarının Gizemini
Hissetmek

Fırat 2023 Vizyon ve Eylem Planı:
ETKİLEŞİM ve PAYLAŞIM ana
temaları üzerine her bir söylemin
gerçekleşmesine yönelik olarak 5
Etkileşim Teması ile belirlenmiştir.

79

F
I
R
A
T

AĞ VE YÖNETİM

2-----

KEŞFETME VE
TASARIM

20
23

T
E
M
A
L
A
R

3 -----
BELLEK VE BULUŞMA

ÜRETİM VE PAZARLAMA

5 -----
YAŞAM VE MİRAS

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN KÜRESEL HEDEFLER

01. Yoksulluğa Son
03. Sağlıklı bireyler
06. Temiz Su ve Sıhhi Koşullar
07. Erişilebilir ve Temiz Enerji
08. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
09. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
10. Eşitsizliğin Azaltılması

11. Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları
12. Sorumlu Tüketim ve Üretim
13. İklim Eylemi
14. Sudaki Yaşam
15. Karasal Yaşam
17 Hedefler İçin Ortaklıklar

UNESCO; 2018 KÜLTÜREL MİRAS YILI

01. Paylaşılan Miras
02. Okuldaki Miras
03. Miras İçin Gençlik
04. Değişmekte Olan Miras
05. Turizm ve Miras

06. Mirası Sahiplenme
07 Risk Altındaki Miras
08. Mirasla İlişkili Beceriler
09. Tüm Miras İçin
10. Miras Bilimi

AB- SU ÇERÇEVE DİREKTİFİ (SÇD)

01. Halk Sağlığı
02. Su Kalitesi
03. Kirliliğin Azaltılması
04. İşbirliği ve Yönetim
05. Sürdürülebilir Kullanım
06. Adil Ücretlendirme

07. Su Herkesin

E

L

E

M

— 1 —

SUYUN
BİRLEŞTİRİCİ GÜCÜNÜ
YENİDEN DÜŞÜNMEK

ETKİLEŞİM TEMASI:
AĞ VE YÖNETİM

NEDEN FIRAT RUHU?

Yeni nesil yönetim yaklaşımları,
yöre ve bölgesel beklentileri ve
yeni trendleri

**'Bilindik Yönetim Biçimlerinden
Yenilikçi Süreç Tasarımlarına'**
dönüştüren yeni eko sistemler
yaratmak için.

NASIL BİR SÜREÇ TASARIMI?

Fırat havzasının ruhunu, ortak
hikayelerle yeniden ele alan, ortak
sorunların çözümüne herkesi
ortak eden yeni bir proje odaklı
işbirliği yaklaşımı.

1.1. ORTAK HAVZA KÜLTÜRÜ YARATILMALI

Ortak Hikaye

Hedef; Tematik İşbirliği Ağları

Kırsal Ağlar

Hedef; Kırsal Kalkınma

Yeni Odaklar ve Koridorlar

Hedef; Yeni Ekonomik İşbirlikleri

1.2. MEKANSAL GELİŞİM STRATEJİ ANATOMİSİ KURGULANMALI

Stratejik ve Taktik Çerçeve

Hedef; Bütüncül Planlama

Fırat'ı Yakınlaştırmak

Hedef; Suyu Yaşama Katma

Tasarım Etiği Kriterleri

Hedef; Ortak Mirasa Saygı

1.3. ORTAK YÖNETİM PLANI HAZIRLANMALI

Çerçeve Plan

Hedef; Ortak Sorumluluklar ve Roller

Ortak Hareket

Hedef; Ortak Proje, Ortak Bütçe

Fırat Forumu

Hedef; Fırat Manifestosu

ADIMLAR

- 1- İşbirliği Ağı
- 2- Fırat Mekansal Gelişim Anatomisi
- 3- Fırat Forumu
- 4- Ortaklık Modeli
- 5- Fırat Manifestosu

Yeni nesil girişimciler ile bölgede yaşayan ve çalışanların sorun çözüme ve iş yaratma odaklı proje geliştirebilecekleri araştırma, tasarım ve katılım yöntemlerini benimseyen yaratıcı bir ortam.

EYLEMLER

M

2

SUYUN YARATICI DİNAMİĞİNİ YENİDEN KEŞFETMEK

ETKİLEŞİM TEMASI:
KEŞFETME VE TASARIM

NEDEN KEŞFETME DÖNGÜSÜ?

Geçmişin ilk keşiflerini ve değerlerini 'Araştırma, Tasarım, Katılım aşamaları ile ele alan Sosyal Etki Tasarım' düşüncesini yaygınlaştırmak için.

NASIL BİR ORTAM?

2.1. KEŞFETME DÖNGÜSÜ SİSTEMİ TASARLANMALI

Döngüsel Değerler

Hedef; Dün, Bugün, Yarın

Fırat'ı Belleğe Kazıma

Hedef; Miras Bilimi

Rota Hafızası

Hedef; Ayrıcalıklı Rotalar

2.2. FIRAT ATÖLYELERİ KURULMALI

Tasarım Atölyeleri

Hedef; Süreç Tasarımı

Keşif Atölyeleri

Hedef; Deneyim Tasarımı

Yaşam Atölyeleri

Hedef; Yerel Üretim

2.3. ESKİ İZLER, YENİ ÇİZGİLER PROGRAMI GELİŞTİRİLMELİ

Fırat Hafızası

Hedef; Dijital Dönüşüm

Fırat Desenleri

Hedef; Doğayı Keşfetmek

Açık Hava Müzesi

Hedef; Arazi Sanatı

ADIMLAR

1. Fırat Atölyeleri
2. Dijital Tasarımlar
3. Fırat Tasarımları
4. Fırat Rotaları
5. Mobil Müze

SUYLA GELEN YAŞAMIN MİRASINI SÜRDÜRMEK

M

3

Suyla gelen kültürün çeşitliliği ve zenginliğini '**geçmiş ve gelecek arasında köprü**' oluşturan ve nesiller arası diyalogu sürdürmek için.

Gelenek ve göreneklerin günümüz değerleri ile yeniden harmanlandığı, farklı temalarda buluşmalara geçit veren bir köprü.

ETKİLEŞİM TEMASI:
BELLEK VE BULUŞMA

EYLEMLER

3.1. FIRAT BELLEĞİ GELECEĞE AKTARILMALI

Dijital Ürünler
Hedef; Yeni Nesil
Fırat Araştırmaları
Hedef; Araştırmacı Ağı
Fırat Oyunları
Hedef; içimizdeki ocukluk

3.2. HEMŞERİLERİ GELENEKLERLE BULUŐTURMALI

Sözlü Kültür Ağı
Hedef; Yaşayan Miras
Maneviyat Ağı
Hedef; Kutsallığın İzi
Fırat Buluşmaları
Hedef; Nesiller Arası Süreklilik

3.3. FIRAT'I FIRATLILARLA YAŞATILMALI

Fırat Envanteri
Hedef; Yerel Tarihçiler Buluşması
Fırat Yayınları
Hedef; Yerel Araştırmalar
Fıratlı Mihmandar
Hedef; Yerel Tarihçiler

ÖNCELİKLİ ADIMLAR

1. Araştırma Enstitüleri
2. Fırat Envanteri
3. Gelenekler Ağı
4. Fırat Buluşmaları
5. Yerel Mihmandar

L

E

M

—4—

SUYUN BEREKETİNİN
HASATLARINI
YENİ NESİL EKONOMİLERLE
DEĞERLENDİRMEK

ETKİLEŞİM TEMASI:
ÜRETİM-PAZARLAMA

NEDEN YENİ NESİL?

'Geleneksel imece kültürünün
yeni nesil paylaşım ekonomisi'
ile değerlendirildiği yeni pazarları
yaratmak için.

NASIL BİR PAZAR?

Yeni nesil ekonomilerin
beklentilerini karşılayan yerel ve
küresel pazarlara açık, yeni nesil
girişim ve girişimlere olanak

sağlayan bir ortam.

4.1. FIRAT ÜRÜNLERİ KEŞFEDİLMELİ

- Fırat Tohum Bankası
Hedef; Yerli Tohum
 - Yöresel Ürünler Bölge Pazarı
Hedef; Bölgeye Özgü Saf Ürünler
 - Şifalı Endemik Bitkiler
Hedef; Şifa Kılavuzu
-

4.2. FIRAT ÜRÜNLERİ PAYLAŞILMALI

Hasat Zamanı
Hedef; Yerinde Tüketim
Tarlardan Bahçeye
Hedef; Kentsel Tarım
Yerel Tatlar
Hedef; Bölgesel Gastronomi

4.3. YENİ NESİL PAZARLAR YARATILMALI

Girişim Platformu
Hedef; Yeni Nesil Girişimciler
Tarlardan Sofraya
Hedef; En Kısa Yol Ağı
Coğrafi İşaretleme ve Tasarım
Hedef; Akıllı Pazarlama

ÖNCELİKLİ ADIMLAR

1. Fırat Tohum Bankası
2. Tarım Atölyeleri
3. Zaman Takvimi
4. Yerel Ürünler Pazarı
5. Şifa Kılavuzu

E
Y
L
E
M

5

SUYUN SIRLARININ
GİZEMİNİ HİSSETMEK

ETKİLEŞİM TEMASI:
YAŞAM-MİRAS

NEDEN DÜŞ?

Gizemli coğrafyada yeniden
**'düşünerek ve düşleyerek yaşama
dair lyı olma hissinin'** araştırmak ve
yaratmak için.

KİMLERLE DÜŞ?

Su, toprak, gökyüzü ortamlarında,
geçmiş ve geleceğli düşünmek ve
düşlemek isteyenlerle.

EYLEMLER

5.1. DOĞANIN GİZEMİ KEŞFEDİLMELİ

Doğa ve İnsan
Hedef; Doğanın rehberliğinde Manevi Seyahatler
Şifa Terapi
Hedef; Sudan Gelen Sağlık
Endemik Bitkiler
Hedef; Bitkilerle Gelen Sağlık

5.2. FIRAT EFSANE VE MİTLERİ YAŞATILMALI

Mezopotamya Kişilikleri
Hedef; Liderler, Krallar ve Kahramanlar
Masalların Fırat'ı
Hedef; Kaybolan Masallar
Ritüeller ve İnanışlar
Hedef; Ritüeller Araştırması

5.3. DÜŞÜN COĞRAFYASININ DÜŞLERİ KURULMALI

Fırat Sahnesi Tasarlamak
Hedef; Tematik Buluşmalar
Dijital Rota Hafızası
Hedef; Yeni Nesil
Manevi Rotalar
Hedef; Sessizliği Keşfetmek

ÖNCELİKLİ ADIMLAR

1. Fırat Sahnesi
2. Ritüeller Araştırması
3. Dijital Rota Hafızası
4. Manevi Rotalar Atlası
5. Şifa Terapi

S
Ö
Y
L
E
M

E
Y
L
E
M

P
R
O
J
E

E
Y
L
E
M

SUYUN BİRLEŞTİRİCİ GÜCÜNÜ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Etkileşim Teması:
Ağ ve Yönetim

1.1. Ortak Havza Kültürü Yaratılmalı

- **Ortak Hikaye**
Hedef; Tematik İşbirliği Ağları
- **Kırsal Ağlar**
Hedef; Kırsal Kalkınma
- **Yeni Odaklar ve Koridorlar**
Hedef; Yeni Ekonomik İşbirlikleri

1.2. Mekansal Gelişim Strateji Anatomisi Kurgulanmalı

- **Stratejik ve Taktik Çerçeve**
Hedef; Bütüncül Planlama
- **Fırat'ı Yakınlaştırmak**
Hedef; Suyu Yaşama Katma
- **Tasarım Etiği Kriterleri**
Hedef; Ortak Mirasa Saygı

1.3. Ortak Yönetim Planı Hazırlanmalı

- **Çerçeve Plan**
Hedef; Ortak Sorumluluklar ve Roller
- **Ortak Hareket**
Hedef; Ortak Proje, Ortak Bütçe
- **Fırat Forumu**
Hedef; Fırat Manifestosu

SUYUN YARATICI DİNAMİĞİNİ YENİDEN KEŞFETMEK

Etkileşim Teması:
Keşfetme ve Tasarım

2.1. Keşfetme Döngüsü Sistemi Tasarlanmalı

- **Döngüsel Değerler**
Hedef; Dün, Bugün, Yarın
- **Fırat'ı Belleğe Kazıma**
Hedef; Miras Bilimi
- **Rota Hafızası**
Hedef; Aynıcılık Rotalar

2.2. Fırat Atölyeleri Kurulmalı

- **Tasarım Atölyeleri**
Hedef; Süreç Tasarımı
- **Keşif Atölyeleri**
Hedef; Deneyim Tasarımı
- **Yaşam Atölyeleri**
Hedef; Yerel Üretim

2.3. Eski İzler, Yeni Çizgiler Programı Geliştirilmeli

- **Fırat Hafızası**
Hedef; Dijital Dönüşüm
- **Fırat Desenleri**
Hedef; Doğayı Keşfetmek
- **Açık Hava Müzesi**
Hedef; Arazi Sanatı

EYLEM

E
Y
L
E
M
3

SUYLA GELEN YAŞAMIN
MİRASINI SÜRDÜRMEK

Etkileşim Teması:
Bellek ve Buluşma

3.1. Fırat Belleğini Geleceğe Aktarılmalı

- Dijital Ürünler
Hedef; Yeni Nesil
- Fırat Araştırmaları
Hedef; Araştırmacı Ağı
- Fırat Oyunları
Hedef; İçimizdeki Çocukluk

3.2. Hemşerileri Geleneklerle Buluşturulmalı

- Sözlü Kültür Ağı
Hedef; Yaşayan Miras
- Maneviyat Ağı
Hedef; Kutsallığın İzi
- Fırat Buluşmaları
Hedef; Nesiller Arası Süreklilik

3.3. Fırat'ı Fıratlılarla Yaşatılmalı

- Fırat Envanteri
Hedef; Yerel Tarihçiler Buluşması
- Fırat Yayınları
Hedef; Yerel Araştırmalar
- Fıratlı Mihmandar
Hedef; Yerel Tarihçiler

EYLEM

E
Y
L
E
M
4

SUYUN BEREKETİNİN
HASATLARINI
YENİ NESİL
EKONOMİLERLE
DEĞERLENDİRMEK

Etkileşim Teması:
Üretim-Pazarlama

4.1. Fırat Ürünleri Yeniden Keşfedilmeli

- Fırat Tohum Bankası
Hedef; Yerli Tohum
- Yöresel Ürünler Bölge Pazarı
Hedef; Bölgeye Özgü Saf Ürünler
- Şifalı Endemik Bitkiler
Hedef; Şifa Kılavuzu

4.2. Fırat Ürünleri Paylaşılmalı

- Hasat Zamanı
Hedef; Yerde Tüketim
- Tarladan Bahçeye
Hedef; Kentsel Tarım
- Yerel Tatlar
Hedef; Bölgesel Gastronomi

4.3. Yeni Nesil Pazarlar Yaratılmalı

- Girişim Platformu
Hedef; Yeni Nesil Girişimciler
- Tarladan Sofraya
Hedef; En Kısa Yol Ağı
- Coğrafi İşaretleme ve Tasarım
Hedef; Akıllı Pazarlama

EYLEM

E
Y
L
E
M
5

SUYUN SIRLARININ
GİZEMİNİ HİSSETMEK

Etkileşim Teması:
Yaşam-Miras

5.1. Doğanın Gizemi Keşfedilmeli

- Doğa ve İnsan
Hedef; Doğanın rehberliğinde
- Manevi Seyahatler Şifa Terapi
Hedef; Sudan Gelen Sağlık
- Endemik Bitkiler
Hedef; Bitkilerle Gelen Sağlık

5.2. Fırat Efsane ve Mitleri Yaşatılmalı

- Mezopotamya Kişilikleri
Hedef; Liderler, Krallar ve Kahramanlar
- Masalların Fırat'ı
Hedef; Kaybolan Masallar
- Ritüeller ve İnanışlar
Hedef; Ritüeller Araştırması

5.3. Düşün Coğrafyasının Düşlerini Kurulmalı

- Fırat Sahnesi Tasarlamak
Hedef; Tematik Buluşmalar
- Dijital Rota Hafızası
Hedef; Yeni Nesil
- Manevi Rotalar
Hedef; Sessizliği Keşfetmek

HED 20
23

Hikayesi

Manifestosu

Forumu

Ağı

AĞ

Anatomisi

Fİ RAT
Belleği (_)

Kodları

KE
ŞİF

Hafızası

Sahnesi

BELLEK

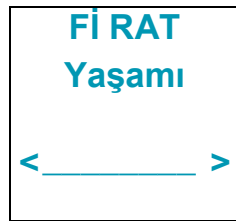
Lezzetleri

Fİ RAT
Şifası

Zamanı

ÜRE-
TİM

Gizemli
Fİ RAT

Fİ RAT
Mirası

YAŞAM

20 HEDEF- 30 LERİ

YÖNE-
TİM

TASA-
RIM

BULUŞ-
MA

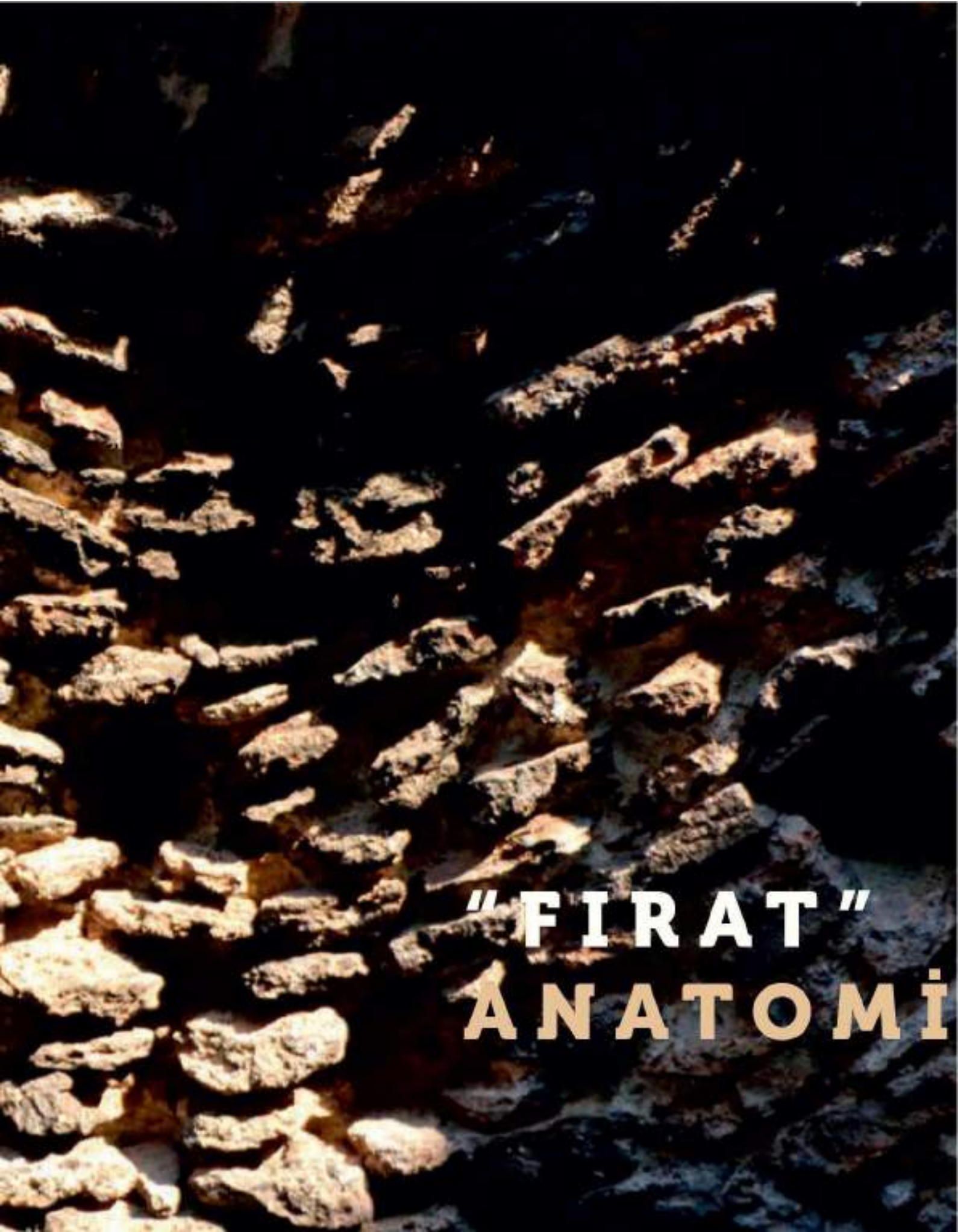
PAZAR-
LAMA

MİRAS

“FIRAT” ANATOMİSİ

FIRAT ANATOMİSİ

Mekansal Gelişme Stratejisi; bölgesel kalkınma, kentsel ve kırsal bütünleşme ile süreç yönetimi vb. gibi konularda mekânsal kullanım talepleri arasında denge kurulması ve daha ayrıntılı stratejiler geliştirilmesi için kavramsal ve taktiksel çerçevenin temel kurgusunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, karar alma sürecinde yapılması gerekenler etaplandırılmalı ve süreç tanımlanmalıdır.

Mekansal Gelişme Stratejisi;

- Geçmişteki mekânsal dengesizliklerin düzeltilmesi ve entegrasyonu
- Büyümenin stratejik yönünün belirlenmesi
- Ana dolaşım sisteminin planlanması
- Doğal ve yapılı çevrenin korunması
- Özel gelişme alanlarının belirlenmesi
- Korumaya değer alanların tespiti
- Belli arazi kullanımlarının teşvik veya korunmasını gerektiren alanların tanımlanması
- Yoğunluğu artırılması veya azaltılması gereken alanların tanımlanması konularında tanımlayıcı ve yön göstericidir.

Mekânsal Gelişme Stratejisi ile müdahale alanlarını açıklayan "Anatomi" ve mevcut durumu geleceğe taşıyacak bileşenleri içeren "Sorunlar ve Fırsatlar" tanımlanarak, bir sonraki adım olan 'Stratejik ve Taktik Çerçeve' altyapısı oluşturulur. Bölgesel ve yerel kalkınma sürecinde mekânsal müdahale, yeni tema ve stratejiler çerçevesinde tarihi ve doğal değerlerin korunarak, bölge ve alt bölgelerin cazibe merkezi olmasını hedeflemektedir.

Fırat 2023 çalışmasında ise Mekansal Gelişme Strateji Anatomisi kısaca 'Fırat Anatomisi' 5 temayı öncelikli ele almakta. Sorunlara müdahale biçimleri ve fırsat alanlarını ortaya koyan 'Fırat Anatomisi' mekânsal stratejileri aynı zamanda tasarım ilkelerinin de ana çerçevesini oluşturmaktadır.

1. Su
2. Topoğrafya
3. Üretim
4. Katman
5. Yaşam

SU KULLANIMINA MÜDAHALE

AMAÇ: SUYU YÖNETMEK

Fırat ve onu besleyen suların oluşturduğu Fırat Havzası ve alt havzalar tüm yerleşmelerin ve doğanın yaşam kaynağı. Suyun kıt kaynak olduğu ve gelecek nesillerin de bu haktan yararlanma hakkı dikkate alındığında suyun yönetimi, bir başka deyişle suyun korunması ve kullanımına müdahale edilmesi en öncelikli konu olmalıdır.

Geçmişten bu yana suyun birleştirici gücü ve suyla gelen kültürlerin sundukları yaşam ve üretim biçimleri, suyun iyi yönetilmesi gerekliliğini ortaya koymakta. Suya ilişkin her türlü konunun sorunları çok iyi incelenmeli ve sorunların çözümünde ortak çözüm önerileri geliştirilmeli, yanlış uygulama ve projelere müdahale edilmelidir.

■ KONULAR

- Su kirliliği
- Su kullanımı
- Su turizmi
- Tarımsal sulama
- Yapılaşma ve doku
- Su yönetimi

----- SORUNLAR ----- FIRSATLAR

- Yetki karmaşası
- Denetimsizlik
- Ortak havza ruhunun yetersizliği
- Su yönetim planı olmaması
- İyi örnek uygulamaları
- Örnek tasarım rehberleri
- Sivil duyarlılık
- Uluslararası taahhütler
- Destek fonları

TOPOĞRAFYA

DOĞAYLA UYUMSUZLUKLARA MÜDAHALE

AMAÇ: TOPOĞRAFYAYI İYİ OKUMAK

Fırat havzası; dağları, tepeleri, ova ve yaylalarının bereketi ve birikimi ile doğanın zenginliği ve çeşitliliğini barındırmakta. Fırat topoğrafyası, sıfır noktasından, zirve noktasına kadar geçmişte ve günümüzde pek çok uygarlığa fırsat sağlamış, bu coğrafyada yerleşimler kurulmuş ve yok olmuş. Uygarlıkların katmanlarının yerleşim izleri incelendiğinde topoğrafya ve doğayla uyumlu yapılaşmaların, dokuların ve üretim biçimlerinin verdiği mesajlar çok iyi okunmalıdır.

Günümüzde, Fırat yerleşimlerindeki topoğrafyaya uyumsuz yapılar, geçmiş izleri, yeni çizgiler taşımayan tasarımlar, doğal yaşamın yok olmasına ve doğanın tahrip edilmesine neden olan kamusal ve özel yatırımlar, üreten değil, tüketen turizm yatırım ve yaklaşımlarına acilen müdahale edilmeli, ekonomi ve ekoloji dengesini sağlayacak yeni sistemler tasarlanmalıdır.

SORUNLAR

- Havza yönetimi yaklaşımının gelişmemesi
- Bütüncül planlama yaklaşımlarının yetersizliği
- Tasarım ilkelerinin ortaklaştırılmaması
- Tasarımlardan yeterince yararlanılmaması
- Bölge Üniversitelerinin çalışmaları
- Koruma sektörünün gelişmesi
- Kültürel ve mekânsal topoğrafya uyumu

FIRSATLAR

- Sivil duyarlılığın artması

RE ÜRETİM BİÇİMLERİNE MÜDAHALE

TİM AMAÇ: ÜRETİMDE YERELLİK VE YENİLİĞİ BULUŞTURMAK

Hızlı kentleşme sürecinde çeşitli nedenlerle köylerin boşalması, üretim yapılan köylerde genç nüfusun kalmaması kırsal kalkınmanın önünde en önemli engel. Oysaki, üretim biçimleri ve ürünlerin ilklerinin yaşandığı özellikle tarımda yerleşik düzene geçilmesi Fırat coğrafyasında yaşanan deneyimler ve keşfedilenler en büyük zenginlik.

Günümüzde, paylaşım ekonomisi akımı ile her alanda ekonomik girişimciliğin özü Anadolu insanının geleneksel kültüründeki imece geleneği olduğunu yeniden keşfetmeliyiz. Yeni nesil beklentiler ve yeni nesil ekonomiler ile geçmişin ekonomik mirasının harmanlanması, gelecek için yeni fırsatlar ortaya koyacaktır.

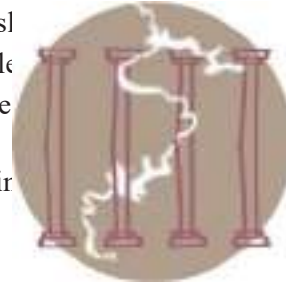
Bunu yapabilmek için bireysel çıkar yaklaşım ve girişimlerine müdahale edilmeli ve toplumsal çıkarı ön plana alacak paylaşım ekonomisini trendlerini kapsamına alacak yeni üretim modelleri tasarlanmalı. Üretim modellerinin tasarlanmasında yerellik ve yenilik temel kriter olmalıdır.

SO SORUNLAR

FIRSATLAR

- Kışbirliği ortamlarının yetersizliği
 - Köylerin boşalması
 - Yerel deneyimlerin kullanılmaması
 - Ortak pazarlama ortamının olmaması
- A** **ETKİ ALANLARINA MÜDAHALE**
- N** **AMAÇ: KATMANLARIN ETKİLEŞİMİNİ KEŞFETMEK**

- Kalkınma Ajansları
- Tarımsal teşvikler
- Yerel ve yerinde yaygınlaşması
- Yeni nesil girişimler

Fırat havzası gerek uygarlıklar gerekse doğanın bereketinin geçmişten günümüze sunduğu katmanlar coğrafyası. Birikimin harmanlandığı coğrafyada bilinenler ve bilinmeyenler sürekli keşfedilmekte. Göbeklitepe, Arslantepe, Çayönü kazılarındaki buluntular, tarihsel kronolojinin yeniden yazılmasını zorunlu kılmaktadır.

Bir başka deyişle, keşif döngüsü geçmiş ile günümüz arasındaki bağlantılara yön vermekte. Gerek uygarlıkların gerekse coğrafyanın binlerce yıldır katmanlaştığı Fırat kültür ve doğa havzasındaki değerlerin yatay ve dikey etkileşimden ortaya çıkacak fırsatlar iyi anlaşılmalı ve tasarlanmalıdır.

Arkeolojik alanlara ulaşımı kolaylaştıracak yönlendirme ve bilgilendirmedeki uyumsuz uygulamalara müdahale edilmeli ve Fırat kimliğine uygun tasarımlar yapılmalıdır.

Çok zengin ve çeşitliliği olan Fırat mirasının, günümüz yaşamı ile etkileşimin yaratacağı fırsatları ortaya çıkarmak ve bu değerleri yaşamın içine sokacak yeni süreçler ve ürünler tasarlanmalı. Süreç ve ürün tasarımında yenilikçi yaklaşımlar ve teknolojiler kullanılarak, Fırat kültürü ve coğrafyasının değerleri her birey için yakınlaştırılmalı. Kültürel ve doğal miras alanlarının etki alanındaki yerleşmelerdeki yanlış uygulama ve tasarımlara müdahale edilmeli, toplumsal, mekânsal ve ekonomik etkileşim senaryoları yazılmalıdır.

Etkileşimin çarpan etkisini sağlamak üzere tematik ağlar tasarlanmalı, ağların ortaya çıkaracağı odaklar ve koridorlar yeni cazibe alanları olarak kurgulanmalıdır.

SORUNLAR

- Envanter eksikliği
- Alan yönetim planlarının yetersizliği
- Alanların yerel yaşamla ilişkisinin kopukluğu
- Kültür etki değerlendirme çalışmalarının yetersizliği

FIRSATLAR

- UNESCO Dünya Miras Listesine giriş yarışması
- Yeni kazılar
- Yeni keşifler yerel tarihçiler
- Bölge Üniversitelerinin araştırmaları
- Etkileşim ağı tasarım çabası

Y AŞAMA KÖYLERİN BOŞALMASINA MÜDAHALE

AMAÇ: YEREL ÖZGÜNLÜKLERİ YAŞATMAK

Fırat coğrafyasında özellikle kırsal alanlardaki buluşmalar ve kutlamalar günümüzde yaşayan mirasın önemini artırmakta, gelenek ve göreneklerin yeni nesil ile buluşmasını sağlamakta ve en önemlisi ise aidiyet duygusunu artırmaktadır.

Yaşama dair bazı mekanlar söylenceler, inanış, doğa ve insan birlikteliğinin topluluklara yansımaları olan bazı mekanlar, kırsal kültürün manevi odaklarına dönüşmekte; büyük buluşmalara, kutlamalara ev sahipliği yapmaktadır.

Ancak, kırsal yaşam kültürünün geçmişten günümüze gelen yaşayan miras değerleri kırsal alanların boşalması ile kaybolma tehdi altında. Yerel özgünlüklerin yerinde yaşanması için köylerin boşaltılmaması yönünde yeni stratejiler tasarlanmalı ve teşvikler geliştirilmeli. Bölgeye özgün değerlerin yaşatılması için özellikle kamu tarafından düzenlenen etkinliklere müdahale edilmeli ve ortak etkinlik süreçleri tasarlanmalı. Yerel özgünlükleri içeren programlar tasarlanmalı, programlar tüketen değil, yöreye katkı sağlayan hedefleri kapsamalıdır.

Ayrıca, arkeolojik, kutsal, doğal vb. odak merkezler ile yakın çevre kırsal alanlar ilişki sistemi yeniden tasarlanmalı, yerel kalkınmaya yönelik programlar geliştirilmelidir.

So SORUNLAR -----

- Köylerin boşalması
- Genç nüfusun köylere çekecek yatırımların olmaması
- Etkinliklerin ortaklaştırılmaması
- Yerele yatırımların yetersizliği

- Kültürel turizmin gelişmesi
- Kentsel yaşamın zorlukları

FIRSATLAR

- Yaşayan mirasın öneminin algılanması
- Buluşmalara katılım ilgisinin artması

fi A

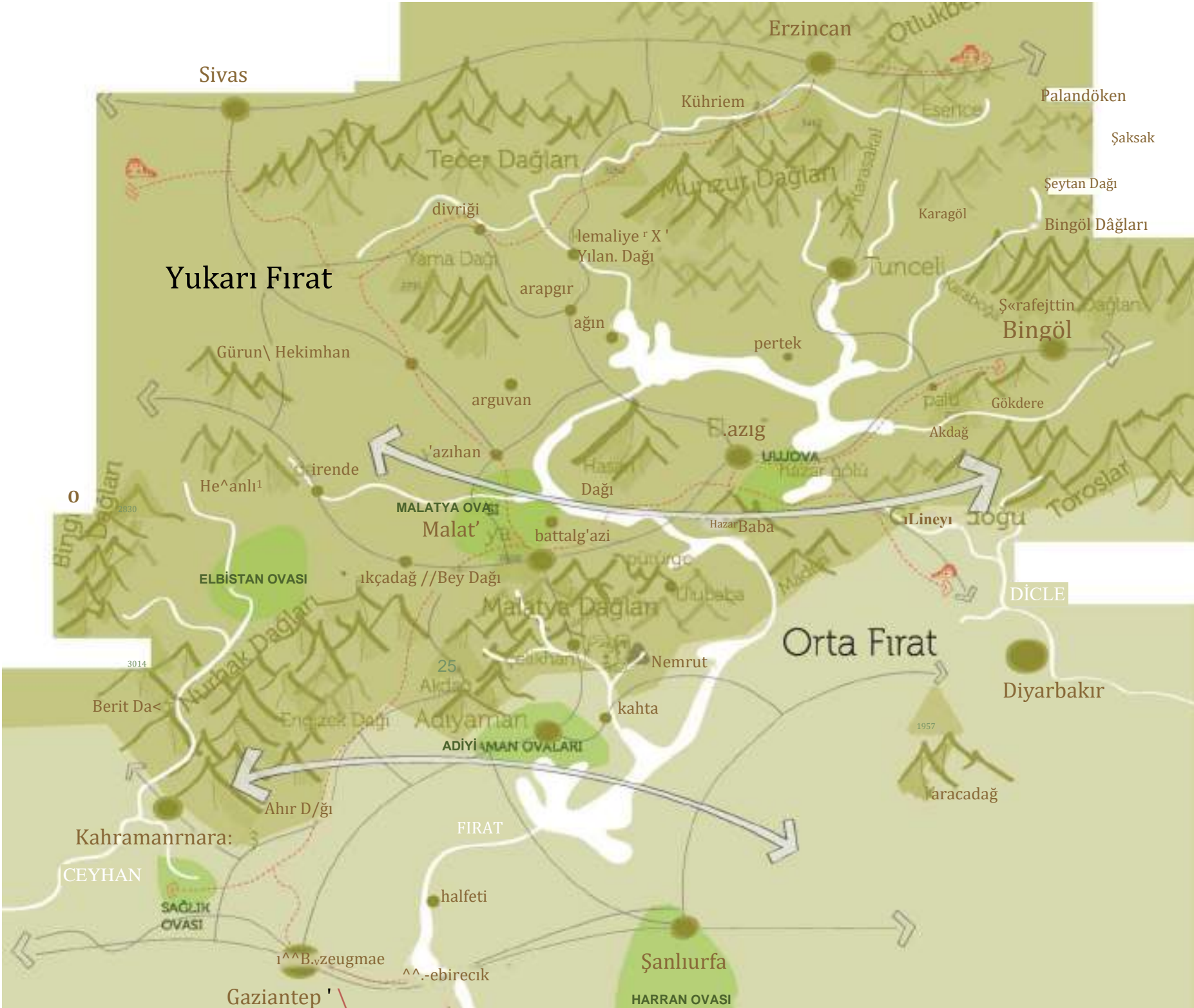
fi

STRATEJİK VE TAKTİK ÇERÇE

BÖLGELEME

3 FIRAT: AŞAĞI - ORTA - YUKARI

Bölge; iklimsel, topografik, sosyal, ekonomik ve erişim kabiliyeti açısından 3 farklı kesimden oluşmaktadır. "Yukarı Fırat" daha yüksek ve engebeli olup doğal kaynaklar açısından zengin, ekonomik faaliyetler açısından ise dezavantajlıdır. Elazığ kenti bu kesimde öne çıkmaktadır. "Orta Fırat" kesiminde Adıyaman ve Malatya öne çıkmakta olup işbirliği potansiyeli ve ortak kalkınma stratejileri yeterince değerlendirilmemektedir. "Aşağı Fırat" kesimi topografik olarak düz bir alanda yayılmış, hem tarımsal hem sanayi açısından gelişmiş Gaziantep ve Şanlıurfa gibi öne çıkan kentleri barındırmaktadır.

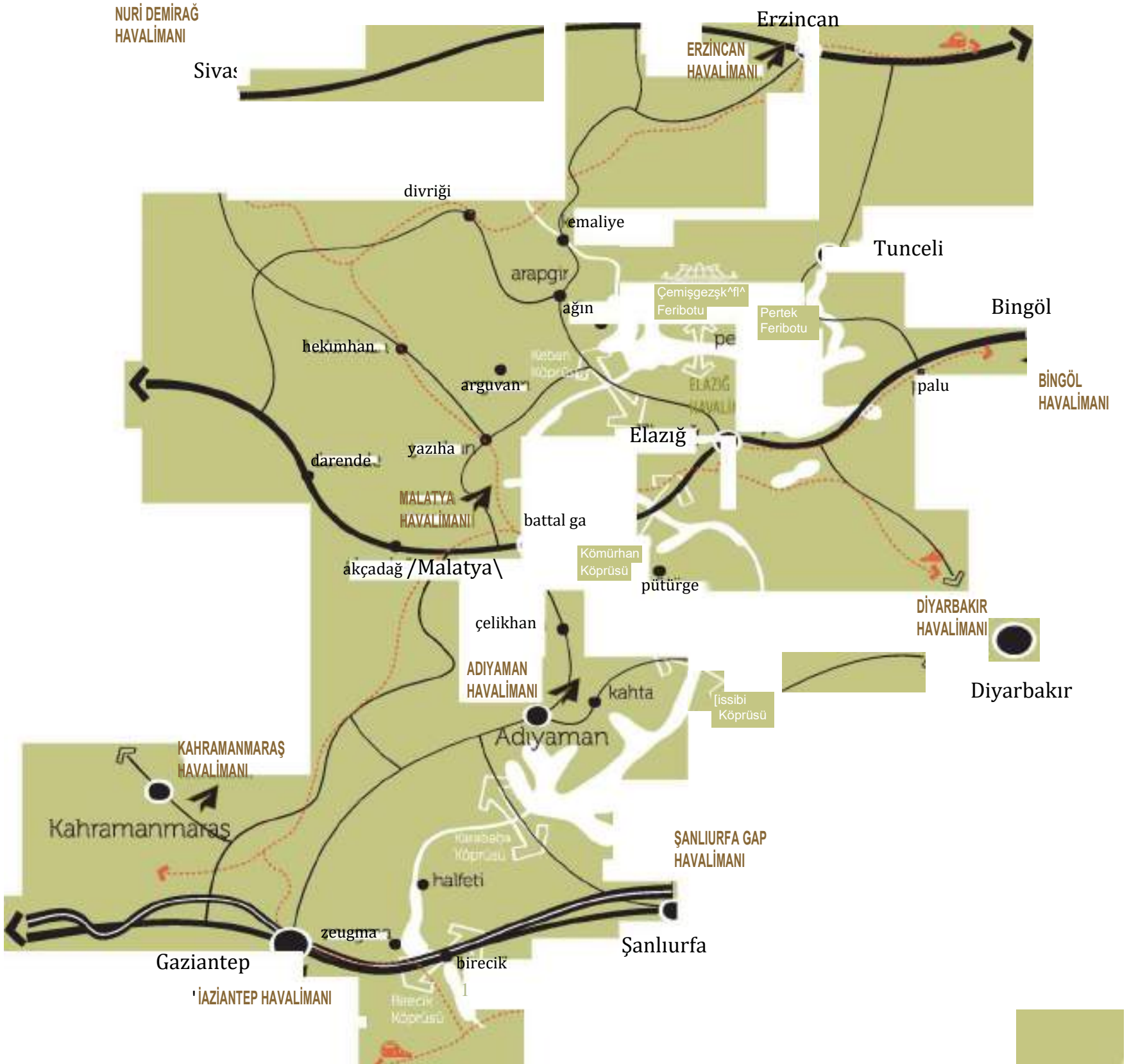
Aşağı Fırat

ULAŞIM

DEMİR YOLU - KARA YOLU - HAVA YOLU - SU YOLU

Bölgede, su, kara, demir ve hava yollarını içeren 4 ulaşım türü bulunmaktadır. Kara yolları doğu-batı ekseninde daha güçlüdür. Demir yolları bölgesel ağın bir parçası olup bölge içi ulaşım için elverişli değildir. Su yolları Fırat Nehri geçişlerini sağlamakta olup yeterli değildir. Bölgedeki büyük kentlerin tamamında havalimanı bulunmaktadır.

Bölge kentlerinin ortalama 2 saatte birbirleri ile bağlantısını sağlayan kara yolu ulaşım ağının, su geçişleri ile olan ilişkisi kuvvetlendirilmelidir. Ulaşılabilirlik sistematiği kırsal alanları, köyleri, tarihi ve kültürel alanlar ile doğal alanları birleştirecek hale getirilmelidir.

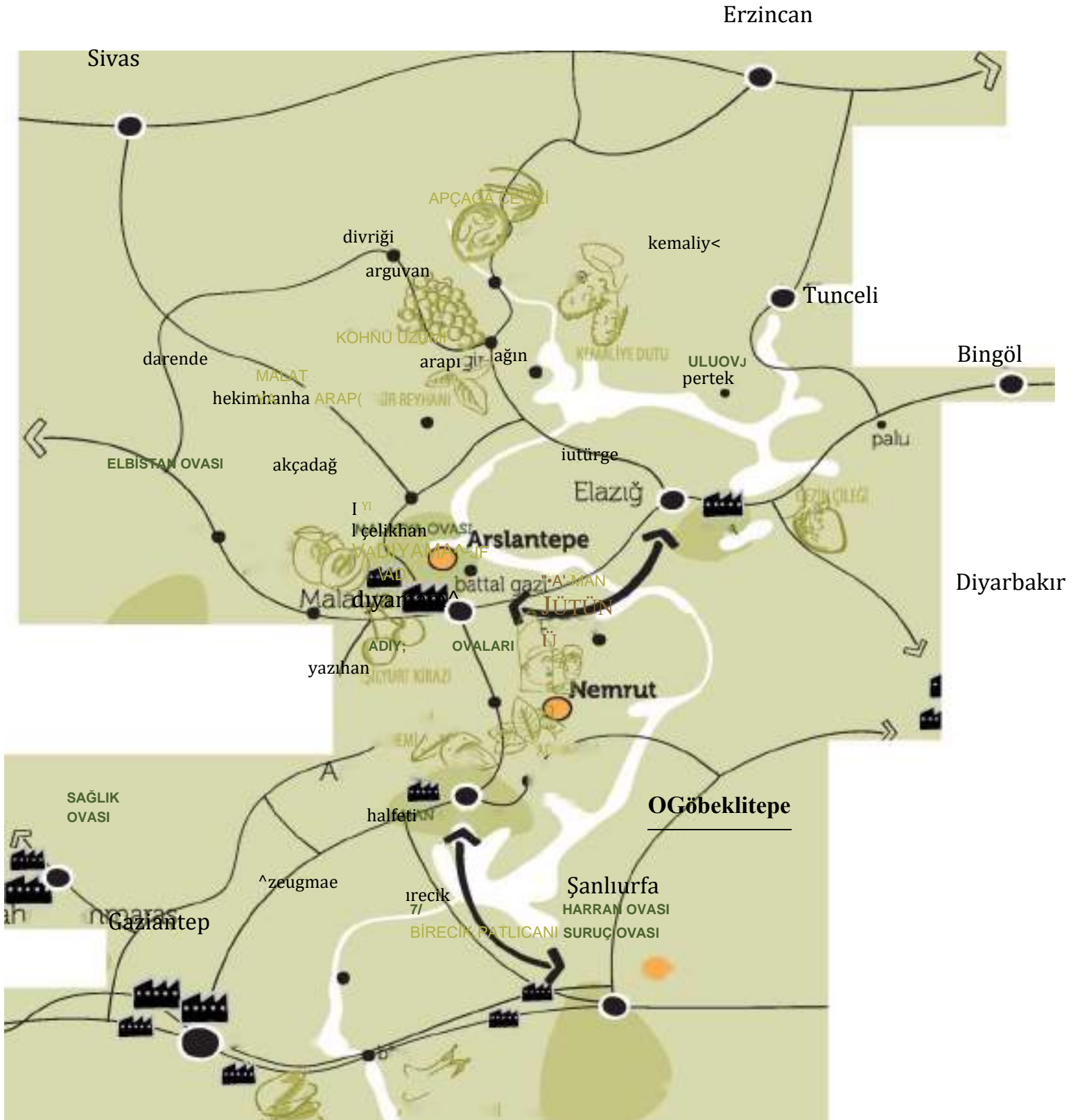

EKONOMİ

3 SEKTÖR: TARIM - TURİZM - SANAYİ

Bölge genelinde tarım, turizm ve sanayi olmak üzere 3 ekonomik sektör öne çıkmaktadır. Güney kesimlerde ekilebilir tarım alanları daha geniş iken kuzeyde bölgeye özgü çok sayıda tarımsal ürün yetişmektedir. Gaziantep, Malatya ve Kahramanmaraş sanayi faaliyetleri açısından öne çıkmaktadır.

Kent merkezleri ve Fırat boyunca Nemrut, Arslantepe, Göbeklitepe gibi çok önemli tarihi kültürel miras alanları bulunmaktadır. Fırat bölgesinin kalkınması için tarım, turizm ve sanayi sektörlerinin işbirliğini geliştirecek, yerel kalkınmayı destekleyecek yeni modeller geliştirilmelidir. Yeni nesil ekonomiler ile bu sektörler bütünleştirilmeli ve yeni nesil beklentileri karşılayacak altyapı ve girişimler kurgulanmalıdır.

.rama'

EKOLOJİ

HAVZA İÇİNDE HAVZA

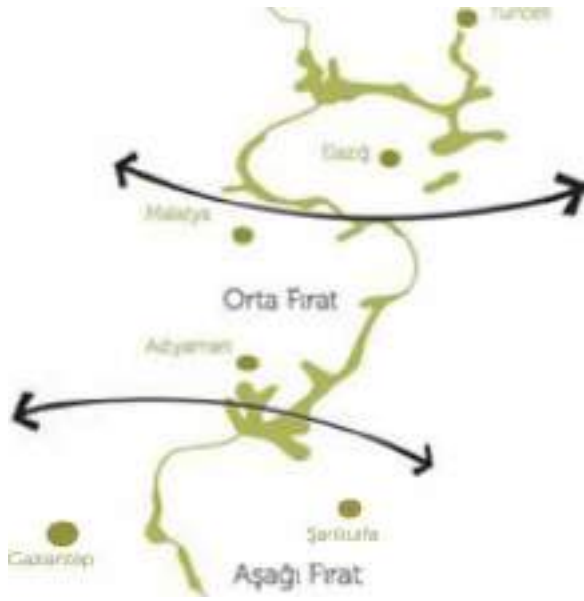
Bölge ekolojisi Fırat Nehri boyunca farklı iklimler ve ekosistemleri barındırmakta ve Fırat Nehri bunları birbirine bağlamaktadır. Bu çok büyük coğrafyanın havza içinde havza sistematiği ekolojik çeşitlilik ve zenginlik sunmaktadır.

Suyun bütünleştirici gücü, havza ekosistemlerinin birbirleri ile olan ilişkilerini desteklemektedir. Suyun gölleşmesi ile oluşan barajların yarattığı sorun ve fırsatlar çok iyi değerlendirilmeli, ekolojiye zarar veren sorunlara müdahale edilmelidir.

Zirveleri, ovaları, yaylaları, sıfır noktası ile tabiatın sunduğu endemik bitkiler ve toprağın bereketli ürünleri bu bölgeyi ayrıcalıklı kılmaktadır.

Yukarı Fırat

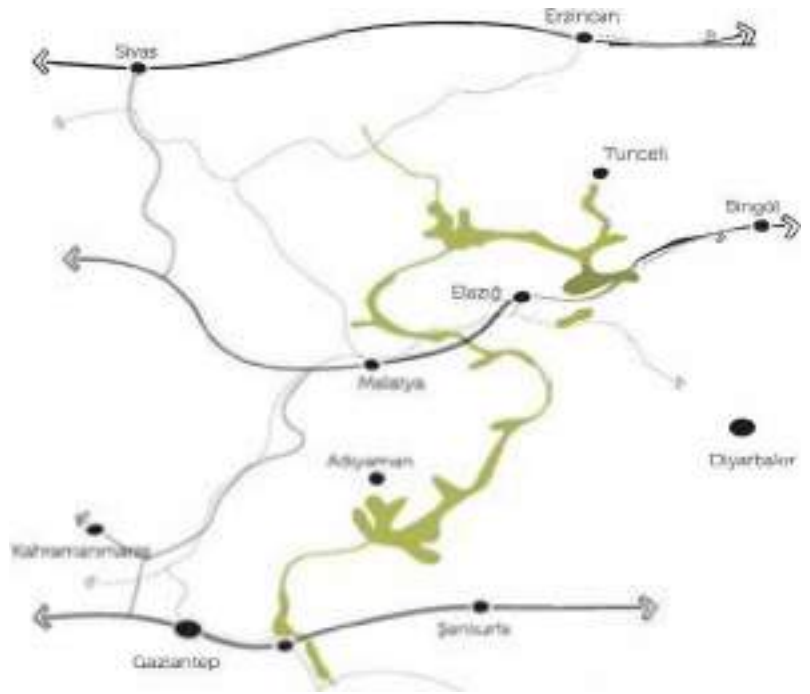

değer için BOLGELEME

Fırat Havzası Yukarı - Orta - Aşağı olmak üzere 3 farklı coğrafi, ekonomik ve sosyal bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgeler ekonomik ve sosyal açıdan ise birbirleri ile iletişim halindedir. Bölgeleme, doğal ve ekonomik eşikler dikkate alınarak yeniden değerlendirilmeli.

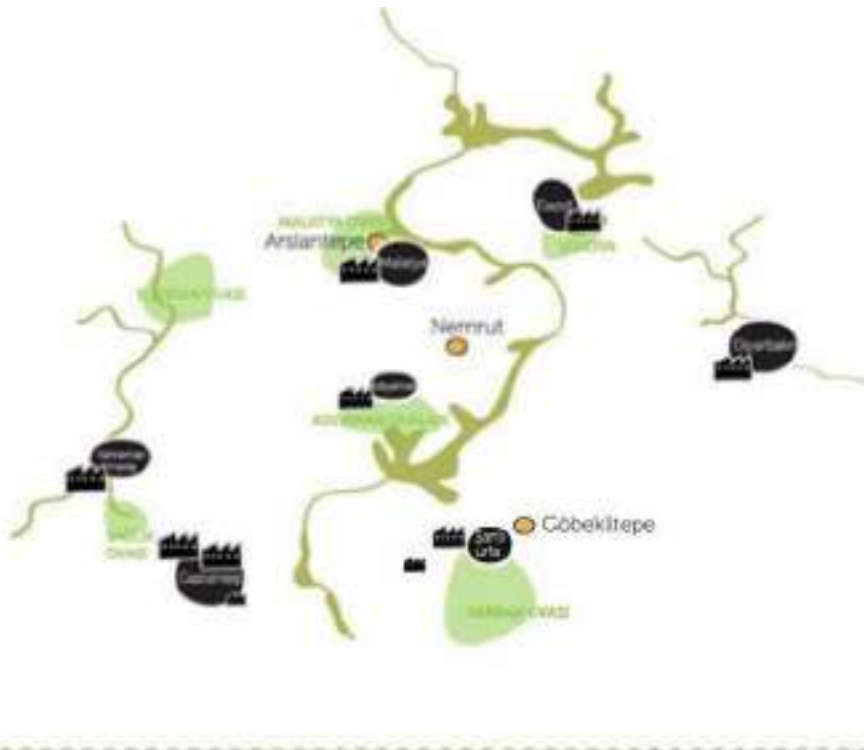
düzen için ULAŞIM

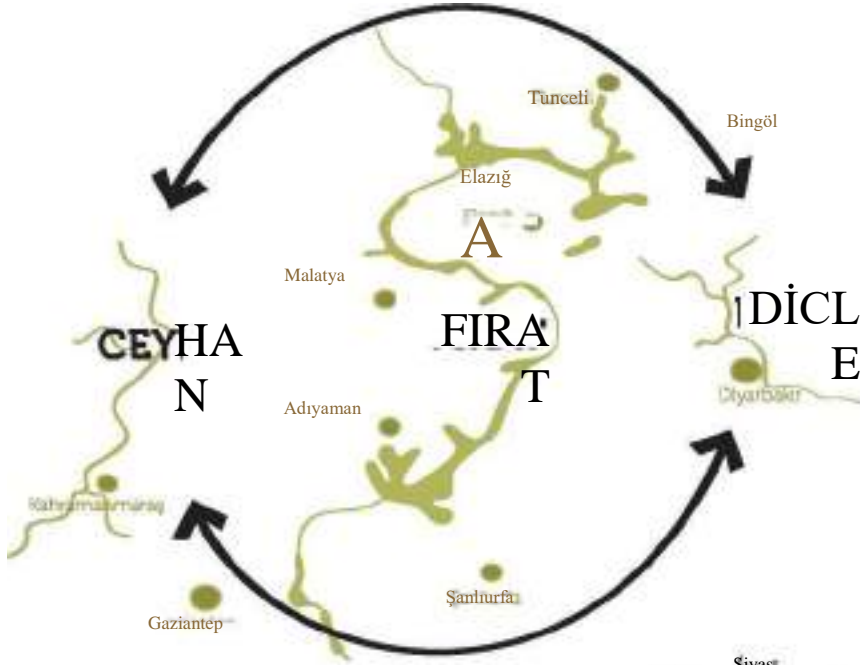
Bölgedeki kara yolu ağı doğu-batı yönünde güçlü olup kuzey-güney bağlantıları ise zayıftır. Kuzey-güney ilişkisini güçlendirme potansiyeli olan demir yolu altyapısı eskidir. Ulaşım, bölgenin erişimi dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.

denge için EKONOMİ

Bölgede gelişmiş olan sanayi ve tarım havzaları su kaynakları ile ilişkili ve bu kaynaklara yakın konumdadır. Havza değerlerinin korunması ve kullanımı için ekoloji ve ekonomi dengesi kurulmalıdır.

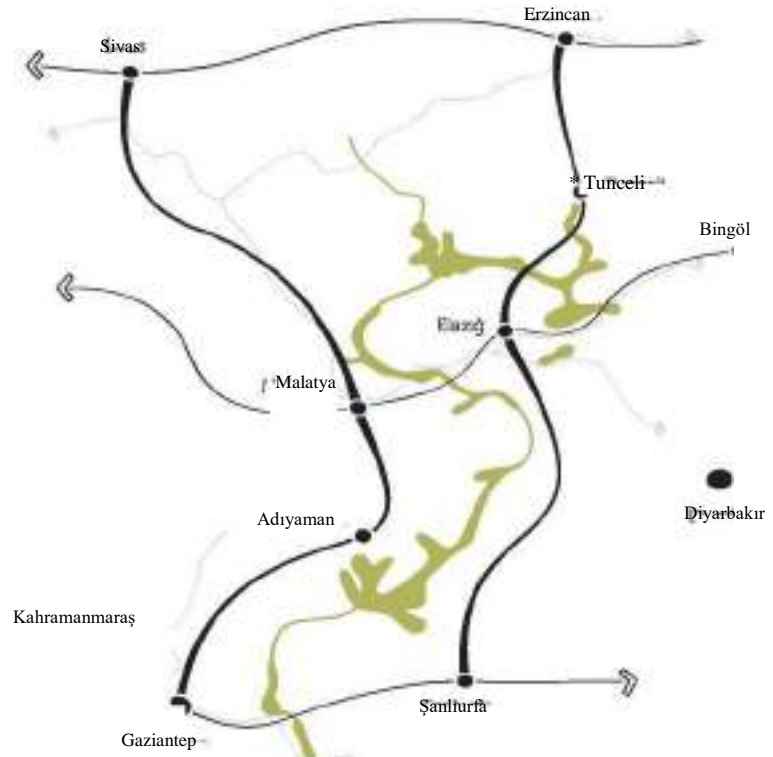

BÜTÜNLEŞME *kurgulanma!//*

Bölge ölçeğinde Ceyhan Nehrinden Dicle Nehrine kadar olan sular coğrafyası bütüncül bir şekilde ele alınmalı, sosyal ve ekonomik ilişki birlikte kurgulanmak.

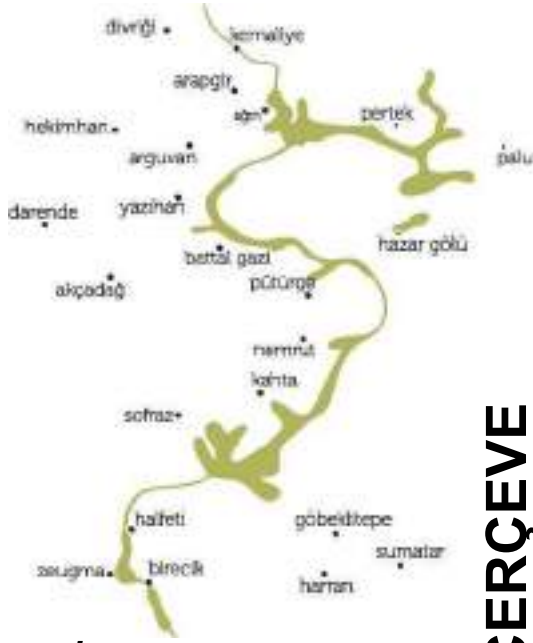
ULAŞILABİLİRLİK *kolaylaşma!//*

Bölgedeki kuzey-güney bağlantıları güçlendirilmeli. Özellikle orta kesimde yer alan Malatya - Elazığ- Tunceli - Adıyaman merkezlerinin erişilebilirlikleri kuvvetlendirilmek. Su, demir ve hava yolu ulaşım türleri bütünleştirilmeli.

EKOLOJİ *korunmalı*

Fırat Nehri barajları ve kolları ile 9 ekolojik havzadan oluşmaktadır. Bu bölgelerdeki ekonomik gelişmeler doğa ve turizm odaklı gelişmeli, potansiyeller değerlendirilmek.

GEÇİŞLER kolaylaştırılarak

Fırat'ın iki yakası üzerindeki odaklar, geçişler üzerinden bağlanmalı. Yeni ulaşım sistemi içinde geçişler ve bağlantılar kuvvetlendirilmelidir.

TAKTİK ÇERÇEVE
nasıl yapılmalı?

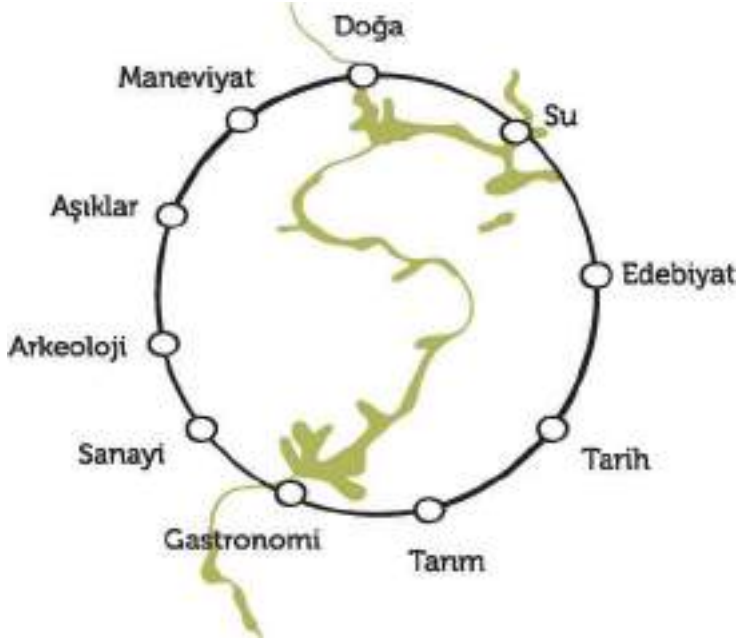
KÖYLER kurgulanarak

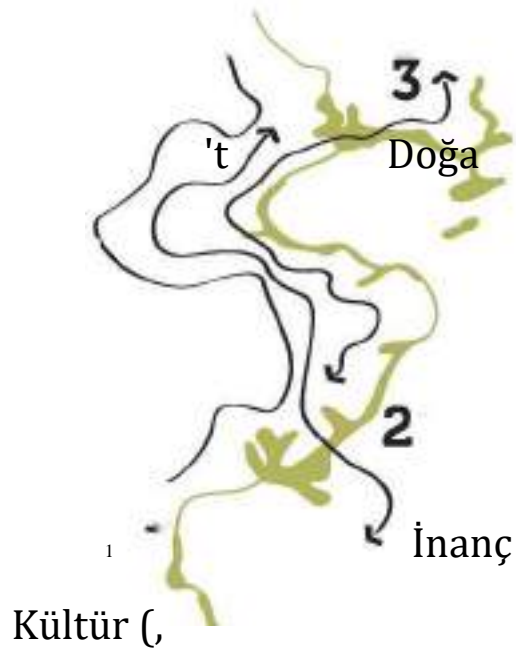
Bölgedeki kırsal yerleşimler farklı potansiyellere sahip olup köyler "Kırsal Ağlar" kurgusuyla kalkınmalı. Köyler potansiyellerini ağlar içinde paylaşmalı.

İZLER korunarak

Geçmişin somut ve soyut izleri ile günümüzün değerleri yeniden harmanlanmalı. Doğal ve kültürel değerleri yaşama dahil edecek envanterler çıkarılmalı.

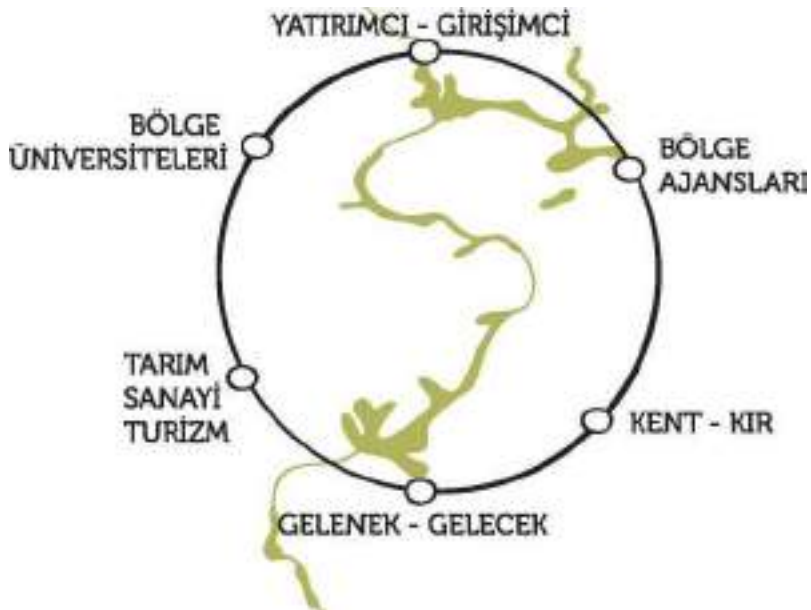
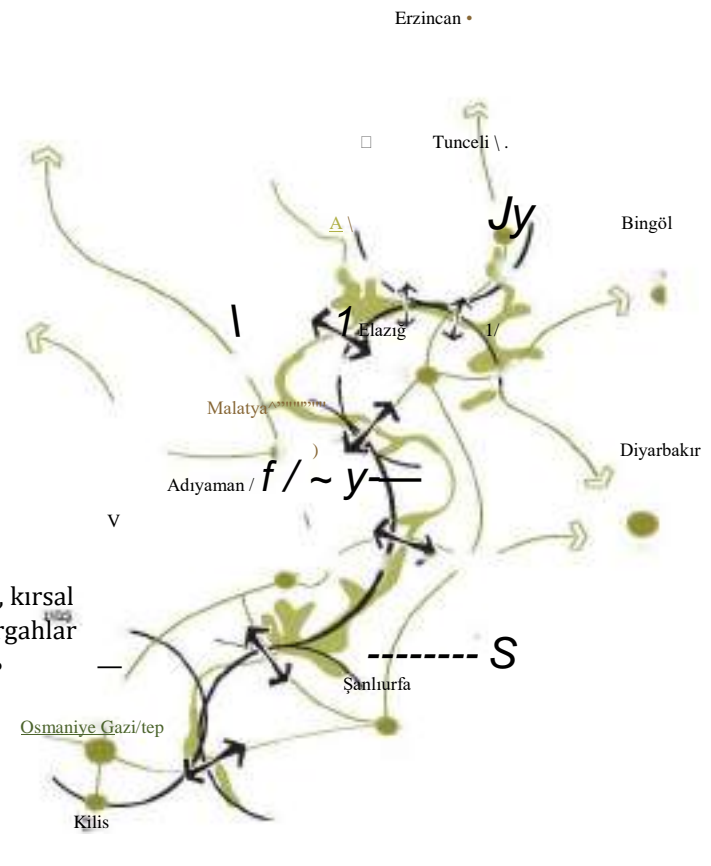

KORİDORLAR tasarlanarak

Bölgedeki, tematik odaklar ve koridorlar bütüncül ele alınmalı ve kırsal kalkınma ağı kurgulanmak.

GÜZERGAHLAR geliştirilerek

Su geçişleri ve yol bağlantıları yeniden değerlendirilmeli, kırsal yerleşmelerin bağlantılarını güçlendirecek tematik güzergahlar geliştirilmeli.

İLİŞKİLER güçlendirilerek

Havza bütünü içinde işbirliğine dayalı yeni sistemler tasarlanmalı. Ortak hareket ilkeleri belirlenmeli.

**YENİ NESİL
YÖNETİM
MODELİ
ÖNERİSİ**

YENİ NESİL YÖNETİM MODELİ ÖNERİSİ

4 Çerçeve; 4 Çağrı

Fırat havzası ve bölgesinin geleceği için sınırlar ötesi işbirliğine dayalı yetkilerin yerelde toplandığı, yeni nesil beklentileri de içeren bir yönetim modeli önerisi sunulmuştur. Öneri, uluslararası ve ulusal havza örnekleri ile Avrupa Birliği, 'Su Çerçeve Direktifi ilkeler' ile Birleşmiş Milletler, 'Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Hedefler' dikkate alınarak 4 Çerçeve ve 4 Çağrıdan oluşmaktadır.

YENİ
NESİL
YÖNETİM

YENİ
NESİL
YÖNETİM
PLANI

FIRAT
ANATOMİSİ

TASARIM
İLKELERİ

Her bir çerçeve; Ne, Nasıl ve Kiminle Yapılmalı? temel sorularına yönelik öneriler sunmaktadır. Dört temel çerçevenin ana omurgasını ise:

- Fırat Hikayesi: geçmiş ve gelecek arasında köprü kurmak,
- Fırat Manifestosu: ortak gelecek için ortak hareketin ilkelerini oluşturmak,
- Fırat Temaları: strateji ve eylemleri belirlemek,
- Fırat Ekibi: ortak yönetimin itici gücünü oluşturmak,
- Fırat Ağı: tematik işbirliği odak ve koridorlarını kurgulamak,
- Fırat Projeleri: Havzayı korumak ve bölgeyi kalkındırmak,
- Fırat Hafızası: geçmiş değerleri kaybolmadan kaydetmek,
- Fırat Etiği: ayrıcalıklı coğrafya için yapılacakların kurallarını koymak,
- Fırat Kodları: ortak tasarım ilkeleri,
- Fırat Kimliği: kurumsal kimliği oluşturmak için yapılacaklar oluşturmaktadır.

Ç
E
R
Ç
E
V
E

YENİ NESİL YÖNETİM

Fırat havzasının ilkleri, farklılıkları, ayrıcalıkları, doğal ve kültürel çeşitliliği vb gibi önemli değerleri dikkate alındığında bilindik yönetim yaklaşımları yerine katılımcı ve yenilikçi bir yaklaşıma gereksinim vardır.

Uluslararası ve ulusal havza deneyimleri incelediğinde, yönetim planında koruma ve kalkınma ilişki sistematığı kurgulanmalıdır.

- Havza kültürü: Ortak havza kültürü ve kimlikli yerleşmeler,
- Planlama: Bütünleşik ve geniş kapsamlı bir planlama yaklaşımı,
- Yönetim: Katılımcı ve yenilikçi bir yönetim modeli,
- Koruma: Doğal, kültürel ve yaşamsal değerlerin sürdürülmesi,
- Kalkınma: Yenilikçi girişimlerle bütünleşme.

Avrupa Birliği, Su Çerçeve Direktifi, su yönetiminde bütünleştirici ilkeler belirlemiş, bunlar arasında üç ilke sağlıklı bir havza yönetimi için uygulanacak eylemleri oluşturmaktadır:

- Planlamada halkın katılımı sağlanmalı,
- Ekonomik yaklaşımlar ile bütünleşme ortamları yaratılmalı,
- Su yönetimi diğer politik alanlar ile bütünleştirilmelidir.

Yeni nesil ekonomiler ve beklentiler dikkate alınarak yerinde yönetimin ilkelerini kapsayacak bir yaklaşım, Fırat Havza Yönetim yaklaşımı olmalıdır.

Yerinde yönetim: bölge ve havza ölçeğinden üst ölçekten, kırsal ve tematik alt ölçeğe kadar tüm kurum ve sektörler ile yerel oluşumları kapsamalıdır.

Yeni Nesil Yönetim ise: yeni nesil ekonomiler ile yeni nesil beklentileri dikkate alan paylaşım ekonomisi yani 'imece' kültürü üzerine kurgulanmalıdır.

Yerinde yönetim yaklaşımının geliştirilmesi için ortak hareket çağrısı yapılmalıdır. Kamu, özel ve sivil örgüt temsilcileri ile Fırat Manifestosu hazırlanmalıdır.

YENİ NESİL YÖNETİM PLANI

Fırat Yönetim Planı, bölgenin ve havzanın doğal ve kültürel ortak değerlerinin yeni nesil ekonomiler ile ortak paylaşımı içermelidir. Planın temel hedefi ise Fırat Korunmalı, Bölge kalkınmalı olmalıdır.

Yönetim planı, Fırat havzasındaki tüm kurum ve sektörlerin yetkilerinin ve deneyimlerinin paylaşıldığı söylem ve eylemleri kapsamalıdır.

Fırat'a can veren su, ortak payda olmalı ve söylemler su ögesi ile belirlenmelidir:

- Suyun Birleştirici Gücü
- Suyun Yaratma Dinamiği
- Suyla Gelen Yaşamın Mirası
- Suyun Bereketinin Hasatları
- Suyun Sırlarının Gizemi

Eylemler ise her bir söylemin gerçekleşmesine yönelik olarak 10 tema ile geliştirilmelidir:

- Ağ ve Yönetim
- Keşfetme ve Tasarım
- Bellek ve Buluşma
- Üretim ve Pazarlama
- Yaşam ve Miras

FIRAT MANİFESTOSU

Mekânsal Gelişme Stratejisi ile müdahale alanlarını açıklayan "Anatomi" ve mevcut durumu geleceğe taşıyacak bileşenleri içeren "Sorunlar ve Fırsatlar" tanımlanmalı, bir sonraki adım olan 'Stratejik ve Taktik Çerçeve' altyapısı kurgulanmalıdır.

Mekansal Gelişme Strateji Anatomisi kısaca 'Fırat Anatomisi' 5 temayı öncelikli ele almakta. Sorunlara müdahale biçimleri ve fırsat alanlarını ortaya koyan 'Fırat Anatomisi' mekânsal stratejileri aynı zamanda tasarım ilkelerinin de ana çerçevesini oluşturmalıdır:

- SU: Su Kullanımına Müdahale
Amaç: Suyu Yönetmek
- TOPOĞRAFYA: Doğayla Uyumsuzluklara Müdahale Amaç: Topoğrafyayı İyi Okumak
- ÜRETİM: Üretim Biçimlerine Müdahale Amaç: Üretimde Yerellik ve Yeniliği Buluşturmak
- KATMAN: Etki Alanlarına Müdahale
Amaç: Katmanların Etkileşimini Keşfetmek
- YAŞAM: Köylerin Boşalmasına Müdahale
Amaç: Yerel Özgünlükleri Yaşatmak

Fırat'ın geleceğini kurgulayacak olan 'stratejik ve taktik çerçeve' ise NE yapmalı? ve Nasıl Yapmalı? soruları ile oluşturulmalıdır:

- Belgeleme ve Bütünleşme
- Ulaşım ve Ulaşılabilirlik
- Ekonomi ve Ekoloji
- Köyler ve Koridorlar
- Geçişler ve Güzergahlar
- İzler ve İlişkiler

TASARIM İLKELERİ

Fırat'ı keşfetme ve çözümleri birlikte tasarlama ilkesi ile strateji, yönetim, ürün, süreç, etkinlik, servis, uygulama araçları gibi tasarım önerileri sunulmalıdır. Tasarım düşüncesi yoluyla, bölge halkı ile birlikte sorunlar

keşfedilmen, çözümler tasarlanmalıdır.

Fırat Tasarım Kodları Matrisi hazırlanmalı, matrisin 5 teması Fırat değerlerini kapsamalıdır:

- Su: Kıyılar ve Tarlalar
- Topografya: Vadiler ve Tepeler
- Üretim: Yerellik ve Yenilik
- Katman: Uygarlık ve Coğrafya
- Yaşam: Aidiyet ve İmece

Matrisin diğer bileşenleri ise temel soruların tasarım yoluyla çözümünü sağlamalıdır.

1. Fırat Dokusu: Kimlik ve Form

Temel Soru; Eski İzleri, Yeni Çizgilere Nasıl Aktarabiliriz?

2. Fırat Turizmi: Miras ve Kazanç

Temel Soru: Tüketen Değil, Üreten Turizm Yaklaşımını Nasıl Tasarlayabiliriz?

3. Fırat Doğası: Koruma ve Kullanma

Temel Soru: Doğayla Uyumlu Sistemleri Nasıl Geliştiririz?

4. Fırat Kalkınması: Havza ve Bölge

Temel Soru: Kent ve Kır Dengesini Nasıl Sağlayabiliriz?

Sonuç olarak, çok geniş bir coğrafyayı kapsayan, farklılıkları ve çeşitliliği içinde barındıran, yetkilerin karmaşık ve merkezi olduğu bir bölgeyi yani Fırat'ı yönetmek için;

- Yeni Nesil Yönetim: yeni nesil beklentiler, yeni nesil ekonomiler,
- Yeni Nesil Yönetim Planı: söylem ve eylem dengesi,
- Fırat Anatomisi: sorunlara müdahale ve fırsatları geliştirme,
- Tasarım İlkeleri: strateji ve çözüm tasarımı konularını içeren 4 Çerçeve; 4 Çağrı önerisi geliştirilmiştir.

Fİ RAT

4 ÇERÇEVE,

YENİ NESİL YÖNETİM

Bölge
Havza
Kent
Kır
Tema

H
A
R
E
K
E

Kimlik
Kaynak
Kalkınma
Katılım
Koruma
Kurgu

LU
N

SİVİL

FIRAT ANATOMİSİ

Su
Topografya
Üretim
Katman
Yaşam

M
E
K
A
N
S
A
L

Bölgeleme - Bütünleşme
Ulaşım - Ulaşılabilirlik
Ekonomi - Ekoloji
Köyler - Koridorlar
Geçişler - Güzergahlar
İzler - İlişkiler

KENT - KIR

01

FIRAT

FIRAT

03

FIRAT

FIRAT

05

FIRAT

FIRAT

07

FIRAT

FIRAT

09

FIRAT

FIRAT

KİMİNLE

NE YAPILMALI?

HAVZASI

4 ÇAĞRI

HİKAYESİ

02

MANİFESTOSU

TEMALARI

04

EKİBİ

AĞI

06

PROJELERİ

HAVZASI

08

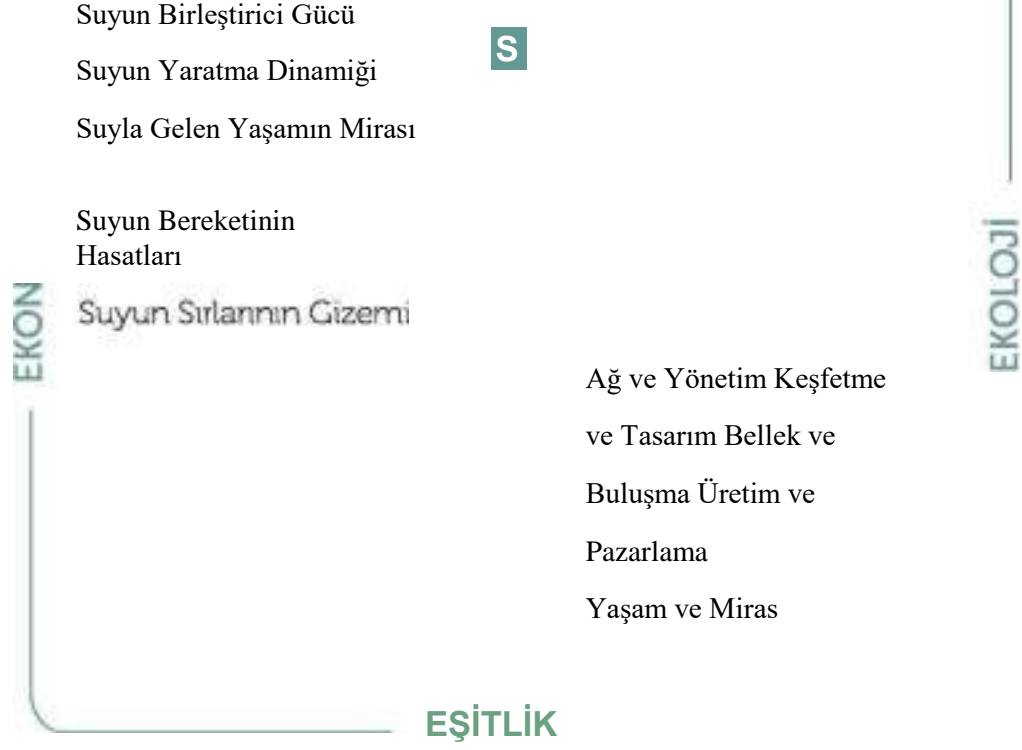
ETİĞİ

KODLARI

10

KİMLİĞİ

YENİ NESİL YÖNETİM PLANI

TASARIM İLKELERİ

SÜREÇ

NASIL YAPILMALI?

YAPILMALI? -

Kaynak: Kentsel Strateji — — — —

rA 1 Suyun birleştirici gücü ile Fırat havzasındaki **LJ** kurumlar ve sektörler **ETKİLEŞİM** içinde olmalı ve yetkiler ve deneyimler **PAYLAŞILMALI**, havza **YÖNETİM** modeli hayata geçirilmeli.

Q Bunun için de **ORTAK HAREKET** başlatılmalı. **UtC** Ortak hareket, **BÜTÜNCÜL** kurgulanmak, program proje, tema, alt bölge bazında **İŞBİRLİKLERİ** kurulmalı.

***~7** Fırat havzası **ORTAK** sorunları ve fırsatları **kj O** belirlenmeli, **ÇÖZÜM** için herkes ortak edilmeli.

/^7İ Ortak gelecek için ortak **HAVZA KÜLTÜRÜ LJ** yaratılmalı, Fırat **HİKAYESİ** yazılmalı.

Ö Fırat **KORUNMALI**, Bölge **KALKINMALI**, **LJO** yeni nesil **ÜRETİM** araçları ve **PAZARLAMA** yöntemleri geliştirilmeli.

F I R A T M A N

,C,N 10 İLKE

Fırat **SÖYLEM** ve **EYLEM** dengesi kurulmalı, **SU** ortak payda olmalı.

<Ar-7 Tematik AĞ sistematiği kurgulanmak, özellikle **LJ /** kırsal alanları kapsayacak yeni ODAK ve KORİDOR tasarlanmalı.

O O Yaşayan **MİRAS** için **BELLEK** alanları **LJ O** belirlenmeli, **BULUŞMA** ortamları tasarlanmalı.

AQ Fırat Coğrafyası ve Uygarlıkları **YENİDEN U-**
7KEŞFEDİLMELİ, keşfedilenler ise **GÖRÜNÜR**
KILINMALI.

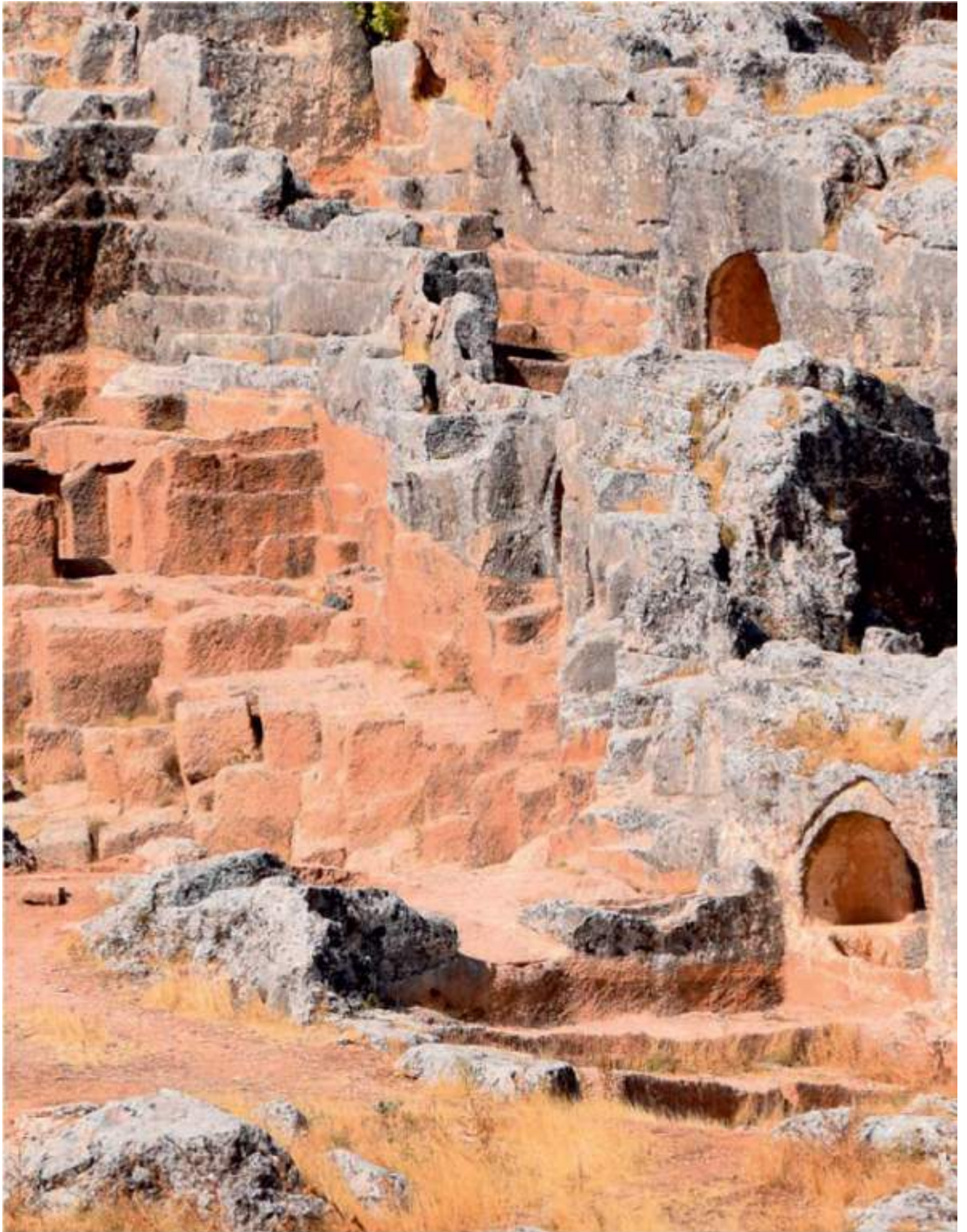
1 / ^Söylem ve Eylemler için öncelikli **HEDEF _LU 2023** olmalı, **2030 KÜRESEL HEDEFLERİ** ise gündeme alınmalı.

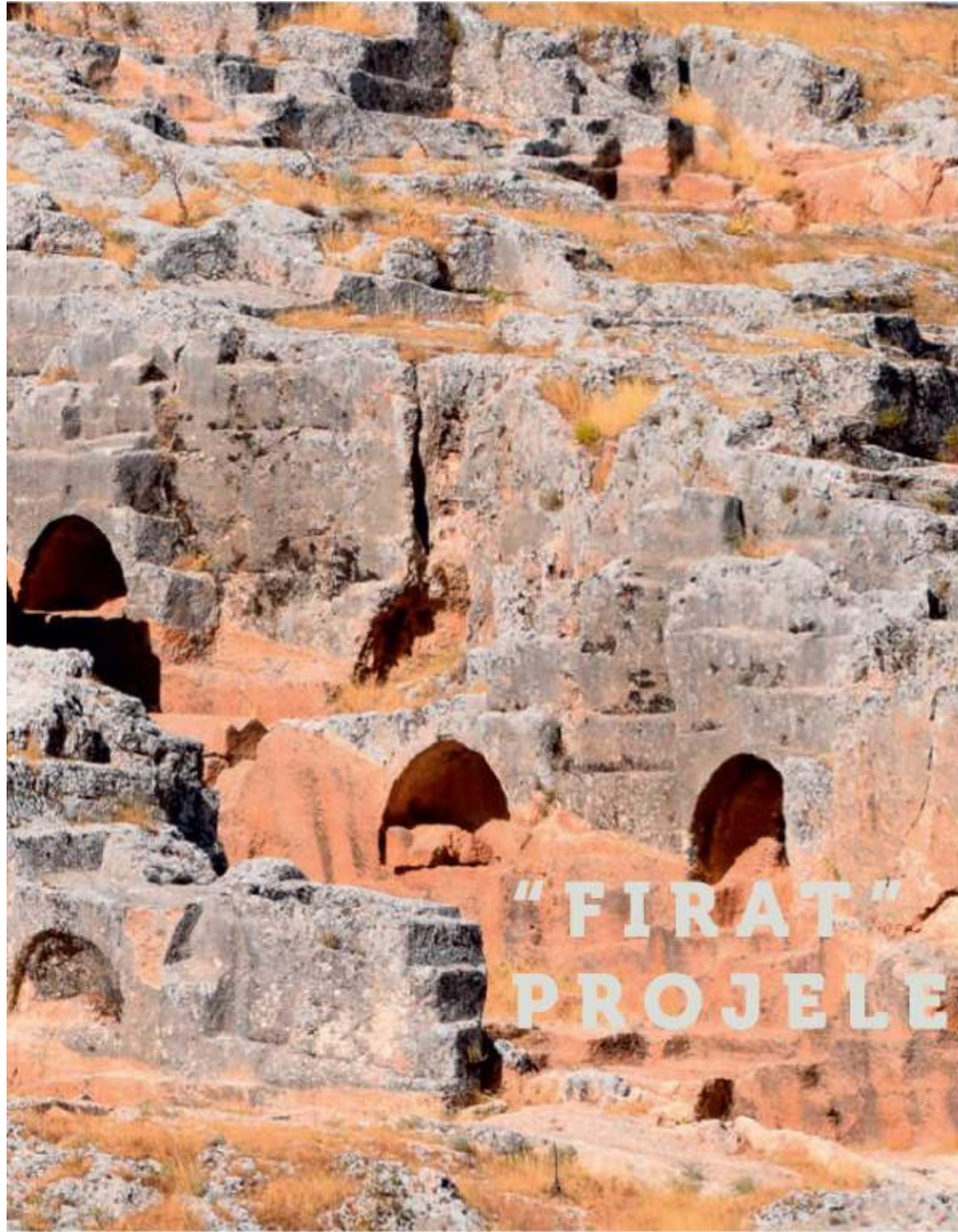
Tasarlamak

IVHİd

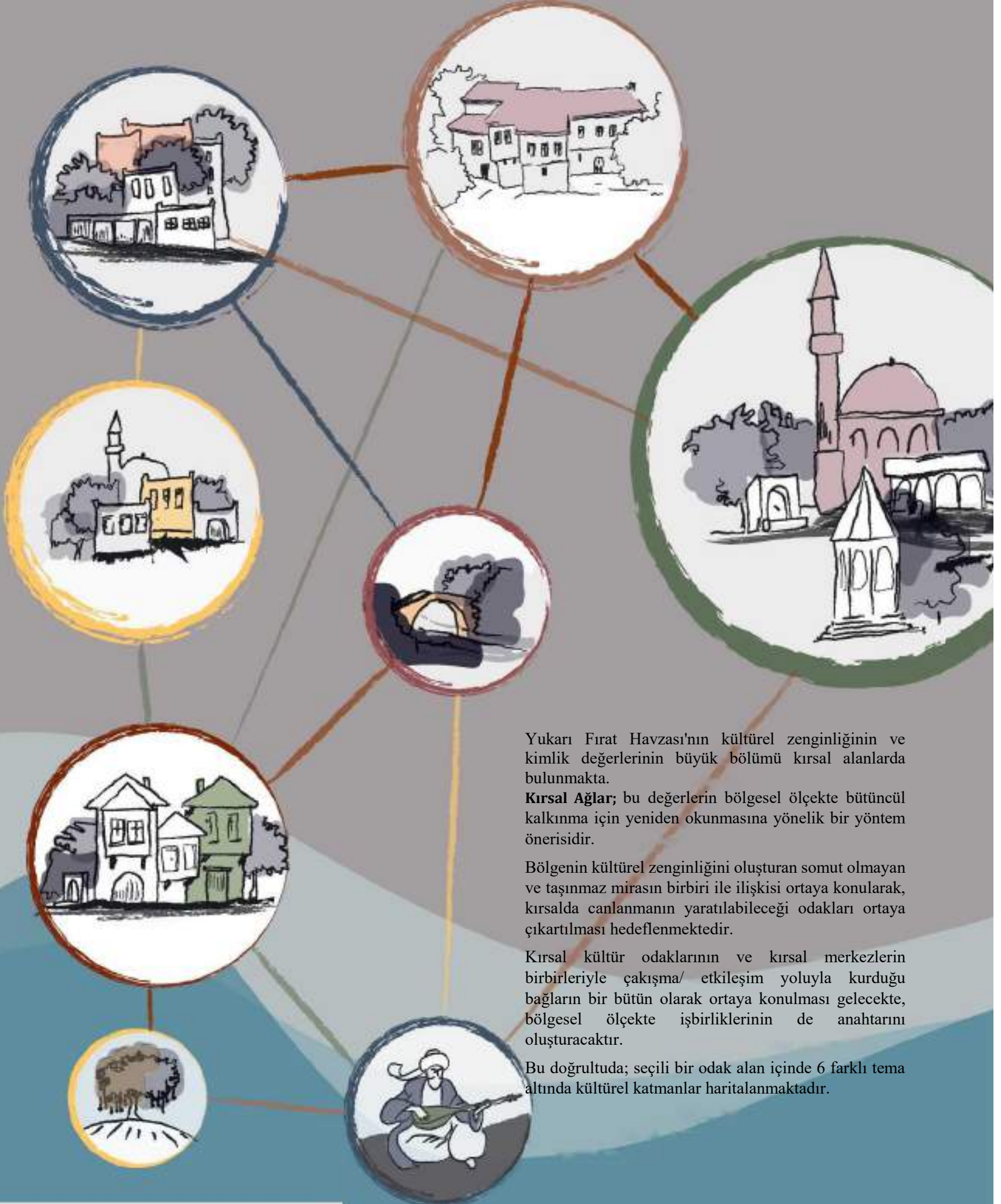

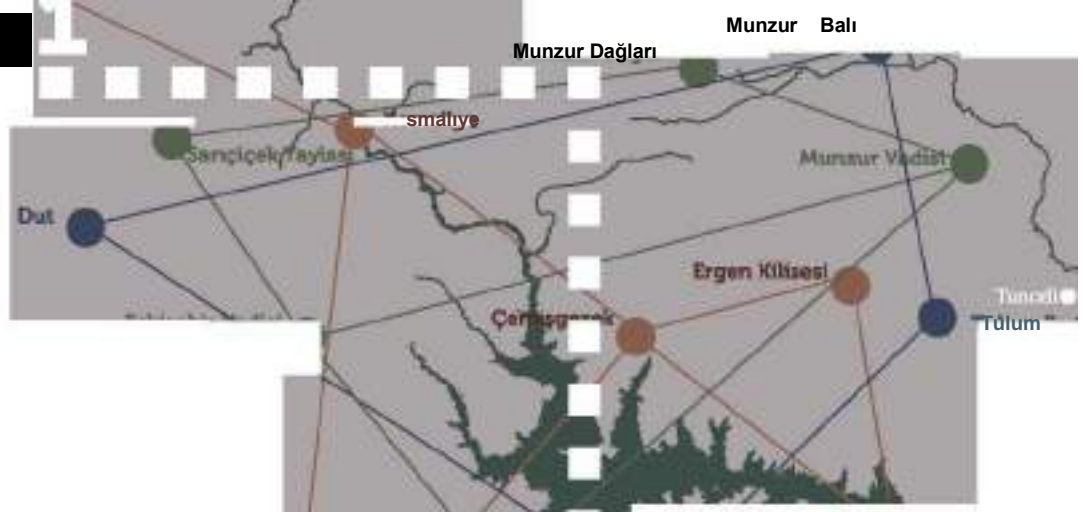
“FIRAT” PROJELERİ

KIRSAL AĞLAR 8 KIRSAL ODAKLAR

Bölgesel İşbirliğini Kırsal Miras Ağlarıyla Örmek

SEÇİLEN ÇALIŞMA

Pertek Kalesi
ılgözü üzümü
Harput

Levent Vadisi

Malazgirt

Malazgirt

Kaynarca

Cendere Köprüsü

Kemurca

Karainuş Tüneli

Desman Kanyonu

Gölbasi

Perre

Adıyaman

Saffan Bin Muhammed Türbesi

2

Halfeti

Sunni Etfak

Harran

Fıstık

Ravanda Kalesi

Kilis *

Oylum Hoyuk

GÜNÜMÜZDE KIRSAL ALANLARI
KENTMERKEZLERİDEN BAĞIMSIZ
DÜŞÜNMEMİZ GEREKİYOR.
ÖZELLİKLE KENTLERİN TURİZM
STRATEJİLERİNİ BÖLGESEL
“KÜRGULAMAYA İHTİYACIMIZ VAR

İLE FARKLI DÜZEYLERDE BAĞLAR KURMAKTA. BÖLGESEL ÖLÇEKTE KIRSAL KALKINMA ANCAK BU DEĞERLERİN BİR BÜTÜN OLARAK ELE ALINMASIYLA MÜMKÜN OLACAKTIR.

BU KAPSAMDA MALATYA BÖLGESİNDE SEÇİLEN ÖRNEK BİR ALANIN DETAYLI İNCELEMESİ, BİZE BU TİP BİR BÖLGESEL STRATEJİNİN NE ŞEKİLDE KURGULANABİLECEĞİNİN İŞARETİNİ VERMEKTE.

Eskişehir Vadisi

Mor Ahron Manastı

Sofraz

SEÇİLEN ÇALIŞMA ALANI

Gaziantep*

Gobeklitepe

Tektek Dağları

Sumatar

1. MANEVİYAT AĞI

İnanç Merkezleri ve Ziyaretler

Yukarı Fırat Malatya Bölgesi kırsalı, tarih öncesi dönemlerden bu yana çeşitli inanışların izlerini barındırmıştır. Ocak, dergah, türbe gibi inanç merkezlerinin yanı sıra; doğa içindeki anıt ağaçlar, büyük yer şekilleri, kayalar zamanla ziyaretlere ve adak noktalarına dönüşmüştür.

Söylenceler, inanış, doğa ve insan birlikteliğinin topluluklara yansımaları olan bu mekanlar, kırsal kültürün manevi odaklarına dönüşmekte; büyük buluşmalara, kutlamalara ev sahipliği yapmaktalar. "ANADOLU'NUN BİLİNER EN ESKİ CEM

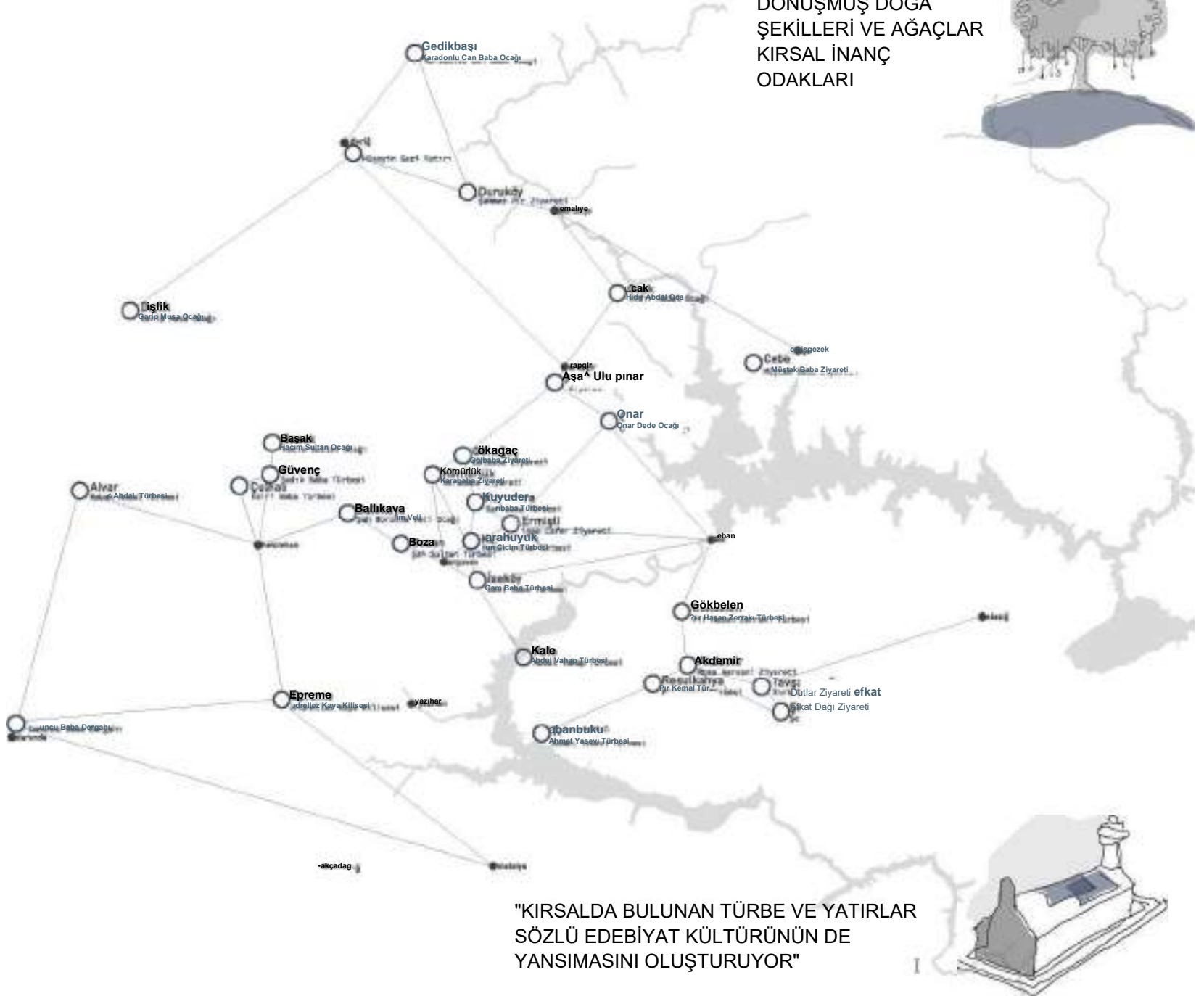
"SOMUNCU BABA DERGAHI, HİDİR ABDAL OCAĞI GİBİ İNANÇ MERKEZLERİ, BÖLGESEL ÖLÇEKTE ÖNEMLİ ALANLARIDIR"

ZİYARAT

EVİNE SAHİPLİK YAPAN ONAR KÖYÜ GİBİ PEK ÇOK KÖYDE ANADOLU İNANÇ TARİHİNİN ÖZGÜN KATMALARININ İZLERİ BULUNMAKTA "

"ZİYARETE DÖNÜŞMÜŞ DOĞA ŞEKİLLERİ VE AĞAÇLAR KIRSAL İNANÇ ODAKLARI

"KIRSALDA BULUNAN TÜRBE VE YATIRLAR SÖZLÜ EDEBİYAT KÜLTÜRÜNÜN DE YANSIMASINI OLUŞTURUYOR"

2. SOZLU KÜLTÜR AGI

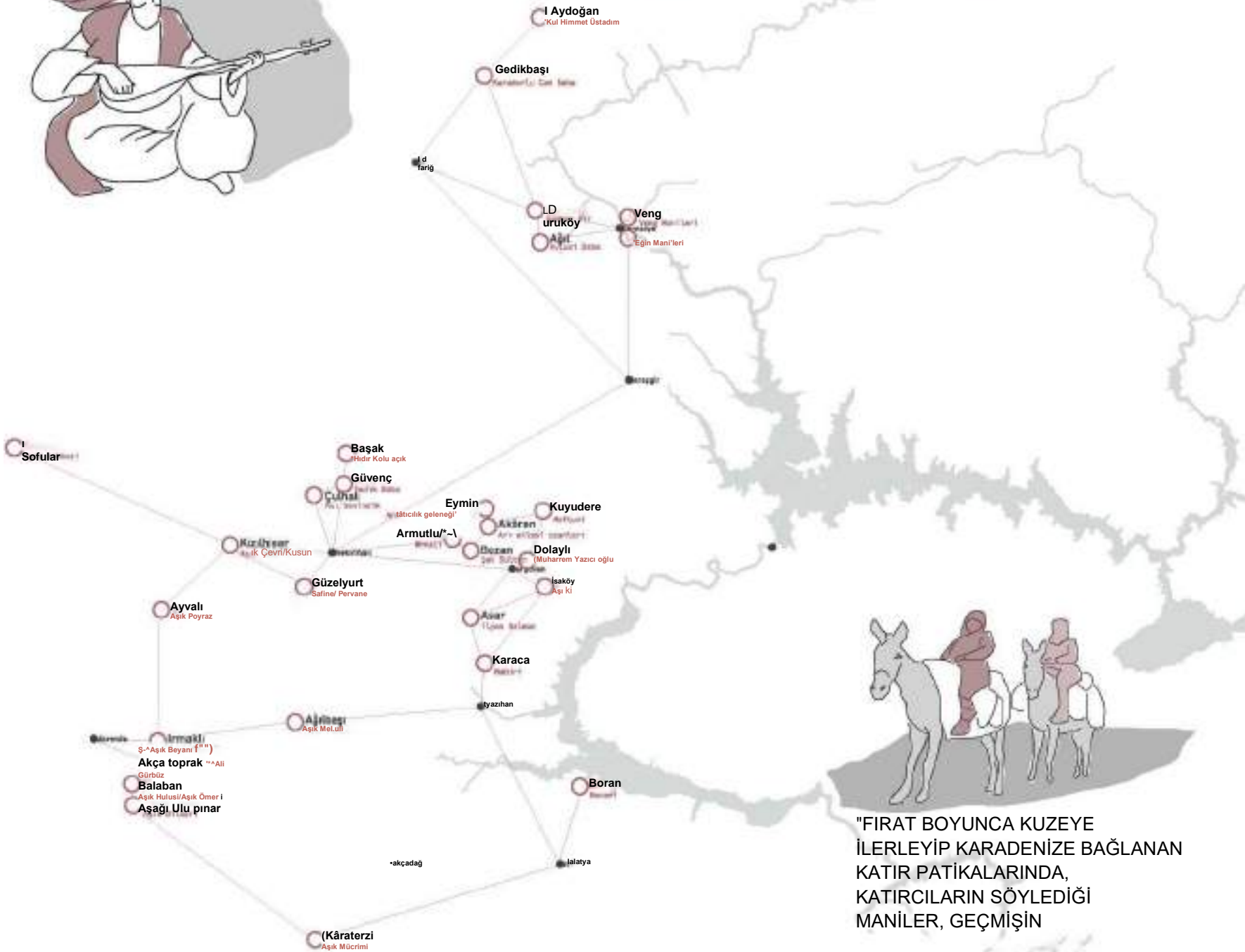
Aşık Geleneği ve Sözlü Edebiyat

"ARGUVAN, ARAPGİR VE HEKİMHAN ÜÇGENİ, ÜLKEMİZDE HALK MÜZİĞİ VE AŞIKLIK GELENEĞİNİN EN ÖNEMLİ MERKEZLERİNDEN"

"KUL SEVİNDİK, BORANI, GİBİ HALK ŞAH SULTAN EDEBİYATININ ÖNCE GELEN ÜSTADLARI; İNANÇ, GELENEK VE YEREL KÜLTÜRÜN İÇ İÇE GEÇTİĞİ BU KÜLTÜR COĞRAFYASININ UNUTULMAYAN SEMBOLLERİ. ONLARIN YAŞADIĞI KÖYLER BU MİRASA HALEN EV SAHİPLİĞİ YAPMAKTA."

Yukarı Fırat Malatya Bölgesi kırsal kültürünün belki de en somut yansıması sözlü edebiyat ve aşık kültüründe görülmekte. Arguvan, Arapgir ve Hekimhan türküleri, manileri, anlatıcılık gelenekleri ile sözlü

edebiyat ve halk müziği bölge kırsalının en önemli somut olmayan kültür mirasının başında geliyor. Kırsal yaşam kültürünün geçmişten günümüze gelen bu katmanı; inanç ve geleneklerle karışarak, bölgeye özgün bir miras olarak yaşatılmakta. Bu doğrultuda pek çok köy halen sözlü kültürün somut izlerini de barındırıyor.

"FIRAT BOYUNCA KUZUYE İLERLEYİP KARADENİZE BAĞLANAN KATIR PATİKALARINDA, KATIRCILARIN SÖYLEDİĞİ MANİLER, GEÇMİŞİN

HASRETLİKLERİNE AYNA TUTUYOR

3. ARKEOLOJİK MİRAS AĞI

Arkeolojik Kalıntılar ve Yerleşimler

İnsanlık medeniyetinin iki kadim kültür havzasının; Anadolu ve Mezapotamya'nın birleştiği ara kesit olan Yukarı Fırat; erken demir çağından günümüze pek çok yerleşime ev sahipliği yaptı. Kırsal alanda çok zengin bir arkeolojik mirasa sahip olan bölgede, arkeolojik izler, Fırat'ın yaşam kültürünün de izlerini barındırıyor. Bölgedeki kült merkezleri, tümülüsler, mezar alanları ve antik yerleşmeler hiç de şaşırtıcı olmayan biçimde günümüz inanç merkezleri ve kültür odaklarıyla da çakışmaktalar. Bu yüzden arkeolojik kalıntılar kırsal kültüre de ayna tutmakta.

5000 YILLIK TARİHİ İLE ASLAN TEPE YERLEŞİMİ, ANADOLU'NUN EN EMLİ ARKEOLOJİK ÖN MİRAS AL. 4LARININ BAŞINDA GELMEKTEDİR VE UNESCO DÜNYA MİRASI GEÇİCİ LİSTESİNDEDİR."

"TUMULUSLER, HÖYÜKLER VE ANTİK YOL KALINTILARI AÇISINDAN ALANA YAYGIN GENİŞ BİR ARKEOLOJİK MİRAS AĞINI GÖREBİLMEKTEYİZ."

"BÖLGEDE PEK ÇOK FARKLI NOKTADA BULUNAN KAYA MEZARLARI, GÜNÜMÜZ KÖYLERİNİN İNSANLIK TARİHİ KADAR ESKİ OLDUĞUNUN DA BİR KANITI"

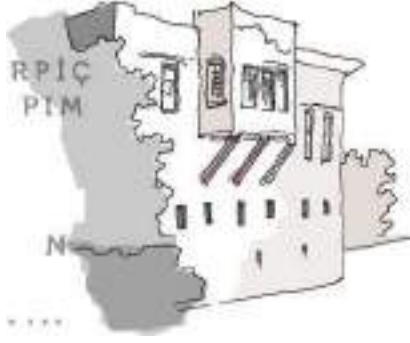

"YUKARI FIRAT, ANTİK ÇAĞLARDAN BERİ DOĞU İLE BATI ARASINDA BİR GEÇİŞ BÖLGESİ ÖZELLİĞİ TAŞIMAKTA."

4. TARİH AGI

Tarihi Doku ve Özgün Yerleşimler

"KEMALİYE'YE BAĞLI APÇAAĞA, SOSİK, PEGİR GİBİ KÖYLER, DOKU ÜTÜNLÜĞÜNÜ KORUYARAK ÜNÜMÜZE ULAŞMIŞ, TARİHİ ARAKTERİ VE YAPISAL ZGÜNLÜĞÜ İLE DİKKAT ÇEKEN ÖYLERDEN"

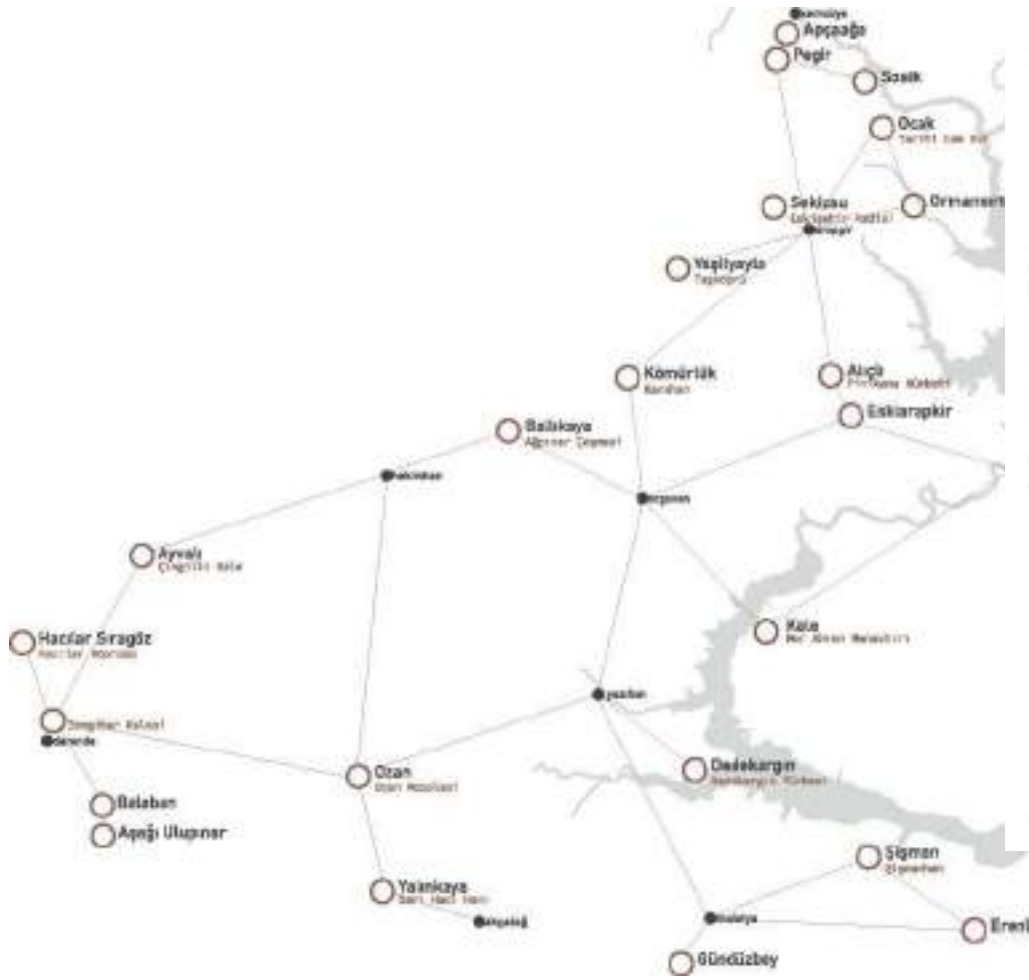

"BALABAN KE MİMARİ VE YA TEKNİĞİNİN ANADOLU'DAKİ EN ÖZGÜN ÖRNEKLERİNDE BAZILARINI BARINDIRMAKTA"

Özgün bir sivil mimarlık geleneği, coğrafya ile bütünleşmiş dokuları ve kendi içinde farklılaşan yapıım teknikleriyle. Yukarı Fırat Havzasının sadece bu bölümünde bile çok sayıda farklı karakterde tarihi yerleşimi görebilmekteyiz.

Bölgedeki çok sayıda tarihi köy, halen korunmaya ve yaşatılmaya devam etmekte. Bu özgün kırsal yerleşmelerin yanı sıra, han, cami, kilise, kale gibi anıtsal ölçekteki tarihi eserler de bölgenin zengin kültürünün günümüze ulaşan izleri niteliğinde.

"MOR AHRON MANASTIRI GİBİ ANITSAL ÖLÇEKTEKİ TARİHİ YAPILAR, KIRSALDAKİ ÖNEN J ÇEKİM MERKEZLERİ"

"ARAPGİR ESKİŞEHİR VADİSİ DOĞA İLE UYUMLU YERLEŞİM KÜLTÜRÜNÜN ÇARPICI BİR ÖRNEĞİ"

5. DOĞAL MİRAS AĞI

Doğal Zenginlikler, Doğa Turizmi Merkezleri

Su ile şekillenen Yukarı Fırat Havzasında kuşkusuz coğrafya kırsal kültürün en önemli unsurlarının başında geliyor. Su, derin vadiler, geniş düzlükler ve dik yamaçları bir arada bulunduran bölgede, coğrafyanın sunduğu çeşitlilik kırsal yerleşimler arasındaki farklılıkları da biçimlendiriyor.

Doğa turizmi, doğa sporları için de önemli potansiyelleri barındıran bölgede, doğal güzellikleri kırsal yaşam kültüründen ayıramayız. Tarih ve somut olmayan kültürle de iç içe geçen bu doğal miras alanları, kırsalın en önemli zenginliklerinden.

"BÖLGEDE LEVENT, ESKİ DOĞAL GÜZELLİKLERİNİ ALANLARINI DA BARINDIRIYOR"

1

KÜLTÜR KORİDORU

ARKEOLOJİK MİRAS AĞI
+
TARİH AĞI

TAT AĞI

Sadece Arkeolojik eserlerin, tarihi dokuların ve yerel ürünlerin ne şekilde bir araya geldiğine baktığımız zaman, tarih ve taşınmaz kültür açısından yoğun bir koridorun Kemaliye'den başlayarak Darende'ye ilerlediği görülmekte. Arkeojik sit alanları da tarihi dokularla büyük oranda çakışmaktadır.

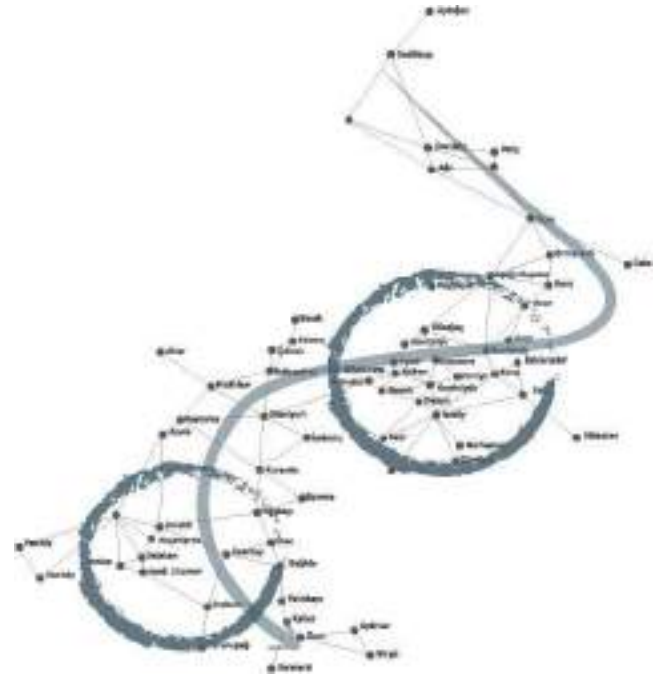

2

İNANÇ KORİDORU

MANEVİYAT AĞI
+
SÖZLÜ KÜLTÜR AĞI

Kırsal ağlara baktığımız zaman geçmişin arkeolojik yerleşimleri ve kült merkezlerinin bir çoğunun bugün inanç odakları (türbe, yadır, ocak, ziyaret vs.) barındırdıklarını, bu inanç merkezlerinin de genellikle sözlü edebiyat ve aşık geleneklerinin sürdürüldüğü odaklar olduğunu görmekteyiz. İnanç merkezlerinin bu bağlamda ele alınması; kadim bir kültürün günümüze nasıl geldiği ve bu kültürün sözlü gelenekle bağını kurmamıza olanak sağlıyor.

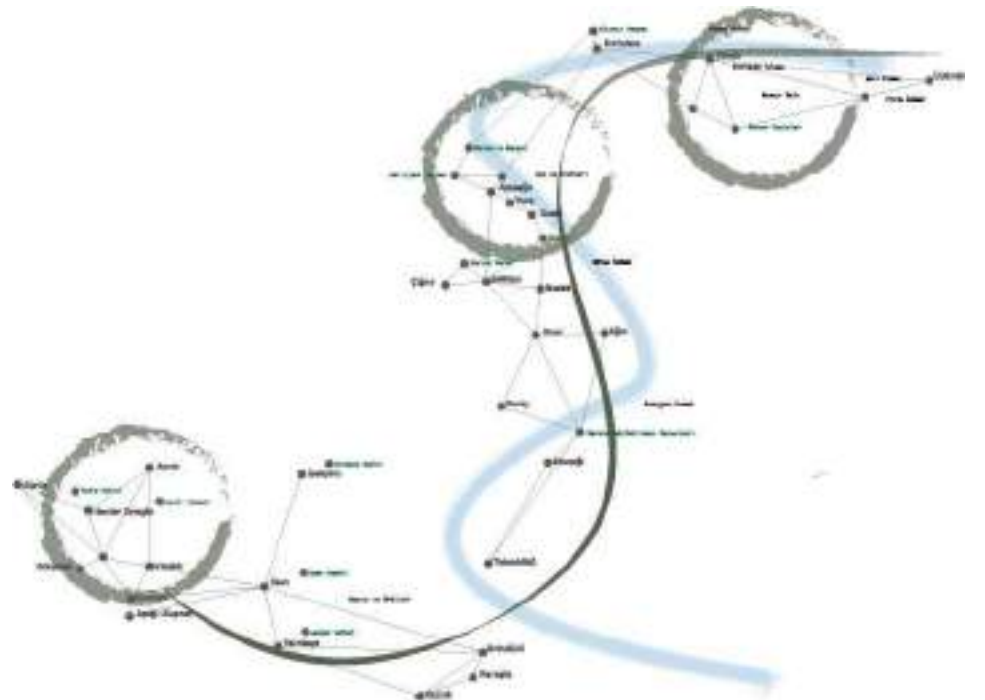

3

DOĞA KORİDORU

DOĞAL MİRAS AĞI + TAT AĞI

Alan içinde ekolojik zenginliğin ve bu zenginliğin yerel ürünlerinin de, doğal miras koridorları üzerinde yoğunlaştığını görebilmekteyiz. Fırat boyunca ilerleyip, Tomha Vadisine bağlanan bu aks. Eko turizm ve doğa sporlarına yönelik birbirine bağlanan bir vadi sistemini de tanımlıyor.

KENTİ VE KIRSALI BİRLİKTE DÜŞÜNMEK

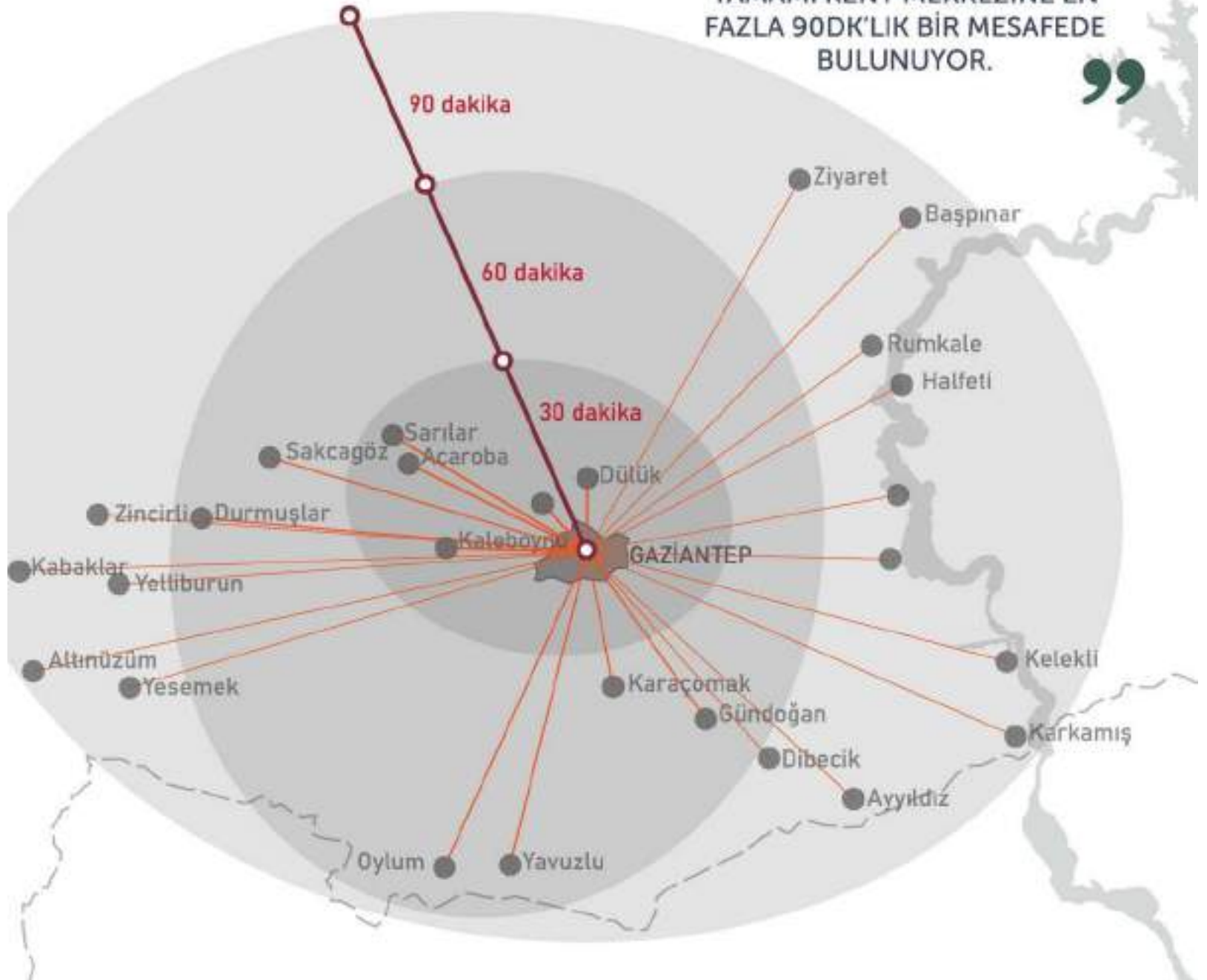

Günümüzde kırsal yerleşimleri artık kentsel alanların uzantısı olarak ele almamız gerekiyor. Gelişen ulaşım ve bilişim teknolojileri, kent ve kır arasındaki nüfus akışkanlığı ve kentsel hizmetlerin kırsala yayılmasından dolayı kentsel gelişim politikalarını kırsal ağlarla birlikte değerlendirmemizi gerektiriyor.

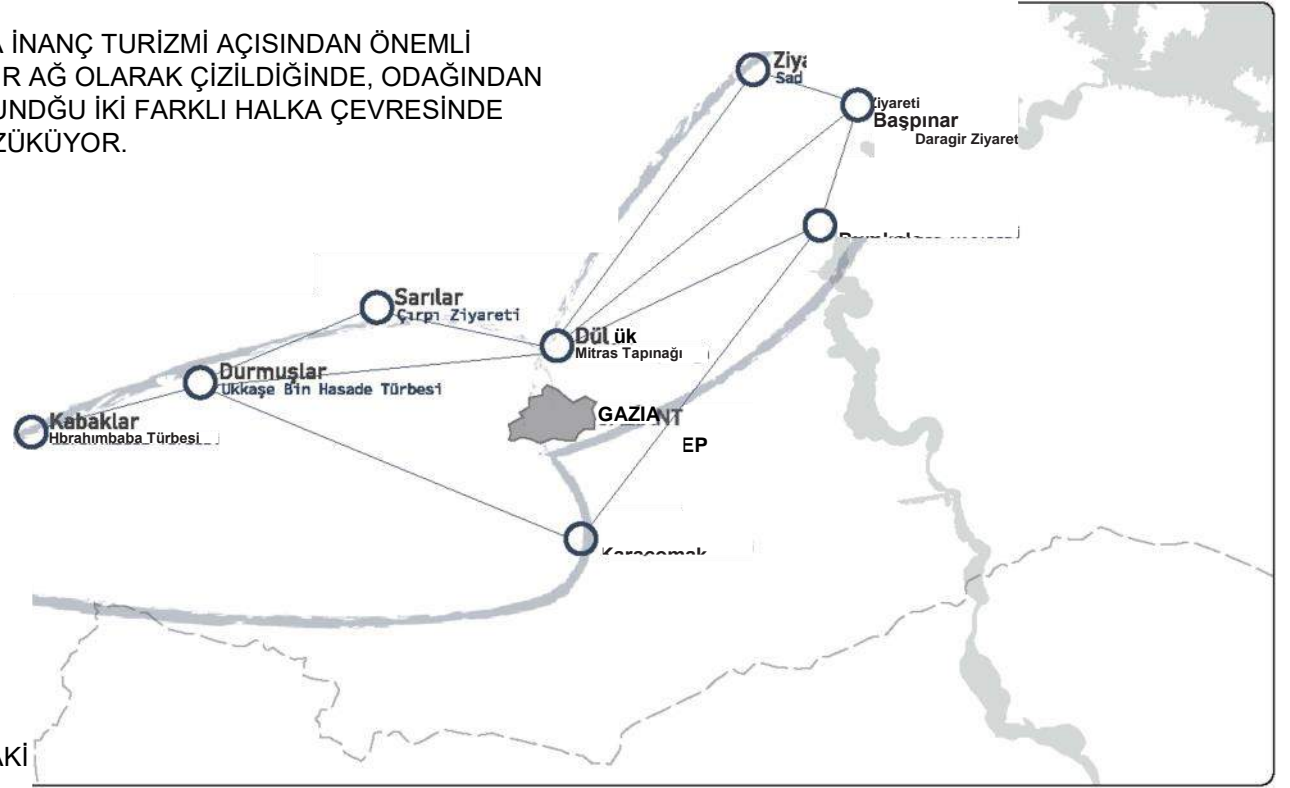
Kırsal alanların canlandırılması için bir diğer anahtar bu bakımdan kent ile birlikte çizilecek yol haritalarıdır. Özellikle Gaziantep gibi büyükşehir statüsündeki merkezlerde başta turizme yönelik planlamalar yapılırken de kırsalı içine alan rotaların, kırsala erişime olanak sağlayan ringlerin planlanması gerekli.

İkinci örnek alan olarak seçilen Gaziantep kırsalında, köylerdeki kültür, doğa ve tarih mirasının aslında kent merkezindeki değerlerin tamamlayıcısı olduklarını görebiliyoruz.

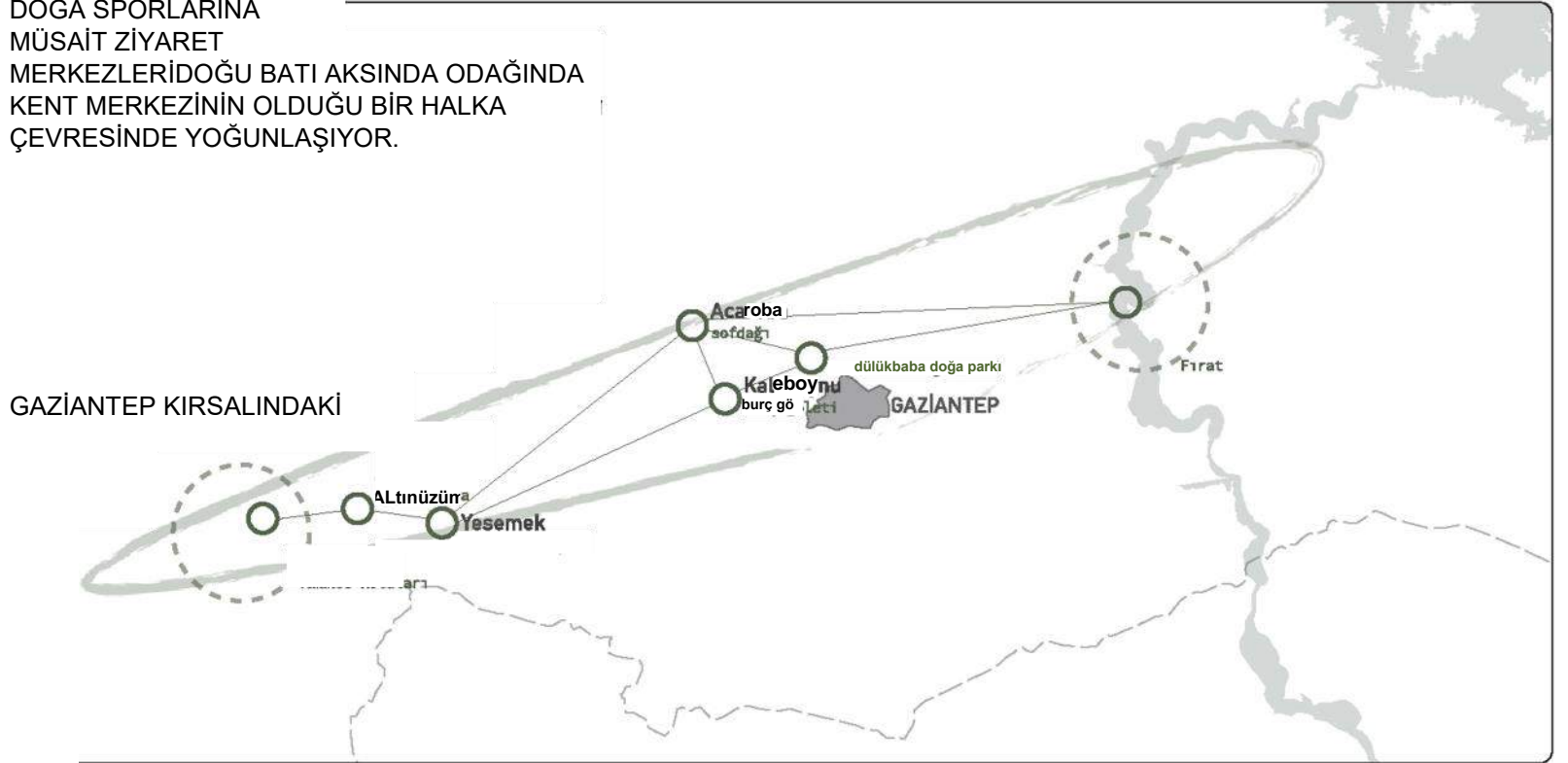
“GAZİANTEP KIRSALINDAKİ ÖNEMLİ ZİYARET MERKEZLERİNİN TAMAMI KENT MERKEZİNE EN FAZLA 90DK'LIK BİR MESAFEDEN BULUNUYOR.”

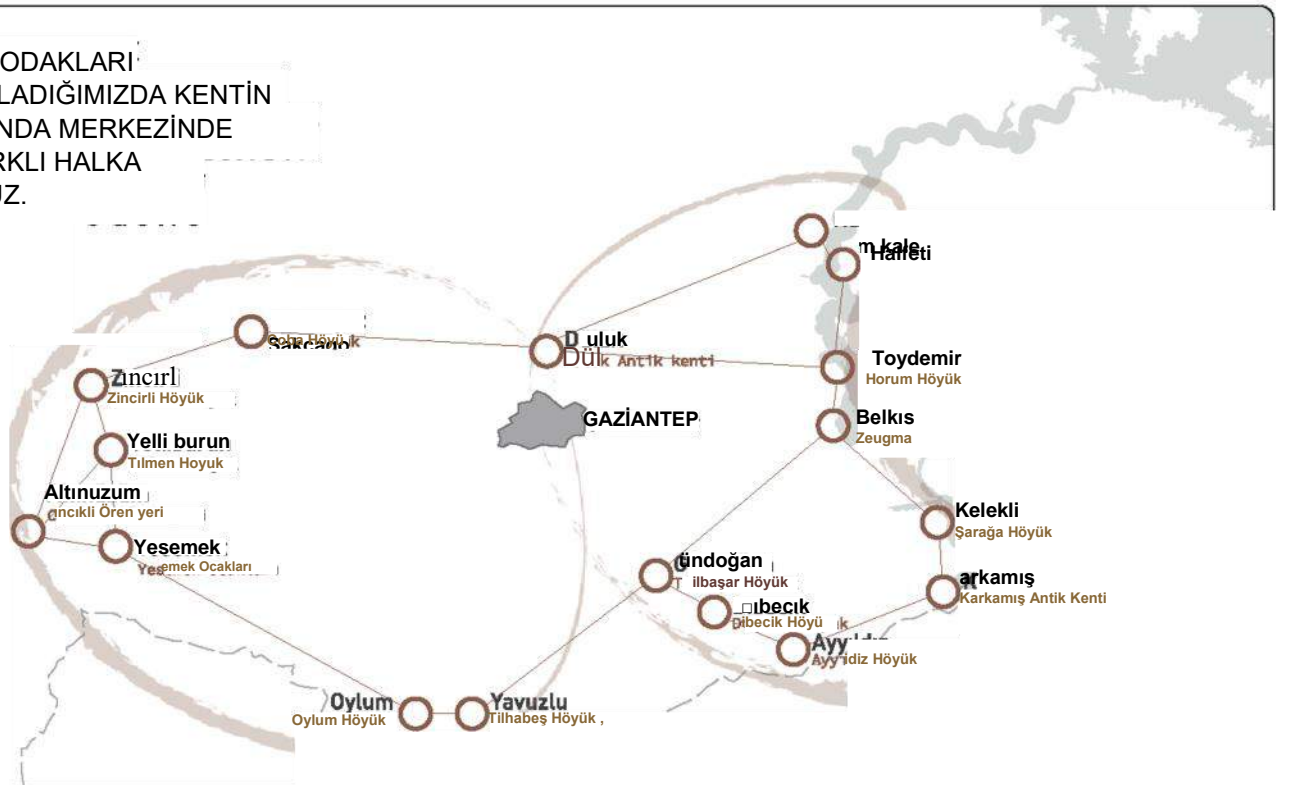
GAZİANTEP KIRSALINDA İNANÇ TURİZMİ AÇISINDAN ÖNEMLİ MERKEZLERE KIRSAL BİR AĞ OLARAK ÇİZİLDİĞİNDE, ODAĞINDAN KENT MERKEZİNİN BULUNDUĞU İKİ FARKLI HALKA ÇEVRESİNDE KONUMLANDIKLARI GÖZÜKÜYOR.

GAZİANTEP KIRSALINDAKİ DOĞAL ALANLARI VE DOĞA SPORLARINA MÜSAİT ZİYARET MERKEZLERİ DOĞU BATI AKSINDA ODAĞINDA KENT MERKEZİNİN OLDUĞU BİR HALKA ÇEVRESİNDE YOĞUNLAŞIYOR.

ARKEOLOJİK VE TARİHİ ODAKLARI BİR AĞ OLARAK KURGULADIĞIMIZDA KENTİN DOĞUSUNDA VE BATISINDA MERKEZİNDE KENTİN OLDUĞU İKİ FARKLI HALKA OLDUĞUNU GÖRÜYORUZ.

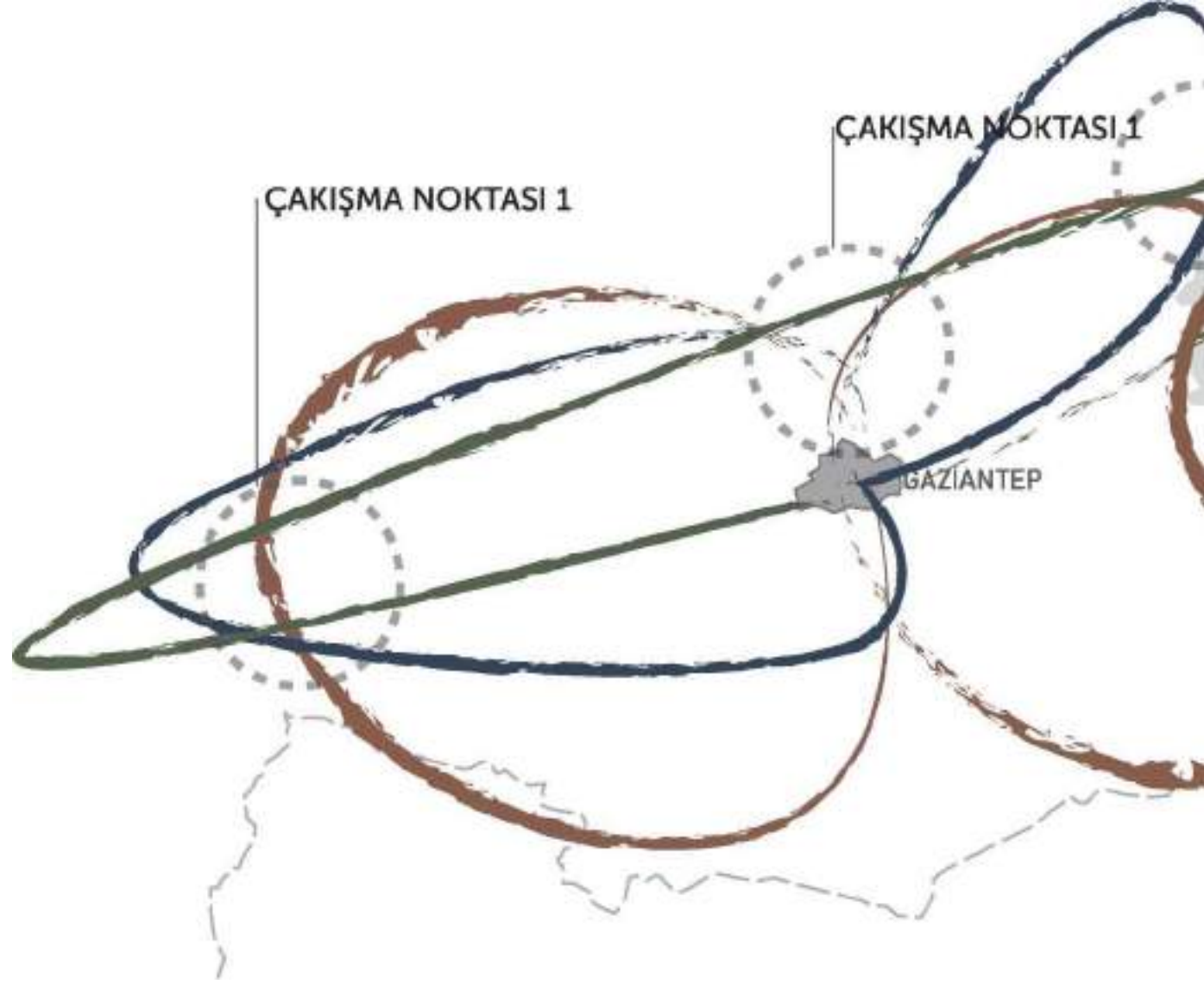

ÇAKIŞAN HALKALAR

Kent çevresindeki kırsal odaklar

Farklı temalar çerçevesinde ortaya çıkan halkalara bir arada baktığımız zaman bu halkaların belirli alanlarda çakıştığını görmekteyiz. Söz konusu çakışma alanları bize turizm açısından farklı alternatiflerin bir arada bulunduğu önemli gelişim odaklarını sunmakta.

Belirlenen bu odak alanlar ile kent merkezi arasında oluşturulacak sirkülasyon bölgesel ölçekte bir canlanmanın da anahtarını oluşturacaktır.

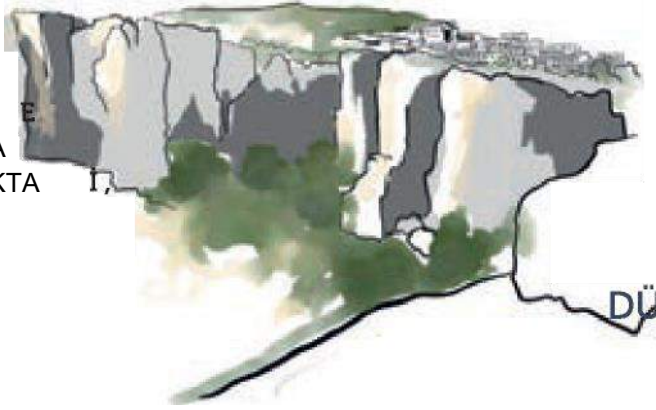
ÇEVRESİ”

ÇAKIŞMA NOKTASI 1: YESEMEK- ALTINÜZÜM

DÜLÜK ANTİK KENTİ V DÜLÜK
KÖYÜNÜN YANI SIRA DÜLÜK BABA
TÜRBES MİTRAS TAPINAĞI VE
DÜLÜK DOĞA ALANI AYNI ÇAKIŞMA
NOKTASI ÇEVRESİNDE YER ALMAKTA

İLK ÇAKIŞMA NOKTASININ YESEMEK HEYKEL
OCAKLARI VE KALINTILARI, CINCikli ÖREN YERİ VE
TİLMEN HÖYÜK'ÜN YANI SIRA HIZIR YAYLASI VE
TAHTA KÖPRÜ GÖLÜNÜ BARINDIRDIĞINI
GÖRNEKTEYİZ.

ÇAKIŞMA
NOKTASI 2: LÜK
KÖYÜ VE
ÇEVRESİ

W

66

RUMKALE-HALFETİ ÇEVRESİ”

ÇAKIŞMA NOKTASI 3:

RUMKALE
ARKEOLOJİ,
DOĞA VE İNANÇ
TURİZMİNE
YÖNELİK BİR
MERKEZ OLMASININ
ÖTESİNDE AYRICA
KUZEYDEN VE
GÜNEYDEN GELEN

FARKLI ROTALARIN ÇAKIŞMA NOKTASINDA BİR BÖLGEYİ TANIMLIYOR.

FIRAT SAHNESI

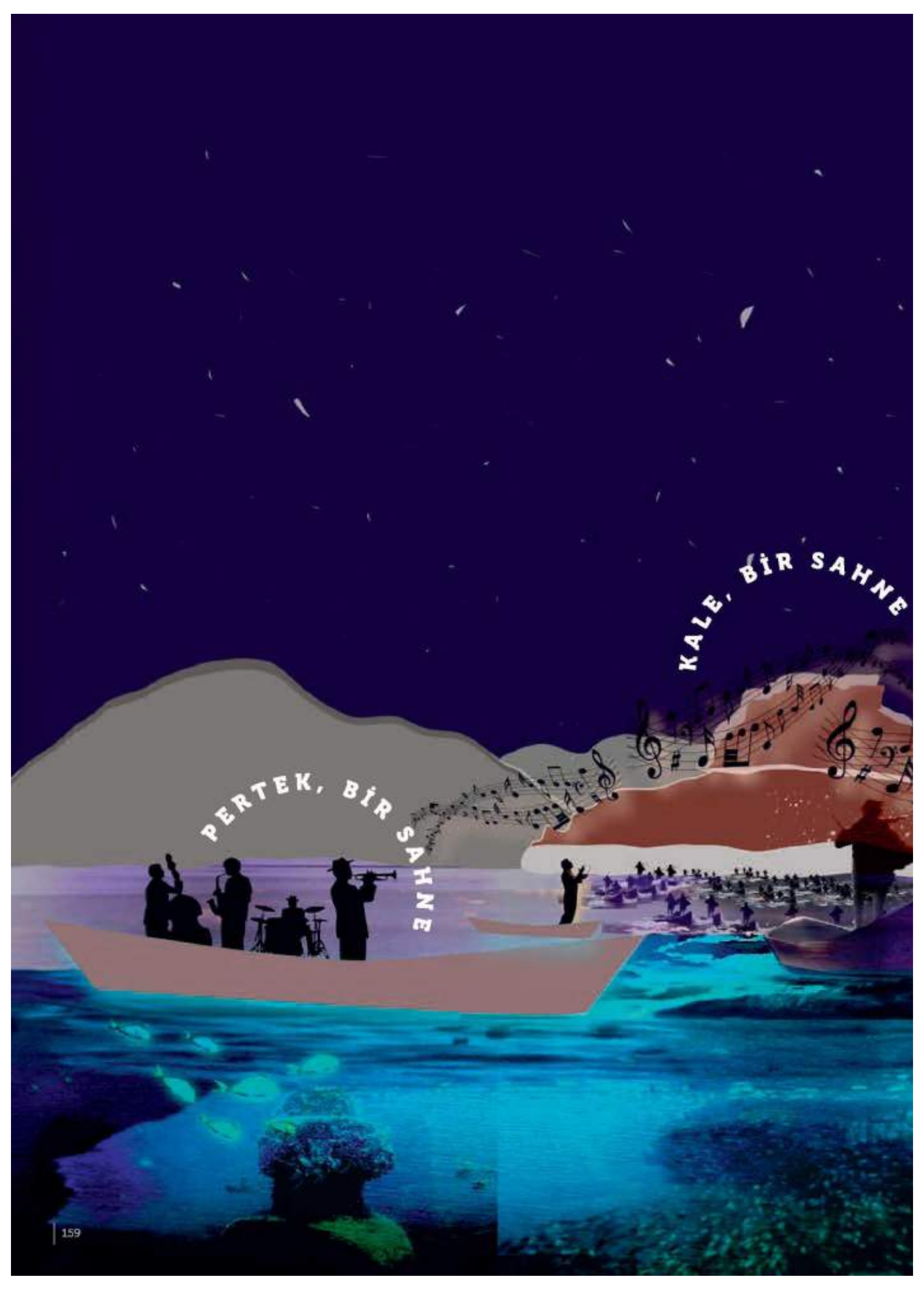
An aerial photograph of a desert landscape. A river flows through the center, surrounded by sparse green vegetation. Power lines and towers are visible across the scene. The terrain is arid and rocky.

**SAHNE
SU**

**SAHNE
DOĞA**

**SAHNE
ARKEOLOJİ**

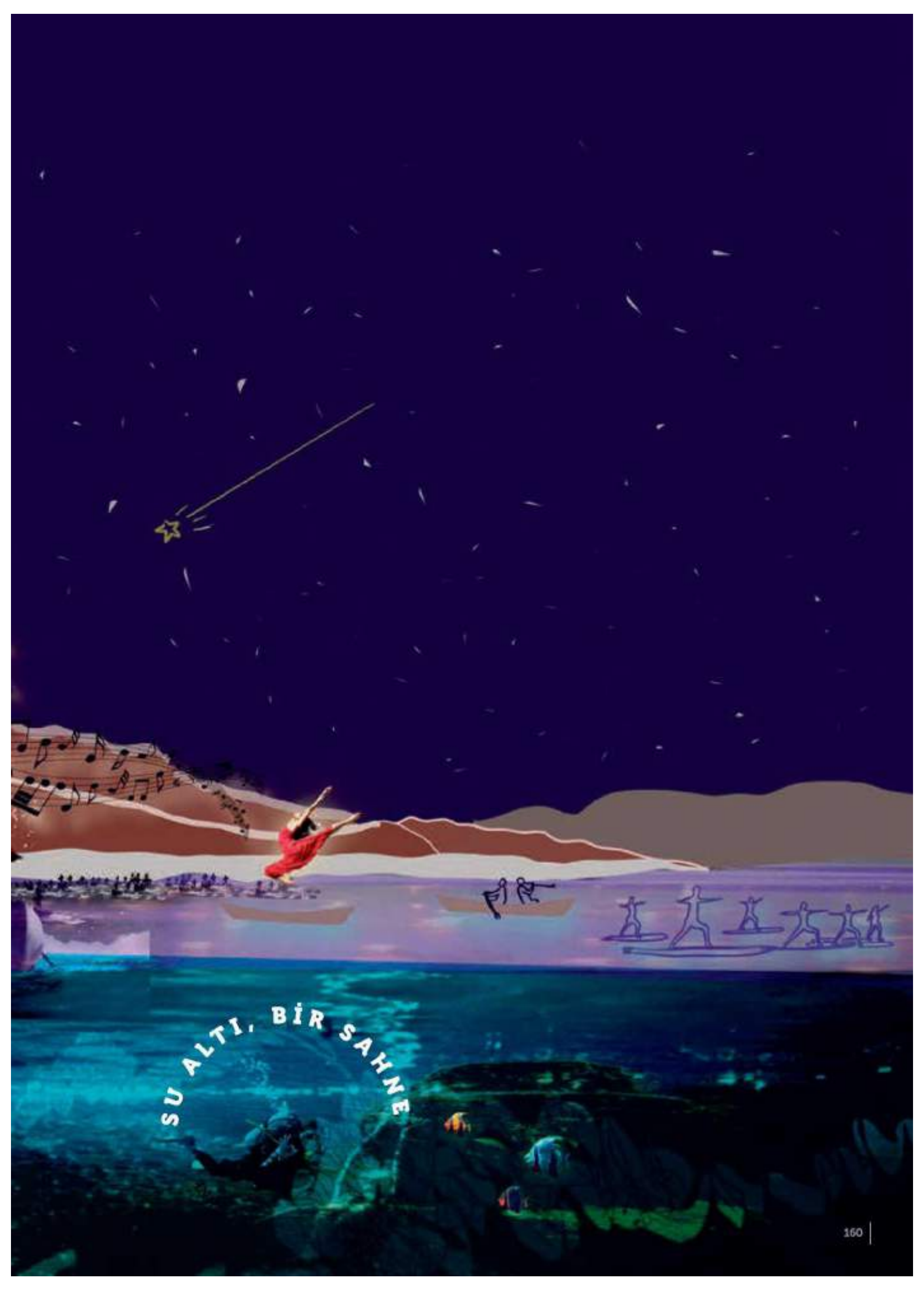
**SAHNE
ZİRVE**

PERTEK, BİR SAHNE

KALE, BİR SAHNE

SU ALTI, BİR SAHNE

DOĞA, BİR SAHNE

VADI, BİR SAHNE
GEZİCİ SAHNE

FLORA YÜRÜYÜŞÜ

TARİH, BİR SAHNE

MİTOLOJİ SOHBETLERİ

YOL, BİR SAHNE

YESEMİK'TE
RESİM VE HEYKEL

MÜZİK, BİR
SAHNE

KÜLTÜR SANAT SAHNESİ

TADIM DURAKLARI

GÖĞE BAKMA DURAĞI

PALU KÖPRÜSÜ

SESSİZ YÜRÜYÜŞ

NEMRUT YOLU

GİZEMLİ YOLCULUK

PERRE ANTIK
KENTİ

TARİHİN İZİNDE

ARSLANTEPE HÖYÜĞÜ

ZİRVEDEN MANZARALAR

× BELLEĞE
KAZIMA

× MOBİL
MÜZE

FIRAT

*geleniğin izi
geleceğin kucağında*

BELLEĞİ

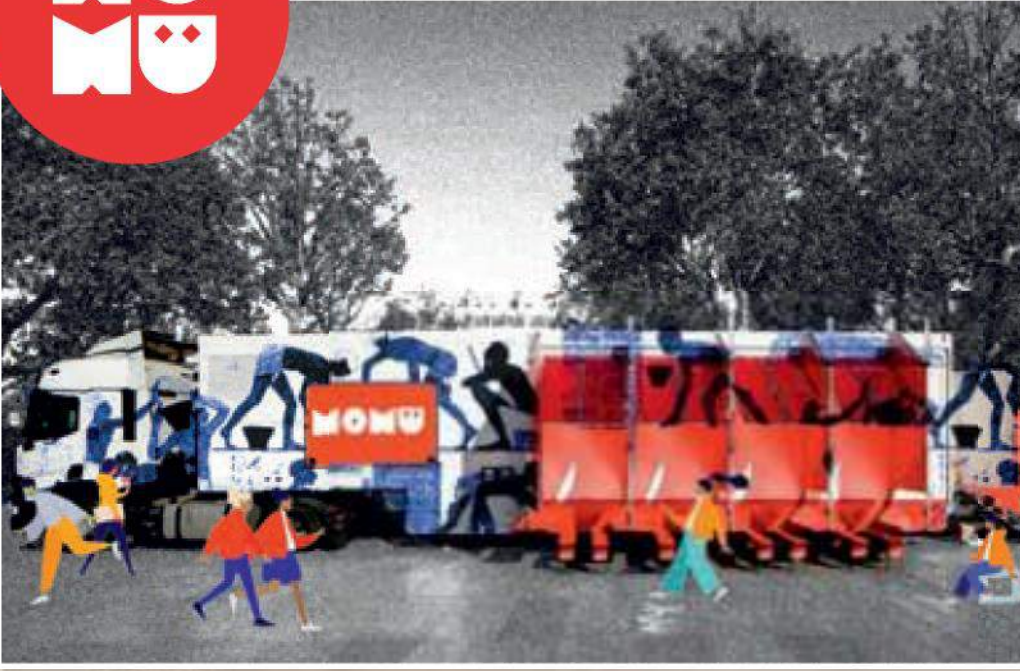
× DİJİTAL
ROTA
HAFIZASI

× MEZOPOTAMYA
REFERANSLI
ÇAĞDAŞ
TASARIMLAR

× DİJİTAL
SERGİ
PLATFORMU

Fırat coğrafyasına ait kadim varlık ve zenginlik tasarlanacak olan bir mobil/seyyar müzeyle şehirleri gezebilir. Bu mobil aracın modüler tasarımı sayesinde dış kısımdan bilgiler temin edilirken, içeride yapay gerçeklik videolarıyla coğrafyanın binlerce sene önceki imgeleri zihinlerde canlanabilir.

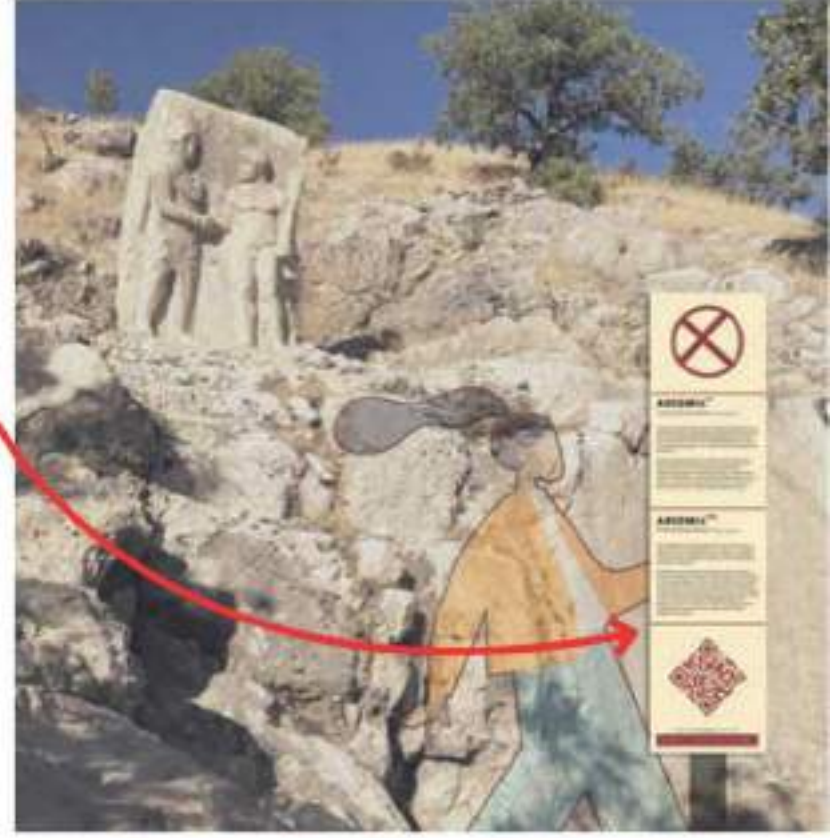
DİJİTALLEŞEN HAFIZA / ROTA HAFIZASI

Ören yerlerinde edinmemiz gereken bilgiler güneşten solmuş tabelaların üzerinde kalmamalı.

Gezip gördükçe işaretlenecek bir rota, gezilecek yerler listesi, yorumlar, geribildirimler **Fırat Hafızası'nı** oluşturmak üzere kullanılabilir.

"FIRATRACKER" "FIRATAKİP"

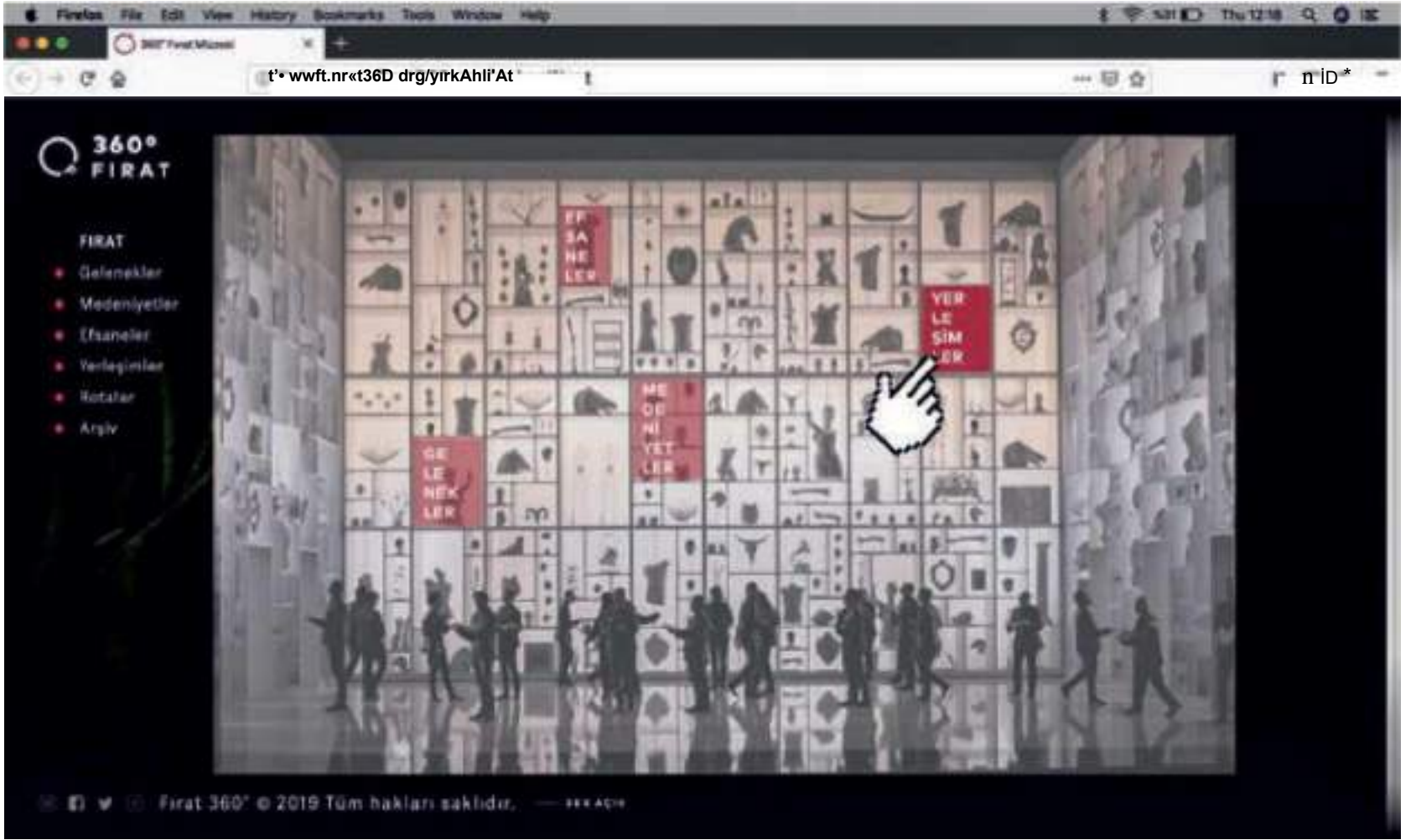

DİJİTAL MÜZE/SERĞİ PLATFORMU

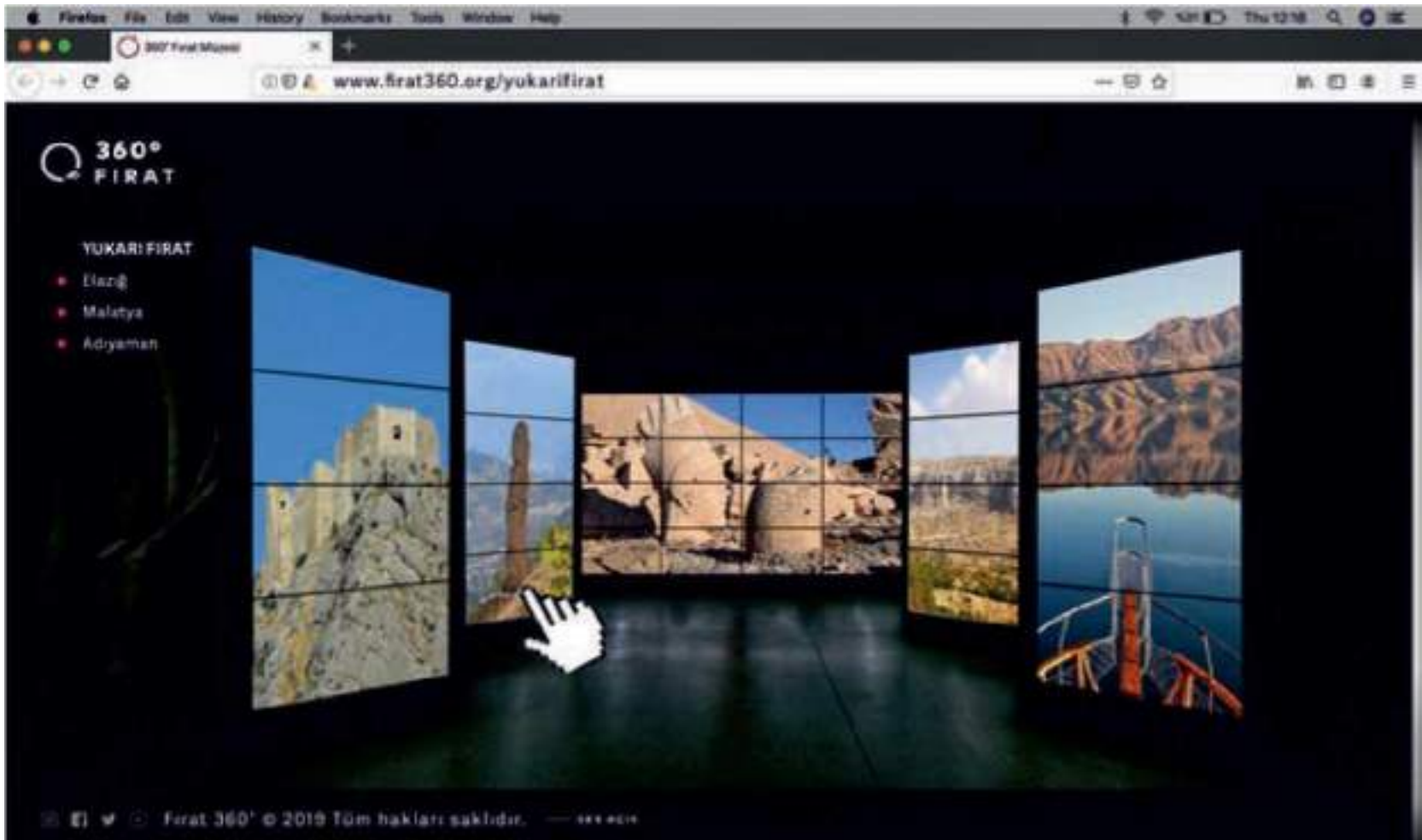
İnternet bağlantısı olan herkesin çeşitli cihaz ve platformlarda erişebileceği sanal bir müze/sergileme fikri.

Bu veritabanı sayesinde hem bir arşiv oluşturmak da mümkün.

Belirlenecek olan içerik editörleri ve küratörler sayesinde Fırat'a tüm detaylarıyla uzaktan erişim.

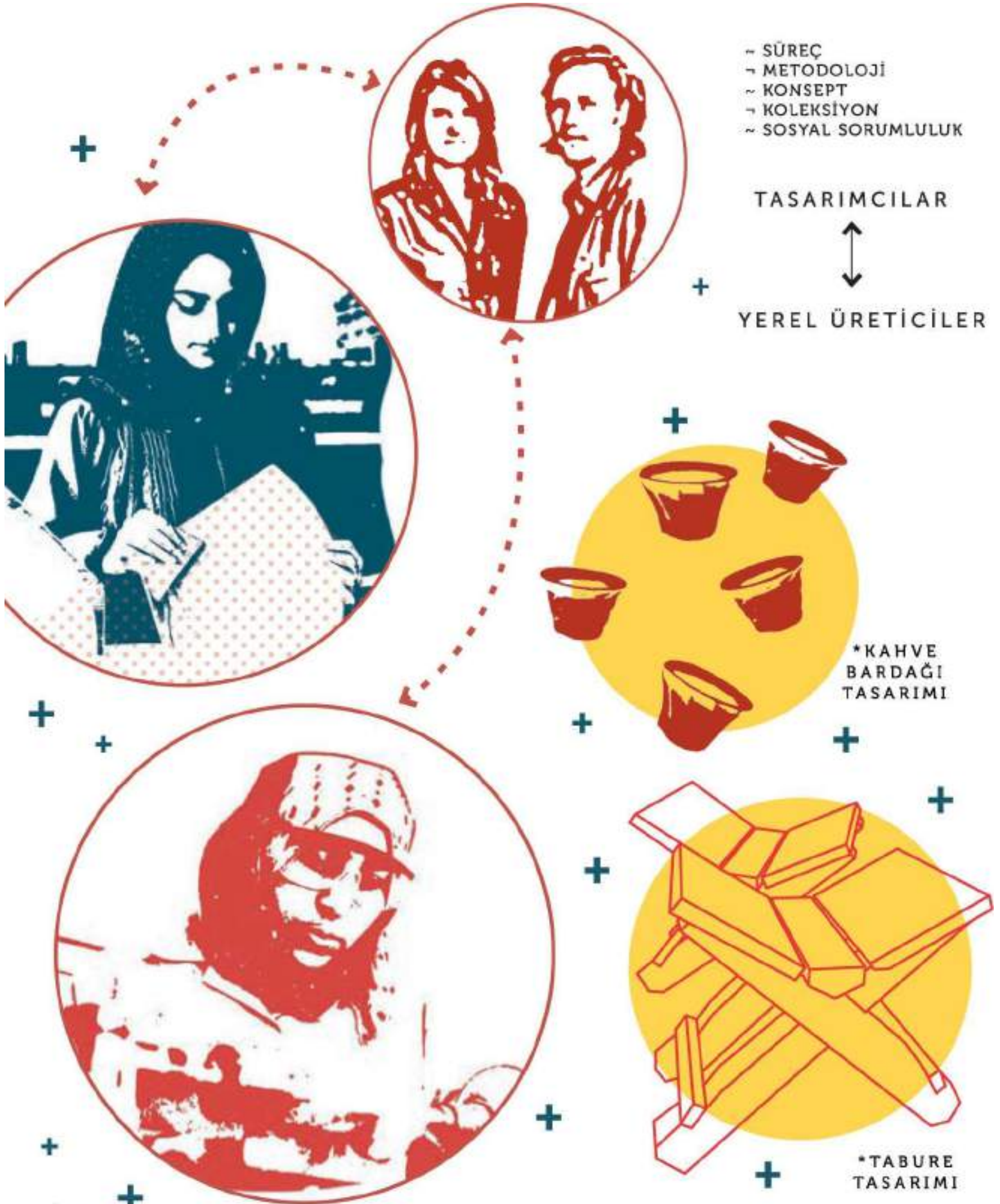

Bu sanal müze aracılığıyla gerçekte inşa edilmiş fiziksel bir yapının fotoğraflarından oluşan bir web sitesi tasarımı değil; kendi arayüzüyle bir kullanıcı deneyimi amaçlanmaktadır.

MEZOPOTAMYA ÇIKIŞLI TASARIMLAR

Mezopotamya coğrafyasından ilham alan bir tasarım koleksiyonu, yerli üreticiler ve kadınlarla birlikte kolektif biçimde şekillenebilir. Farklı alanlardaki profesyonel kişileri bir araya getiren proje sayesinde geleneksel malzeme ve yöntemler, yeniden el birliği ile ele alınarak üretim hafızası bugünle biçimlenerek geleceğe taşınmış olacak.

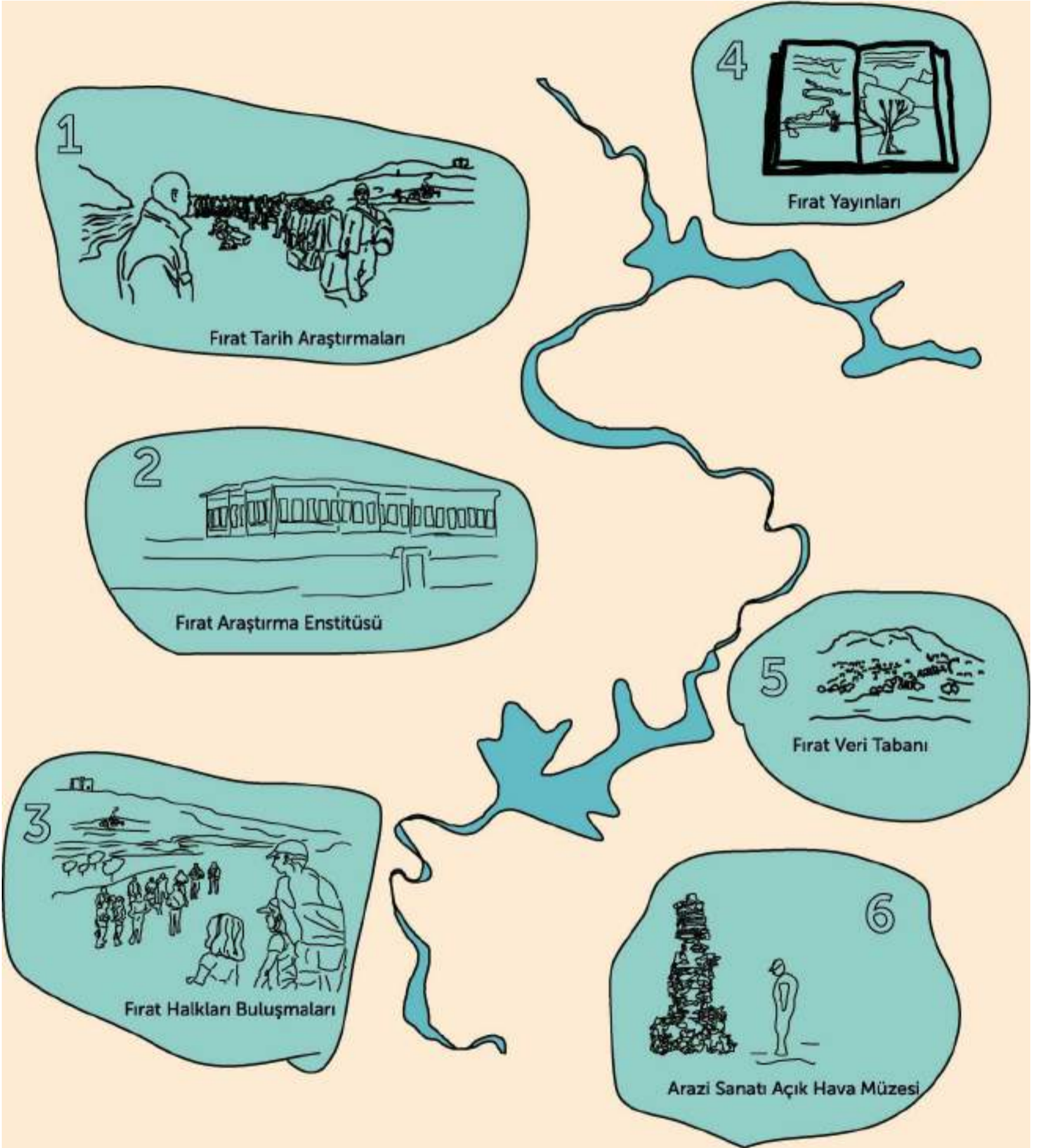

FIRAT'I BELLEĞE KAZIMA

- 1 Fırat Belleği'ni oluşturmak için okul çağlarından itibaren dilsiz haritalar, ezberlemeler yerine daha çok görsel malzeme eğitim hayatına entegre edilebilir.
- 2 Gruplar halinde yapılacak olan suluboya / eskiz turları ile çizimler yapıp, internette yayılımı sağlanarak Fırat coğrafyasına karşı ilgi zinde tutulabilir.
- 3 Mitler, efsaneler, tanrılar, tanrıçalar, krallıklar... Deniz derya bir bilgi havuzu oluşturulup, "Mezopotamya Sözlüğü" hazırlanabilir.

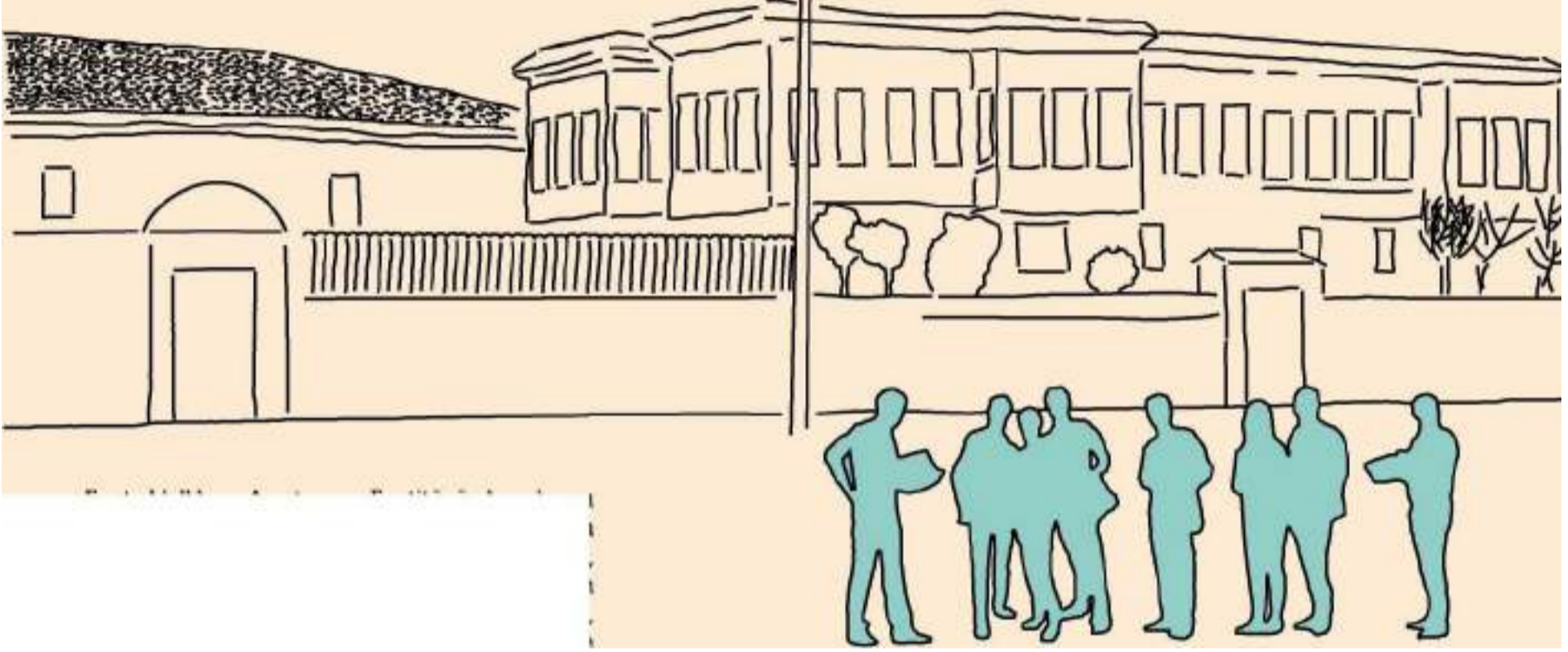

Gelenler ve Gidenler

Fırat Araştırma Enstitüsü

Fırat Araştırmacı ağı kuruluyor.

Fırat Halkları Araştırma Enstitüsü kurulması önerilmektedir. Bu enstitünün araştırma konularına: eskiye tanıklık eden yer isimleri, yerlere bağlı soy ağaçları ve ayrılan halkların özgün kültür hâzineleri ve yaşam kültürü, geçmiş halkların kaybolan okulları, mahalle mektepleri, ibadet yerleri, kutsal yerleri, bayramları, kıyafetleri, oyunları, zanaatları, yemekleri örnektir.

Fırat Tarih Araştırmaları

Fırat geçmişini araştırıyor gelecek için dersler çıkarıyor.

3 Fırat Veri Tabanı

Fırat bilgi hâzinesini oluşturuyor.

Fırat Enstitüsü ile oluşacak bilgi hâzinesi günümüz yerleşim yerlerinin kamusal alanlarında, kent müzelerinde, akademik platformlarda, Fırat Enstitüsü web sitesinde, ulusal, uluslararası ve yerel gazetelerde çok dilli olarak yayımlanabilir.

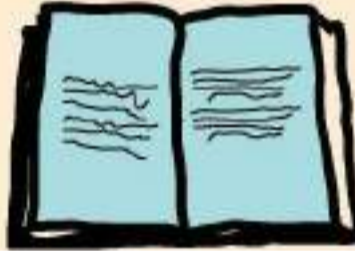

Fırat Yayınları

Fırat'ta üretilen bilgi Fırat'tan dünyaya yayılıyor.

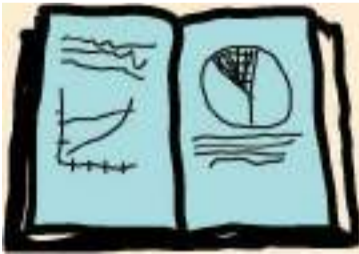
Fırat Efsanleri Kitabı

Fırat Şiirleri ve Türküleri

Fırat Yemekleri Kitabı

Fırat Araştırma Raporları

Dijital Yayınlar

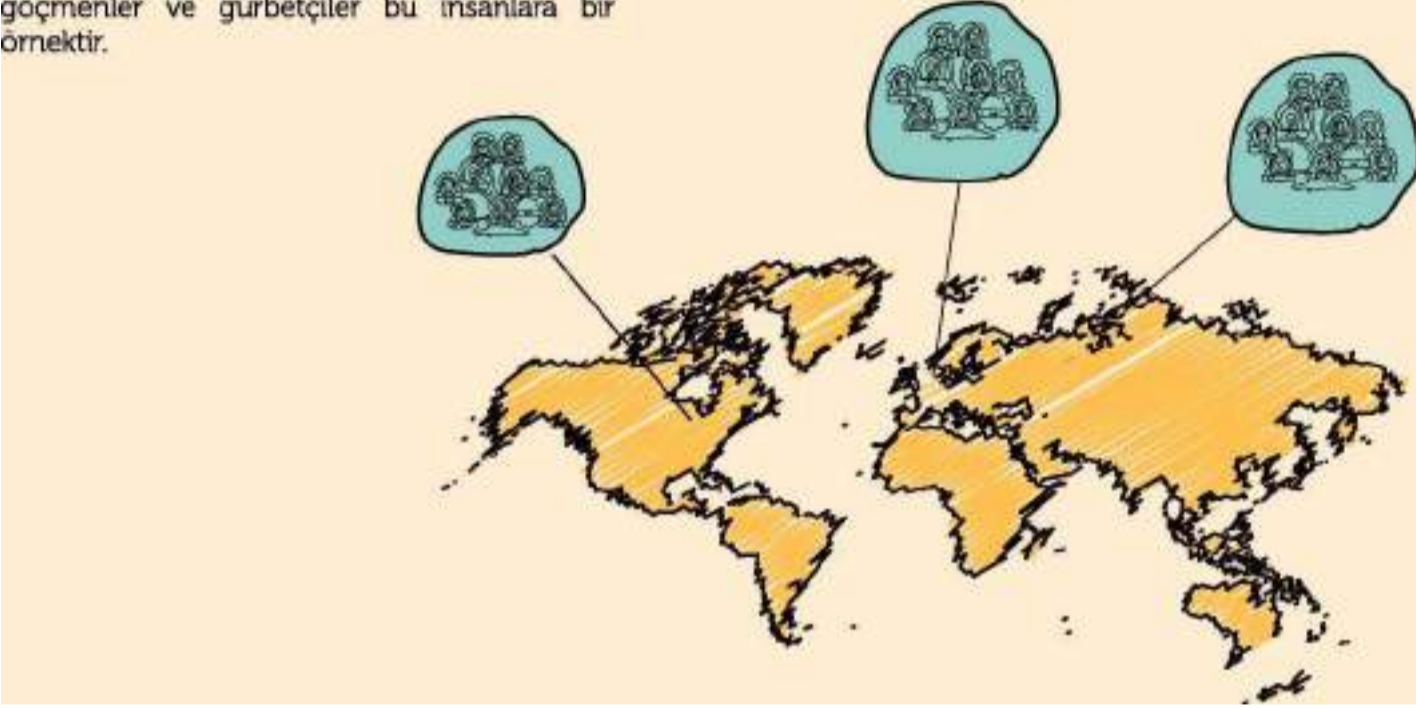

Arşiv belgeleri

Fırat Halkları Buluşmaları

Dünya'nın çeşitli yerlerinde yaşayan Fıratlı Hemşeriler buluşuyor.

Fıratlı göçmenlerin Fırat'ı ziyareti desteklenmelidir. Kültürel değişim programları, Fırat Halkları Buluşmaları, kardeş kent protokolleri, konsolosluk projeleri, ile geçmişte birbirleriyle temas halindeki insanların yan yana gelmesi sağlanabilir. Fırat Bölgesi ile bağlantı olan uluslararası kimliğe sahip olan göçmenler ve gurbetçiler bu insanlara bir örnektir.

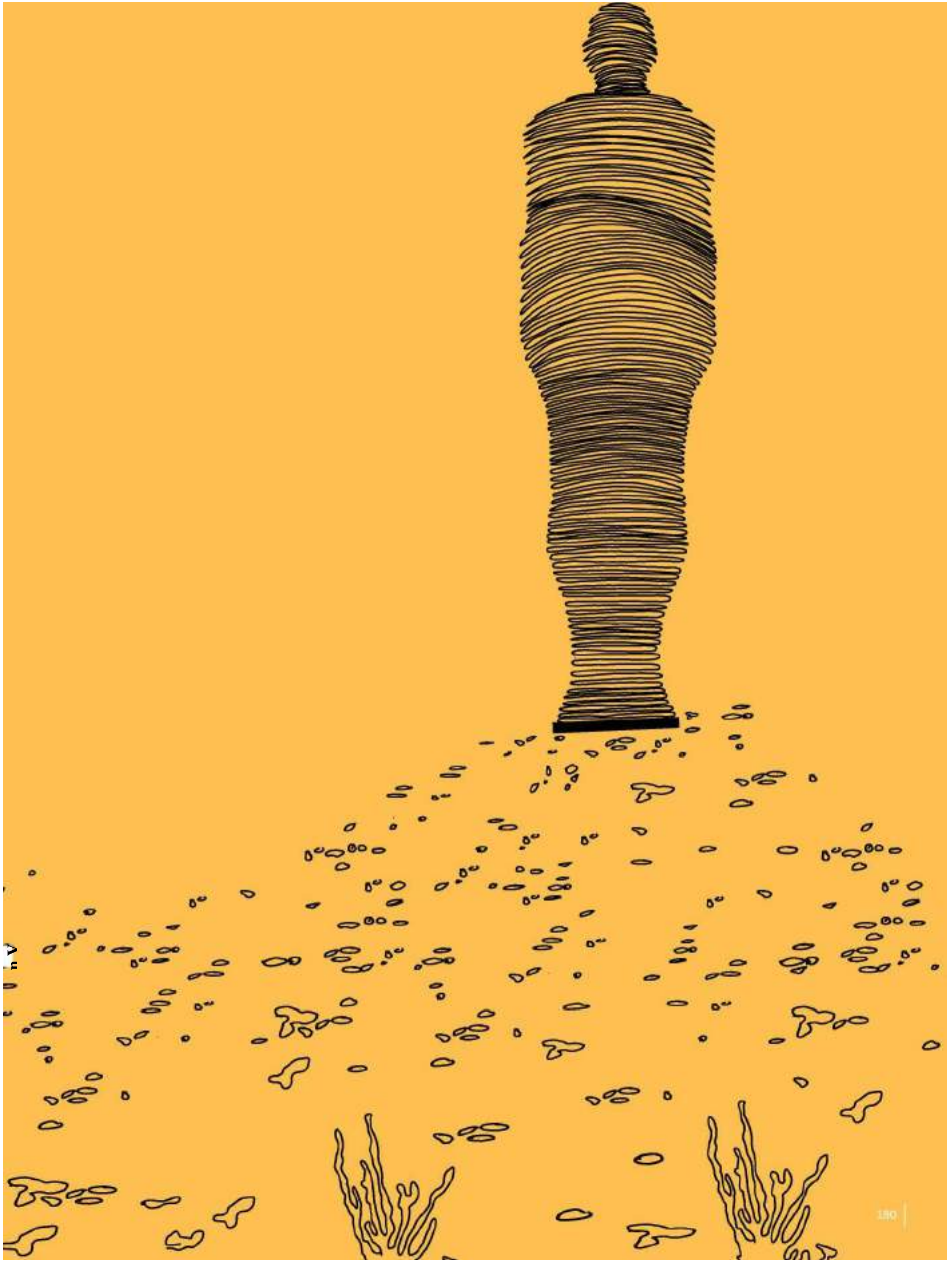

Fırat Arazi Sanatı Açık Hava Müzesi

Fırat'ta sanat kentten kıra yayılıyor

Arazi sanatı içinde konumlandığı doğa ve coğrafyanın bir parçasıdır. Fırat coğrafyasıyla diyalog ve etkileşimlere açık arazi sanatı uygulamaları desteklenebilir. Fırat'ta arazi sanatına benzer bir form olan kulluk geleneğinden esinlenerek çağdaş sanat ve geleneksel el sanatlarını Fırat Coğrafyası'nda yan yana, iç içe sunulabilir.

YERYÜZÜ TANRISI

GOK

• ANU .
GÖKYÜZÜ TANRISI '

YER

GİZEMLİ KAT

Doğanın Gizemi, Yaşamın

in Mucizesi.

SU

Sümer Yaratılış Efsanesine göre gizemin kaynağındaki üç yaratıcı tanrı; ANU, ENLİL ve ENKİ'dir.

ENKİ
SU, ZEKA VE
YARATIM TANRISI

'KUTSAL MANA'NIN ANA YURDU

Ritüel ve İnanışların Manasını Anlamak

Mezopotamya'nın binlerce yıllık inanç zenginliğinin eylem ve hareket hali; ritüellerdir.

İnanışlar ve ritüellerin ortaya çıkış manasını kavramak, uygulamaların toplum, yönetim ve bireyler tarafından nasıl kullanıldığını, manipüle edildiğini ve dönüşüm geçirdiğini anlayabilmemizi sağlar.

Oyunlar, araştırmalar, seyahatler, seyirler aracılığıyla inanış ve ritüellere yeniden bakmak, manayı kavramayı kolaylaştırır.

Ritüeller Oyunu; Geçmişten Kalanlar

İsimleri değişse de, inançların içindeki özün aynı kalması, ritüellerin farklı inanç sistemlerinde devam etmesi, inanç ve kültürün binlerce yıllık kadim bir bağ ile birbirine bağlı olması heyecan vericidir.

Eski kültürlerin ritüellerini öğrenmek, ortaya çıkış nedenlerini araştırmak, bölge insanına aktarmak ve kültürel ve inanç sürekliliğini görünür kılmak, bugüne aktarılmış olan ritüellerin manasını güçlendirecektir.

MEZARLIKLARA NEDEN SELVİ DİKİLİR?

DÖŞEN :•

Doğanın Rehberliğinde, Manevi Seyahatler

Binlerce yıldır kültürü, inancı, ritüelleri besleyen en önemli özne, doğadır. Doğa ile insanın bağlarını güçlendiren tüm etkinlikler, insanın mana arayışına yön verir. Yer, Gök ve Su ile insan bağlantısını güçlendiren manevi seyahat rotalarının belirlenmesi, seyahat hikayelerinin ve deneyimlerin paylaşımı sağlanarak 'manevi seyahat' rotaları fiziksel ve kültürel manada güçlendirilmelidir.

Doğanın izlerini takip et...
Ritüelistik yolculuklarda, kendini kaybet!

Efsane Fırat; Köy Seyirlik Oyunu

Fırat'ın çocuklarına yönelik drama ve tiyatro eğitim programları hazırlanarak, köy seyirlik oyunları geleneği ile yeniden yaşatılır. Fırat Nehri Efsanesi, Yaratılış Mitosu, Tufan Hikayesi gibi mit ve hikayeler köy meydanlarında canlandırılır.

Ifojjda, bahçede, tadada, ögMitcalanegirci, Sahne gok,
herger»hne! jegircileroguicu! kortümgok.

Gülmece ve
doğaçlama

Anın izinde; Giz'li İnziva

Kendisi, hikayesi, sırları ve gizemleri henüz keşfedilmemiş, yeryüzüne çıkmamış höyükler, kaya mezarları, antik yerleşimler ya da fosil yataklarında yalnız kal, dinle, geçmişin hikayelerine, gizli sırlara kulak ver.

Bölgenin büyük gizemi, belki de henüz keşfedilmedi.

Sırrı açığa çıkmamış topraklarda,
Gizli Hâzinelerin Bilinmezliğine Kapıl!

GİZEMLİ SESLERİN ARMONİSİ

Ses, Sazdan Üstündür

Dua ile ağıt; keman ile bağlama; zikir veya hoyrat; ney, tef, Hekimhan Halayı, Harput Türküleri, nefesler, deyişler. Dengbej ve Alevi-Bektaşî ozanı...

Mezopotamya'da Dicle ile Fırat'ın çağlayışına karışan sanatın, tapınmanın, ağıtların, ritüellerin, yakarışların ve zanaatın sesleri her an, her yerde işitilmeyi bekliyor.

1 Müzik Terapi

MÖ. 3000'11 yıllara dek uzanan kaynaklar, Türk kültüründe şaman/kam adı verilen hekimlerin, melodi ve ritim birlikteliği ile kutsal Ataruhu ile bağlantı kurmaya çalıştığını ve sezgi yoluyla elde ettikleri deneyimlerini hastaya uyguladıklarını gösterirler. Bu terapi yöntemi, günümüzde halen uygulanmaktadır.

Müziğin uygun desibel ve ritimle ve natürel enstrümanlarla emprovizasyon tarzında uygulanmasıyla beyinde limbik sistemin etkilendiği ve duyguların değiştiği, hormon değişiklikleri olduğu, psiko galvanomik reflekslerin değiştiği, ve anksiyetenin azaldığı gözlenmektedir.*

RİÜM ve. Nefes Atölyeleri; ;
birliği HbsetMek

Ses ve. Meditasyonu;
Munzur tut Sesi

Mqk ve, Musiki;
Mqk Geleneği. <

(Ü) Enstrüman Yapımı

Terapi amaçlı uygulamalarda kullanılan müzik aletleri genellikle yaylı kopuz, dombra, ağız kopuzu ve ritim aletleridir.

Müzikal açıdan pentatonik (beş sesli) nağmelerle ve dört adımlı ritimlerle gerçekleştirilen terapilerde kullanılan beş sesli müziğin, beyinde alfa ve teta dalgalarını artırarak, zihinsel rahatlama sağladığı, otizmli çocuklarda kendine güveni artırdığı klinik olarak kanıtlanmıştır.*

Şifa Dansları

Doğaçlama (emprovize) bir müzik eşliğinde zihindeki olumsuz kalıpların, duyguların salıverilmesi İmaj Terapi olarak adlandırılmaktadır.

Bakşı Dansı: Müzik ve hareket terapisinin en eski uygulamalarından birisi olan Bakşı Dansında, eller ve omuzlardan başlanarak yavaş yavaş bütün vücuda yayılan hareketlerle tıkalı alanların açılması, duyguların

durumunda değişikliğe yol açılması amaçlanmaktadır.

Sema: Sema'nın sıradan bir dönüş ya da dans olmadığı ama aslında kalbe doğru dönüşle kalbe yönelik olduğu bilgisinden hareketle kişiyi özüne döndüren, farkındalığını sağlayan, yaratıcısıyla bağı kurmasına aracı olan bir ibadet, bir duadır.*

* Kaynak: www.tumata.com

MASALLARIN FIRAT'I

Masal Diyarında Masalları Yaşamak

Anadolu ve Mezopotamya'nın Kayıp Masalları

Masallar, farklı geleneklerden toplanan bilgelik hâzineleridir. Yüzyıllardan uzun süredir kalplerden kelimelere dökülen masallar, kulaktan kulağa, yıllar içinde büyük öğretmenler ve yetenekli hikayecilerin hayal gücü ile zenginleşti.

Bugüne aktarılan bu hâzinenin, geleceğe taşınması için, bölgenin kayıp masallarının toplanması, derlenen masalların uluslararası ölçekte erişilebilir olması sağlanmalıdır. Bölgeden yetişmiş ünlü isimler tarafından seslendirilen masallar, cep telefonu uygulaması, masal radyosu, oyun gibi dijital ortamlarda, yeni nesillere aktarılır.

Masallarla Büyüyenler, Masallar Anlatıyor

Masalçılar Buluşması; Masal Gibi Bir Gece

Gelenekselleşen masalçılar buluşması, gezici olarak her yıl farklı bir masal alanında düzenlenir. Malatya, Palu, Dersim, Harput, Baskil ve diğerleri...

"Güneş 0L parıldayan" kadınlar

Küçükler için ama öncelikle büyükler içindir masal geceleri. Geçmiş hatırlatır, çocukluğu hatırlatır, yaşadığımız coğrafya ile bağlantılarımızı güçlendirir.

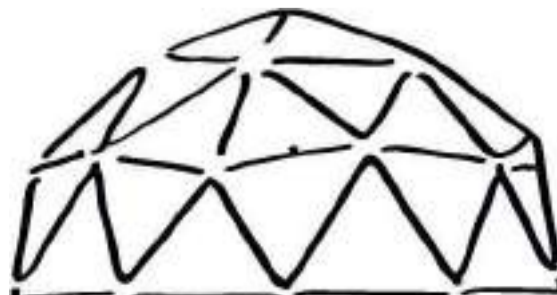

ve diğerleri...

MASALÇEMBERİ

FILM GÖSTERİMİ

MASALCI DEDE

MASALAĞACI

DEDE KORKUT GECESİ

Masalçılar
Buluşması

Sokak Masalları Atölyesi; Masal Sokakta

Katılımcı sanat atölyeleri ile, Fırat'ın masalları ve masal kahramanları sokaklarda, duvarlarda, bina cephelerinde, parklarda, boyamalarla, heykellerle, sokak sanatları ile görünür oluyor.

Hikaye Anlatıcılığı Eğitimi; Çocuklar Anlatıyor

Hikaye ve Masal Anlatıcılığı Eğitim Programı, bölge çocukları ve gençlerinin gizemli geçmişini aktarmaları için önemli bir araçtır. Hikaye anlatıcılığı, bu kişilerin kişisel yaşamlarında da ihtiyaç duyacakları anlatım becerilerini edinmelerini sağlayacaktır.

Hikaye anlatıcılığı programı eğitimi alan çocukların bu becerilerinin sürekli kılınması için uzun vadeli programlar geliştirilmelidir.

Fırat, hikayelerle yaşar...

99

GİZLİ KAHRAMANLAR

Mitolojik Kahramanlar Görünür Oluyor

Q Yüzen Festival; Tarih Olmuş Kahramanlar

Fırat kıyılarına yanaşan festival teknesinden inen kahramanlar terk edilmiş köyleri, antik kentleri festival alanına dönüştürüyor. Mitolojik kahramanlar görünür oluyor, kadim kültürün kahramanları, insanları yeniden bir araya getiriyor.

Uçurtma Festivali; Gök Tanrılara Yaklaşmak

Fırat'ın mitolojisi, efsaneleri, kahramanları, göz alıcı coğrafyalarda gökyüzüne kavuşuyor. Levent Vadisi, Palu, Munzur Vadisi, Hozat, Arapgir ve birçok yerleşimde, kahramanlar uçurtma olmuş, yaşlılar çocuk oluyor, çocuklar tarihle tanışıyor.

BİZİM KAHRAMANLAR

UÇUR TMA FESTİ

Yaratıcı Tanrılar Müzesi; Taş, Kağıt, Kumaş

Mari (Mezopotamya), Mezopotamya, Sümer, Elam, Urartu, Hurri, Mitanni, Kassi, Mannai (Levanten), Hitit, Hatti uygarlıklarına, kültürlerine ve tanrularına ev olmuş coğrafyada, mitolojik tanrıları görünür kılarken, insanların keşif ve üretim ihtiyaçlarını karşılayabilir miyiz? Yaratıcı Tanrılar Müzesini, diğer müzelerden farklı unsurlar neler olabilir? Rehber öğretmenler, sanat terapistleri, ressam, heykeltıraş ve diğer sanatçılar eşliğinde düzenlenen programlarla, çocuk ve yetişkinlere sanat eğitimlerinin de verildiği taş, kumaş, kağıt katlama, nakış gibi yöntemlerin öğrenildiği ve üretimlerin yapıldığı, yaratıcılığın geliştirildiği, etkileşimli bir müze!

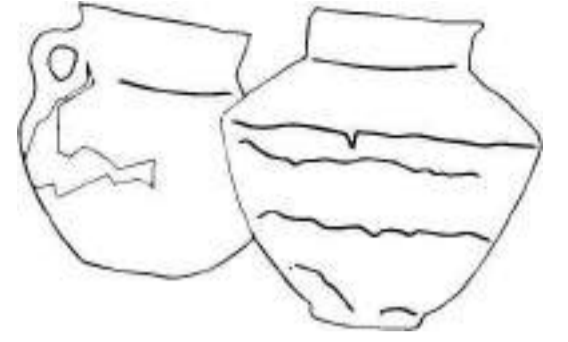
İLHAM KAYNAĞI FIRAT

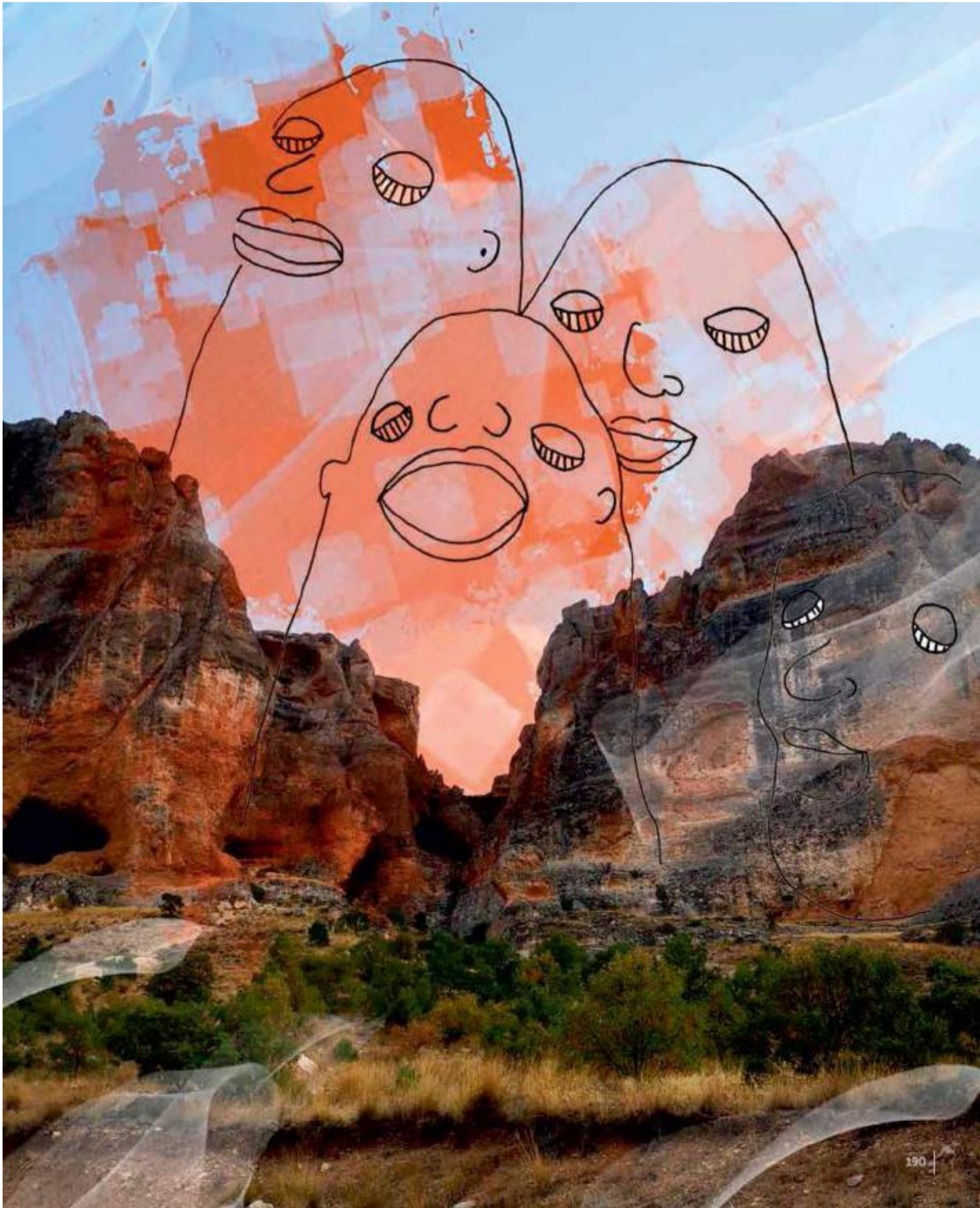
Aradığın İlham, Doğada Seni Bekliyor

'Kendin Yap' Gezilen; Doğadan Toplanan Malzemelerle, Anında Üretim

Fıratın ilhamına kendimizi bıraksak ve doğada üretim inzivasına çıksak. Sadece doğadan topladığımız malzemeleri kullanarak neler üretebilirdik?

Şifalı otlardan doğal kremler üretsek, Fırat'ın toprağı ile çanak çömlek pişirsek, sazlarından müzik aleti, yapraklardan maskeler yapsak, kayaların verdiği ilhamla çizimler yapsak... Unutulmaz bir Fırat deneyimi olmaz mıydı?

eski
izler

FIRAT İZLERİ

yeni
çizgiler

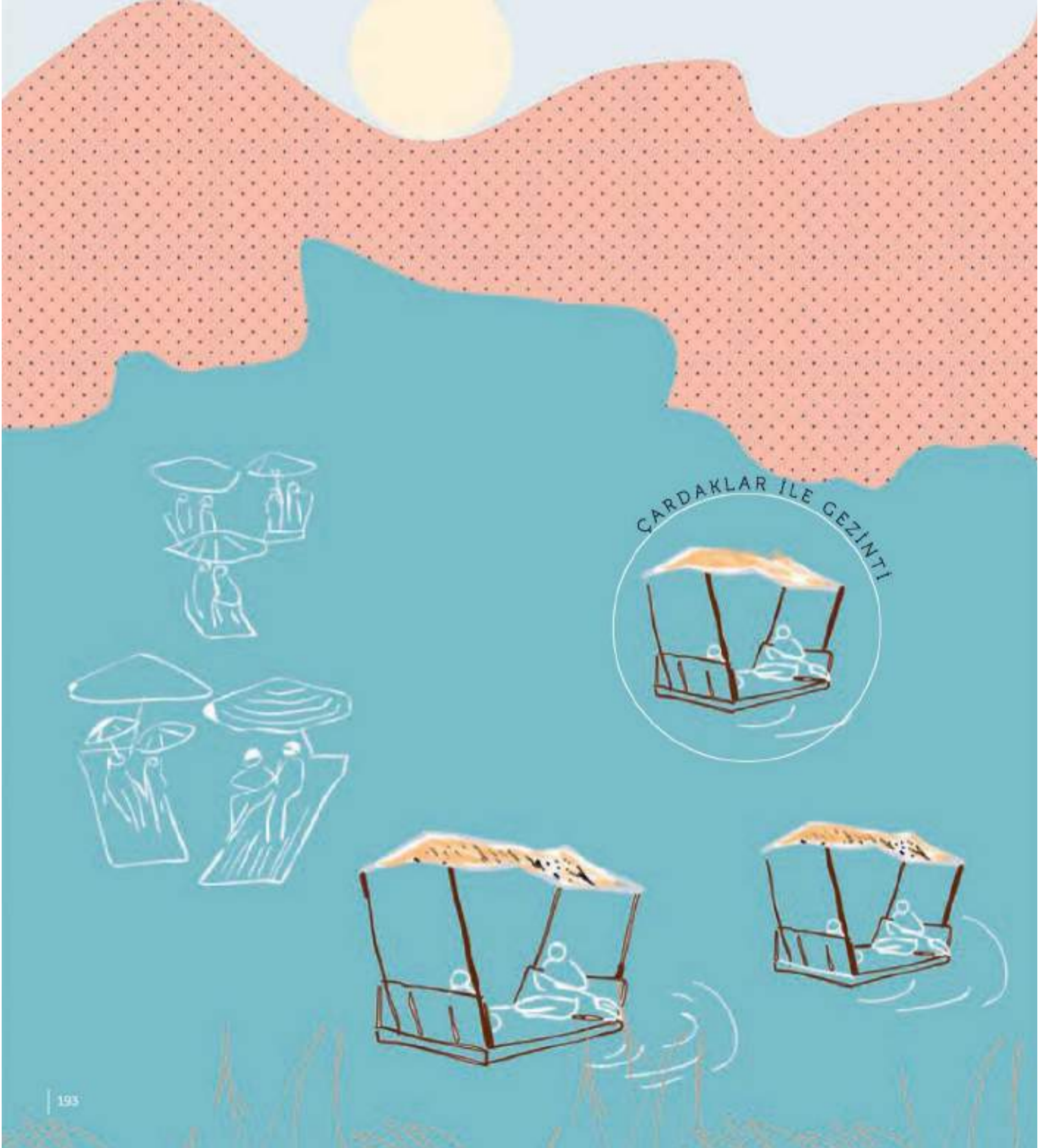

'FIRAT HAYATTIR'

ESKİ TEKNİKLER YENİ DENEYİMLER

Fırat Sularında Bir Yolculuk

Binlerce yıldır insanların Fırat'ın sularıyla kurduğu bu ilişkiyi taçlandırmak, eski izleri, teknikleri takip ederek, yeniden deneyimlemek için bir fırsat! El birliğiyle yapılacak sallar ile karşı kıyıya geçiş, spor müsabakaları, çocuklar ile mini sal maketleri ve çeşitli oyuncak yapım atölyeleri, su üzerinde yüzen yapılar için kumaşlardan gölgelik tasarımı, hem yetişkinler hem gençler için yapım teknikleriyle tanışma ve deneyimleme ortamının sağlanması için bütüncül bir su üzerinde olma hali tasarımı yapılmalıdır.

riRAT
roWAr *> riui

GRUPLARLA ALAN GEZİLERİ VE AÇIK HAVA ÇEKİMLERİ

Güzel Sanatlar Fakültelerinden eğitimcilerin, sanatçıların rehberliğinde, amatör fotoğrafçıların, meraklıların, ve gençlerin dört mevsim boyunca katılım gösterebileceği film & fotoğraf atölyeleri açılabilir.

FIRAT ALMANAĞI Verilerin arşivlenmesi ve erişime açılması

Farklı lokasyonlarda aktif faaliyet gösterebilecek bu atölyeler farklı bakış açılarıyla keşfetmeyi öğretecektir.

FIRAT FOTOĞRAF SERGİSİ

FOTOĞRAF ÇEKİMLERİ

FIRAT DESENLERİ

FIRAT TEMALI ÜRÜNLER

Bölgenin kendine özgü sembollerinin, desenlerinin, renklerinin ve izlerinin araştırılması ve belgelenmesiyle başlayacak çalışma süreci, sanata ilgi duyan, sanat eğitimi alan katılımcılardan oluşacak kısa/uzun süreli etkinliklere dönüştürülür ve tarihi ve doğal değerlerimiz farklı yorumlarla yeni görsellerde yeniden hayat bulabilir.

FIRAT DESEN DERSLERİ

FIRAT BİTKİLERİNİN ÇİZİMİ

isiuavjiv ivîiu

FIRAT EĞİTİMLERİ

GÜNDELİK EŞYALARA DAİR
ARAŞTIRMALAR & ANLATILAR

FIRAT KAZILARI

KÜLTÜRÜN İZİNDE KATILIMCI GEZİLER

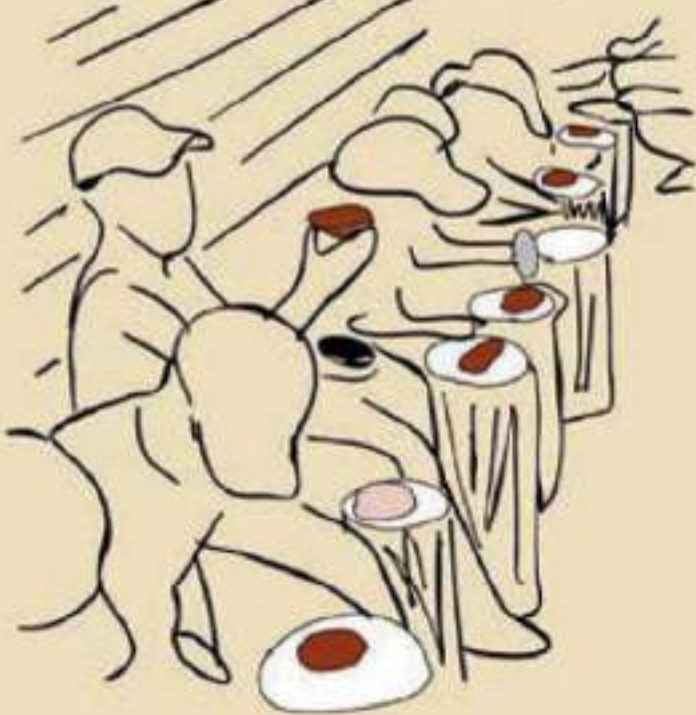
HARİTA OKUMAYI
YER BULMAYI ÖĞRENMEK

HÖYÜKLER

TAS, TOPRAK, KİLİ TANIMA

<£ rififtt
ÇftNftKLAfil

FIRAT MUTFAK ÜRÜNLERİ ATÖLYES

Geçmişten günümüze kalan eserlerin bugünün modern çizgileri ve tasarımıyla yeniden ele alındığı bir eğitim ve üretim ağı oluşturulabilir. Burada üretilecek ürünler Fırat Çanakları serisi şeklinde ilerleyebilir.

UtöocJ feüjU İr -

firat mutfak ürünleri dükkan özel dersler seramik fırınları uluslararası sergiler

FIRAT MUTFAĞI

Yerli üretim olan Fırat Mutfak

Ürünlerinin Fırat Mutfağında kullanılması teşvik edilmelidir.

Fırat Mutfağı ve Atölye birbirini besleyen bir şekilde kurgulanmalıdır.

Mutfağın sergilendiğı restoran, ürünlerin sergilendiğı bir dükkan olabilir.

++

DEĞERLER

BİNLERCE
YILLIK TARİH

FIRAT ZAMANI

Farklı Yaşamlardan
Farklı Deneyimlere

++++
VAATLER

KÜLTÜREL
ZENGİNLİK

VERİM
TOPRAKLAR

GÖZLEMİ

FESTİVALLER

TUR
ÇEŞİTLİLİĞİ

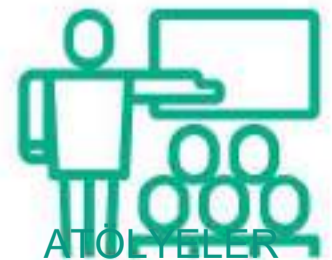
ATALIK
TOHUM BANKASI

YURU
YUŞ
ROTA
LARI

Fırat havzası uygarlık için zamanın başladığı yer. Peki bugün Fırat'ta zaman nasıl akıyor? Bu kadim coğrafya, insanlığın ve sakinlerinin geleceği ile ilgili neler vaadediyor? Tarihin akışı, doğanın dikte ettiği periyotlar ve yerel kültürlerin ritüelleri ile sürerken, firatı deneyimleme şekillerimize

ATÖLYELER

yenilerini ekliyor.

DOĞAL ÇEVRENİN KORUNMASI VE KUŞ
GÖZLEMCİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

✚ kuş gözlem kuleleri

ÇİZGİLİ
İSHAK KUŞU

ALACA
YALIÇAPKINI

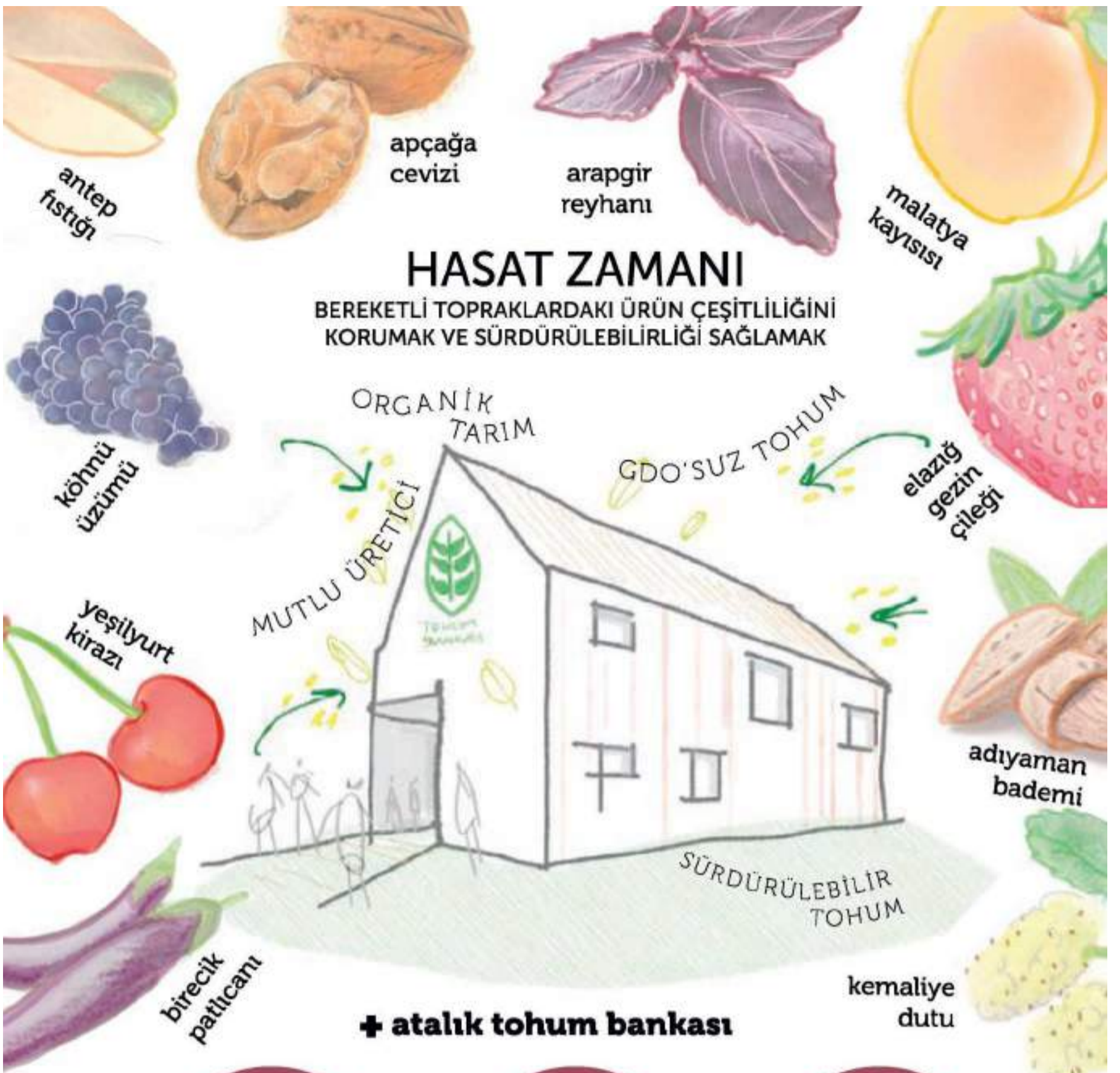
tehlile altındaki yerel türlerin korunması ve yaşam alanlarının genişletilmesine katkı sağlayacak bir atlas çalışması

KELAYNAK

YEDİKARDEŞ
KUŞU

HASAT ZAMANI

BEREKETLİ TOPRAKLARDAKİ ÜRÜN ÇEŞİTLİLİĞİNİ
KORUMAK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ SAĞLAMAK

+ atalık tohum bankası

TOHUMUNU
TAKAS ET

atalık tohum üretiminin
çoğaltılması

KOMŞUNDAN
ÖĞREN

dayanışma içerisinde bilginin
paylaşımı

MAHSULUNU
TANI

üreticinin ve yeni neslin
bilinçlendirilmesi

atalık tohum atölyeleri
atalık tohum bilgi kartları

SONBAHAR: Fırat Havzasında Hasat Yap

xi/ar

YAZ: Fırat Kıyısı'nda Su Sporları

MEVSİMLER ZAMANI

YIL BOYU DEĞİŞEN DENEYİM ŞEKİLLERİ

okullarda

+ eş zamanlı tarım atölyeleri

yıl boyunca çocuk ve gençleri tarım üretimini öğretme ve sevdirmeye, doğayla yakınlaştırma çalışmaları

Heyec

KIŞ: Zirve anına Katıl

BAHAR: Doğayı Keşfet Rotaları

FESTİVAL ZAMANI

BİRLİKTEKLİKLERE YENİLERİNİ
EKLEMEK

fırat havzası boyunca kutlanan
kucaklaştırıcı hasat festivali

misafirlğe
geliyoruz
oluşumu
KARDEŞ
KÖYLER

FIRAT HAVZASINDAKİ
KÖYLERİN İŞBİRLİĞİNE
AÇIK HALE GELMELERİ
İÇİN HER SENE YENİLENEN
KARDEŞLİKLER

ÖĞRENCİ DEĞİŞİM
PROGRAMLARI

YURT İÇİ VE DÜNYA ÇAPINDA
ÖĞRENCİLERİN DÖNEMSEL
MİSAFİRLİĞİ

GİRİŞİMCİLİK
BURSU

GİRİŞİMCİ GENÇLERE FIRATTA
PROJE ÜRETMELERİ İÇİN
BURSA SAĞLANMASI

EV SAHİBİ
TURİST

KÖY YERLEŞİMLERİNDE
ODALARIN KİRALANARAK
ETKİLEŞİM VE PAYLAŞIMIN
ARTIRILMASI

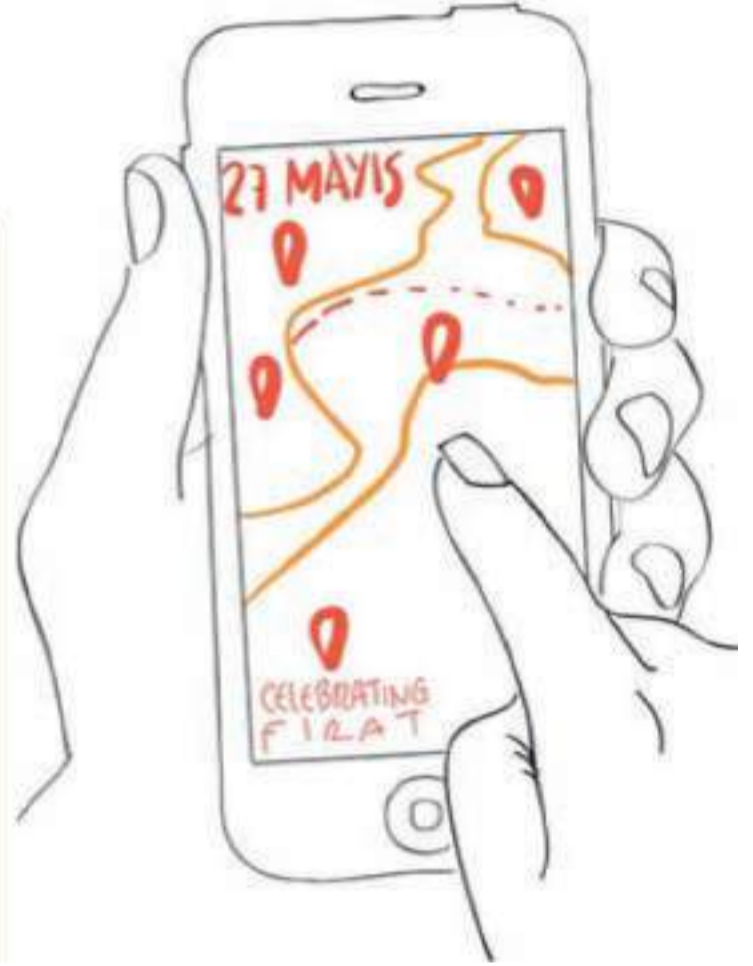

www.celebratingfirat.com

KUTLAMA ZAMANI

KÜLTÜREL ZENGİNLİKLERİ KUTLAMAK

ARAPGİR BAĞBOZUMU ŞENLİKLERİ (EYLÜL)

MALATYA ULUSLARARASI
FİLM FESTİVALİ (EKİM)
HEKİMHAN CEVİZ MADEN
VE KÜLTÜR FESTİVALİ (13-
14 EKİM)

YEŞİLYURT KÜLTÜR KİRAZ
SPOR FESTİVALİ (28-30
HAZİRAN)

ARGUVAN ULUSLARARASI
TÜRKÜ FESTİVALİ (30-31
TEMMUZ)

DARENDE ZENGİBAR
KARNAVALI GÜREN VE
KÜLTÜR FESTİVALİ
(AĞUSTOS)

DİVRİĞİ HALK OZANLARI
ŞENLİĞİ (TEMMUZ)

SARIÇİÇEK YAYLA
FESTİVALİ (AĞUSTOS)

GAZİANTEP
ULUSLARARASI
GASTRONOMİ FESTİVALİ
(12-15 EYLÜL)

BATTALGAZİ TARİH
KÜLTÜR ARKEOLOJİ
SANAT GÜNLERİ (10-18
EYLÜL)
MUNZUR KÜLTÜR VE
DOĞA FESTİVALİ (28-30
TEMMUZ)

DİVRİĞİ TOKUŞ KÖYÜ
YOĞURT FESTİVALİ (21
TEMMUZ)

ELAZIĞ ULUSLARARASI
HAZAR ŞİİR FESTİVALİ (20-
23 HAZİRAN)

KEMALİYE KÜLTÜR VE
DOĞA SPORLARI ŞENLİĞİ
(29 HAZİRAN- 2 TEMMUZ)

ŞANLIURFA LEZZETLERİ
VE İSOT FESTİVALİ (11-12-
13 EKİM)

* fırat yöresel kutlamalar veritabanı

BÖLGEDEKİ YEREL
KUTLAMALARIN
DOKÜMANTASYONU VE TANITIMI
İÇİN HAZIRLANMIŞ ONLİNE
VERİTABANI
VE APLİKASYON

+ fırat etkinlikler takvimi

YIL BOYU GERÇEKLEŞEN HER ETKİNLİĞİ TEK BİR TAKVİM İÇİNDE BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ VE HER YIL YENİLENMESİ

GEZİNİ
FESTİVALLERE
GÖRE PLANLA,
EĞLEN,

ÖĞREN
TANIŞ

!

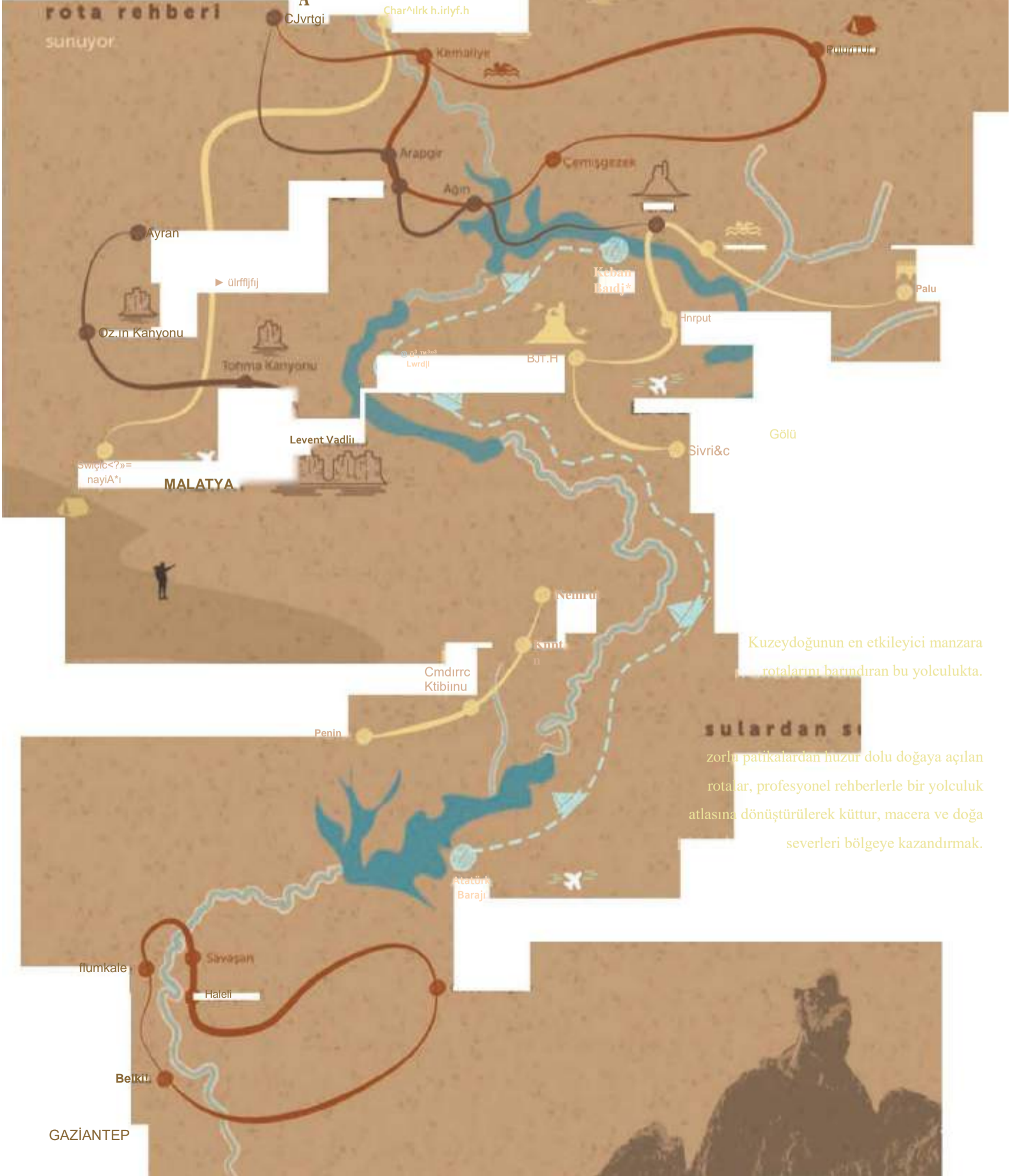
FIRAT YOLCULUĞU

BİRLEŞTİREN

Fırat Nehri ve kolları, ihtişamlı kanyon ve vadilerle bezeli doğa harikası coğrafyasını keşfetmek için yolcularına keşit dolu

rota rehberi sunuyor.

Kuzeydoğunun en etkileyici manzara rotalarını barındıran bu yolculukta.

sulardan sı
zorlu patikalardan huzur dolu doğaya açılan rotalar, profesyonel rehberlerle bir yolculuk atlasına dönüştürülerek kültür, macera ve doğa severleri bölgeye kazandırmak.

GAZİANTEP

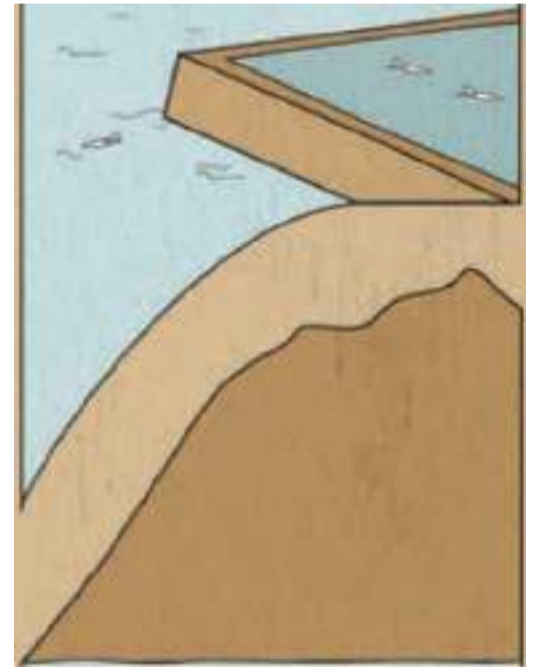
ROTALAR I

Nehrin akış farklılığı, Su sporlarına elverişli belgeler yaratıyor.

Merkezleri

Kurularak, gençleri su ile buluşturan dön mevsim Cazibe merkezleri kazandırılacak.

KANO İLE F ERATI KEŞFET!

L IVIIFA

YUZUL EB! LIR KIYILAR

Elemanları

Yönlendirme ve bilgi elemanları

doğal malzeme ile açık alanda uzun ömürlü olacak şekilde tasarlanmalı ve üretilmeli

Fırarın yolcuları rotalarını önemli noktalarında bilgilendirilmeli, yakınlarındaki kaçırılmaması gereken şelale, antik kent, inancın merkezleri, yaşam kültürü hakkında ipuçları verilmeli merak ettirmeli, doğru yönlendirmeli

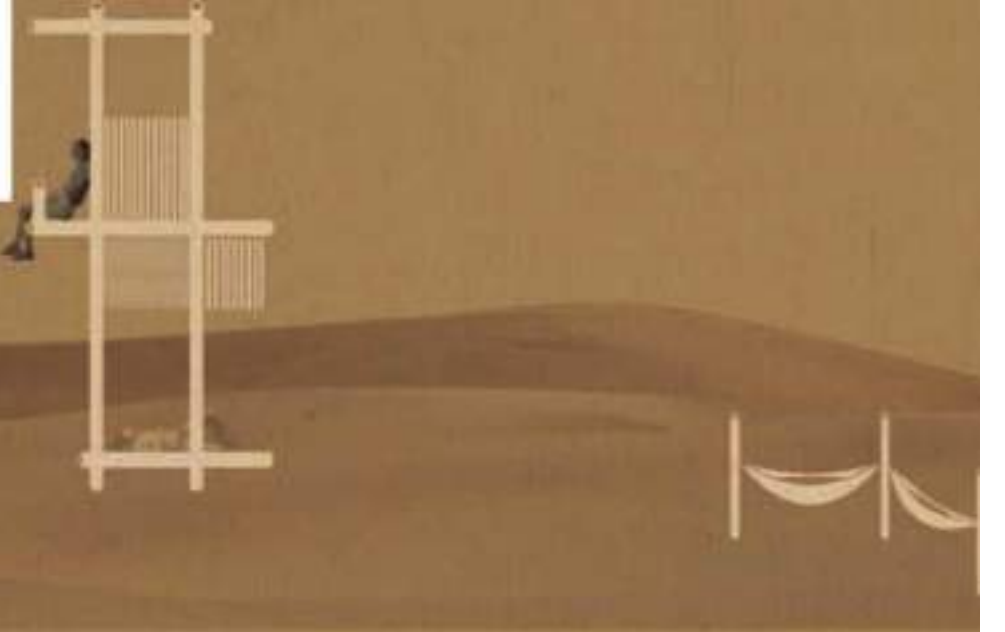
3 , Dijital Rota Rehberler

FirmilM

Rotalar, dıgital olarak da ulaşılabilir olmah Bazen yon bulmaya, bazen başka yolcularla etkileşime fayda sağlamalı

2 Dinlenme Elemanlar;

Zorlu yolculukta dinlenmek isteyenlere sığınacak bir mekan sunmalı, mekanın malzemeleri doğaya uvarn sağlamalı

FIRAT' I S E Y R E T M E K

Fırat'ın sarıdan kahverengiye uzanan manzaralarına açılır seyir terasları, rotanın yolcularına kucak açıyor. Seyir terasları üretilirken geleneksel dokuyu geçlendirmek amacıyla yerel malzeme kullanımı teşvik edilmeli; seyir terası ve dış çevre mobilyaları yerel malzeme kullanılarak üretilmelidir

KERPIÇ

MALZEME İLE

FIRAT ATÖLYELERİ

<GEZ-CİÖir-T*N] A7CIV ELEEL >

<KtHPiç ATÖLYELERİ y

<5IıJR TERASI uBETjm ATÖLYE LE Ft t >

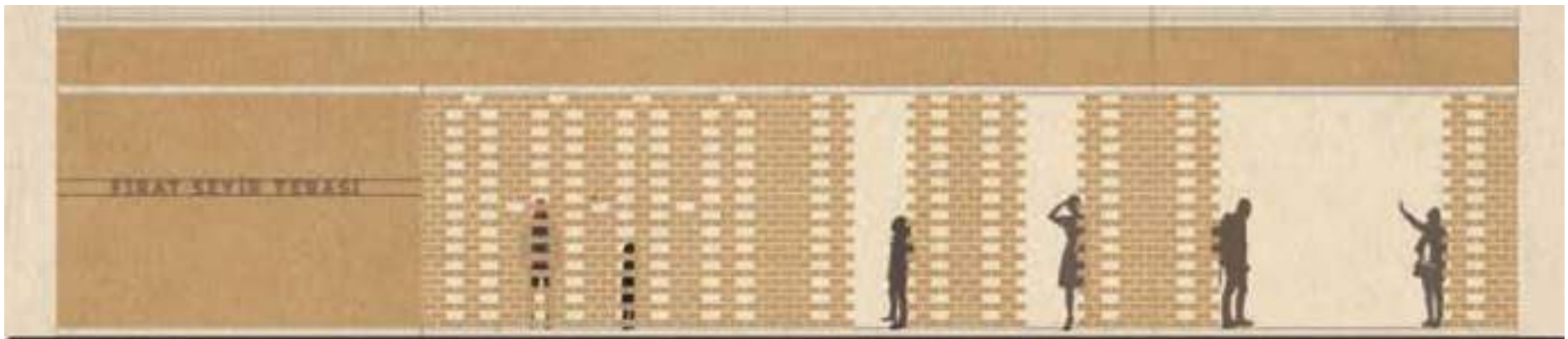

DOĞAYA UYUM SAĞLA!

Bu atölyeler, rotayı kullanan gezginlerin kendi tecrübe ve deneyimleriyle bölgeye katacak olan özel bir

YEREL MALZEME İLE TASARLA! GELENEKSEL YÖNTEMLE ÜRET!

> Cephelemlerle açıklıklar yaratmak yerine. dahi kontrollü

yaratmak; iç rrwkara inımak ya da solutmak ,vdm.ı kontrol tağlar <

> Dolu boş lu^LA dı 2 ilimler J iç mekq ntle Nm ^oreel ilişki hem öe g u nğ

i a şoLgc oy unlar ı yaral lıf. <

ŞİFA

ŞİFA

Antik Dönemden Günümüze, Doğadan Sağlığa...

ŞİFA TERAPİ

ŞİFA KILAVUZU

ŞİFA BAHÇESİ

HASAT TAKVİMİ

DOĞAL ŞİFA

ŞİFA KILAVUZU

Endemik Bitkiler

Endemik türü bulunduğu bölgenin ekoloji şartları nedeniyle yavaş yavaş belirlenmiş ve yetişebilen dünyanın başka yerinde yetiştirilme ihtimali olmayan, yeryüzüne özgü bitki türüdür.

ters lale
fritillaria imperialis

pseptiellus brevisfimbriatus

50mtHILj

bellcvalia \$p.

tynogIOSâUrı -1 .1' I

sinirli ot
plantago euphratica

peygamber çiçeği (elanğ papatyası) uuntauF^a eiaüdense

ŞİFA KILAVUZU

Endemik Bitkiler

Calince endernos hndtgenousl 'yerli' manasında kullandır Türkiye'de bulunan yaklaşık 10000 bulla (üründen yaklaşık S-000'ı enden* brirtel tateflprisind&dir

dağ îanmsağt

alim. 1 Tunceli alium

p.iDiver samnlferum
mafatya **geveni** dSlrâ^stui
maUtyafirt\$ı\$

mal.itya kantarcnu
hypericurn malatyanum

murrzLr/

gypscphiıc munaurensis anria^an

maiatya îftakuynj^ij

□lopeC^tis ulnclatus mal«lyatn\$ı3

ŞİFA KILAVUZU

Yöresel Sebze & Meyveler

Meyve. kapalı tohumlu bukitende tohumlan türmdıran. gelişmiş dışı organ ve kimi zaman da ilgili üreme parçalanır bir atada bulunduran yapının adıdır

kokulu ûzûm
vitis Labrusca

domates
tplatıtuHL İyCOpenriChim

nar
punta granattım

incir
ficus «rica

efma
malı.: domestica

biber
Cn^iĞurfl ünnuLirt

ŞİFA KILAVUZU

Yöresel Sebze & Meyveler

Sebze, bir bitkinin meyvesi hanemde yenebilen kışsmlannn tamamına denk Örneğin bazı butalenn gövdesi, kefelen, yapraklan yenir ve bunlar 'sebze' olarak çimlendirilir

dağ armudu
pyi u etaeagrifolia

abç
CTalaegus Tnonfigyna

cnutiugus cftyantha

(firt
rilurufi 5P-

ŞİFA KILAVUZU

Şifalı Otlar

Eski zamanlarda ollardan anlayanlar sofucu tepelerin yamaçlarında alır, hastalılara iyi çececek otları toplarlardı. Sondöremde tto^al tedavi yöntemlerinin gündeme ^fitnesiyle pfalı otlar daha da önem kazanmaktadır

rtıftan
ocimum basilicum

örjday deirCşsr
loİLum leiTLUleritum

tûfön
nicotiana tabacurn

kenevir
cannabis indica

IfJtFrt ötu
ThsLiTn nbıs

çiri^ otu (gutik otu)
aspi-ıodeiLi.- aestivus

ŞİFA KILAVUZU

Şifalı Yemişler

badem

Vçmışter ve çelorfelfer dölütten güneşin âtında kuMI^rak ya da kavumu.ı ışıt* ısıl TşJemlçnJen geçinterek de tüketilir

prunus dulcis?

ceviz
juglans. regia

.in.ir.iidikin CKCidentale

ŞİFA KILAVUZU

Endemik Bitkiler

Malatya'da /erişen40 bitki.

1. *Acanthoömon sUngdtosum* Bokharı "htarin kırp^u'

2. *AUium artterisi* Freyn 'Dikenli körmən'

3. *Atopecurus utnculatus* SçJ ssp malatyaensis M.Dogan 'Malatya tilkikuyruğu'

4. *Alkarna visodula* Boiss. "Yapışkan havacıva"

5. *Arnbıosta lenuifoM* Spreng. ince zeylan'

6. *Astragahıs altamı* Mub-Mor 'Meşe geveni'

7. *Astragalus darendensis* Pûdlech b Ekici 'Darende geveni'

8. *Aştragalus ekten* HDuman & H Akan 'Han geveni'

9. *Astragaluıscabnroiıus* Boiss 'Cövdesiz geven'

10. *Asiragalus macrcmrûides* Hub-Moi. 'Cemre geveni'

11. *Astragalus mdatyaereıs* Podlech' Malatya geveni"

12. *BeHevalia malatyaensis* Uıunh. & H.Duman 'Malatya kırsümbülü'

13. *Campanülaövacık&nsis*Yıld. subsp. capiteltata I.Damböltj¶ı!d 'tnce çanr'

14. *Campanula peshmçniı* Guner 'Bey çingırağı'

15. *Cephalana stelitıslıs* Sdss. ince peiemir"

16. *Chaenorhinum crypianjm* (Botss. & Hausşkn.1 Davis'Dag balıkaŞzf

17. *Chaenothinum semispeluncarum* Yıldırım. Hu Tan. Şenol & Pirhan 'Mas bahkagı'

18. *Cûusmia earaontca* Saıss & Hausşkn 'KiFİdrızan'

19. *CouEinia euphratiCB* Hub-Mcu. 'Rrat kızanı'

20. *Eöimöphom lamondıana* Yıldız Et Babçeciogiu "Kâba çördük"

keierars

'http:~maln<y7ihabc* ca rrVhc be r faunada w d «?<?'marta! >^da/&

ŞİFA KILAVUZU

Endemik Bitkiler

Malatya'da yetişen 40 tjitki

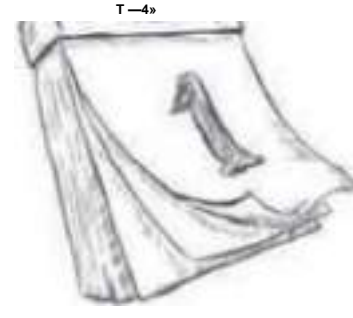
- 21 Enodiun aytacı! Vild. & A Dogm-Koca'Bey tğnelği'
- 22 . Erodsum gaillardoti Borss. 'Bozkır ığnelğt'
- 23 Gypsophila teucochlaena HOb.-Mor "Darende çekeni"
- 24 Hypencum malaiyanum F'eşrnen 'Malatya kantaronu'
- 25 . İriş pesrimeniana Gûner & THaD 'Rçşmen nevruzu'
- 26 .Klasea bornmueileri LAzn) Grauter & Magenitz "Has topbaş'
- 27 . Miriuartia çoryi Tibulosa IBoiSs. Er Bal. McNeill var gypsûphiloides McNeill 'Kuk tistis'
- 28 . Nepefa crtrito Monibret Er Aucher w Bentham "Piskkuyrugu'
- 29 OnotKycfifi falla* Fteyrı 6 Sanı vsr l&ngifolla AktoMu 'Yalancı korunga'
- 30 Omuhogalum malaLyanum Mutlu "Yar şaşalı'
- 31 Paronyehia cataomca Chaudhn 'Curun etyararı'
- 32 Phlomis integritaha Hub'Mo*. 'Özge çslba"
- 33 Psephellus breyifimbri-atus (bfutr-Mor J Vagenitz r'Has tülûbaş'
- 34 Rjcseda tomentosa Boiss. 'Hadi gerdanlık'
- 35 Salda ballSıana [Rech hi ı Hedge ^Gerger şalbası'
- 36 Scabiosa oliweri Couller 'Bozkır puku"
- 37 Stachys caiacmica Bhaltachan ^fe& Hut)-Mor 'Bodur karabaş"
- 38 Trifolium vavilovri Eig 'ZanF yonca'
39. Veîbaşcum anastası Nâb. 'Kubbe st^ırküyrü^u'
40. VfeTbaseum vartana Freyn Er Sini, var stepoorum Hub.-Mûr. 'Dilim sığırkuyrugu'

Reiennj

'hl^ffmakilyihabc* rorrVha be r faunada'w d«?C'mala! >^da/&

HASAT TAKVİMİ

Bereketti Fırat

F1T.Sİ çevitti illerde yetişen meyve. sebze vü cHlaTin hasat dikim ve hasat Zamanlarına aşâğKlâkj taftadan ulaşıfttırmıs. Bu tabtodâ özettikte Tunceli. Adıyaman, EUağ ve Malatya illerinde yetişen urunter ıstçlpnımlır

buğday delicesi *kiiium temuientum*

çrrtş otu *fgu^Tc otuj*
asphodelus aestivus

<*«»

M. > *morus sp.*

KIŞ

)

İLKBAHAR

ARALIK

OCAK

ŞUBAT

MART

NİSAN

reyhan
ocimum basilicum

kofajfar üzurb
vitis labrusca

F#fan otu
rheum nbc

domates
scrlanum lycopersicum

cr3t&egu5 moncgyna

cew> juglana
negi a

biber

tütün
nicotiAna tabacum

DİKİM ZAMANI

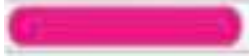
HASAT ZAMANI

YAZ

X

SONBAHAR

HAZİRAN T TEMMUZ T AĞUSTOS T EYLÜL T EKİM

ŞİFA BAHÇESİ

Reyhan nasıl yetiştirilir?

Reyhanı şubat ile nisan ayları arasında seralara ekliyoruz. Seralardan alıp tarlada ekmeden önce, seralarda atışına alıştırma naylonunu kaldırıyoruz. Reyhan havaya alıştıktan sonra ekeceğimiz yere de hazır hale getiriyoruz. Ekime hazırladığımız alana su bırakıp toprağı veriyoruz. Ekimden bitlikten sonra 4-5 günlük dinlenme süresini veriyoruz. Böylelikle her gün bakımını yapıyoruz. Reyhan, bir iki hafta içinde yetişiyor ve verim almaya başlıyor. Bağ bıçağıyla toprakları 4 parmak yukarıya doğru kesip yaklaşık bir kilogram demet yapıp satıyoruz *

Reyhan direkt tohum ekimi veya tohum ile üretilen bitki sebzedir. Fesleğen tohumları 20-25°C sıcaklıkta 7-10 günde çimlenebilir."*

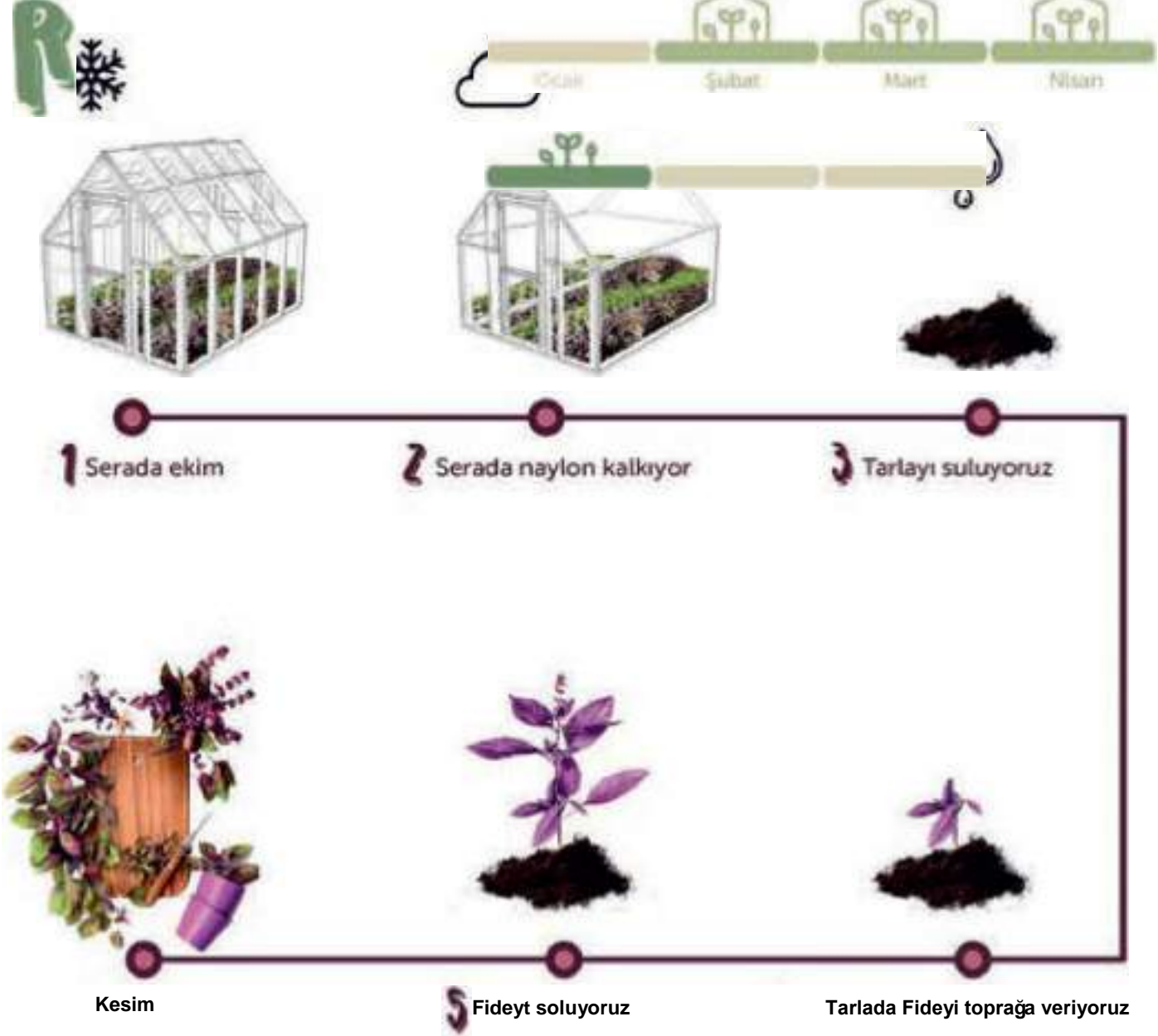
Beton

•http://www.vv-irfTy.ı.]ıd.ı cum İrficL-vj-yn. ■ z ı a/teslegeri - re y hanocum

SÜ CYPTİ/İ 04G

**hB p»^lk>M cctrrtkjnamtfmor reyhan 'eker ■ ek-

günlüğü - >aglyot-İ&İM6

ŞİFA BAHÇESİ

Tarladan bahçeye

Nedir?

Mevsimlik olarak çeşitli ycsesel otlarıp bitkilerin yerışurtbceğı mmı fc^tıçeler

Nerede?

Şehir merkezindeki okul ve hastane bahçelerinde.
O.'TiçJı Ulu Camı gibi esld şitahanelerde.

Ne büyüklükle?

Ne amaç ile?

Bölge halkını bilgilendirme, turizme katkı Şehir Merkezi

Çocuklara küçüklükten rtıbare egrttm verme Okullar

Şıralı bitkiler ile doğal tedavi yöntemlenm teşvik einne ,,, Hastaneler

Yöresel yemeklerde kullanılan bitkilerin do^al haöm deneyimleme..... Reslauranl Bahçeleri

Yeril, yabancı turistleri ve bölge halanı tanhl hakkında bilgilendirme Divriği üto Camı

DOĞAL ŞİFA

Doğal Medikal Su

Denek 'Doğal Medikal Suyu*' kalsiyum, magnezyum ve bikarbonatı içilebilir doğal bir UşrmöMnerail sudur ve bälneolojiktir

■DOĞAL MEDİKAL SU' ne demektir?

- İçerdiği kalsiyum magnezyum bikarbonat ve karbondioksit düzeyleri insan sağlığı üzerine olumlu etkileri olan yüksek değerlerdedir
- pH değeri 6,5 olup Dünya Sağlık Örgütü kriterlerine göre içilebilir niteliktedir
- AŞİT metaller iarsenik, ava. kurşun gibi! içermez
- Doğal yollarla vücut ısısına getirilebilecek uygun sıcaklıkla olması nedeniyle sıcakta olumsuz etkilenen hasıabkiarda da rahatlık^ kullanılabilirlerdir

Referans

■http://püiEAief trüfl eoml r/dogal-MöUkü-sur

Eklem hastalıktan, kireçlenmeler iltihabı njmatızmal hastalıklar
Yumuşak doku romatizmaları Kronik bel ve boyun ağntan Raşitizm
Osteoporoz

Sedef Hastabği

Ca

Egzama
Akne
Çkyabetik ayak ve bası yarası
Kronikleşmiş yaralar
Şeker hastahği
Mide ve ince bağırsakların Fonksiyonel rahatsızlıktan

HCO₃
bikarbonat

Esannyel Hipertansiyon
AterOSkleröî
Perifenk aUr damar hastalıkları
Toplardamarlarda yetmezlik ve varisler
Böbrek ve idrar yolu taşlan ve itihapiaımın ünlenmesi

CO₂
karbondioksit

Egzeraz sonrası hamilelık-îaktasyon dönemierinti? ve yaşıiüFtia artan magnezyum ihtiyacının karalanmasında
Sağlıklı kemik gelişimim desteklemekte

Mg

DOĞAL ŞİFA

Divriği Ulu Cami Darüşşifa

Evliya Çelebi Seyahatnamesinden

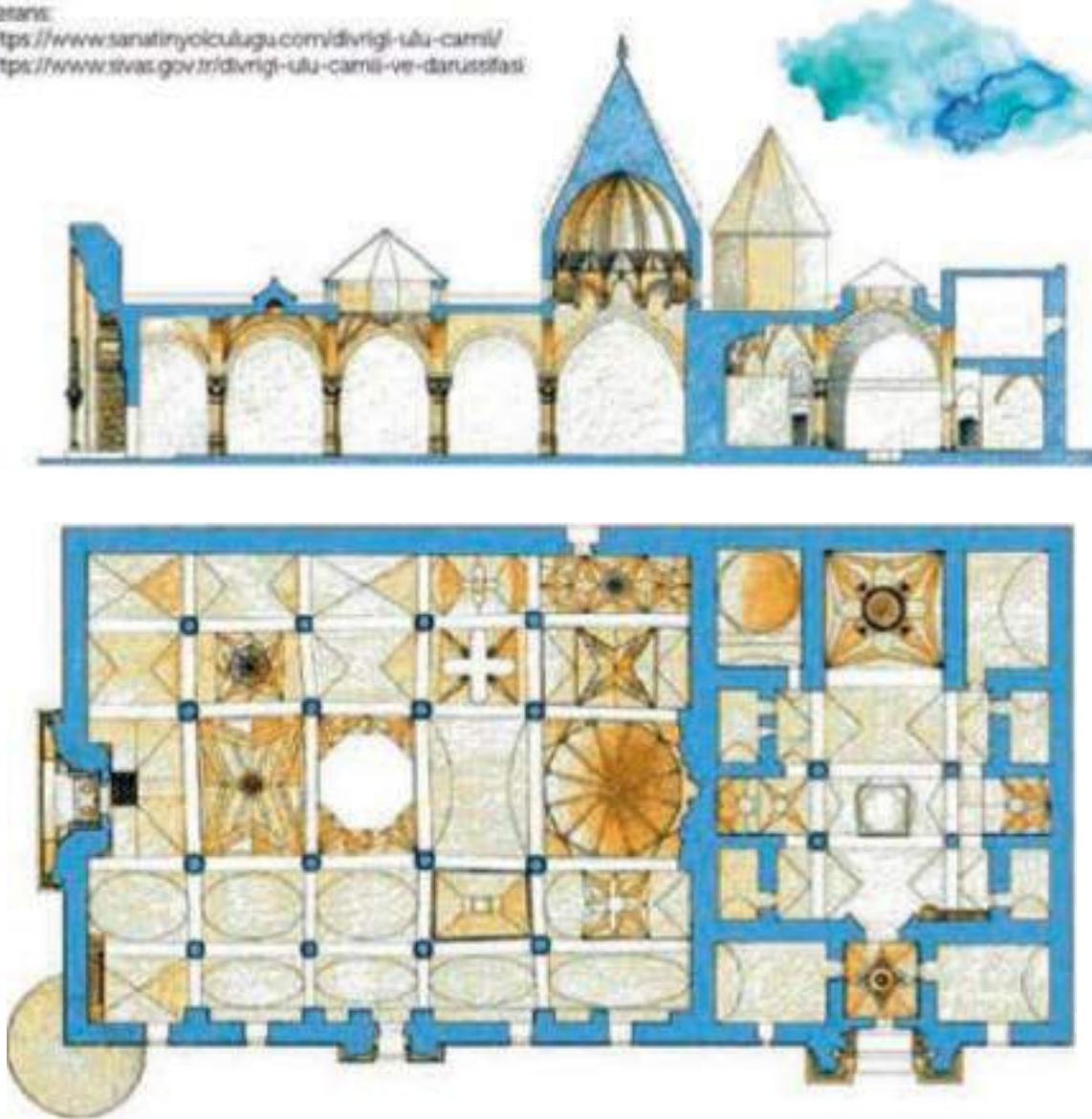
Bugünkü hastanelerin görevini yapan yapılar için geçmişte Şahane, bimarhane darüşşifa gibi isimler kullanılmaktaydı, Divriği Şahanesi Anadolu'daki darüşşifanın en önemli ve en önemlilerinden biridir. Şifahane, Osmanlı döneminde, aynı zamanda pozitif ve negatif ilimlerin verildiği bir medrese olarak da kullanılmıştır

Her kim bu sudan içerse toynun eti yemiş kadar güçlü dur. Kırk gün çeşitli hastalıktan kurtulup beden rengi beyaz inci gibi olur Üç gün bu sudan içen hileden, sevdadan, hayalden, korkudan uzak olur Bıkrımse ne kadar evhamlı olsa bu sudan üç gün içse gayet zinde olur? Bir adam bu sudan içse Dizanteri hasatlığına tutulmuş olsa bite kurtulur Eğer adamın kabızlık durumu var ise Allah'ın emri ile düzelir Bu su Hazret-i İlahım Habi için aklımdan hekimler tahlil edip yetmiş derde şifadır demişler Süt lezzetinde otup Temmuz ayında gayet soğuk dur kışın adeta ılık olur, üzenenden buğular çıkar Burası herkesin ziyaret yendir

Fırat suyunun, bu şifa verici hassas bulduğuna inanılmasının, çok eskilere hata tarihin derinliklerine doğru uzayıp gittiği görülmektedir Fırat suyunun bu şifa verici özelliğinin korunmuş olmasıdır ki verem hastalığına yakalanmış olan Selçuklu Sultanı 1 Keykâvus'a bu sudan içmesi tavsiye edilmiştir. Bu tavsiyenin yerine getirilmesi için, Keykâvus, hava değişikliği yapmak üzere, Sivas'ın, Su Sevin İlçesi'ne getirilmiş, Fırat suyu daha doğrusu, o yere yakın olan Fırat'ın bir kolundan alınan su, kaplara doldurularak kapların elden ele verilmesi suretiyle (eski tiyir adettir) taşınmış olan sudan herhalde taslar dolusu taşınmıştır

Referans:

- * <https://www.sanatinyolculugu.com/divrigi-ulu-cami/>
- * <https://www.sivas.gov.tr/divrigi-ulu-cami-ve-darussifasi>

ŞİFATERAPİ

San/tas Per Aquam

Spa'nın tanımı, şifalı sular ile yapılan bakım demektir.

Orijinal adı ile "Sanitas Per Atmam* CSPA} yani "Sudan Gelen Sağög Romatüardan bugüne kadar uygulanan su terapienne verilen isimdir Su ile iyileşme, suyun kullanımından gelen sağhk. suyun sıcak, soğuk ve farklı biçimlerde uygulanması üe kaşanılan dinlenme ve ferahlama duygularının edildiği bütünleyici terapi anlamında kullanılmaktadır.

Fırat nehn boyunca şilalt sular ile bakım tesisten kurulabilir ve aşağıdaki yöresel doğal urunler üretilip kullanılabilir Botge şifalı su turizmi yapılması için oklukça uygundur.

Referans-
hupc fflr^Kipt>diacfgwla/Spa

Yöresel şifalı ve kokulu otlardan yapılmış kremler

Doğal kese ve lifler
(kabak lift ipek kese, keçi kılı kese 1

Endenek bitkilerin ÖEütünden yapılmış losyonlar ve nemlendiriciler Bitkisel yağlar kullanılarak

yapılan aromaierapık masajlar ve Fırat nehrinden çıkan doğal taşlar cak taş masajları

Bitki vç çekirdeklerden yapılmış vücut, cilt bakım ve masaj yağlan Yöresel bakilerden yapılmış 100K doğal sabunlar

ŞİFA TERAPİ

Öze Dönüş

Şife Terapi. modern hayatın insanın özünü kaybettiği. çağımız içerisinde, yeniden öze dönüş ve belki de yeniden diriliş felsefesiyle, insanlara kainatın sürekli akan yaşamsal enerjimi bağlantıya geçirir Öze dönüşü sağlayan şifa terapi ve eğitimler. reiki. nefes. hipnoz gibidir

Pertek termal gibi Fırat'ın ezel suyu ile beslenen tesislerde su ile tedavi yanı sıra modern terapi yöntemleri de kullanılabilir. Aşağıda birkaçını bulabilirsiniz

Rcderans-
t/tps7/www u^TI^rjpc ccan/hiikırdı

REIKI

Şüa ve ruhsal çatışma tekniklerine dayanan binlerce yıllık bir öğretilerdir

Eki kelimededen oluşur.
Rei her yerde var öten
Ki ruhsal yaşam enerjisi demektir

Tam sözlük anlamı olarak çevirdiğimizde "her yerde vardan ruhsal yaşam enerjisi" demektir

NE.FE5

Doğru nefes almaya ve insan sağlığına nefes almayı merkeze alarak odaklanmış bir tedavi yöntemidir.

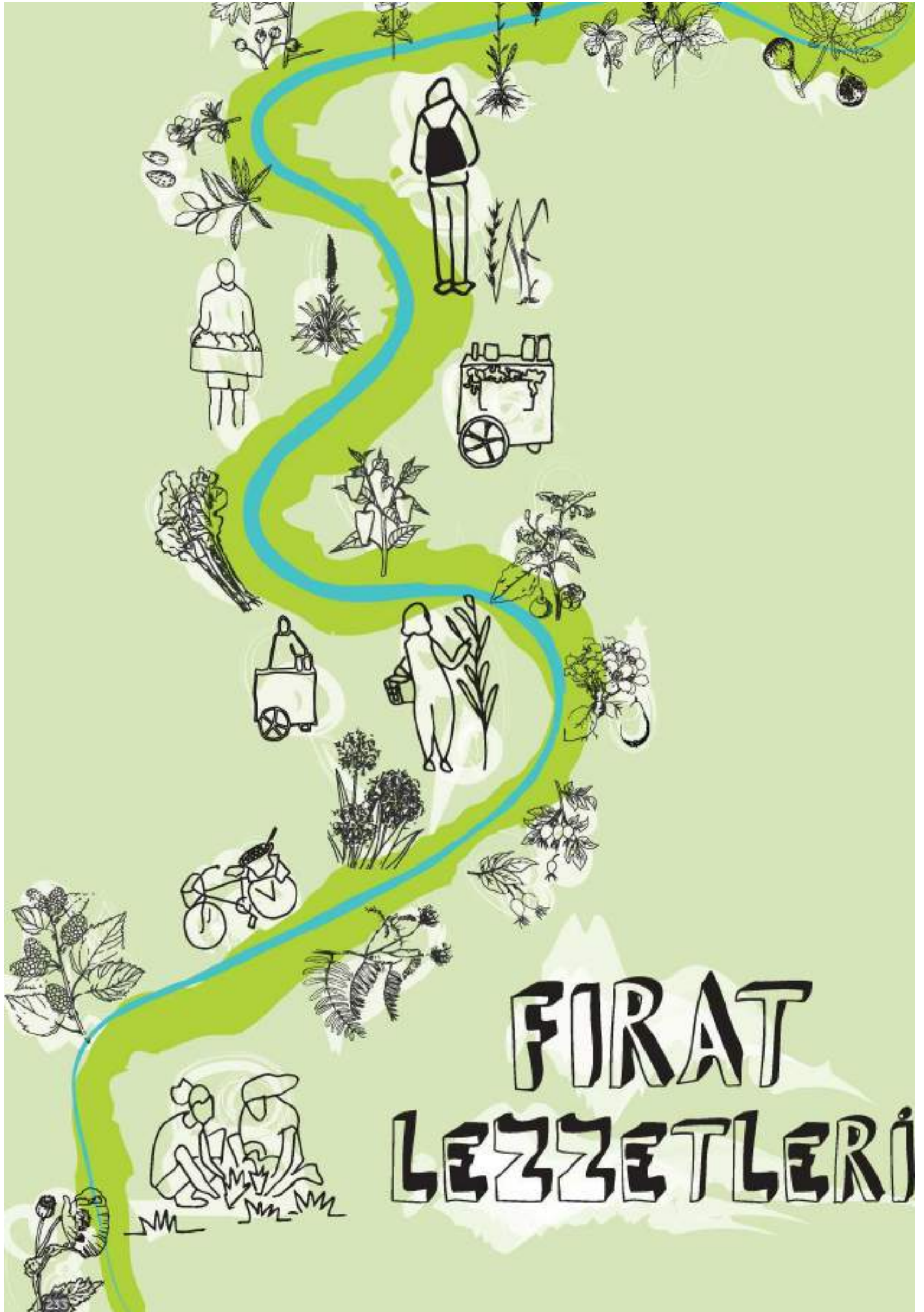
Nefes terapileri önemli bir başka nefes egzersizi çeşidiyle beraber yapılır. yoga tai chi gibi

HİPNOZ

Hipnoz kişinin bilinçaltı düşüncelerine erişmeye çalışan bir tekniktir Hipnoterapi ise hipnoz sırasında kişiye yapılan tedavi yöntemidir.

'Bir içe bakış, bir farkındalık ve bilinç altını isteğe bağlı şekilde yönlendirme hah' olarak da tanımlanmaktadır.

FIRAT LEZZETLERİ

FIRAT MUTFAK MERKEZİ

Bölgesel Gastronomi Ekonomisi

Fırat bölgesinde, gastronomi ekonomisi yaratarak, yerelde iş fırsatları yaratmayı amaçlayan, yenilikçi bir mutfak merkezidir. Gastronomi, kültür, sanat ve turizm alanlarında, kamu, özel, sivil sektör arasında yapılan özel bir protokol ile kurulmuştur.

Uzmanlar, şefler, bölgedeki farklı gıda, kültür, sanat ve sürdürülebilir turizm varlıklarının potansiyelini anlama konusunda rehberlik eder, kolaylaştırır ve yerel toplulukları destekler.

Fırat Mutfak Merkezinin amaçları;

- Fırat'ın Lezzetlerini görünür kılarak, ekonomik ve kültürel yaşam kalitesini artırmak,
- Fırat coğrafyasında, yemek kültür çeşitliliği hakkında farkındalık yaratmak,
- Daha sağlıklı yemek seçimleri için eğitimler düzenlemek,
- Sürdürülebilir, kırsal turizm standartlarını iyileştirmek,
- Yaratıcılık ve gastronomik yeniliği teşvik etmek.

Fırat Mutfak Merkezi

02 Üreten Kır, Tüketen

01 Fırat Bizi Besler, Biz Fırat'ı!

Fırat'ın suyu, bölgeye tarımı getirdi. Bilinçli tarım uygulamalarını yaygınlaştırarak, Fırat'ın bereketini artırabilir, sağlıklı ürünleri bölgede herkese eşit

Neler Yapar?

Üreten
tüketen
alanlar
ekonomik

kırsal ve
kentsel
arasında yeni
bağlantılar

kurulur, bölge içinde üretim - tüketim dengesi, yeni bir ekonomik model oluşturur. Kırsaldaki geleneksel üretim bilgileri yeniden değerlendirilir, kentlerde

sağlıklı gıdaya erişim ihtiyacı karşılanır.

03 Sağlık İçin

Çocuklarımız için, geleceğimiz için, sağlıklı beslenmenin önemini vurgulayan eğitimler düzenlenir.

Yenilik, Yaratıcılık ve

Sahip olduğumuz yemek kültürü üzerine çalışmalar yapar, yerel gastronomi ekonomisini güçlendirir. Yerel, yeni gastronomi sektörü yaratılır ve iş fırsatları sağlanır.

Dengeli ve Sürdürülebilir

Gastronomi kültürü, yiyecekleri üretmenin, sunmanın, servis etmenin ve yemenin, çeşitlilik ve zenginlikle yapılmasını içerir. Gastronomi aracılığıyla, sürdürülebilir turizm ve tarım modelleri kurgulandığında, kent, bölge deneyimi hem yerel hem de ziyaretçiler için çekici hale gelir.

ulaştırabiliriz.

FIRAT MUTFAĞI UYGULAMALAR

Bilinçli Üretim, Tüketim

"Sağlıklı Lezzetler"
Üretim ve Tüketim Eğitimleri

Yerel Ürünler,
Ulusal Markalar

Fırat Mutfak Merkezi

FIRAT MUTFAĞI ARAŞTIRMALARI

Fırat Lezzetleri;
Pişirme ve Saklama Teknikleri

Üretim Gelenekleri

Kırsal Turizm Mirası

Sağlıklı Tarifler

Fırat Öncesi ve Sonrası;
Beslenme
Alışkanlıklarının

Eski Tarifler

Ekim, Dikim, Budama,
Hasat Zamanları

Sandığıdaki Tohumlar

GIDA

GİRİŞİMCİLİĞİ

Girişimci Lezzetler

Gıda sisteminde, üretim, dağıtım, tüketim ya da atık döngüsü aşamalarında tespit edilen bir ya da birden fazla sorunun çözümü için geliştirilen **yaratıcı ve yenilikçi fikirlerin iş fırsatlarına dönüştürülmesidir**. Bu girişimler, **ekonomik faydanın** yanı sıra **sosyal fayda** ve **çevresel sürdürülebilirliği** desteklemeyi amaçlarlar.

Gastronomi, sosyo ekonomik gelişim için bir kaldıraçtır. Gıda girişimleri, gıda sisteminin zorluklarını gastronomi ile aracılığıyla, hümanist, sürdürülebilir, sağlıklı ve lezzetli yollarla ele almayı amaçlar.

Gıda girişimleri; **çiftçilik bilgisinin korunması, nitelikli, sağlıklı üretim, gıdaya eşit erişim, daha az atık, geleneksel lezzetlerin yeniden yorumlanarak yaşatılması, sağlıklı beslenme, gıda teknolojileri, su kullanımı, ambalaj tasarımı** gibi konularda olabilir.

dolasan kervan

Anadolu Yemek Enstitüsü;

Türkiye'deki aşçılık okulları ve
gastronomi bölümleri ile ortak
çalışan, geleneksel mutfak
uygulanarak öğretildiği, Anadolu
Mutfaklarının yüceltildiği bir enstitüdür.

**ANADOLU
YEMEK
ENSTİTÜSÜ**

YEREL ÜRET, YERİNDE TÜKET

Mevsiminde ve Yerinde; Sürdürülebilir Kırsal Turizm

"Yerel üret, yerinde tüket" yaklaşımı, bir yemeğin üretildiği yer ile tüketildiği yer arasındaki mesafenin yakınlığını ifade eder. Yerellik, yani "**sıfır kilometre felsefesi**", yakın çevrede yetişen ürünlerin, taze ve sağlıklı olarak, çevresel sürdürülebilirliğe ve bölgenin tarımsal mirasına katkı sunacak şekilde, yerinde tüketilmesidir. Bu "**sürdürülebilir kırsal turizm**" modeli, bölgenin tarımsal ekonomisini canlandırmayı hedefleyen, permakültür, agroekoloji, ekolojik tarım yaklaşımlarının uygulama sahası olmalıdır.

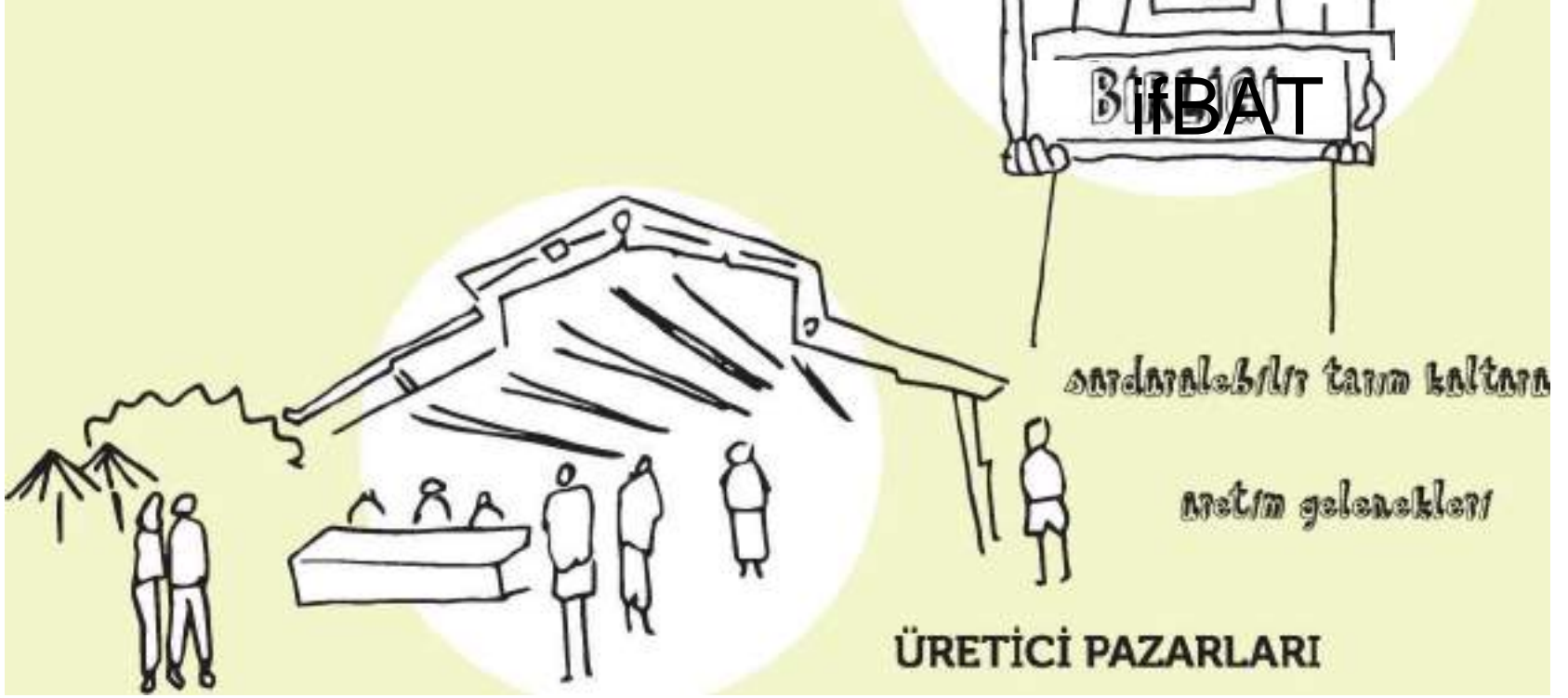
Köylü bilgeliğine, doğayı gözlemeye ve taklit etmeye dayanan, suların derinliklerinden dağların zirvelerine, Fırat'ın Lezzetlerini, kendi doğasında, çiftçiler, üreticiler, kadınların hünerli ellerinden deneyimlediğimiz gastronomi kültürü turları.

FIRAT ÜRETİCİ BİRLİĞİ

Temiz Üreticiler Destekleniyor

Fırat Üretici Birliği, temiz tarım yapan küçük ölçekli çiftçiler, üreticiler ve topluluklar arasında sürdürülebilir tarım kültürünün gelişmesi amacıyla kurulmuştur.

Üretim geleneklerini, kırsal mirası ve doğal çevreyi korumak için projeler geliştirilir, organik, çevre dostu uygulamalar yapılır, yerel topluluklar ekonomik olarak desteklenir, araştırma ve eğitim kampanyaları yapılır, yemek gelenekleri ve mirası korunur, organik yiyecekler ve sağlıklı bir yaşam tarzı teşvik edilir.

Tarımsal üretim potansiyeli ve erişilebilirliği yüksek olan köylerde 'Üretici Pazarları' kurulur. Sertifikalı organik ürünler (buğday, bal), doğal ürünler (şifalı bitkiler) ve el yapımı ürünlerin (Reyhan sabunu, çanak çömlek, el dokuması kilim vb) satışı yapılır.

PAYLAŞIM ORTAMI

Fırat coğrafyasındaki küçük üreticiler ve topluluklar arasında bilgi ve deneyim paylaşımı sağlar, proje bazlı işbirlikleri kurulması için ortam oluşturur.

KAMUDA TEMİZ GIDA

Kamuda yerel ve sağlıklı gıda alımı yapılması sağlanır (bölgedeki hastaneler, okullar, belediyeler)

TEMİZ ÜRETİM SERTİFİKASI

Temiz üretim yapan çiftçiler denetlenir ve sertifikalandırılır. Birlik bu üreticileri destekler.

SATIŞ VE PAZARLA MA DESTEĞİ

Online satış kanalları kurularak üreticiye lojistik destek sağlanır. Aracısız ürün satışı sağlanır.

AKILLI ETİKETLER

Akıllı ve yerel gıda etiketlerinin kullanımı yaygınlaştırılır (Organik, Doğal, Temiz Tarım vb.)

ÜRETEN ÇOCUKLAR

Çocuklar için özel etkinlikler düzenlenir; hikaye anlatımı, tohum ekimi, arıcılık, sanat ve zanaat eğitim ve atölyeleri gibi

Fırat Ağı

Etkileşimden İşbirliğine

Ne Tür Ağlar?

Bölgesel işbirliklerini, özellikle kırsal alanları kapsayan maneviyat, sözlü kültür, arkeoloji, doğal miras ve tat temaları.

Neden Kırsal Ağlar?

Fırat havzasının kültürel zenginliğinin ve kimlik değerlerinin büyük bir bölümü kırsal alanlarda olması ve gelecek için yeni fırsatlar sunması için.

Ağlar Nasıl Kurgulanmak?

Kırsal alanlarda bulunan ve kültürel değer olarak ele alınabilecek değerleri birbirleri ile farklı düzeylerde etkileşim kurarak.

Ağlar Nereleri Kapsamalı?

Tematik ağlar, tüm Fırat havzası ile etki alanındaki diğer yerleşimleri kapsamalı.

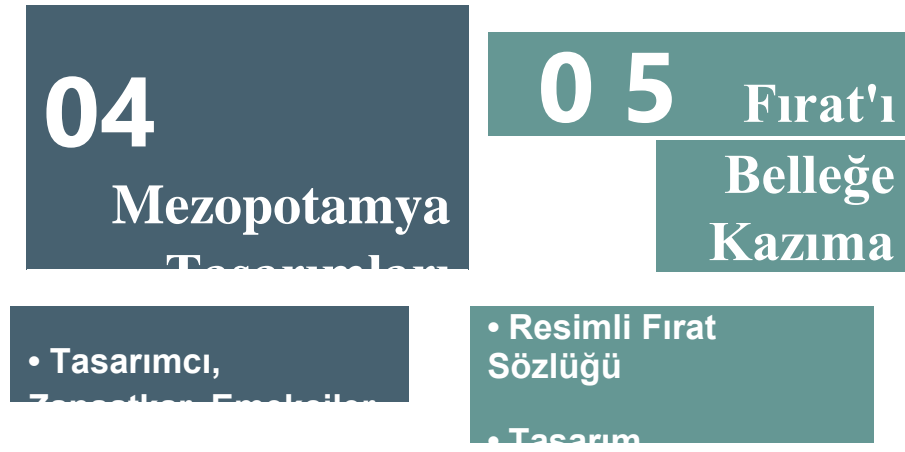
Kimlerle Tasarlanmalı?

Kırsal alanları tematik işbirliği ile etkileşime sokacak ağlar, kamu, özel ve sivil örgüt

temsilcilerinin katılımı ile bölge ve yöre odaklı değerler ve hikayelerle tasarlanmalı.

Fırat Belleği

Geleneğin İzi Geleceğin Kucağında

Ne Geçmiş?

Sınırları Zagros Dağları, batıda Suriye Çölü, kuzeyde Toros Dağları ve Doğu Anadolu, güneyde ise Basra Körfezini kapsayan ve tarihi MÖ 6000'lere dayanan bu geniş coğrafyada farklı kültürlerle ait, bugünkü zenginliğin hikâyesini oluşturan bir bellek var.

Neden Bellek?

Bu bellek, bugünü anlamlandırmaya ve nereden gelinip nereye doğru yol alınabileceğini kavramamızı sağlayacak. Tektipleşen "modern" hayatlarımızda var olduğumuz coğrafyanın kadim geçmişinden bugün için gerekli çok öğreti, alışkanlık, yöntem bulunuyor.

Nasıl Ürünler Tasarlanmalı?

Fabrikasyon üretim hızı ne kadar artsa da elle düşünmek ve üretmek her zaman tasarımcılar için elzem. Fırat şehirlerinde nesiller boyu üretimi devam eden araç gereçler, başka coğrafyalardan gelecek olan tasarımcılarla yeniden yorumlanarak hem bugünün tasarım diliyle buluşacak, hem de tasarımcı-üretici işbirliği pekişecektir.

Neresi ve Kimler İçin Tasarlanmalı?

Bu üretimler evrensel olarak ele alınmalıdır. Mezopotamya kültürü salt fiziki olarak bulunduğu yerleri noktasal olarak etkilemez, medeniyetlerin beşiği olduğu için tüm insanlar etkisi altındadır. Fiziki olarak orada olsak da, dijital bilgi akışına ihtiyaç duyuyoruz. Tam tersi, fiziki olarak orada bulunamazsak da bu kez dijital deneyimler sayesinde "orası" hakkında bilgiye sahip oluyoruz.

Fırat Boyunca

Gelenler ve Gidenler

Kim Gelmeli?

Farklı şehir ve ülkelerde yeni hayat kuran Fıratlılar gelmeli.

Neden Gelmeli?

Fırat halkları sosyal, ekonomik güçlüklerin yanı sıra geçmişte birbirlerinin tesirine maruz kalmış, bu durum değişen demografik dengelere sebep olmuş ve nihayetinde göç ile sonuçlanmıştır. Bu nedenle ülkemizdeki ve yurtdışındaki farklı kentlerde çok sayıda Fıratlı yaşamaktadır. Gidenler, köklerinin ait olduğu coğrafyayı tanımalıdır, köklerinin dayandığı kültürel değerleri keşif etmeli.

Nasıl Gelmeli?

Kültürel değişim programlarına katılarak, buluşma günlerine davet edilerek, kardeş kentler olarak, konsolosluklar ile ortak çalışılarak, cemaatlerin ve derneklerin yönlendirmesi ile gelmelidir. Bununla birlikte gidenlere, Fırat tanıtılmalı ve hatırlatılmalı.

Nereye Gelmeli?

Doğdukları köylere ve kentlere, Fırat'taki kültür etkinliklerine, tarlasına nehrine dağına...

Fırat İzleri

Eski İzlerden Yeni Çizgilere

Ne İzleri?

Fırat'ta hayatın izini bulabiliriz. O yüzden 'Fırat Hayattır'. Yaşama dair, insanlığa dair her şeyin izini arayabiliriz.

Neden Eski İzlerden Yeni Çizgilere?

Sahip olduğumuz değerlerimizi korumak için eski çizgilerden yola çıkan yeni çizgiler çizilmelidir. Geçmiş bilmeden bir gelecek kurgulanamaz.

Nasıl Çizgiler?

Kültürel Çizgiler, Tarihsel Çizgiler, Görünürdeki Çizgiler, Hissedilen Çizgiler...

Neredeki İzler?

Zihinlerdeki, Hatıralardaki, Yapılardaki, Günlük hayatta kullandığımız objelerdeki izlerdir bahsi geçen.

Kimler İçin Çizgiler?

Geçmiş ve gelecek ve şimdinin nesilleri için.

Fırat Sahnesi

Ortak Etkinliklere

01

Sahne
Su

• Köyler, Köyler, Kıyı,
Kanyon: batık

• Müzik,
Performans

• Işık Gösterileri

02

Sahne
Doğa

• Bisiklet luğu
Yola •
Meditasyon • cel
Resim & Hey
Atölyeleri

Q □ Sahne
Arkeoloji

• Flora Yürüyüşü
• Mitoloji Sohbetleri
• Gezici Kamyon
• Tarih Durakları

04 Sahne
Zirve

• Gizemli Yolculuk
• Zirve Manzaraları
• Sessiz Yürüyüş

Sahne
Tarih

• Tarih ile Sanatın
Buluşması
• Edebiyat Günleri

Ne Sahnesi?

Fırat'ın tüm öğeleri kendi başına bir sahne oluşturur. Su, Doğa, Arkeoloji, Zirve, Tarih... Bu sahnelerin her biri var olan ve insanların erişiminin olduğu mekanların daha farklı kullanımlarını barındırır. Sadece farklı bakmak ve mekanların potansiyellerini ortaya çıkarmak yeterlidir.

Neden Sahne?

Sahneler bizi bir araya getirir. İçinde bulunulan zamanı, mekanı tanımlar ve aidiyet hissini güçlendirir. Kendine has ve eşsiz güzellikteki Fırat mekanları bizi bir arada tutar. Bir sahnede farklı etkinlikler yapılabilirken, paylaşılan zaman eş zamandır. Sahne, kendini ve imkanlarını gözler önüne sererken katılımcılardan da yüreklerini ve hünelerini ortaya koymalarını bekler.

Nasıl Bir Sahne?

Fırat Sahnesi katılımcıdır. Deneyim ve hayal gücünü ön plana çıkarır. Mitoloji, çağdaş sanat, edebiyat, müzik, şiir, dans, meditasyon, spor, resim ve heykel artık bir arada açık havada gerçek olamayacak kadar güzel mekanlarda gerçekleşiyor! Fırat Sahnesi'nde. Paralel etkinliklerle katılımcıların deneyimine sunulur.

Nerede Sahne?

Sahnenin yeri ve zamanı değişkendir. Bazen suyun üzerinde, bazen zirvede, bazen yolda, bazen su kenarında bir köyde. Sahne ne zaman ve neresi uygun olursa oradadır. Geçicidir, habitata zarar vermez, aksine var olan kökleri güçlendirir ve zamanı dolunca başka bir yere doğru yola çıkar. Sahne yoldadır sonra durup mola verir. Fırat Sahne'si Fırat'ta keşfedilecek yerlerden birindedir. Gözler önüne serdiği güzelliklerden ve bir araya getirdiği insanlardan ve çıkan enerjiden sonra, görevini yapmak için rotasında devam eder.

Kimler İçin Sahne?

Sahne herkes içindir. Yılın her mevsiminde isteyen herkes Fırat Sahnesi takvimine bakıp programlara katılabilir.

Fırat Şifası

Antik Dönemden Günümüze, Doğadan Sağlığa

Tabiat Ne Sunuyor?

Fırat coğrafyası suyu ve toprağı ile Endemik bitkiler ve şifalı otlar ve ürünler sunmakta. Geçmişten günümüze bereketin ürünlerinin belirli bölümü şifa için kullanılmakta.

Neden Şifa?

Modem Terapi yöntemlerinin geliştiği dünyamızda öze dönüş felsefesi ile yeni yaşam enerjilerini ortaya çıkarmak için.

Şifalı Ürünleri Nasıl Değerlendirilmeli?

Tıbbi alanlar ile iyi hissetme ortamlarında tedavi amaçlı değerlendirilmeli.

Şifa Sektörü Nerede Yaygınlaşmalı?

Başta, bölgede çok özellikli yerleşmeler ile termal otellerde yaygınlaşmalı. Ulusal ve uluslararası zincir ile her alanda yaygınlaşmalı.

Kimlerle Değerlendirilmeli?

Turizm sektörü ve genç girişimcilerle için yeni bir sektör olarak ele alınmalı, yeni nesil iyi hissetme ortamları için pazarlar yaratılarak değerlendirilmeli.

Fırat Yolculuğu

Sulardan Susuzluğa

Ne Rotaları?

Fırat Nehri ve kollarının etkileyici kanyon ve vadileriyle keşif dolu yürüyüş, macera, kamp ve dağcılık rotaları.

Neden Rotalar?

Bölgenin sahip olduğu en güçlü değerlerinden biri olan dört mevsim dönüşen doğasını onu koruyacak ve ondan ilham alacak deneyimlerle keşfe açmak ve bölgeyi bu yönüyle de tanıtabilmek için.

Nasıl Kolaylaştırıcı Ürünler?

Doğaya saygı duyarak harmoni oluşturan, yerel malzeme ile kültürünü sürdüren, teknoloji ile çağı yakalayan kolaylaştırıcı elemanlar.

Nerede Rotalar?

Suların kıyısından dağların eteklerine, ormanlardan durgun göllere, köylerden geçip zorlu zirvelere, kültür ve inanç merkezlerinin patikalarından kokulu meyve bahçelerine rotalar.

Kimler İçin Rotalar?

Doğayı yaşarken koruyan ve geleceğine miras bırakan yerel insanlar, meraklı gezgin aileler, macerasever gençler, doğa ile tanışmak isteyen çocuklar, huzurlu patikalarda özüne dönmek isteyen herkes için.

Fırat Zamanı

Farklı Yaşamlardan, Farklı Deneyimlere

Ne Zamanı Deneyimlenmeli?

Fırat'ın birikim ve bereketinin farklı deneyimlerle farklı gruplara yaşatmak için zaman yönetimi yapmak ve zamanı ıskalamayan etkinlikler düzenlemek.

Göç Zamanı; Göç serüvenini izlemek, ayrıcalıklı kuşları görmek için.

Hasat Zamanı; Hasat coşkusuyla ortak olmak, bereketi paylaşmak için.

Mevsimler Zamanı; Zamanın hızla akışını yavaşlatarak, renklerin değişimini gözlemleyebilmek için.

Festival Zamanı; Fırat'ı ve sunduklarının değerini toplu olarak fark edebilmek için.

Kutlama Zamanı; Benzerliklerin ve birlikteliklerin içinde özelleşen yanların önemini bilmek için.

Neden Deneyimlenmeli?

Bölgenin birikim ve bereketini doğru zamanda, doğru yerde, doğru etkinlikte deneyimlemek için.

Nasıl Deneyimlenmeli?

Turizmi yerel karakteri koruyacak şekilde denetim altında tutarak. Ev sahipleriyle etkileşime geçerek.

Nerede Deneyimlenmeli?

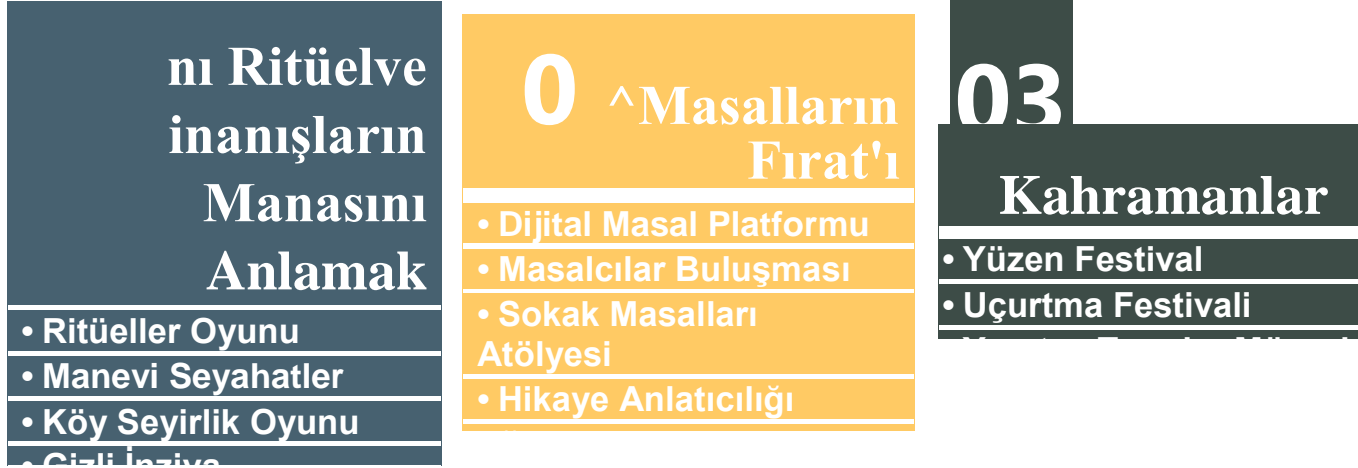
Tekne gezisinde, doğa yürüyüşünde, okulda, üniversitede, tarlada, köy meydanında, köy evinde, kayak pistinde.

Kimler İçin Deneyim?

Bölge sakinleri, Fırat'ın geleceğini belirleyecek olan yerel yaratıcı zihinler ve Fırat'ı anlamak isteyen herkes için.

Gizemli Fırat

Kaynağın Keşfi, Doğanın Gizemi

Ne Keşfedilmeli?

Fırat'ın gizemini korumak ve bu gizemi aktarmak için, gizemin kaynağı olan 'doğa ile insanın bağlarını güçlendiren ritüelistik süreçler, deneyimler keşfedilmeli. Ritüel ve İnanışlar, Sesin Gizemi, Mitolojik Kahramanlar, Tanrıların Gizemi, Gizemli Masallar, Doğada Üretim, İlham...

Neden Gizem Keşfedilmeli?

Mezopotamya'da binlerce yıldır kültürü, inancı, ritüelleri besleyen en önemli özne olan doğada yaşanan ritüelistik deneyimler, rehber arayışında olan insanın kendini bulacağı yer olduğu için.

Nasıl Keşfedilmeli?

Doğanın, gökyüzünün, toprağın altının ve üzerinin, suyun altında kalanların, hikayelerin, efsanelerin, masalların, mitlerin, kahramanların ve tanrıların gizemli sesleri, renkleri, kelimeleri korunarak.

Gizem Nerede?

Fırat'ın gizemli coğrafyasında; yeryüzü, gökyüzü ve su yüzeyi, beş duyu ile dört yönde, görünen alemde ve görünenin ötesinde.

Kimler Keşfetmeli?

Geçmiş zaman çocukları ile gelecek nesil birlikte keşfetmeli.

Fırat Lezzetleri

Tarladan Sofraya

**-i Fırat
U¹ Mutfak
Merkezi**

- Mutfak Araştırmaları
- Mutfak Uygulamaları
- Yerel Markalar
- Sağlıklı Beslenme
- Eski Tarifler, »Yöre Mutfağı

02

Gıda

Girişimciliği

- Lezzet Her Yerde
- Dolaşan Kervan
- Kadın Girişimleri

**n Anadolu
3 Yemek
Enstitüsü • Anadolu
Şefleri Programı • Staj
Programları • İstihdam
Fırsatları • Sıfır Atık •
Bilinçli Tarım**

**Q^/erel Üret,
Yerinde Tüket**

- Gastronomi Kültürü Turları
- Permakültür, Ekolojik Tarım, Agroekoloji

**05 .. Fırat Üretici
Birliği**

- Üretim Gelenekleri
- Üretici Pazarları
- Akıllı Etiketler
- Kamuda Sağlıklı Gıda
- Sertifikalı Üretim

Fırat Lezzetleri Ne Demek?

Fırat lezzetleri, toprağın, suyun, havanın, güneşin ve yaşam kültürünün milyonlarca yıllık geçmişinin bugüne taşınan en somut izleridir. Çünkü yemek yemek' temel ihtiyaçtır ve etnik farklılıklar, sınırlar ne olursa olsun, 'Anadolu mutfağı', birleştirici ve bütünleştirici bir kültürel unsurdur.

Neden Fırat Lezzetleri?

Anadolu Mutfağının yeniden keşfi, temiz tarım uygulamaları ile bütünsel bakış açısı ile uygulanması, Anadolu yemeklerinin yüceltilmesi, bölgenin gastronomi ekonomisi için yeni iş ve girişimcilik fırsatları sağlayacaktır.

Nasıl Lezzetler?

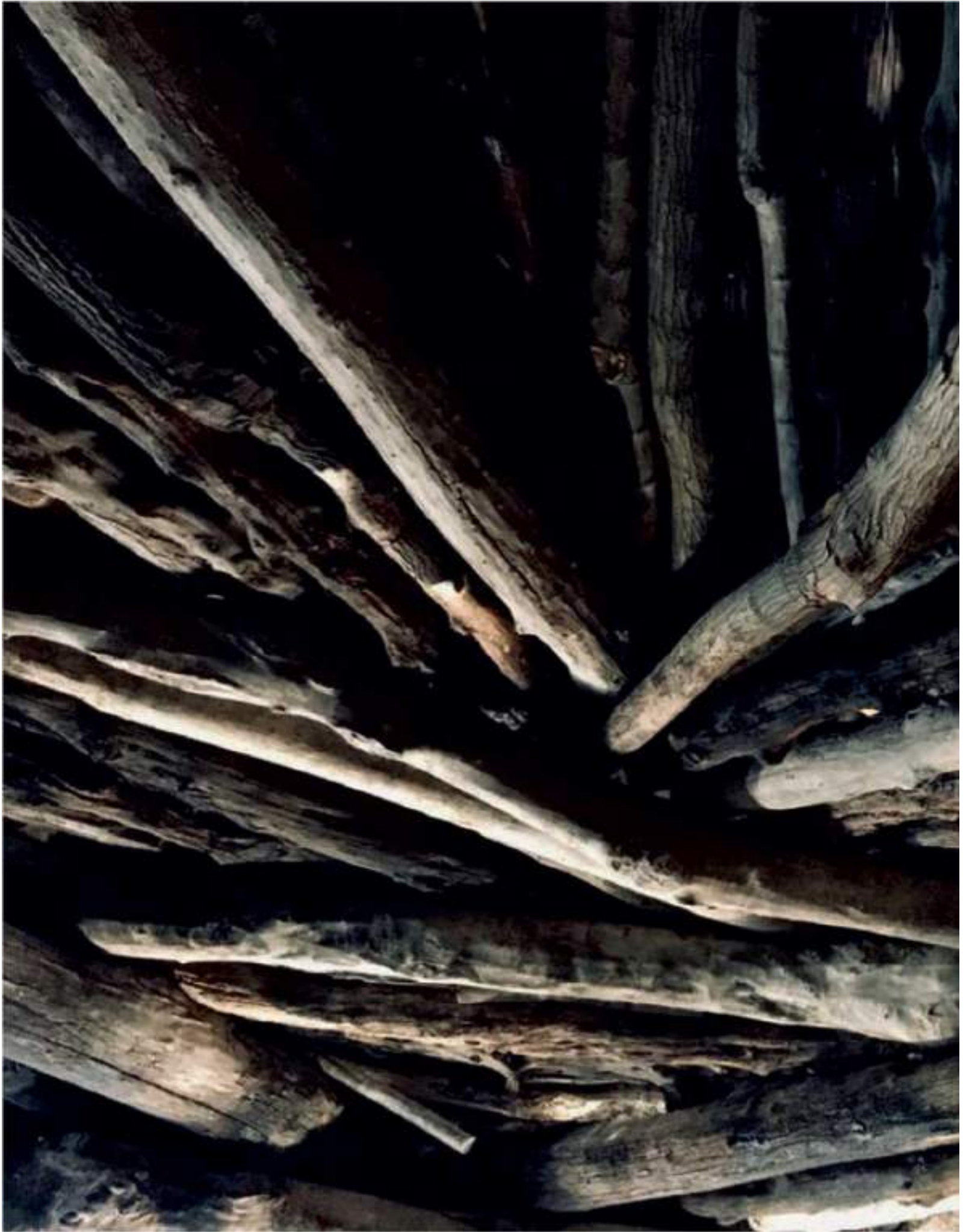
Temiz tarlalar, ilaçsız sofralar bilinci ile üretilmiş, yerli tohumların kıymetini bilen, israfı minimuma indiren bir sofraya anlayışı, Fırat mutfaklarında yerini almalı. Pişirme, saklama teknikleri, eski tarifler, atalık lezzetler yeniden yaşatılmalı.

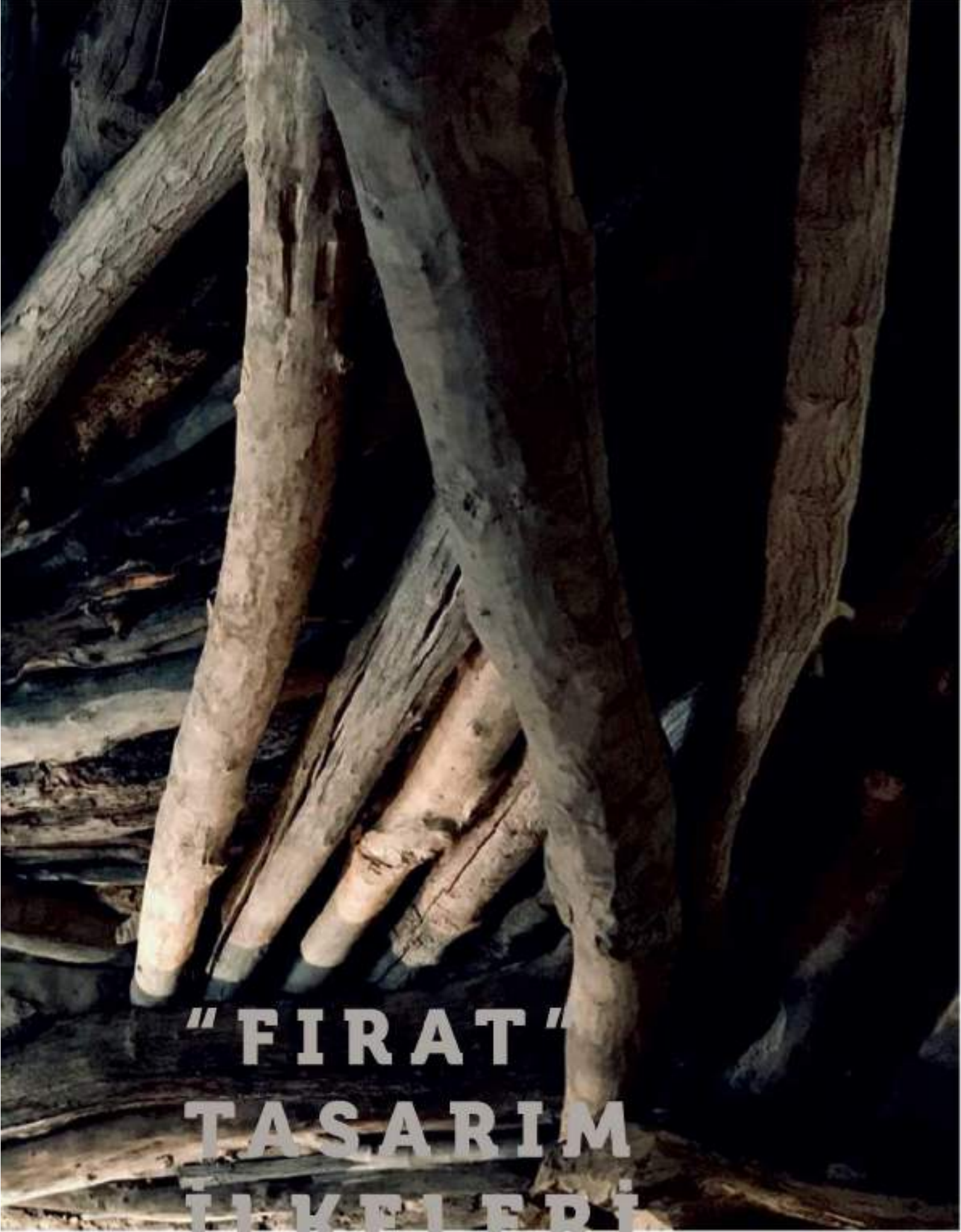
Lezzetler Nerede Deneyimlenmeli?

Fırat'ın bereketli coğrafyasında; tarladan sofraya tüm aşamalarda lezzetlerin sunumu yapılmalı. Suların derinliklerinden dağların zirvelerine, Fırat'ın Lezzetleri kendi doğasında, çiftçiler, üreticiler, kadınların hünerli ellerinden sunulmalı.

Kimler İçin Lezzet?

Bedenine, sağlığına, hayatına önem veren, sağlıklı yemek yemenin, bedeni üzerindeki etkilerinin farkında olan herkes için.

SU

TOPOGRAFYA

VADİLER/TEPELER

KIYILAR/TARLALAR

FIRAT DOKUSU		ESKİ İZLERİ, YENİ
KIMLIK/FORM	Suyu tasarımın parçası yapmak	Doğaya uyumlu yapı ve dokular tasarlamak
FIRAT TURİZMİ		TÜKETEN DEĞİL, ÜRETEN TURİZM
MİRAS/ KAZANÇ	Suyu turizme dahil etmek	Katma değer yaratan rotalar tasarlamak
FIRAT DOĞASI		DOĞAYLA UYUMLU
KORUMA/ KULLANMA	Suyu koruyarak kullanmak	Doğayı korumak
FIRAT KALKINMASI		KENT KIRI DENGE
HAVZA/ BÖLGE	Terkedilmiş köyleri canlandırılmak	Alternatif enerji araçlarını geliştirmek
TASARIM ÇEŞİTLERİ	Strateji Süreç	Ürün Mekan C /\\ (O) X___/X ___/

ÜRETİM	KATMAN	YAŞAM
YERELLİK/YENİLİK	İ UYGARLIK/TARİH	AİDİYET/İMECE
ÇİZGİLERE NASIL AKTARABİLİRİZ?		
Üretimde yerellik ve yeniliği buluşturmak	Katmanların etkileşiminin etkisini keşfetmek	Yerel özgünlükleri yaşatmak
HİZM YAKLAŞIMINI NASIL TASARLAYABİLİRİZ?]		
Deneyim turizmini geliştirmek	Yeni hafıza mekanlarını tasarlamak	Kırsal turizmin parçası yapmak
SİSTEMLERİ NASIL GELİŞTİRİRİZ?		
Yerel ürünlerin marka değerini geliştirmek	Kültürel ve doğal katmanları bütünleştirmek	Doğal üretim araçlarını yaşama katmak
İSİNİ NASIL SAĞLAYABİLİRİZ?		

Yeni nesil girişimciliği geliştirmek	Tarihi dokuyu korumak	Mekan aidiyetini sürdürmek
--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

>ijital Ürün	Etkinlik	Rota	Servis	Sosyal Etki	Girişim
					

FIRAT DOKUSU

Suyu tasarımın parçası yapmak

SORUNLAR:

Su Fırat Havzasını şekillendiren birincil kaynak olduğu halde, günümüzde nehir kenarındaki yapılaşma bu kaynağı tehdit etmekte. Doğal ve kültürel bir kaynak olarak nehrin çevresindeki yapılar çoğu zaman yerel dokuya uygunsuz ve çevresel zararlara yol açan niteliktedir

SORULAR:

Fırat kıyısında doğa ve kullanıcı odaklı yapılar nasıl olmalı?

Değişen su seviyelerine uyumlu, çevreye duyarlı tasarımlar nasıl yapılabilir?

Suya uyumlu ne tip strüktürel çözümler getirilebilir.

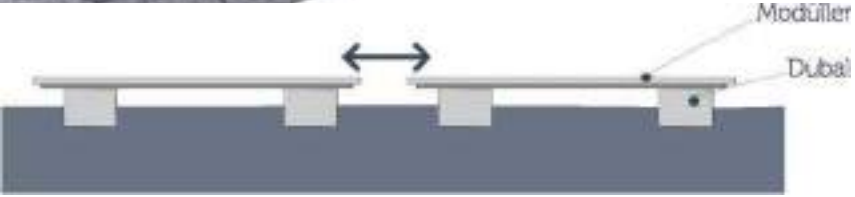
İLKELER:

- Su kenarındaki düğün salonu/ restoran/ çay bahçesi gibi mekanlar için hafif strüktürlü, taşınabilir ve geçici tasarım çözümleri getirilmelidir. Bu kapsamda işletmecilere modüler tasarım çözümleri önerilerek su kenarında bu modüllerin varyasyonlarına dayalı mekan tasarımları yerleştirilmeli.
- Suyun üzerine yapılacak mekansal düzenlemelerde yüzebilir (sal benzeri) strüktürler önerilmeli. Bu yapılar gerektiğinde taşınabilir, değişen su seviyelerine uyum sağlayabilir olmalı.
- Su kenarındaki rekreasyon yapılarının detaylarında kullanılan şemsiye, tente, tabela gibi elemanlara yönelik tasarım ilkeleri geliştirilmeli.
- Su kenarındaki yapılarda ahşap malzeme tercih edilmeli, yapılar kıyının çevresindeki doğal peyzaj ile uyumlu olarak ele alınmalı.
- Kıyıya erişimde minimum müdahale prensipleri ele alınmalı. Kıyıya giden patika, yol, köprü, korkuluk gibi düzenlemelerde mümkünse doğal peyzajdan yararlanılmalı. Gerekli durumlarda ise hafif ve sökülebilir strüktürler tercih edilmeli.

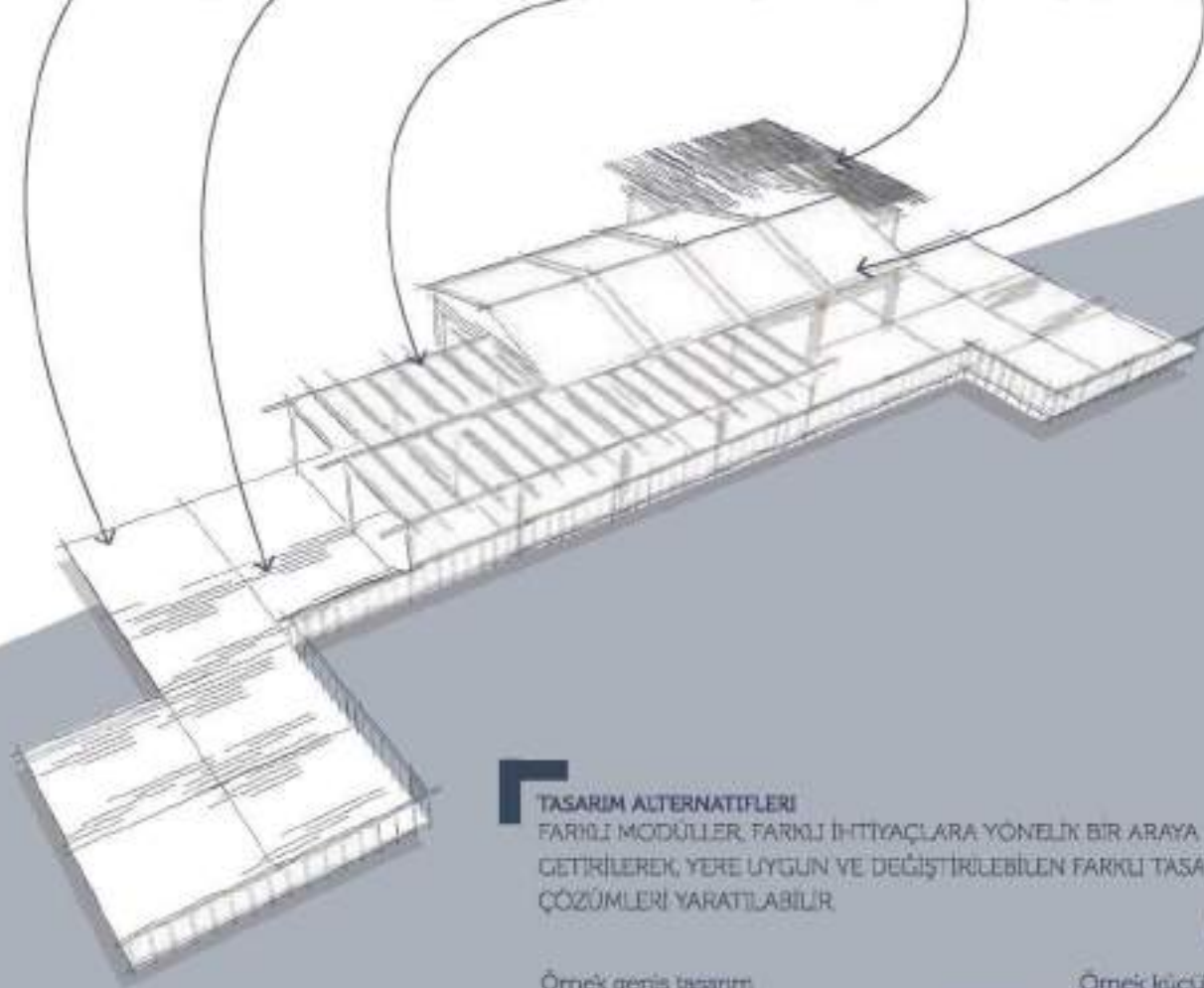

FIRAT ÜZERİNDE ANTİK ÇAĞLARDAN BERİ ULAŞIM İÇİN KULLANILAN "KELEKLER", ÇAĞDAŞ OLARAK MODÜLER BİRİMLER OLARAK

YORUMLANABİLİR, BİRBİRİNE EKLEMLENEBİLECEK, FARKLI MODÜLER SU ÜSTÜ BİRİMLERİ, SUYA UYUMLU MEKANLARIN TASARIMINA İMKAN VERECEKTİR

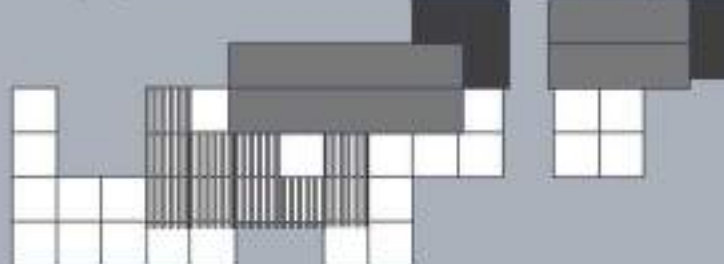
ÖRNEK YÜZEN MODÜLLER

TASARIM ALTERNATİFLERİ
FARKLI MODÜLLER, FARKLI İHTİYAÇLARA YÖNELİK BİR ARAYA
GETİRİLEREK, YERE UYGUN VE DEĞİŞTİRİLEBİLEN FARKLI TASARIM
ÇÖZÜMLERİ YARATILABİLİR.

Örnek geniş tasarım

Örnek küçük tasarım

FIRAT DOKUSU

Doğayla uyumlu yapı ve dokular tasarlamak

SORUNLAR:

Fırat Havzası yaylaları, vadileri ve zirvelerinde yapılaşma baskısı doğal çevrenin korunmasına yönelik tehdit oluşturmaktadır. Bu alanlarda ziyaretçiler arttıkça ve kullanım biçimleri çeşitlendikçe yeni bir yapılaşma anlayışına ihtiyaç duyulacaktır

SORULAR:

Doğal alanlarda seyir terası, konaklama,

tuvalet gibi turizme yönelik servis mekanlarını nasıl ele alabiliriz?

Yaylalarda yerel üretim, doğal değerler ile ziyaretçi talepleri arasındaki denge nasıl korunabilir?

Mağaralar, kanyonlar gibi doğal oluşumları koruyarak ziyarete açmak için ne tip tasarım çözümlerine ihtiyaç duymaktayız?

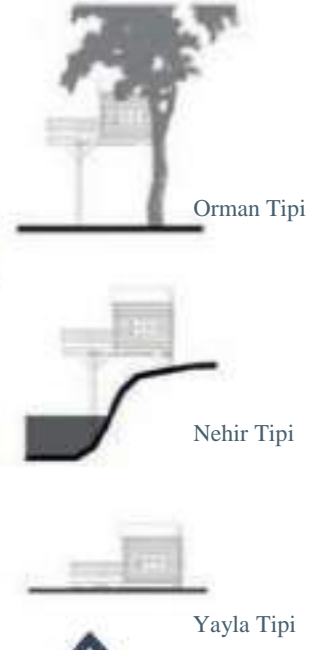
İLKELER:

- Vadi, yayla ve doğal koridorlarda konaklamaya yönelik kamp yerleri oluşturulmalı. Bu düzenli kamp yerlerinde gölgelik, bilgilendirmeler, su, atık toplama noktası gibi temel elemanlar doğal malzemeler kullanılarak yerleştirilmelidir. Kamp yerlerinin ilkeleri belirlenmeli ve bu alanlarda uygulanacak kurallar yazılı hale getirilmeli.
- Doğal alanlarda sınırlı ve belirli noktalarda, 20m²'yi geçmeyen, küçük münferit birimler olarak tasarlanmış bungalovv tipi konaklamalar önerilebilir. Bu bungalovların kullanımı merkezi bir sistem üzerinden kurgulanabilir. Bungalovlar gerektiğinde yeri değiştirilebilecek biçimde, doğal çevreye uyumlu olarak tasarlanmalı.
- Seyir terasları hafif malzemelerle ve doğal topografyaya müdahale etmeyecek şekilde tasarlanmalı. Seyir teraslarında basit oturma birimi, gölgelik, bilgilendirme tabelası gibi küçük elemanlar bulunabilir. Söz konusu alanlarda ağır ve kapalı mekanların inşasından kaçınılmalı.

KAMP YERİ TASARIMLARI
FARKLI DOĞAL REZERV ALANLARINDA
KONTROLLÜ KAMP YERLERİ, ALANIN
GEREKİNİMLERİNE UYGUN OLARAK
TASARLANMALI. BU KAPSAMDA KÜÇÜK VE
DOĞAYA MİNİMUM DÜZEYDE MÜDAHALEDE
BULUNAN KONAKLAMA YAPILARI TERCİH
EDİLMELİ.

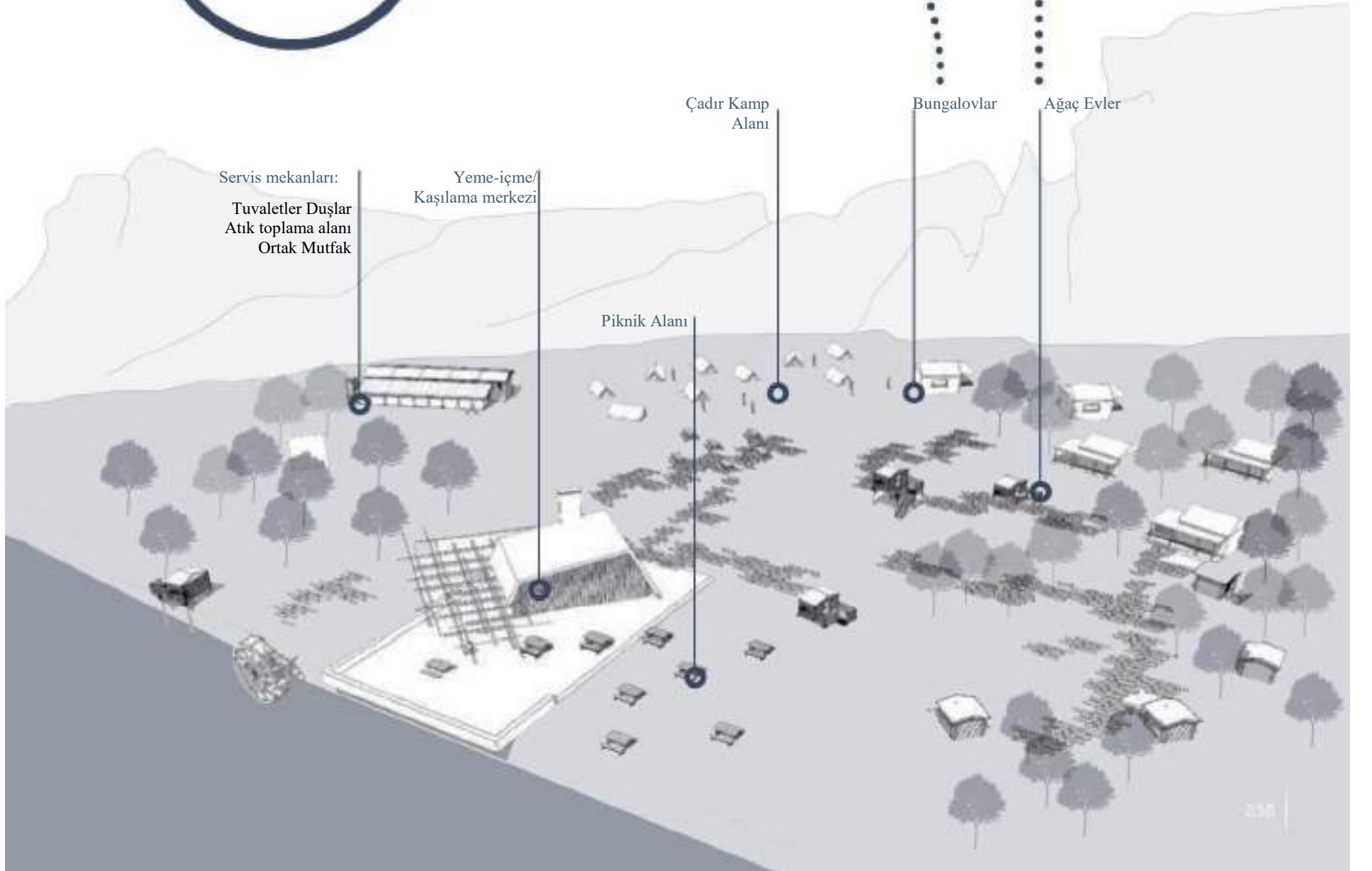
ÖRNEK BUNGALOV TASARIMLARI

Orman Tipi

Nehir Tipi

Yayla Tipi

FIRAT DOKUSU

Üretimde yerellik ve yeniliği buluşturmak

SORUNLAR:

Fırat Havzasının yerel ürünleri bölge kültürünün önemli bir bileşeni olmasına rağmen, bu ürünlerin ziyaretçilere ve halka sunumunda yerel değerleri yansıtan, özgün mekansal düzenlemelere ve online arayüzlere ihtiyaç duyulmakta.

SORULAR:

Yerel ürün satış birimlerini nasıl tasarlayabiliriz?

Yerel pazar yerlerinin ekonomik kapasitesini ve kültürel değerini artıracak tasarım çözümleri nelerdir?

Tarladan sofraya saf, ucuz ve en kısa yolu nasıl tasarlayabiliriz?

İLKELER:

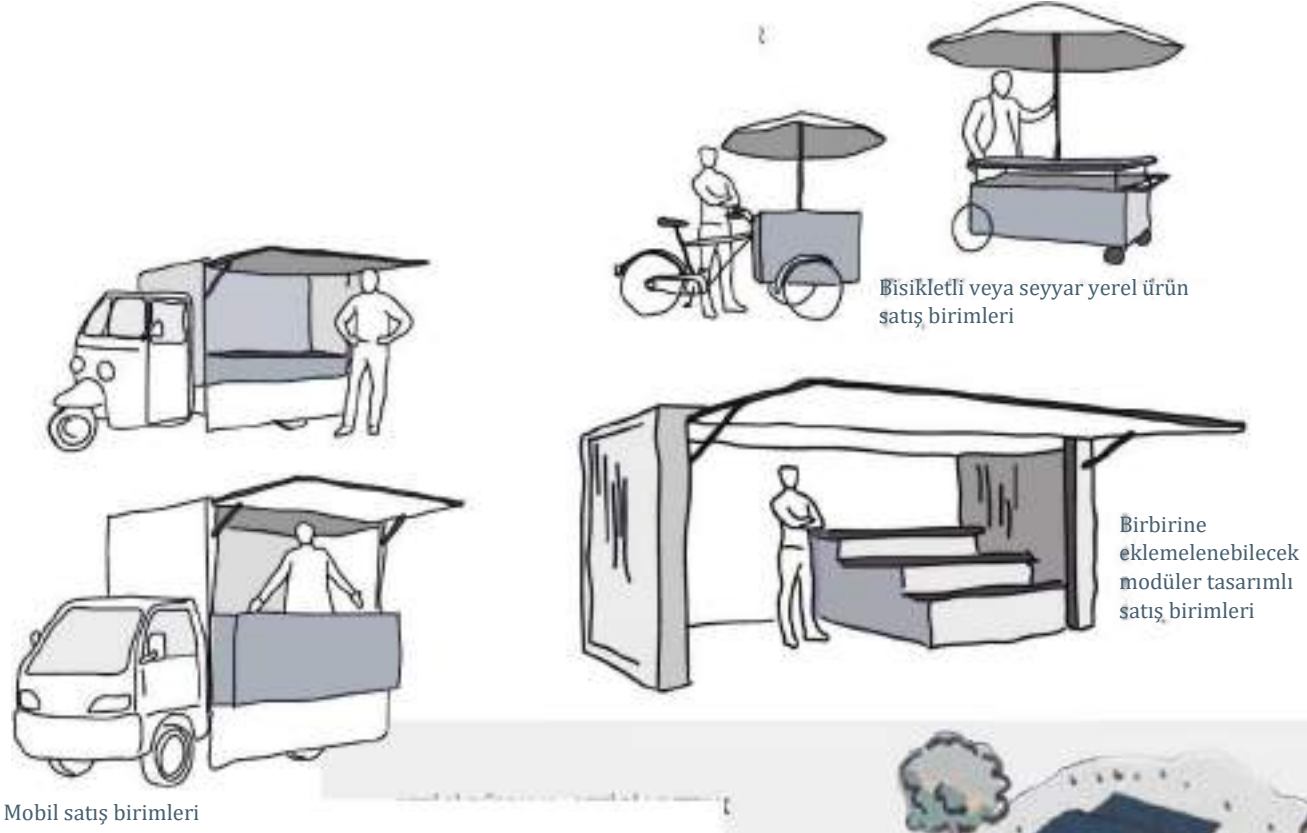
- Tüm yerel odaklarda ve turistik merkezlerde, üreticinin doğrudan satış yapabileceği modüler satış birimleri yerleştirilmelidir. Satış birimleri yerel üreticilere bedelsiz olarak kiralanmak.
- Modüler satış birimleri katlanarak taşınabilen, yerel malzeme ve tasarım diliyle inşa edilmiş olmalı.
- Mevcut pazar yerleri, bu pazarların günleri ve yayılımı bir "yerel pazarlar haritası" içinde toplanmalı.
- Yerel merkezlerdeki pazar yerleri için hafif ve taşınabilir satış birimleri tasarlanmalı.
- Pazar yerlerinin gölgelik gibi sabit kısımları, pazar kurulmayan günlerde alanın farklı işlevler ve etkinlikler için kullanılmasına olanak verecek esnek çözümleri içermeli. Bu tip sabit elemanlarının tasarımında, kent dokusu ile uyumlu ve hafif malzemeler tercih edilmeli.
- Yerel ürün pazarlarında ve küçük satış birimlerinde satılan yerel ürünlerin meşei ve özelliklerini tanıtan bilgilendirme levha/etiketleri hazırlanmalı; bu levhalar satış alanlarına yerleştirilmeli.
- Yerel ürünlerin üreticiden tüketiciye doğrudan satışının yapıldığı online satış uygulamaları tasarlanmalı.

SEYYAR SATIŞ BİRİMLERİ

YEREL ÜRÜN SATIŞ BİRİMLERİNİN ESNEK OLARAK KONUMLANDIRILABİLMESİ İÇİN, FARKLI İHTİYAÇLARA YÖNELİK GEZİCİ BİRİMLER TASARLANMALIDIR. BU KAPSAMDA BİSİKLETLİ, ARABALI MOBİL SATIŞ BİRİMLERİNİN YANI SIRA, GEREKTİĞİNDE BİR ARAYA GETİRİLEREK KÜÇÜK PAZAR YERLERİ OLUŞTURULABİLECEK MODÜLER BİRİMLER TASARLANMALI

GEZİCİ DÜKKAN- GEZİCİ MUTFAK

GEZİCİ DÜKKANLAR BELİRLİ DÖNEMLERDE ETKİNLİK ALANLARININ PARÇASI OLARAK DA DÜŞÜNÜLMELİ. BÖLGEDE PLANLANAN/ÖNERİLEN ETKİNLİKLER

İÇİNDE MOBİL SATIŞ BİRİMLERİ AYNI ZAMANDA MOBİL MUTFAKLAR OLARAK DA MEKANA EKLEMLENDİRİLEBİLİNECEKTİR.

YEREL PAZARLAR

YEREL PAZARLAR, TASARIM
MÜDAHALELERİ İLE DAHA
AKTİF ÇEKİM
MERKEZLERİNE
DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR. YEREL
PAZARLARIN TİCARİ BİR
FAALİYETİN ÖTESİNDE,
KIRSALI TEK MERKEZDE
GEÇİCİ SÜRE İLE TOPLAYAN
KÜLTÜREL ETKİNLİKLER
OLDUĞU UNUTULMAMALI

FIRAT DOKUSU

Katmanların keşfetmek

etkileşimini

SORUNLAR:

Fırat Havzasının sahip olduğu arkeolojik yerleşimler, kadim kültürünün yansımaları da olsa, bu yerleşimlerin görünürlüğü zayıftır. Mevcut arkeolojik alanların bir açık hava müzesi olarak tasarlanması korunmaları açısından da önem arzeder.

SORULAR:

Ören yerlerinin girişleri nasıl tasarlanmalı?

Arkeolojik eserler doğal ve insan kaynaklı tehditlerden korunurken, bir yandan görünür kılınabilir mi?

Ziyaretçilere yönelik servis ve bilgilendirme noktaları nasıl tasarlanmalı?

İLKELER:

- Arkeolojik ören yerlerinin giriş alanları bir ziyaretçi odağı/ hub olarak ele alınarak yeniden tasarlanmalı. Bli odak içinde; bilet satış noktası, danışma kiosku, geçici ve kalıcı kapalı sergi alanı, hediyelik eşya satış alanı, tuvalet /kafe gibi servis birimleri bulunmalı. Bunların yanı sıra açık oturma alanları, çeşme, gölgelikler, bilgilendirme levhaları, aydınlatma elemanları aynı odak içinde değerlendirilmeli. Bu alan ören yerinin girişinde tüm servislerin ve karşılama işlevlerinin gerçekleştirildiği bir meydan çevresinde kurgulanacaktır.
- Bu giriş noktalarının tasarımı arkeolojik yerleşim ile uyumlu bir tasarım diline sahip olmalı, prefabrik yapıların kullanımından kaçınılmalı.
- Ören yeri içinde çağdaş arkeolojik koruma prensiplerine uygun yönlendirme/ bilgilendirme tabelaları ve gezi güzergahları oluşturulmalı. Bu güzergahlarda ve elemanlarda kullanılacak tasarım dili girişteki yapılarla bütünlük arzmelidir.
- Arkeolojik alanlarda kullanılan tasarım dili, arkeolojik eserlerden daha baskın olmamalı.

ARKEOLOJİK SİT ALANLARININ GİRİŞ ÜNİTELERİ

ARKEOLOJİK SİT ALANLARI VE ÖREN YERLERİNİN GİRİŞİNDE, ZİYARETÇİLERİ HAZIRLAMAYI VE ALANIN KORUNMASINI AMAÇLAYAN ZİYARETÇİ ODAKLARI HAZIRLANMALI. BİR GİRİŞ KAPISI OLARAK DEĞERLENDİRİLEBİLECEK BU ODAKLAR, HEM EĞİTİM, ATÖLYE ÇALIŞMASI, SEMİNER GİBİ ETKİNLİKLERİ DESTEKLEYECEK, HEM DE ALANLA İLGİLİ BİLGİLENDİRMEİNİN DE YAPILABİLECEĞİ MERKEZLERDİR.

Bilgilendirme ve Yönlendirme:

Alanın girişinden itibaren uluslararası standartlarda yönlendirme hazırlanmalı. Bilgilendirme sistemi içinde teknolojik imkanlardan yararlanılmalı.

Patikalar:

Ören yeri içinde engelli erişimine de olanak veren yol düzenlemeleri yapılmalı.

Açık sergi/ Bilgilendirme Alanı:

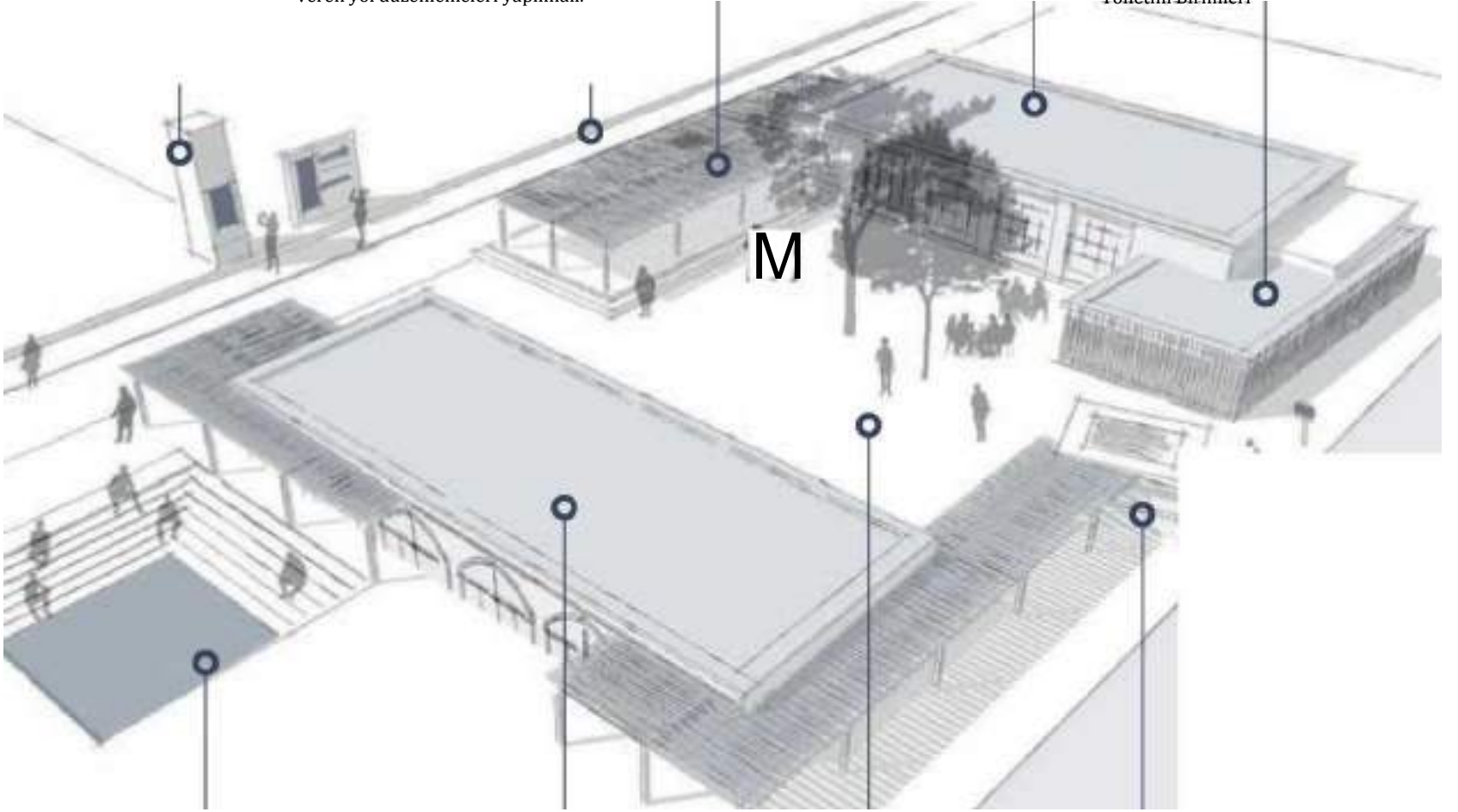
Geçici sergi ve etkinlikler için kullanılacak.

Kapalı sergi Alanı:

Ören yerinin ve kazısının "hikayesinin" anlatılacağı, dijital bilgilendirme panolarının bulunduğu küçük bir müze niteliğindedir.

Servis mekanları:

Hediyelik eşya dükkanı
Kafeterya,
Tuvaletler
Yönetim Birimleri

Eğitim ve Atölye Alanı:

Özellikle çocuklara yönelik eğitimlerin yapıldığı mekanlardır. Arkeoloji atölyeleri yapılmasına uygun olmalıdır.

Açık Etkinlik Alanı:

Ziyaretçi grupları veya çocuklara yönelik kısa etkinliklerde kullanılması için toplanma alanı.

Buluşma Avlusu:

Toplanma, buluşma, dinlenme amaçlı, ören yerinin girişinde gölgelik bir ön avlu hazırlanmalı. Koruma alanı içi ve dışı arasında ara geçiş mekanıdır. Avluda açık kafeterya, çeşme, banklar gibi işlevler bulunabilir.

Giriş:

Bilet gişesi, danışma ve bekleme alanı.

FIRAT DOKUSU

Yerel özgünlükleri yaşatmak

SORUNLAR:

Günümüzde hızlı ve konvansyonel yapılaşma süreci ile ülkemizin pek çok yerinde olduğu gibi, Fırat Havzasında da özgün yapı doku giderek kaybolmakta. Alanın yerel kültürünün en doğrudan yansıması olan geleneksel mimari karakter çağın içinde giderek silinmektedir.

SORULAR:

Özgün yerel sivil mimari ve geleneksel yapı kimliğini nasıl koruyabiliriz?

Yerleşimlerin renk/doku/malzeme gibi özellikleri nasıl olmalı?

Yerel yaşam kültürünü yansıtan yapı çevreleri nasıl oluşturabiliriz?

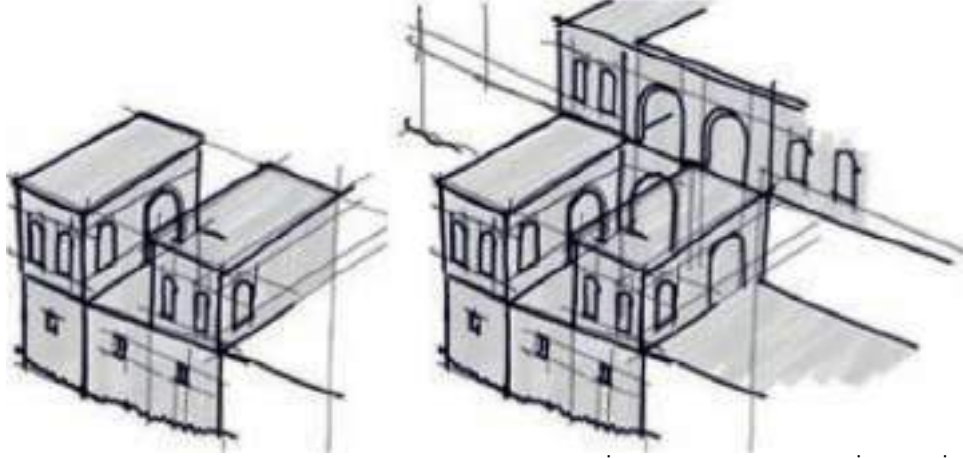
İLKELER:

- Yerel mimari özellikler Fırat Havzası içinde bile farklı alt bölgelerde birbirinden ayrılmaktadır. Bu bakımdan havza karakter bölgelere ayrılarak, her karakter bölge için renk, yapı tekniği, malzeme kullanımı gibi kararları içeren tasarım rehberleri hazırlanmalı.
- İklim, inanç, devlet politikası gibi etkenlerle çeşitlenen yerel doku zenginliğinin okunabileceği, "Ortak kültür mirasın değişim" rehberi hazırlanmalı.
- Yerel özgün yapı dokunun yaşatılarak korunabilmesi için, tabanda uygulanabilir olabilmesi için, hazırlanacak tasarım rehberlerinde çağın yaşam gereklilikleri ve alışkanlıkları ele alınmalı.
- Tescilli tarihi yapılar ve yeni yapılaşma koşulları gözetilerek, doku bütünlüğünü sağlamaya yönelik kararlar alınmalı.
- Hazırlanacak rehberlerde ayrıca, kentsel altyapı, kent mobilyaları, aydınlatma, kent peyzajı başlıkları, geleneksel yapılarla uyum sağlayacak doğrultuda değerlendirilmeli.

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ, KENTİN GELİŞİM SÜRECİNDE UYULMASI GEREKEN İLKELERİ, BÜTÜNCÜL BİR ÇERÇEVE İÇİNDE SUNMA AMACINA SAHIPTİR. ÖZELLİKLE TARİHİ DOKU ALANLARI İÇİN HAZIRLANACAK KENTSEL TASARIM

REHBERLERİNDE YER ALAN İLKELERİN, İSTİKRARLI BİÇİMDE TAKİP EDİLMESİ, KENTLERİN UZUN VADEDE UYUMLU VE DENGELİ BİÇİMDE GELİŞİMİ İLE SONUÇLANACAKTIR.

Kütle oranları ve yapı ilişkileri:

Yeni yapıların orijinal dokuya uyum sağlayabilmesi amacıyla, mevcut yapılaşmayı baz alarak geliştirilmiş bir dizi tasarım kuralı önerilmelidir.

Mevcut kütlelerin boyutları ve oranları incelenerek bazı kütle oranları çıkarılmalı ve yeni yapıların da bu ölçüleri takip etmesi teşvik edilmelidir.

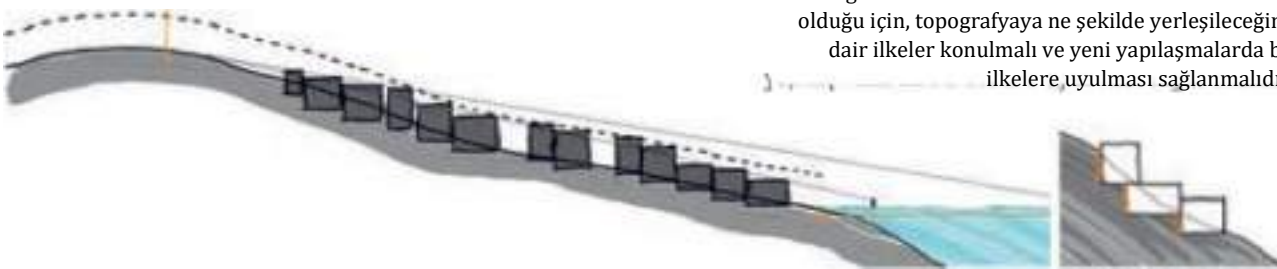
Bu çalışma için alanda detaylı bir belgeleme çalışması yapılmalıdır.

Yeni kütlelerin aynı zamanda birbirleriyle olan ilişkisinin de mevcut kurgu incelenerek düzenlenmesi gerekir.

Bu nedenle alanda yapılacak olan detaylı çalışmalar, yeni yapılaşmaların uyması gereken kütle ve sokak ilişkilerini ortaya koymalıdır.

Topografyaya uyum:

Bölgenin dokusunun karakteristik özelliklerinden olduğu için, topografyaya ne şekilde yerleşileceğine dair ilkeler konulmalı ve yeni yapılaşmalarda bu ilkelere uyulması sağlanmalıdır.

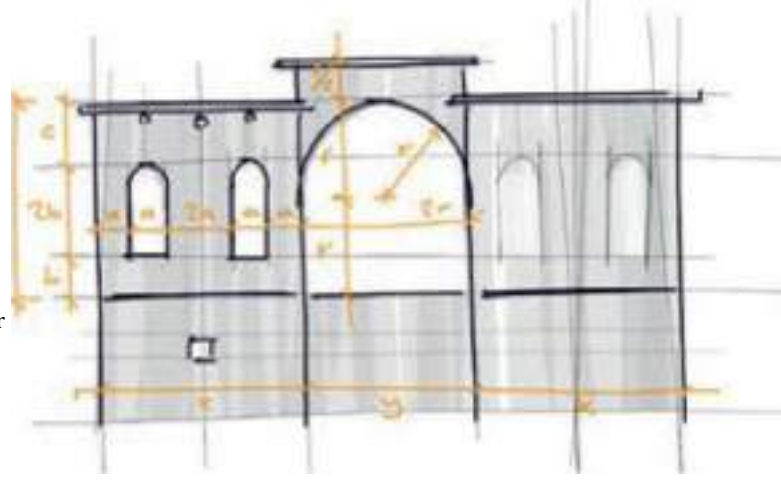
Cephe oranları:

Bölgelere göre, kimlik değeri olan özgün cephe ve açıklık oranları belgelenerek pencere, kapı ve diğer cephe elemanlarının oranları, ölçüleri, birbirleriyle ilişkileri, malzemeleri incelenmelidir.

Yeni yapılarda da bu cephe oranlarının sürekliliğinin sağlanmasına yönelik ilkeler getirilmelidir.

Bu oranlar Fırat Havzası içinde de bölgesel farklılıklar taşıyacağından, tasarım rehberleri her karakter bölgesi için ayrı yazılmalıdır.

Cephe ilkeleri ile birlikte, cephe eklentileri ile ilgili de kodlar yazılmalıdır.

FIRAT TURİZMİ

Suyu turizme dahil etmek

SORUNLAR:

Fırat'ın yatağı boyunca oluşan kanyonlar, göller ve doğal güzelliklerin büyük kısmına ancak sudan ulaşabilmekte, ancak bu kapsamda erişilebilir imkanlar sınırlıdır. Fırat nehrinde turistik veya lojistik amaçlı sudan ulaşım alternatifleri kapasitesinin çok altında kullanılmaktadır.

SORULAR:

Fırat üzerinde nehir ulaşımını turizme yönelik tasarlayabilir miyiz? Önemli turistik merkezleri bağlayan yaygın bir nehirde ulaşım sistemi nasıl olmalı?

Nehir üzerindeki iskeleler ve bu iskelelerin kara bağlantısı nasıl tasarlanmalı?

Tekne gezici konser, etkinlik, süreli faaliyetler için nasıl kullanılabilir?

İLKELELER:

- Fırat üzerindeki turistik merkezleri ve doğal güzellikleri birbirine bağlayan entegre bir ulaşım planı yapılmalı.
- Bu kapsamda kullanılacak teknelerin modelleri ve iskelelerin tasarımı yerel kimliğe uygun biçimde değerlendirilmeli, iskeleler kıyı yapılaşması için önerilen ilkeler çerçevesinde (ilke 1) ele alınmalı.
- Tekne gezileri planlanırken, duraklar arası transfer ve konaklama çözümleri bir bütün olarak sunulmalı.
- Tek bilet sistemi ile tüm tekne ve transferlere kolaylıkla erişim sağlanmalı.
- Karadan kıyıya erişim için yere özgü tasarım çözümleri mevcut topografyaya zarar vermeyecek şekilde hazırlanmalı.
- Fırat üzerinde gezici etkinlik tekneleri (konser, masal gecesi, yemek gibi) ulaşım sistemi ile birlikte planlanmalı, teknelerin güzergahı kıyı köylerini de canlandıracak şekilde bu kapsamda değerlendirilmeli.

KÖPRÜLER KURMAK

FIRAT ÜZERİNDEKİ DURAKLARIN TAMAMI, BİR NEHİ ROTASININ PARÇASI OLARAK DA DÜŞÜNÜLEBİLİR. FIRAT ÜZERİNDEKİ ULAŞIM OLANAKLARININ ARTIRILMASI İLE DURAKLARIN HER BİRİ KÜLTÜR VE TURİZİM ODAKLARINA DÖNÜŞEBİLECEKTİR.

İskele tasarımları

Nehir üzerinden ulaşım ile birlikte, ulaşım iskelelerinin nerelerde konumlandırılacağı ve bu iskelelere nasıl ulaşılacağı, servis alanları ile birlikte planlanmalı.

Fırat Sahneleri

Belli başlı noktalarda oluşturulacak yüzen sahneler, etkinlik programlarının parçası haline getirilebilir.

Tarihi değerlere ulaşım

Fırat çevresinde, karadan ulaşımı çok zor olan noktalara nehir üzerinden ulaşımın sağlanması bu noktaları ziyaret edilen odaklar haline getirebilecek.

Kara bağlantısı

Fırat'ın tamamının sudan ulaşımına olanak vermediği düşünülerek, duraklar arasında servis imkanı da planlanmalıdır.

Yerel pazarlar

Fırat üzerindeki duraklar aynı zamanda yerel ticareti hareketlendirmeye de hizmet edecektir. Bu bakımdan her durak yerel pazarlarla birlikte düşünülmeli.

Katma değer yaratan rotalar tasarlamak

SORUNLAR:

Fırat Havzası yaylaları, vadileri ve zirveleri önemli bir doğa turizmi potansiyeline sahip olmasına rağmen, bu alanlarda ziyaretçileri yönlendirecek rehberler, haritalar, yönlendirme sistemi ve ziyaretçi yönetimine yönelik organizasyon bulunmamaktadır. Bu bakımdan bölgede doğa turizmi sınırlı alanlarda, potansiyelinin çok altında devam etmekte, özgün rotalar tasarlanmamaktadır.

SORULAR:

Doğal alanlarda yönlendirme ve bilgilendirme sistemini nasıl tasarlayabiliriz?

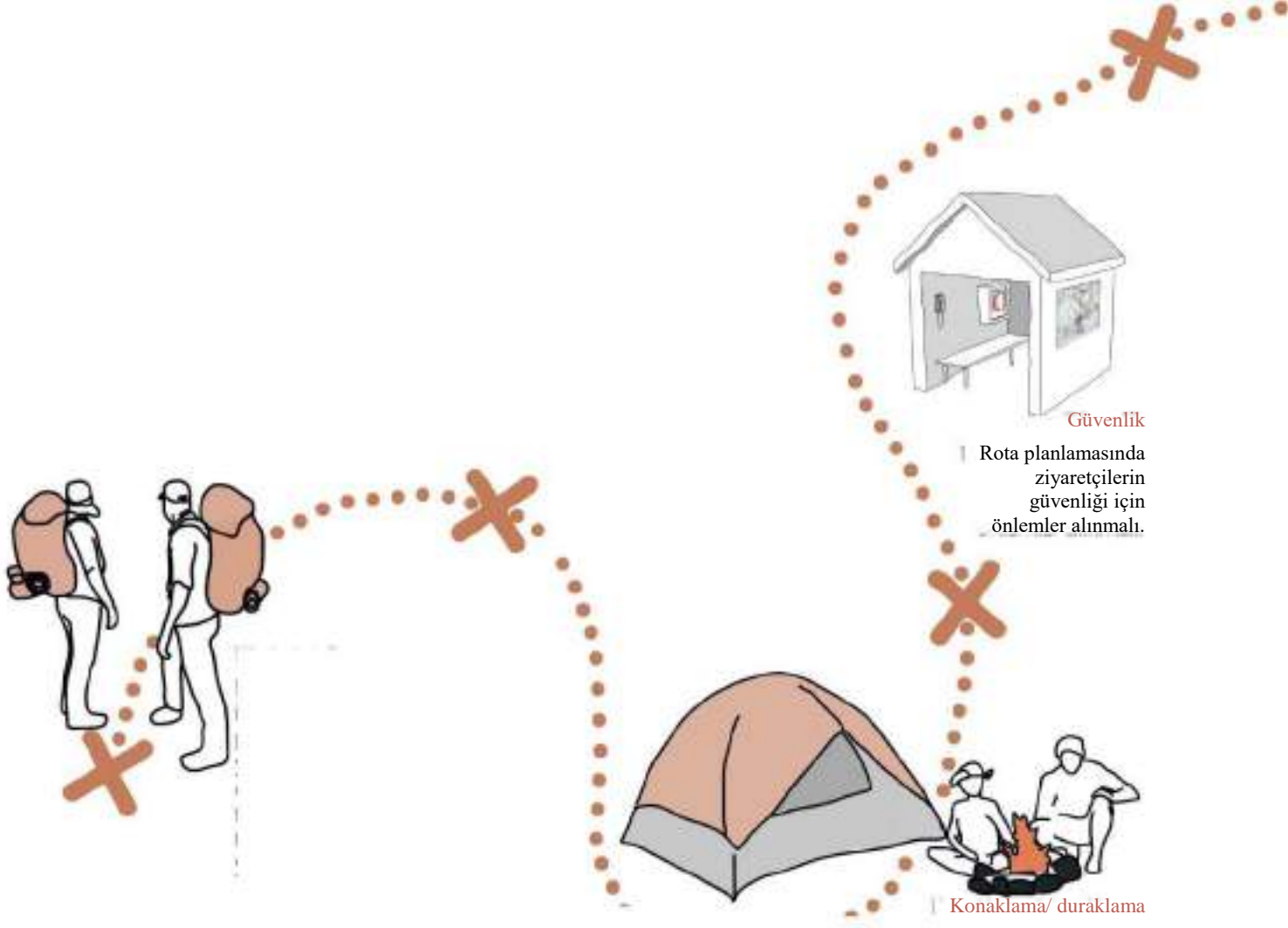
Kampçı ve doğa yürüyüşçülerinin, ek bir rehber ihtiyacı bulmadan bölgenin güzelliklerini kendi başlarına keşfetmelerini nasıl sağlarız?

Yeni hikayelerle tematik rotalar nasıl hazırlanabilir?

Doğa rotaları üzerinde ne tip etkinlikler yapılabilir?

İLKELER:

- Vadi, yayla ve doğal koridorlarında farklı doğa sporları, etkinlikler ve alternatif faaliyetler göz önünde bulundurularak; mekanla çakışan doğa turizmi senaryoları ortaya çıkartılmalı. Bu senaryolar kapsamında farklı alanlar için alternatifli doğa rotaları oluşturulmalı.
- Doğa rotaları dijital platformlarda haritalaştırılarak tanıtılmalı. Söz konusu dijital haritalarda, rota koordinatları ve güzergahlarının yanı sıra, rota üzerindeki servis noktaları (su, konaklama, rehberlik vs..) hakkında detaylı bilgiler bulunmalı. Ayrıca rota üzerinde bulunan yerleşkelerde yaşayanlar rotalar hakkında bilgilendirilmeli, yereldeki deneyimleri güzergaha yansıtılmalı.
- Doğa rotaları üzerinde ziyaretçileri yönlendirecek tabela, işaretleme, bilgilendirme elemanları tasarlanmalıdır. Bu elemanların tasarımında doğal yapıya uygun malzeme ve tasarım tercihleri kullanılmalı.
- Doğa rotaları üzerinde yıl içinde doğa sporları festivalleri, yarışmalar, rehberli turlar gibi etkinlikler planlanmalı. Bu etkinlikler yıllık bir program kapsamında bölgenin farklı noktalarında, farklı içeriklerle bütüncül olarak planlanmalı. Aynı kapsamda hali hazırda düzenlenmekte olan etkinlikler de bu program içine dahil edilmeli, tüm Fırat Havzasını kapsayan program, tek bir platformdan tanıtılmalı.

Güvenlik

Rota planlamasında ziyaretçilerin güvenliği için önlemler alınmalı.

Konaklama/ duraklama

Bilgilendirme noktası

DOĞA VE KÜLTÜR ROTALARI
FIRAT BÖLGESİNDE DOĞA VE KÜLTÜR
ROTALARININ PLANLANMASI VE YERELLE
YAYGINLAŞTIRILMASI, DOĞA TURİZMİNİN
GELİŞİMİ İÇİN ÖNCELİKLİ HEDEFLERİN BAŞINDA
SAYILABİLİR. KENDİ BAŞINA BİR TASARIM
KONUSU OLAN ROTA PLANLAMASI; HARİTA

ÜZERİNDE BİR GÜZARGAH BELİRLEMENİN
ÖTESİNDE, BİR ZİYARETÇİ DENEYİMİNİN VE BU
DENEYİMİN YERELLE NASIL ETKİLEŞİME
GEÇECEĞİNİN ORGANİZE EDİLMESİNE
DAYANMALIDIR.

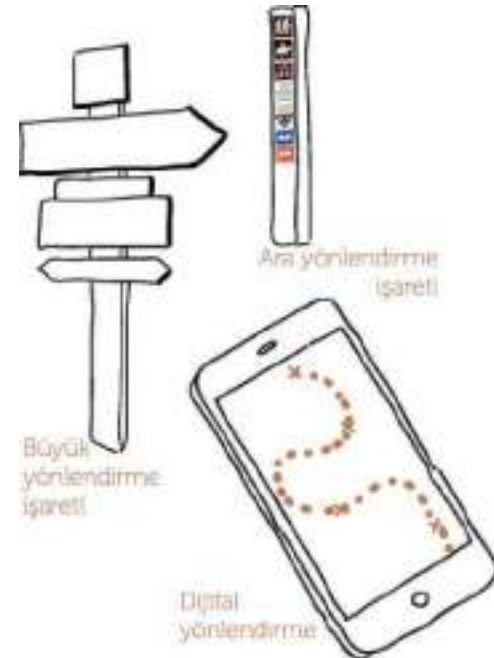
Kimin için?

Farklı ziyaretçi grupları için farklı rota güzargahları planlanmalı. Bisikletli, yürüyüşçü, deneyimli dağcı, çocuklu aile gibi farklı ziyaretçi grupları farklı rota senaryolarından yararlanabilmen.

- Kamp, duraklama, konaklama yerleri, yerelle etkileşimi olan noktalarda, doğal kaynaklara zarar vermeyecek biçimde seçilmeli.

YÖNLENDİRME SİSTEMİ

ROTALARLA BİRLİKTE GEREKLİ YÖNLENDİRME VE BİLGİLENDİRME SİSTEMLERİ DE TASARLANMALI. BU SÜREÇTE YEREL DOKUYA UYGUN TABELA VE İŞARETLERİN YANI SIRA, DİJİTAL GPS GÜZARGAHLARI, APLİKASYONLAR VE WEB-SERVİSLERİ DE TASARLANMALI.

Deneyim turizmini geliştirmek

SORUNLAR:	Yerel üretimi bir deneyim turizminin parçası haline nasıl getirebiliriz?
<i>Fırat Havzası içinde bölgenin kimliğini şekillendiren yerel üretim ile turizmin çakışma noktaları çok sınırlıdır. Tarım takvimini dikkate alan deneyim turizmi bölgede gelişmemiştir.</i>	<i>Bölgede agro-turizm ve eko-turizm modelleri nasıl geliştirilebilir?</i>
SORULAR:	<i>Ziyaretçileri yerel üretim sürecine dahil etmeye yönelik ne tip tasarımlar yapılabilir?</i>

İLKELER:

- Bölgede geleneksel yöntemlerle, yerel kaynaklarla üretim yapan üreticilerin tespit edilmesi ve bu özgün üretim biçimlerinin bir ziyaret deneyiminin parçası olabileceği arayüzlerin tasarlanması gerekmektedir.
- Bu kapsamda atölye çalışmaları, hasat şenlikleri, eğitim programları gibi etkinlikler planlanarak, turizm programlarına dahil edilmeli.
- Bölgenin kültürel kimliğini yansıtan belli başlı tarım ürünlerinin yetiştirildiği alanlarda, tarımsal üretim sürecinin fiilen parçası olunabilecek agro-turizm planlaması yapılmalı.
- Tarım alanları çevresinde konaklamaya yönelik bağ evi tasarımları, yerel dokuya uygun biçimde hazırlanarak uygulanabilir. Bu kapsamda mevcut yaşam alanlarına eklenilebilecek, ziyaretçilerin yerelle etkileşimini artıracak plan şemaları (örneğin avlulu evler) ve geleneksel mimari oranlar kullanılmalı.
- Tarım üretimi içinde, ekim, hasat, çiçeklenme zamanı, kurutma zamanı, kışa hazırlık gibi coğrafya ve iklimle bağlantılı dönüm noktaları, yıllık bir planlama ile takvimlendirilmeli. Bu dönemler agro-turizm programları ile entegre hale getirilmeli.

AGRO-TURİZM

TARIM TURİZMİ OLARAK DA TANIMLAYABİLECEĞİMİZ AGRO-TURİZM, TARIMSAL ÜRETİM SÜREÇLERİNİ BİR DENEYİM OLARAK SUNMAYI HEDEFLEMekte. AGRO- TURİZM FIRAT HAVZASINDA YEREL ÜRETİMİN ÖZGÜN DEĞERLERİNİN KORUMAYA KATKI SAĞLAYAN VE YEREL İLE ETKİLEŞİM İMKANI YARATAN BİR ZİYARET SÜRECİ SUNACAKTIR.

Hasat şenliği, ekim şenliği gibi tematik etkinlikler, yerel ürünlerin bilinirliğini artırmanın yanı sıra kırsalda canlılık yaratacaktır.

Berber Ek...

Özgün geleneksel tarımsal üretim sürecinin belirli aşamaları ziyaretçiler için parçası olabilecekleri bir deneyim olarak sunulabilir.

Berber İşle...

Yerel ürünlerin üretimi ya da özgün zanaatlerle ilgili tematik atölye çalışmaları, turizm rotalarının parçası haline getirilebilir.

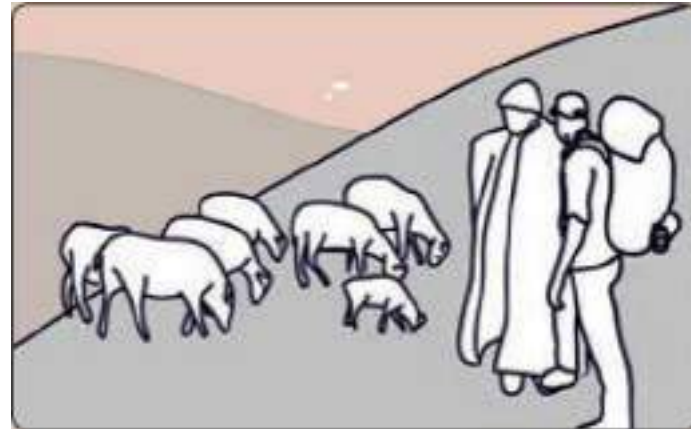
ETKİNLİKLERİ DÜZENLENEBİLİR.

Berber Topla...

ÇOBANLARIN İZİNDE... ALIÇ PEŞİNDE...

AGRO-TURİZM KAPSAMINDA HAYVANCILIK VE TOPLAYICILIK FAALİYETLERİ DOĞA ROTALARININ PARÇASI HALİNE GETİRİLEBİLİR. HAYVANLARIN YAVRULAMA MEVSİMİ VEYA ALIÇ TOPLAMA MEVSİMİ GİBİ DÖNEMLERDE, YAYLALARDA TEMATİK DOĞA YÜRÜYÜŞLERİ/

FIRAT TURİZMİ

Yeni hafıza mekanlarını tasarlamak

SORUNLAR:

Fırat Havzasının kültürel/tarihi değerlerinin sergilendiği müzeler az sayıda ve kısıtlı kapsamdadır. Yenilikçi ve alternatif sergileme tasarımları gerek tarihi eserlerin korunması, gerekse de turizmin geliştirilmesi açısından önemli müdahale alanlarının başında gelmekte.

SORULAR:

Fırat Havzasında müzeciliği nasıl

geliştirebiliriz?

Ne tip müze ve sergileme tasarımları, bölgenin kültürel çeşitliliğini yansıtmak için araç olarak kullanılabilir?

Ulaşılması zor ya da göz önünde olmayan tarihi değerleri nasıl görünürlük kılabiliriz?

Yeni teknolojileri bölgede müzeciliğin gelişimi için ne şekilde kullanabiliriz?

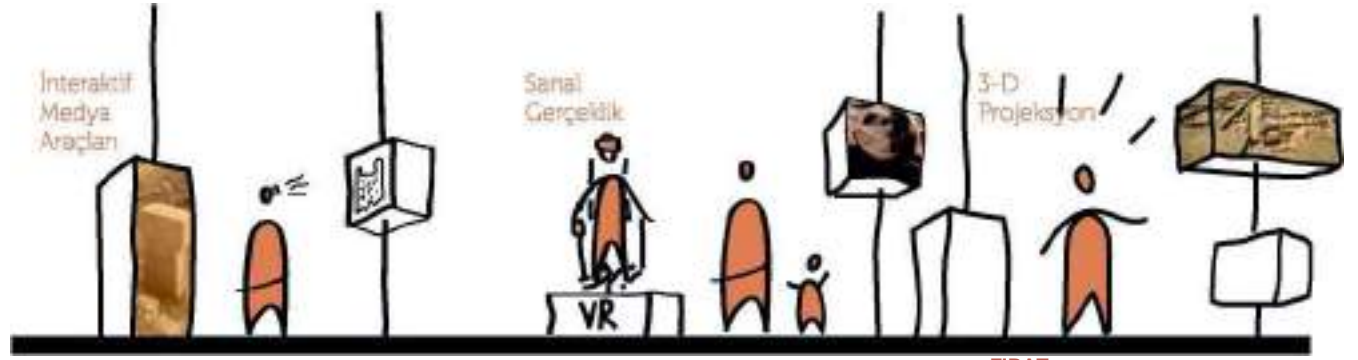
İLKELER:

- Ulaşılması zor noktalarda bulunan arkeolojik miras alanları, höyükler, arkeolojik kazıya başlanmamış alanların ziyaretçiler tarafından deneyimlenebilmesi için sanal gerçeklik (VR) başta olmak üzere, yeni teknolojik imkanlara dayalı sergileme alternatifleri araştırılmalı. Bu kapsamda bölgesel ölçekte kurulacak "Fırat Tarih Deneyimi Müzesi", höyükler ve arkeolojik kazısı yapılmamış alanların, bölgesel bir bütün içinde sergilenmesi ve tanıtılmasını sağlayacaktır.
- Bölgenin taşınmaz ve somut olmayan kültürel değerlerinin bir bütün olarak dijital envanter haline getirilmesi amacıyla; "Fırat Dijital Müzesi" oluşturulabilir. Tarihi eser envanterinin yanı sıra, bölgenin kültür değerlerinin tamamını kapsayacak bu dijital müze; arşiv niteliği taşımasının ötesinde bölgenin tanıtımı için de önemli bir arayüz görevi görecektir.
- "Mobil Müze", ziyaretçilerin doğa rotaları, kent merkezleri ya da kırsal alanlarda gezerken çevrelerinde bulunan kültür/tarih değerlerini tanımaları için kullanılacak bir arayüzdür. Bu kapsamda hazırlanacak dijital altyapı ile bölgedeki ziyaretçiler cep telefonlarına yükledikleri bir uygulama aracılığı ile çevrelerindeki eserler hakkında görsel ya da yazılı bilgi sahibi olabilmeli. Bu şekilde tanımlı bölgeler ya da kent merkezleri açık hava müzeleri olarak değerlendirilebilecektir.
- Mobil Müze kapsamında; höyük ve arkeolojik kazısı yapılmamış alanlarda artırılmış gerçeklik (AR) teknolojileri kullanılarak ziyaretçilerin deneyimi desteklenebilir.

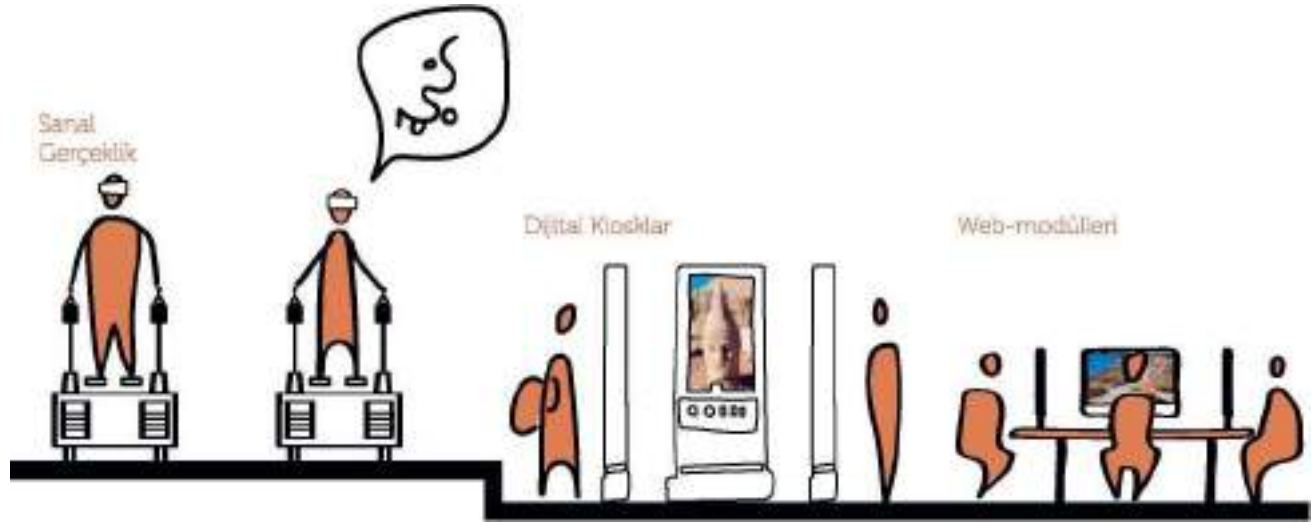

MÜZEYİ YENİDEN DÜŞÜNMEK

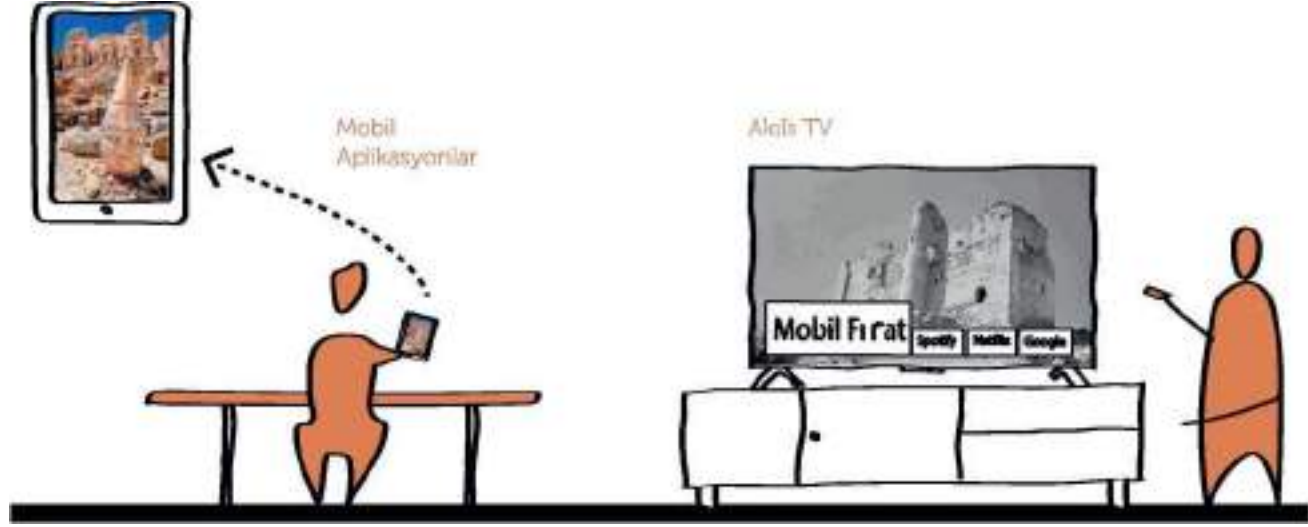
GÜNÜMÜZ TEKNOLOJİLERİ İLE MÜZECİLİĞİ VE SERGİLEME KAVRAMLARINI FARKLI BAKIŞ AÇILARI İLE DEĞERLENDİREBİLİRİZ. TEKNOLOJİ BİZE, ZİYARET ETMENİN MÜMKÜN OLMADIĞI ALANLARI GÖRME İMKANI VERİRKEN, GEÇMİŞİ HAYAL ETMEMİZİ DE KOLAYLAŞTIRACAK BİR TAKIM FIRSATLAR SAĞLAYABİLİR

FIRAT
TARİH
DENE
YİMİ
MÜZE
Sİ

D
İ
J
İ
T
A
L
F
İ
R
A
T
M
Ü
Z
E
S
İ

M
O
B
İ
L
F
İ
R
A
T
M
Ü
Z
E
S
İ

TURİZMİ 10İ#

Kırsalı turizmin parçası yapmak

SORUNLAR:

Fırat Havzasında turizm yerel yaşam çok sınırlı bir etkileşim içindedir. Bu açıdan hali hazırda turizm hareketinin bölgede yaşayan yerel halka sosyal, kültürel ve ekonomik faydası sadece dolaylı şekilde sağlanmaktadır.

SORULAR:

Fırat Havzasında ziyaretçiler ile yerel

halk arasındaki etkileşimi nasıl artırabiliriz?

Yerel kalkınmaya dayalı eko- turizm modellerini aileleri ve küçük işletmeleri destekleyecek şekilde uygulayabilir miyiz?

Servisleri ve turizm hizmetlerini yerelde ve tabandan nasıl tasarlayabiliriz?

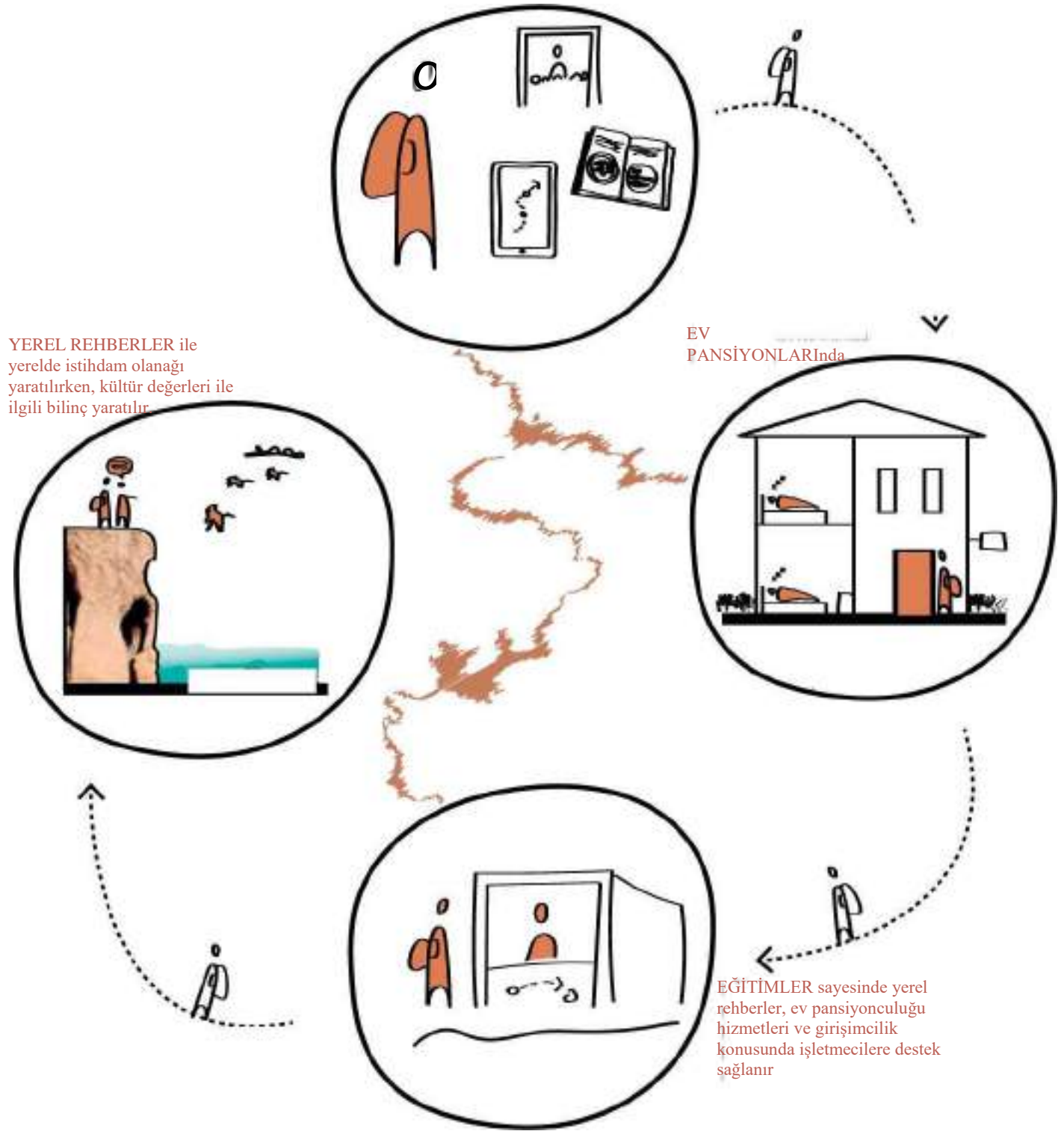
İLKELER:

- Başta kırsal alanlarda olmak üzere ev pansiyonculuğu ve eko-turizm servis modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan küçük turizm işletmeleri ve ev pansiyonculuğu için tasarım ilkeleri hazırlanmalı. Ev pansiyonculuğu tasarım ilkeleri; ev işletmelerinin uymaları gereken hizmet standartlarını ve bu standartların nasıl sağlanabileceğine yönelik modelleri içermeli.
- Ev pansiyonculuğuna yönelik temel eğitim programları hazırlanmalı ve bu eğitim programlarının özellikle eko-turizm gelişim alanlarında yaygınlaştırılması sağlanmalı.
- Aynı kapsamda gençlere yönelik yerel rehberlik kursları ile yerelde rehberlerin yetiştirilmesi sağlanmalı.
- Yerel turizm hizmetleri merkezi bir sistem ile erişilebilir hale getirilmeli. Örneğin tek bir internet platformu üzerinden bölgedeki bütün ev pansiyonlarının görünür kılınması ve aynı siteden rezervasyon yaptırılabilmesi sağlanmalı. Aynı platformlar üzerinden yerel rehberler, yerel aile lokantaları gibi hizmetlere de erişim sağlanabilmek. Aynı platform ev işletmeleri arasında kaynak paylaşımını da sağlayacak ve hizmetlerin denetimini kolaylaştıracaktır.
- Belirli doğa rotaları üzerinde yerel rehberlerin kullanılması zorunluluk haline getirilmeli.

KONAKLAMA İMKANLARINI YERELE DOKUNARAK ARTIRMAK

SİSTEMATİK BİÇİMDE İŞLETİLEN BİR EV PANSİYONCULUĞU ALTYAPISI, TURİZMİN YEREL İLE OLAN EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL ARAYÜZÜNÜ ÖNEMLİ MİKTARDA ARTIRACAKTIR. BÖLGEDE YAŞAYANLARIN TURİZM GELİRLERİNDEN PAY ALMASI SAĞLANIRKEN, ZİYARETÇİLER İÇİN DE YEREL DENEYİME DAYALI, UCUZ ALTERNATİF OLUŞTURULUR.

YEREL TURİZM PORTALI sayesinde, ziyaretçiler için farklı ev pansiyonlarını görmek ve seçmek

DOĞASI

mümkün olurken, işletmeciler için de standartların eşgüdümü oluşturulmasına yönelik alt yapı kurulabilir.

Suyu koruyarak kullanmak

SORUNLAR:

Fırat çevresinde bulunan termal kaynakları çok azı kullanılmakta, Fırat'ın sunduğu çok sayıda dinlenme, şifa bulma, boş zaman geçirme ya da rahatlama fırsatları, bölgede yeteri kadar kullanılmamaktadır.

SORULAR:

Fırat üzerinde ve çevresinde rekreatif potansiyelleri, bölgede yaşam standartlarını artıracak şekilde nasıl tekrar ele alabiliriz?

Termal ve şifalı su kaynaklarının tamamlayıcı tıptaki önemi bölge için ne tip fırsatlar yaratır?

Suyu boş zaman geçirilecek bir alan olarak bölge halkının yaşamına hangi etkinlik ve tasarımlarla sokabiliriz?

İLKELER:

- Fırat üzerinde durgun su sporlarının geliştirilmesine yönelik alt yapı yatırımları bölgesel işbirlikleri ile kentler arası ortaklıklar ile sağlanmalı. Bu kapsamda bölgedeki spor kulüpleri başta olmak üzere yerel aktörlerle kurulacak bir su sporları platformu ile ortak programlar hazırlanmalı.
- Bu kapsamda durgun su sporlarının geliştirilmesine yönelik periodik etkinlikler, festival ve faaliyetler desteklenmeli. Yine aynı kapsamda gençlere ve çocuklara yönelik yaz okulları, kurslar ve spor kulüpleri desteklenmeli ve özendirilmeli.
- Fırat üzerinde belirli noktalarda yüzmek için kontrollü ve güvenli alanlar yaratılmalı. Bu kapsamda yüzen havuzların yanı sıra, nehir hızının yavaş ve derinliğinin az olduğu dönemlerde geçici plajlarında yapılması sağlanabilir.
- Bölgedeki termal kaynaklar, şifa/ terapi merkezleri olarak değerlendirilmek üzere yeniden planlanmalı.

SUYU BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİNİN PARÇASI KILMAK

REKREASYONEL AKTİVİTE İMKANLARINA ERİŞİM KENTLERDE HAYAT STANDARTLARININ EN ÖNEMLİ GÖSTERGELERİNDEN BİRİDİR. FIRAT HAVZASINDA DÜNDEN BUGÜNE KÜLTÜRÜ ŞEKİLLENDİREN SU; GÜNÜMÜZDE İNSANLARIN HAYATINA EN DOĞRUDAN BU ŞEKİLDE GİRECEKTİR. FIRAT HAVZASI KENTLERİNİN İNSANLARI, FIRATI "KULLANDIKÇA", FIRAT BİR YAŞAM ALANINA DA DÖNÜŞECEKTİR.

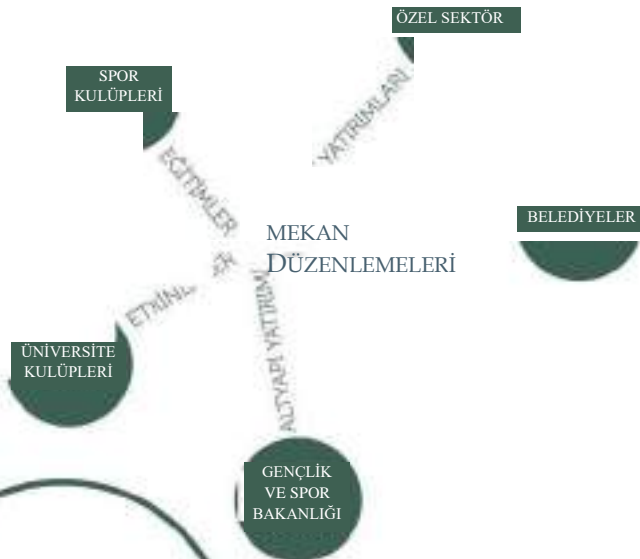

Suda spor ve rekreasyon alt yapısını geliştirmek

Fırat boyunca suyun sağladığı spor ve boş zaman geçirme olanakları sivil toplum ve kamu işbirliği ile sosyal/ kültürel/ ekonomik bir canlanmanın aracı haline getirilebilir. Bu alanda gerekli süreç tasarımlarının yapılması önem arz etmektedir.

Seyyar Havuzlar...
Geçici Plajlar...

Fırat Nehri güvenli biçimde girilebilir hale getirmek için. Kent merkezlerine yakın noktalarda, kontrollü yüzen havuzlar inşa edilebilir. Bu alanlar çevrelerinde rekreasyona dayalı canlandırma yaratacak odaklara dönüşecektir.

FIRAT DOĞASI

Doğayı korumak

SORUNLAR:

Fırat Havzası doğal alanları tüm güzelliklerine rağmen günümüzde insan kaynaklı çevre kirliliğinin bütün bölgede görülmekte. Bölgede en ücra köşelerde bile evsel atıklar başta su kaynakları olmak üzere tüm coğrafyayı tehdit etmekte.

SORULAR:

Doğa turizmi ve doğal alanlardaki günübirlik ziyaretlerin olumsuz etkilerini nasıl azaltabiliriz?

Kırsal bölgelerde evsel atıklar etkili biçimde toplamak/bertaraf etmek nasıl mümkün olabilir?

Evsel atıklardan kaynaklanan çevre kirliliği azaltılabilir mi?

İLKELER:

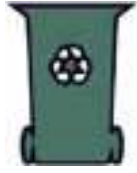
- Doğa rotaları üzerinde, seyir teraslarında, kamp alanlarında, günübirlik mesire ve piknik alanlarında ziyaretçilerden kaynaklanan evsel atıkların azaltılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır. Bli kapsamında doğal alanlardaki kontrollü piknik ve kamp alanlarında, bu alanlar için tasarlanmış atık kutuları kullanılmalıdır. Kentsel mekanlarda kullanılanlardan farklı olarak, vahşi hayvanların içine giremeyeceği, rüzgar ve dış etkilerle devrilmeyecek, kapalı tasarımlar kullanılmalı.
- Doğa yürüyüşçüleri, piknikçiler, kampçılar ve doğa rotalarını takip eden ziyaretçilerin atıklarını yanlarında taşıyarak servis noktalarına geri getirmelerini teşvik edecek programlar uygulanmalıdır. Bu kapsamda servis noktalarında ziyaretçilere çöp torbaları dağıtılması ve dönerken dolu getirilen her çöp torbası için küçük teşvik ödülleri verilmesi önerilebilir.
- Özellikle yaylalarda ve belediye hizmetlerinin gitmediği kırsal alanlarda atık yönetimine yönelik eğitim programları hazırlanmalı. Kırsal alanlarda kompost yapılabilen atıklarla, geri dönüştürülebilir atığın ayrıştırılmasına yönelik programlar uygulanmalı. Bu kapsamda merkezi atık toplama noktasına ulaştırılan her atık torbası için küçük teşvik ödülleri önerilebilir. Söz konusu uygulamalar dünyanın pek çok ülkesinde ve Türkiye'de başarıyla uygulanabilmektedir.
- Su kaynaklarının evsel atıklarla kirlenmesine karşı önleyici ceza/ yaptırımlar getirilmeli.

DOĞAL ALANLARDA ATIK YÖNETİMİNİN 4 ANA BAŞLIĞI
FIRAT HAVZASI İÇİNDE TIK YÖNETİMİ AÇISINDAN EKSİKLİKLERİNİN GİDERİLMESİ
GEREKEN 4 ANA BAŞLIK BULUNMAKTA. BU BAŞLIKLARDA YAPILACAK
DÜZENLEMELER, BÖLGEDE DOĞANIN KORUNMASINA ÖNEMLİ KATKILARDA
BULUNACAKTIR. _____

1

DOĞAL
ALANLARDA GERİ
DÖNÜŞÜM
SİSTEMATİK HALE
GETİRİLMELİ

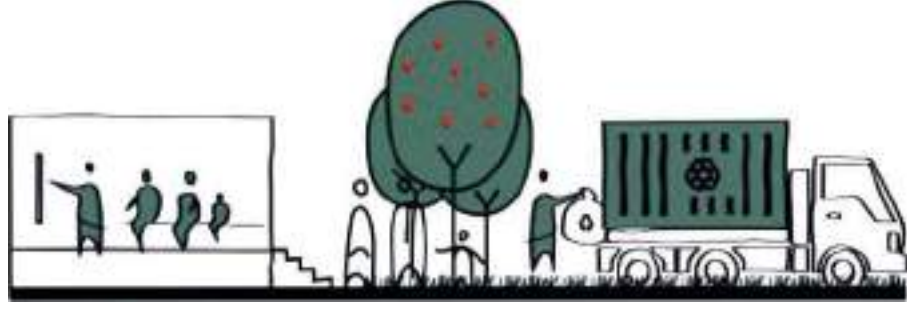
2

HASSAS KORUMA
ALANLARI İÇİN
ÖZEL ÖNLEMLER VE
GENİŞLETİLMİŞ
KISITLAMALAR
GETİRİLMESİ

3

KIRSAL
MERKEZLERDE ATIK
AYRIŞTIRILMASI VE
ATIK TOPLANMASI
İÇİN SİSTEMLER
TASARLANMALI

4

SU KAYNAKLARININ
ATIKLARDAN
KORUNMASINA
YÖNELİK ÖNLEMLER
ALINMASI

13)

Yerel ürünlerin marka değerini geliştirmek

SORUNLAR:

Fırat Havzası içinde özgün yerel ürün çeşitliliğinin zenginliğine rağmen, bu ürünlerin bilinirliği düşüktür. Özgün kimliğine dayalı değer yaratılmaması, yerel üreticileri niceliğe dayalı konvansiyonel metotlara itmekte, bu da özgün ürünlerin kaybolmasına yol açmaktadır.

SORULAR:

Ne tip kurumsal kimlik tasarımlarıyla bölgeye özgü ürünleri farklılaştırabiliriz?

Belli başlı yerel ürünlerin marka değerini artırarak, üretimlerinin devamlılığını sağlayabilir miyiz?

Yerel üreticiyi, ürünlerinin özgünlüğünü ön plana çıkararak destekleyebilir miyiz?

İLKELER:

- Bölgeye özgü yerel tarım ürünleri ve türlerin coğrafi işaretleme süreciyle tescillenmesi sağlanmalı.
- Fırat Havzası geneli ve alt bölgeler için kurumsal kimlik tasarımları yapılmalı. Bu süreçte markalaşma, ürün içeriklerinin standartlarının belirlenmesi gibi süreç yönetimine yönelik organizasyonun yanı sıra, paketlenme, sunum, logo tasarımları, tipografi gibi grafik tasarımlar ile üreticiye destek verilmeli.
- Gerek bölge içinde, gerekse yurt genelinde yerel yönetimler ve kamu desteği ile Fırat Havzası tescilli ürünlerinin satıldığı, üreticiden tüketiciye satış noktalarının ve tedarik zincirlerinin açılması desteklenmeli. Bu satış noktalarının mimari tasarımında ve kurumsal kimliğinde de, ürünler için geliştirilmiş kurumsal kimlik tasarımı sürdürülmeli.
- Yerel üreticinin niceliği değil, niteliği artırarak gelir sağlayabilmesi için yerel yönetimler bünyesinde, üreticilere malzeme, eğitim, pazarlama konularında sistemli destek sağlayacak organizasyonel alt yapının kurulması sağlanmalı.
- Ürün çeşitliliğini ve yerel türleri korumaya yönelik önlemler alınmalı, yerel tohum bankası kurularak tarım ürünleri korunmalı.

FIRAT MARKASINI TASARLAMAK

BÖLGESEL OLARAK YEREL ÜRÜNLERİN FARKLILIKLARINI ÖNE PLANA ÇIKARTARAK DEĞER YARATILMASI İÇİN ÜRETİMDEN PAKETLEMeye, TANITIMDAN SATIŞA BÜTÜN ÜRETİM SÜREÇLERİNİN BÜTÜN OLARAK TASARLANMASI GEREKMEKTEDİR.

FIRAT BÖLGESİ ÜRÜNLERİNİN KURUMSAL KİMLİĞİ VE STANDARTLARI TASARLANMALI.

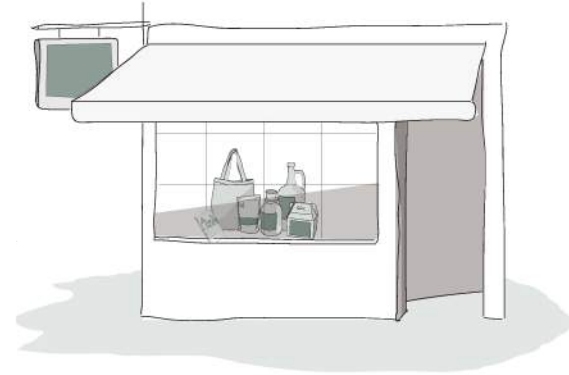

Ürünlerin kurumsal kimlikleri ile birlikte tescillenmesi, değerlendirme yöntemlerinin oluşturulması ve değer zincirinin tamamı için sertifikasyon sistemlerinin kurulması.

T

PAZARLAMA

Satış mekanları ve biçimleri kurumsal kimliğe uyumlu olmalı ve farklı platformlardan yapılmalıdır. Mesajlardaki tutarlılık, doğru ve erişilebilir bilgi, düzenli güncelleme, değişen müşteri ihtiyaçlarına yönelik düzenli araştırma bu basamakta etkili olacaktır.

1 2
COĞRAFİ

EĞİTİM VE STANDARTLAŞMA

İnsan sermayesinin geliştirilmesi, müşteri memnuniyetinin sağlanması ve sektörün artı değerinin yükseltilmesi için en temel unsurdur ve araştırma süreçleri ile doğrudan ilişkilidir. Özel kurumlar, girişimciler, kamu sektörü, üniversiteler bu

sürecin ana aktörleri olarak yer almalı.

Kültürel ve doğal katmanları bütünleştirmek

SORUNLAR:

Fırat Havzası içindeki jeolojik oluşumlar ve kanyonlar bölgenin önemli kimlik değerlerinin arasında yer almakta. Bunun da ötesinde bu jeolojik oluşumların bir çoğunda antik yerleşimler, kaya mezarları ve tarihin izleri okunabilmekte. Bölgede yaygın olarak bulunan bu tip oluşumlar ne yazık ki günümüzde tehdit altında bulunmakta ve çok azı görünür durumdadır. Ayrıca

bölgedeki fosillerin bilinirliği çok azdır.

SORULAR:

Jeolojik miras alanlarını ne tür temalarla buluşturduğumuzda ilgi çekici ve bilgilendirici etkinlikler tasarlayabiliriz?

Jeolojik miras alanlarını başta defineciler olmak üzere, insan kaynaklı tahripten nasıl koruruz?

Tarih katmanlarını da barındıran jeolojik değerleri turizme nasıl kazandırırız?

İLKELER:

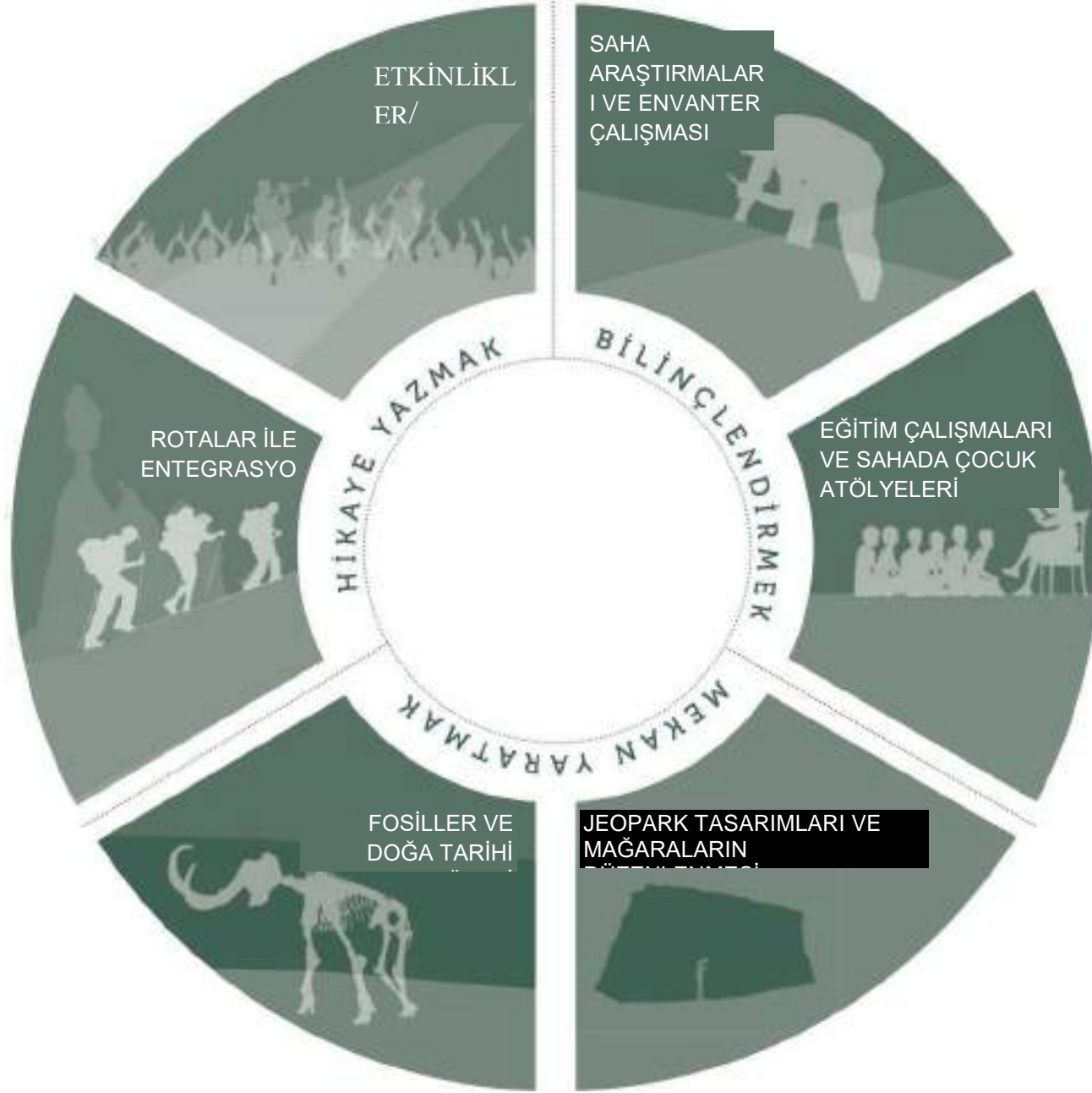
- Başta kaya oluşumları, vadiler ve kanyonlar olmak üzere tüm jeolojik miras alanlarının envanteri çıkartılmalı, bu envanter içinde arkeolojik izler taşıyan noktalar belirtilerek görünür hale getirilmelidir. Bu kapsamda öne çıkan özellikli bölgelerde jeo-park tasarımları hazırlanmalı.
- Jeo-parklar içinde yürüyüş patikaları, seyir alanları ve servis mekanları tasarlanmalı. Söz konusu tasarımlarda mevcut topografik yapıya en az müdahale eden, doğal peyzajı kullanan öneriler geliştirilmeli. Jeo-parklar içinde bulunan antik yerleşim, mağara ya da kaya mezarları, temizlenerek güvenli biçimde ziyaret edilebilir hale getirilmeli. Söz konusu antik izlerden kolay ulaşılabilenleri alanın ihtiyaçlarına göre servis, sergileme ya da bilgilendirme mekanı olarak yeniden işlevlendirilebilir.
- Düzenlenen jeo-park alanları içinde, vahşi hayatın akışına (özellikle kuşlar) zarar vermeyecek aydınlatma tasarımları kullanılmalı.
- Jeolojik miras alanları, doğa rotalarına entegre edilmeli, doğa rotalarında uygulanan koruma önlemlerinin tamamı jeolojik miras alanları için de uygulanmalı.
- Jeolojik miras alanları için tematik etkinlik programları (gece yürüyüşü, masal kampı, orienterring, gün batımı konserleri vs....) önerilebilir. Bu programlar doğa rotaları ile entegre edilerek ve ortak platformlardan duyurularak düzenlenmeli.
- Fosiller yeni bir hikaye ile turizme kazandırılmalı.

S O S S A

JEOLJİK MİRASIN KORUNMA STRATEJİSİNİN YAZILMASI

BÖLGEDEKİ ÖZGÜN JEOLJİK DEĞERLER, FOSİL BULUNTULARI, MAĞARALAR VE YER ŞEKİLLERİ, BİLİMSEL, KÜLTÜREL VE DOĞAL KAYNAKLARDIR. BU KATMANLARIN KORUNMASINA YÖNELİK ÇOK

DİSİPLİNLİ, ÇOK PAYDAŞLI, UZUN VADELİ İŞBİRLİKLERİNİN KURULMASI, ALANLARA DAİR BÜTÜNCÜL KORUMA STRATEJİLERİNİN KURGULANMASI GEREKMEKTE. H

FIRAT DOĞASI

Doğal üretim araçlarını yaşama katmak

SORUNLAR:

Fırat Havzası zengin bir endemik bitki çeşitliliğinin yanı sıra geleneksel tedavi, yemek ya da üretimde kullanılan pek çok yerel bitki türüne de ev sahipliği yapar. Öte yandan geleneksel üretim yöntemlerinin unutulması ile bu bitkilerin kültür ile ilişkisi de zayıflamakta: kültürün bu kadim katmanı giderek silikleşmektedir.

SORULAR:

Fırat Havzası içinde geleneksel olarak kullanılan bitkileri kırsal ekonomiye katkı sağlayacak biçimde yeniden değerlendirebilir miyiz?

Bölgenin endemik çeşitliliğini yerel üretimi destekleyecek biçimde nasıl ele alabiliriz?

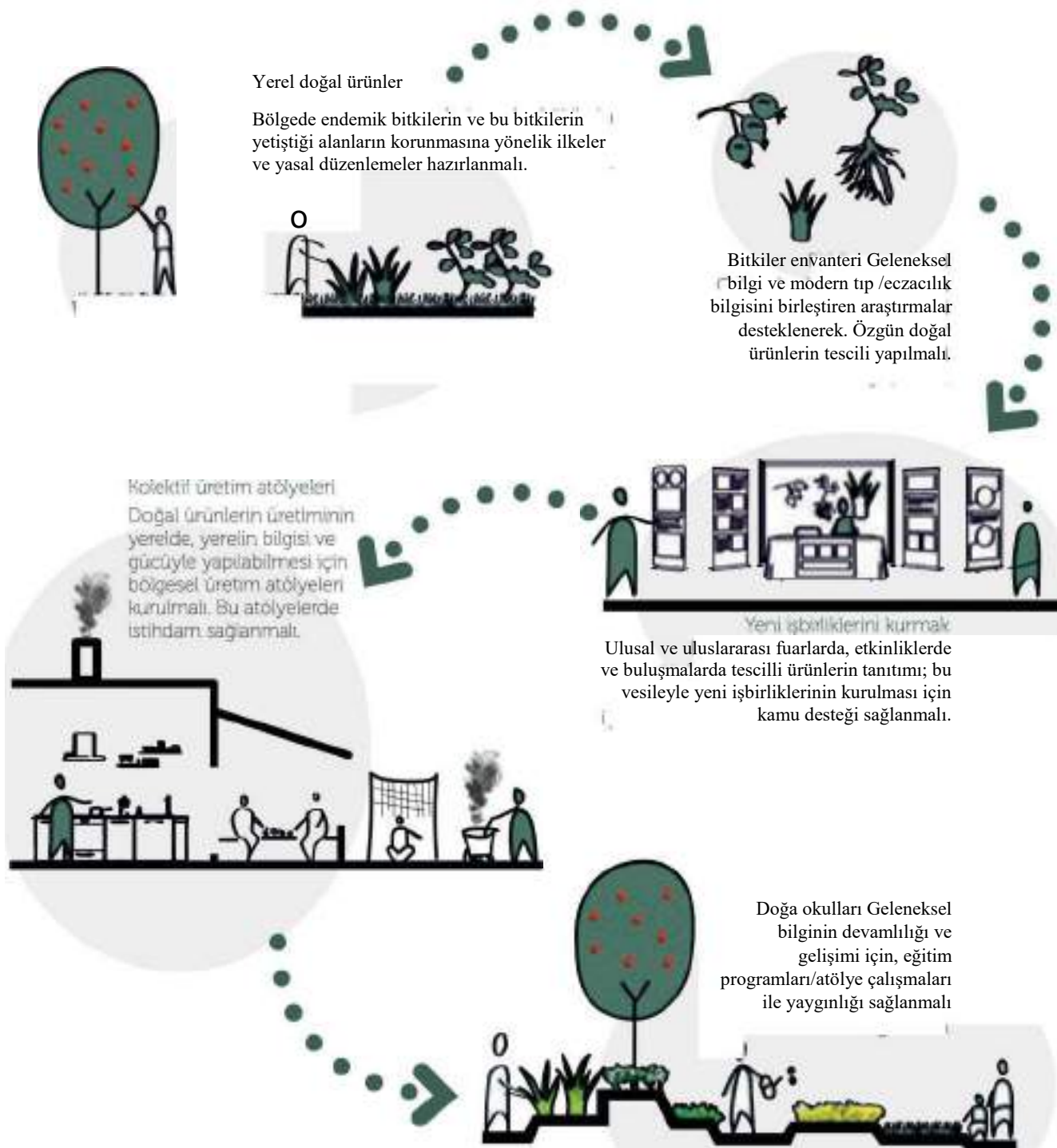
İLKELER:

- Doğal kozmetik, organik kök boya gibi geleneksel bilgi ile üretilen ürünlerin sektör ile buluşmasını sağlayacak arayüzler yaratılmalı. Bu kapsamda yerelde tasarımcı buluşmaları, fuarlara iştirak, araştırma projelerinin desteklenmesi gibi konularda organize hareket edilmeli. Bu kapsamda yerel yönetimler, üniversiteler, yerel halk ve kamu kurumları arasında bölgesel işbirlikleri kurulması önerilir.
- Alıç gibi meralarda, müşterek alanlarda yetişen ürünlerinin işlenmesine ve yerel halk için istihdam sağlanmasına yönelik programlar hazırlanmalı. Bu kapsamda kentsel merkezlerde kurulacak ortak işlikler, atölyeler, sıklımhane gibi tesislerin kurulması desteklenmeli.
- Geleneksel şifalı bitkilerin alternatif tedavi yöntemleri içindeki yeri daha detaylı araştırılarak, bu kapsamda "Fırat yerel Şifa kılavuzu" hazırlanmalı.
- Özellikle endemik bitkilerin sürdürülebilir biçimde toplanması ve bu bitkilerin geleneksel üretim yöntemleri ile işlenmesinin bilinçli biçimde sağlanması amacıyla; "Yerel doğa okulları" açılması önerilir. Bu kapsamda bitki türleri, bu türlerin nasıl sürdürülebilir biçimde toplandığı/ yetiştirildiği ve özgün üretim yöntemleri hakkında yerel bilginin devamlılığı sağlanacaktır.

SUYU BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİNİN PARÇASI KILMAK

REKREASYONEL AKTİVİTE İMKANLARINA ERİŞİM KENTLERDE HAYAT STANDARTLARININ EN ÖNEMLİ GÖSTERGELERİNDEN BİRİDİR. FIRAT HAVZASINDA DÜNDEN BUGÜNE KÜLTÜRÜ ŞEKİLLENDİREN SU; GÜNÜMÜZDE İNSANLARIN HAYATINA EN DOĞRUDAN BU ŞEKİLDE GİRECEKTİR. FIRAT HAVZASI KENTLERİNİN İNSANLARI, FIRATI "KULLANDIKÇA", FIRAT BİR YAŞAM ALANINA DA DÖNÜŞECEKTİR.

Terkedilmiş köyleri canlandırmak

SORUNLAR:

Fırat Nehri çevresinde geçmişte barajlar veya farklı etkenlerle değişen su seviyeleri nedeniyle terk edilmiş çok sayıda köy bulunmaktadır. Bu köylerin yaşayanları yeni yerleşimlere yerleşmiş olsalar da, terk edilmiş köyler mekansal olarak alternatif temalarla işlevlendirilebilecek potansiyel

alanlar oluşturuyor.

SORULAR:

Fırat çevresindeki terk edilmiş köyleri nasıl canlandırabiliriz?

Terk edilmiş köyleri hangi temalarla yeniden tasarlayabiliriz?

Su altında kalan arkeolojik eserleri görünür kılabilir miyiz?

İLKELER:

- Fırat çevresinde baraj göllerinin çevresinde yer alan terk edilmiş köylerin envanteri çıkartılarak bu köylerin tematik işlevlerle tekrar kullanılmasına yönelik araştırmalar yapılmalı. Bu köylerin kırsalda sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmaya hizmet edecek, yerele etki edecek biçimde yeniden planlanması sağlanmalı.
- Bu kapsamda: turizm-konaklama köyü, permakültür köyü, tarımsal eğitim köyü, çocuk köyü, su sporları köyü önerilebilecek temalar arasında sayılabilir.
- Tematik köyler içinde bölgedeki sosyal sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlar da ele alınarak uluslararası işbirlikleri de desteklenebilir. Örneğin; göçmenler için "sosyal entegrasyon köyü", madde alışkanlıkları olan çocuklar için "rehabilitasyon köyü" gibi sosyal politikaları destekleyen devlet destekli projeler bu köylere taşınabilir.
- Tematik köylerin canlandırılması için kamu kurumları- yerel kurumlar- sivil kurumlar arasında geniş işbirlikleri kurulmalı ve ortak proje modelleri ortaya konulmalı.
- Terkedilmiş köylerden birinde "su altında kalan arkeoloji" temalı bir müze de bu kapsamda değerlendirilmeli. Kurtarma kazılarında çıkarılan eserlerin yanı sıra, su altında kalan eserlerin tanıtıldığı, bu konuda bilgilendirme/ sergilemenin yapıldığı bölgesel ölçekte bir müze tasarımı hazırlanmalı. Su altındaki değerlerin görünürlüğünü ortaya çıkaran sanal geçit teknolojileri ile turizm çeşitlenmesi.

TERK EDİLMİŞ KÖYLERE YENİDEN CAN VERMEK

ÖZELLİKLE BARAJ GÖLLERİ ÇEVRESİNDEKİ KÖYLERİN YAŞAMA VE EKONOMİYE KAZANDIRILMASI İÇİN STRATEJİK BİR EYLEM PLANI HAZIRLANMALIDIR. BU KAPSAMDA KÖYLERİN HANGİ ORTAKLIKLAR İLE NE ÇERÇEVEDE KULLANILACAĞINA DAİR BİR YOL HARİTASI ORTAYA KONULMALI, UZUN VADELİ MEKANA DÖNÜK STRATEJİLER BELİRLENMELİDİR.

Permakültür köyü

Permakültür kolektifleri, ekoloji sivil toplum örgütleri ve tarım girişimcilerine tahsis edilecek bir köy, uygulama araştırmaları yapılması için kullanılabilir.

Çocuk köyü

Gençlik ve Spor Bakanlığı, ilgili STK'lar ve belediye işbirliği ile köylerden biri izci kampı, yaz kampları, çocuk atölyelerinde kullanılmak üzere çocuklara ayrılabilir.

Sanat köyü Ulusal ve uluslararası residency programlarında kullanılmak üzere, tematik bir sanat köyü oluşturularak, davetli sanatçılar süreli olarak bu köyde ağırlanabilir.

Su altındaki arkeoloji müzesi Bölgesel ölçekte bir arkeoloji müzesinin, sadece su altında kalan eserlere ayrılması bu alanlar hakkında farkındalık yaratacak. Su altındaki değerleri görünür kılacaktır.

Alternatif enerji araçlarını geliştirmek

SORUNLAR:

İklim değişikliği Fırat Havzasında, su kaynaklarında azalma, biyolojik çeşitliliğin olumsuz etkilenmesi, yağış rejimlerinin değişmesi ve tarımda verimliliğin düşmesi gibi olumsuz etkilerini göstermektedir. Önlem alınmadığı takdirde bölge ekonomisinin daraltması ve dışa göç gibi riskleri tetiklenecektir.

SORULAR:

Enerji verimliliğini nasıl arttırabiliriz?

İklim değişikliğine adaptasyon sürecinde alternatif enerji kaynakları ne olabilir?

Su kaynakları üzerindeki stres azaltılmak nasıl mümkün olabilir?

Akıllı ve sürdürülebilir tarım pratiklerini nasıl planlayabiliriz?

İLKELER:

- Zengin tabii kaynaklara sahip Fırat Coğrafyasında alternatif ve düşük karbon salımlı enerji üretimi yaygınlaşmalıdır. Alternatif enerji kaynakları kentsel ve kırsal alanlarda, tarım ve sanayi üretiminde kullanılmalıdır. Güneş, jeotermal, rüzgar enerji kullanımının yaygınlaşması için verimli mikro ve makro alt bölgeler tespit edilmeli.
- Bölgedeki yeni yapıların alternatif enerji kullanımına uygun altyapıda tasarlanması gereklidir. Yağmur suyunun depolanması, yağmur bahçelerinin oluşturulması, güneş panellerinin yaygınlaşması, ısı pompalarının kurulması bu altyapılara sistemlerine örnektir.
- Yenilikçi enerji üretimine yönelik pilot projeler, ulusal ve uluslararası işbirlikler ile hayata geçirilmeli.
- Alternatif enerji kullanımı ve üretimine yönelik bilinçlendirme, bilgilendirme ve uygulama eğitimleri verilmeli.
- Akıllı tarım sistemlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik programlar uygulanmalı.

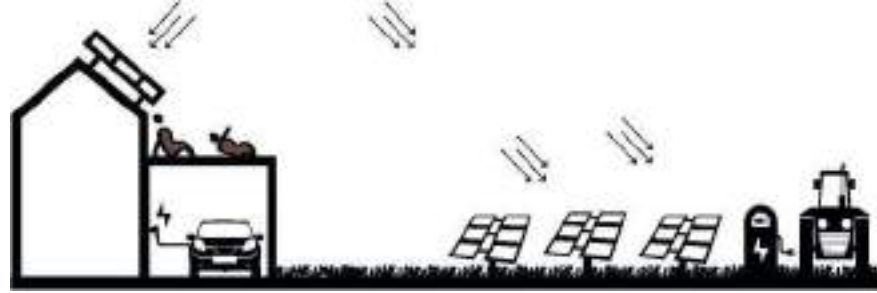

EKOLOJİK OLARAK SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM PRATİKLERİNİ YAYGINLAŞTIRMAK
KENDİ ENERJİSİ, YENİLENEBİLİR ÖZ KAYNAKLARIYLA KARŞILAYABİLEN KIRSAL MERKEZLERİN ÇOĞALMASI, FIRAT HAVZASINDA BÖLGESEL ÖLÇEKTE KAYNAKLARIN KORUNMASINA ÖNEMLİ KATKILARDA BULUNACAKTIR. ÇEVRESEL DEĞERLERİ TEHDİT ALTINDA BULUNAN BÖLGEDE SÖZ KONUSU KAYNAKLARIN VERİMLİ KULLANIMI SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR GELİŞİMİN DE ANAHTARINI OLUŞTURUR.

KIRSAL ALANLARDA GÜNEŞ ENERJİSİ KULLANIMININ YAYGINLAŞMASI

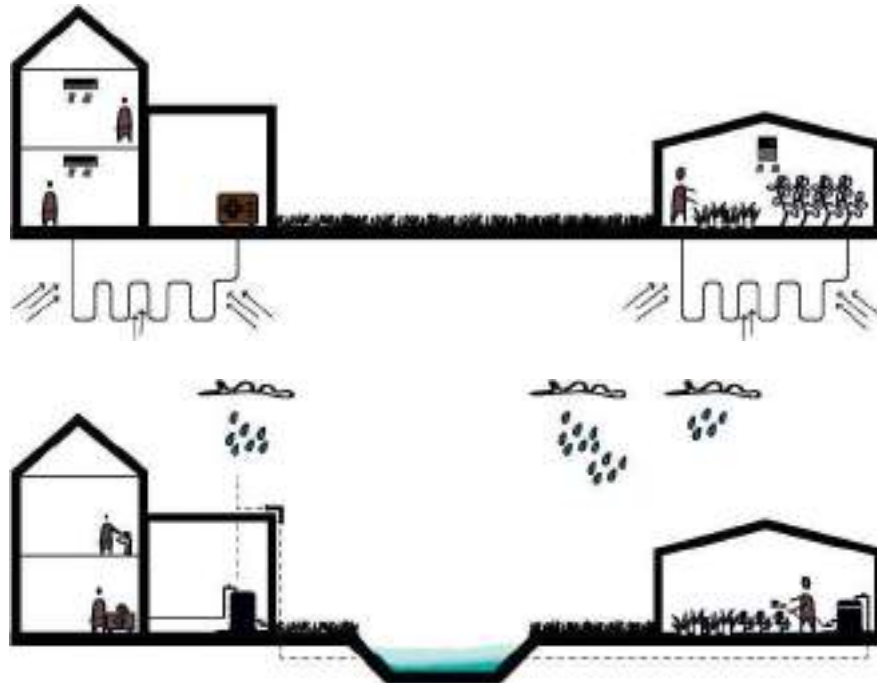
YAYLALAR VE DAĞ KÖYLERİNDE RÜZGAR ENERJİSİ KULLANIMININ ARTIRILMASI

JEOTERMAL ENERJİ OLANAKLARINI YENİDEN KEŞFETMEK

YAĞMUR SUYU DEPOLANMASI VE GRİ SU GERİ KAZANIMINA YÖNELİK PROJELER

18)

Yeni nesil girişimciliği geliştirmek

SORUNLAR:

Yereldeki küçük işletmecilerin ve aile ölçeğinde üretim yapan üreticilerin, ekonomik olarak kendine yetememesi; kırsal alanların terkedilmesi, yerel üretimin azalması, genç işsizliği, kırsal ekonominin zayıflaması gibi sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlar bölgede kırsalın en temel problemlerinin başında gelmekte.

İLKELER:

- Kırsalda yerel üreticilerin ekonomik olarak desteklenmesi için yeni girişimcilik modelleri ve örgütlenme biçimleri kullanılarak, yeni ağlar oluşturulmalı. Bu anlamda yerelde yeni kooperatif modellerinin yaygınlaştırılması için kamu- yerel-sivil işbirlikleri desteklenmeli.
- Kadınlara ve gençlere yönelik sosyal ve ekonomik kapasite geliştirme programları, mikro kredi imkanları, girişimcilik eğitimleri, üretici desteği sağlayacak yaygın projeler hayata geçirilmeli.
- Küçük üreticinin, konvansiyonel tarım yapan işletmelerle rekabet edebilmesi için, geleneksel üretim biçimlerini kullanarak özgün ürünler üretmesini, bu üretimi ise sivil ortaklıklara dayalı yatay ağlarla örgütlenerek pazarlamasını amaçlayan kooperatif ağları geliştirilmeli. Bu kapsamda mevcut üretim kooperatifleri ortak ağlarla birleştirilmeli ve yaygınlaştırılmalı.

SORULAR:

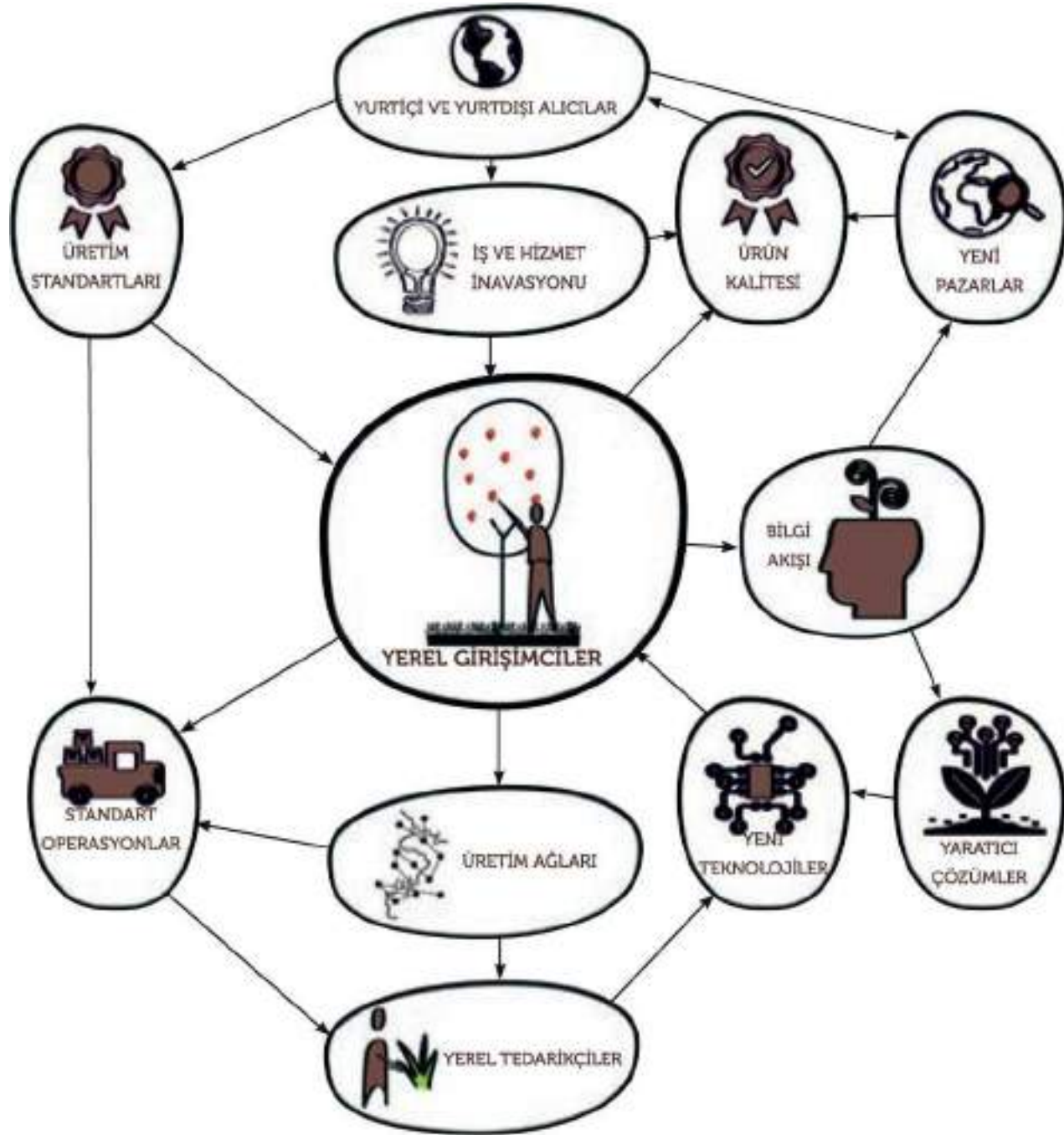
Kırsalda küçük yerel üreticinin ekonomik gücünü nasıl artırabiliriz?

Ne tip yeni girişimcilik modelleri Fırat Havzası kırsalına uygulanabilir?

Kırsalda kendi kaynakları ile kendi kendine yeten bir ekonomi yeniden yaratılabilir mi?

GİRİŞİMCİLİĞİ ÖRGÜTLEMEK & ÖRGÜTLENMEYİ TASARLAMAK
YERELDE GİRİŞİMCİ ÖRGÜTLENMENİN OLUŞMASI BÜYÜK ORANDA GİRİŞİMCİLİĞE
İMKAN VERECEK İKLİMİN; ORGANİZASYONEL ALT YAPININ YARATILMASIYLA
DOĞRU ORANTILIDIR. YEREL YÖNETİM, KAMU VE SİVİL KURUMLARIN BU SÜRECİ
BİR ARADA TASARLAMASI
İÇİN YASAL VE SOSYAL ARAYÜZLERİN BÜTÜNCÜL OLARAK PLANLANMASI
GEREKMEKTEDİR.

19

Tarihi dokuyu korumak

SORUNLAR:

Fırat Havzası içinde çok sayıda köy, geleneksel yapıları ve özgün sivil mimari karakteri ile tarihi bir doku bütünlüğünü halen korumaktadır. Öte yandan bu köylerin büyük bölümü eksik ya da yanlış koruma politika/uygulamaları ile sosyal ve/ veya mekansal olarak yok olma tehdidiyle karşı karşıyadır.

SORULAR:

Fırat Havzasındaki tarihi köyleri, köy hayatının devamlılığını sağlayarak nasıl koruyabiliriz?

Tarihi köylerde korumayı bir gelişim politikasının aracı haline getirebilir miyiz?

Tarihi köylere nasıl ve niçin, hangi tasarım araçlarını kullanarak müdahale etmeliyiz?

İLKELER:

- Sit alanı kararı alınan köylerde ya da gelecekte sit alanı kararı alınması planlanan köylerde, geniş bilgilendirme toplantıları ve katılımcı süreçler uygulanmalı. Yaşayan halkın koruma süreçlerini ve yarartacağı fırsatları anlamadığı durumlarda oluşan problemlerin aşılması için, koruma politikalarının yaşayanlarla birlikte kurgulanması gerekmektedir.
- Tarihi köylerin korunabilmesi için, köy yaşamının devamlılığı öncelikli sorunsaldır. Bu bakımdan koruma ilkeleri ve müdahale çerçeveleri çizilirken tarihi binaların korunmasından önce, hali hazırda bu binaların içinde yaşayanların hayatlarının devamlılığının koruma süreciyle birlikte nasıl etkileneceği tartışılmalı.
- Geleneksel dokunun bütün olarak günümüze ulaştığı, tarihi köyler için, her köye özel koruma öncelikli masterplanlar çizilmeli. Söz konusu masterplanlar içinde köyün bir bütün olarak ele alınması, sadece binaların değil, kamusal mekanların, ortak kullanım alanlarının, sokakların ve odak noktalarının ne şekilde tasarlanacağı ortaya konulmalı.
- Tarihi dokular içindeki koruma öncelikli müdahaleler ve uygulamalar, bina ve bina cephelerine değil, kamusal mekanlara yapılmalıdır. Bu kapsamda alt yapı, kentsel tasarım, aydınlatma projeleri ve kamu mülkiyetindeki atıl yapıların yeniden işlevlendirilmesi öncelikli müdahale başlıkları olmalı.
- Kendi imkanları ile basit onarımlar ile tarihi binalarına müdahale eden mal sahiplerine, aynı ve teknik destek verilmeli. Bu kapsamda yerel yönetim KÜDEB birimleri teknik danışmalık yaparken, mal sahiplerine yine yerel yönetim tarafından basit malzeme yardımlarının yapılması önerilebilir.
- Tarihi köylere yapılacak koruma müdahaleleri birer uygulama projesi gibi değil, süreç yönetim projesi olarak ele alınmalı.

KENTSEL KORUMAYI BİR SÜREÇ OLARAK PLANLAMAK

TARİHİ KENT DOKULARININ KORUNMASI BİR UYGULAMA PROJESİ DEĞİL, BİR SÜREÇ TASARIMI OLARAK ELE ALINMALIDIR. BU SÜRECİN İÇİNDE YEREL YÖNETİMİN YANI SIRA, YAŞAYAN HALK, ÜNİVERSİTELER VE ALANDAKİ SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ PAYDAŞ OLARAK KATILIM SAĞLAMALIDIR. TARİHİ DOKULARIN KORUNMASI, ALANDAKİ KÜLTÜREL, SOSYAL VE EKONOMİK CANLANMA İLE BİRLİKTE KURGULANMALI, UZUN ERİMLİ CANLANDIRMA SENARYOLARI HAZIRLANMALIDIR.

1

KORUMA AMAÇLI MASTERPLAN VE MEKANSAL GELİŞİM STRATEJİLERİNİN HAZIRLANMASI

Geleneksel tarihi dokuların korunmasına yönelik, kentsel sit alanlarının tamamı için kent ölçeğinde tasarım önerileri getirilmelidir. Bu öneriler sit alanlarının vizyon planı gibi ele alınarak, uzun vadede, koruma süreci sonunda ulaşılmaya çalışılan dokunun çerçevesi çizilmeli.

2

YAŞAYANLARA DOĞRU BİLGİLENDİRME, DOĞRU KATILIMCI ARAÇLARLA YAPILMALI

Tarihi dokuların korunabilmesi, söz konusu dokulardaki yaşamın ve yaşayanların korunması ile mümkün olacaktır. Bu bakımdan koruma alanlarının içinde sürecin yerinden, yaşayan halk ile sürdürülmesine yönelik irtibat büroları kurulmalı. Bu irtibat büroları sahada katılım çalışmalarını sürdürmenin yanı sıra, yaşayanların doğru bilgilendirilmesini sağlayacaktır.

3

KAMUSAL MEKANLARA YATIRIM/ ÖZEL MEKANLARA DESTEK

Kentsel ölçekte koruma bir restorasyon uygulaması olarak değil, bir süreç yönetimi olarak ele alınarak yerinden yönetilmeli (alanda kurulacak irtibat bürolarından). Bu süreçte devlet veya yerel yönetim kaynakları sadece anıtsal yapılar ve kamusal mekanlara odaklanırken, kendi mülkünü korumak isteyen mal sahiplerine finansal ya da teknik destekte bulunulmalı.

Mekan aidiyetini sürdürmek

SORUNLAR:

Firat Havzasını içinde uzun vadede ekonomik, sosyal, kültürel gelişim için mekan aidiyetinin, mekan insan ilişkisinin ve topluluk ilişkisinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda kurumlar, insanlar, kentler arasında ortak bilinçle, ortak faydaya dayalı işbirliklerinin kurulması büyük

önem arz etmekte.

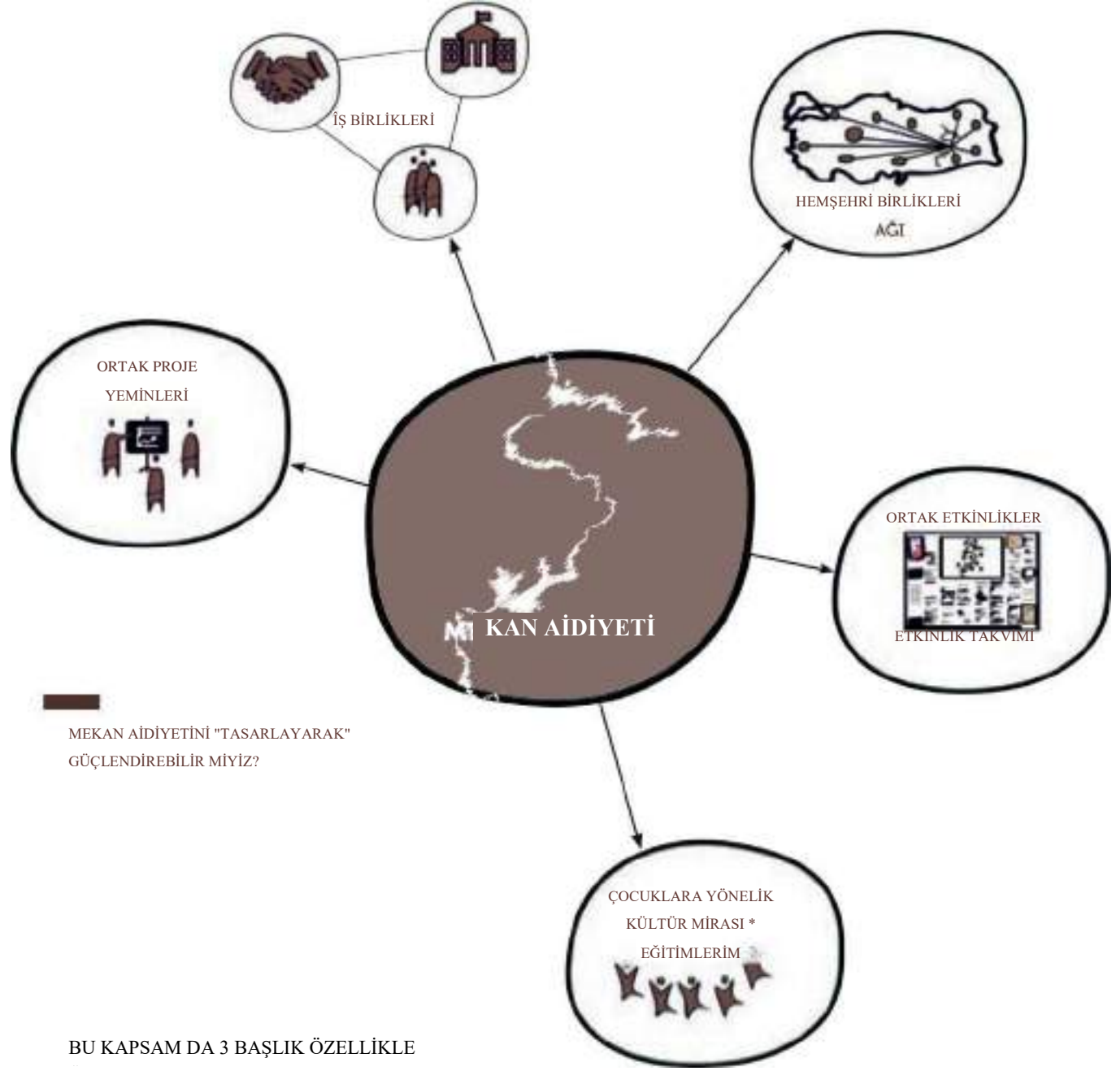
SORULAR:

Bölgenin yaşayanları için ortak bir kolektif belleği nasıl güçlendirebiliriz?

Kültürel kimliği, mekan aidiyetini güçlendirecek şekilde yeni nesillere nasıl aktarırız?

İLKELER:

- Ulusal ölçekte dağınıklık gösteren hemşehri birliklerine yönelik, söz konusu birliklerin paydaş olabileceği proje paketleri hazırlanmalıdır. Alana yönelik fiili uygulama projelerinde bu sivil toplum yapılanmalarının finansal ve sosyal sermayesinin katılması için çalışmalar yapılmalı. Bu kapsamda hemşehri derneklerinin aktif katılımını gerektiren proje paketleri ve işbirliği ağları kurulmalı.
- Yerelde, yerel kaynaklar ile eğitim programları geliştirilerek yaygınlaştırılmalı. Özellikle çocuklara yönelik müfredat içinde yer alacak kültür mirası eğitimleri, sivil toplum işbirlikleri ile hazırlanmalı. Bu eğitim programları eğitmen eğitimleri aracılığı ile ilkokullarda yaygınlaştırılarak, yerel kültürün devamlılığını sağlayacak kültürel kapasite oluşturulmalı.
- Yerel etkinlikler entegre biçimde ve birbiri ile koordineli olarak planlanmalı. Bu kapsamda bölgede birbirinden bağımsız olarak gerçekleştirilen festival, şenlik, kutlamalar için bölgesel ölçekte bir fon yaratılarak, etkinliklerin dağılımı, takvimi, içeriği, lojistiği ve tanıtımı merkezi olarak planlanmalı.

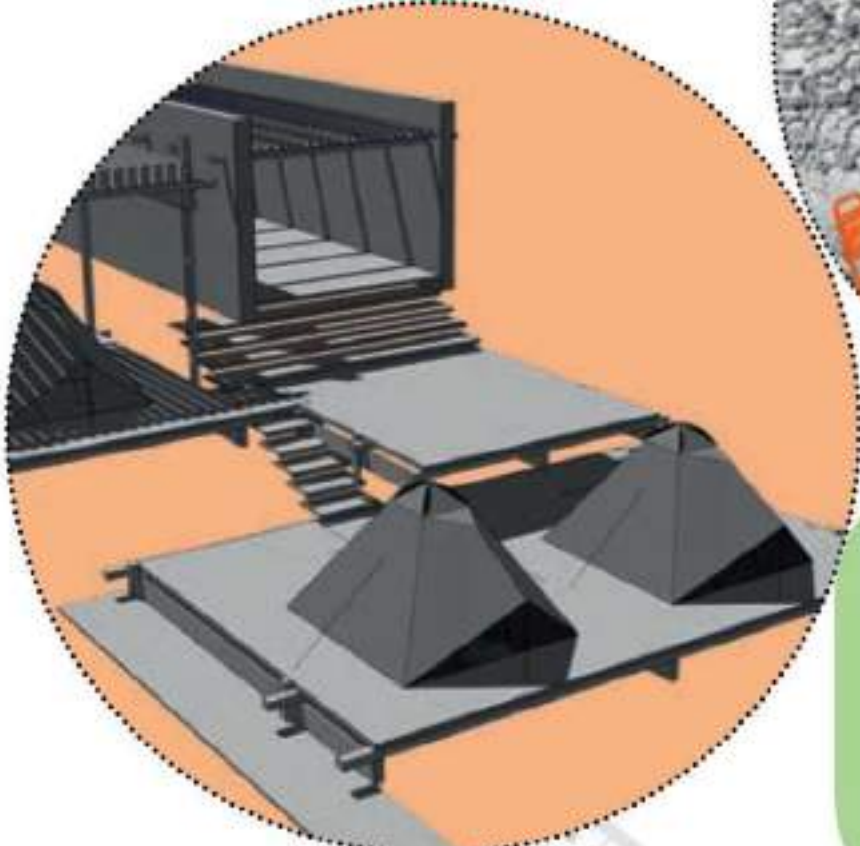
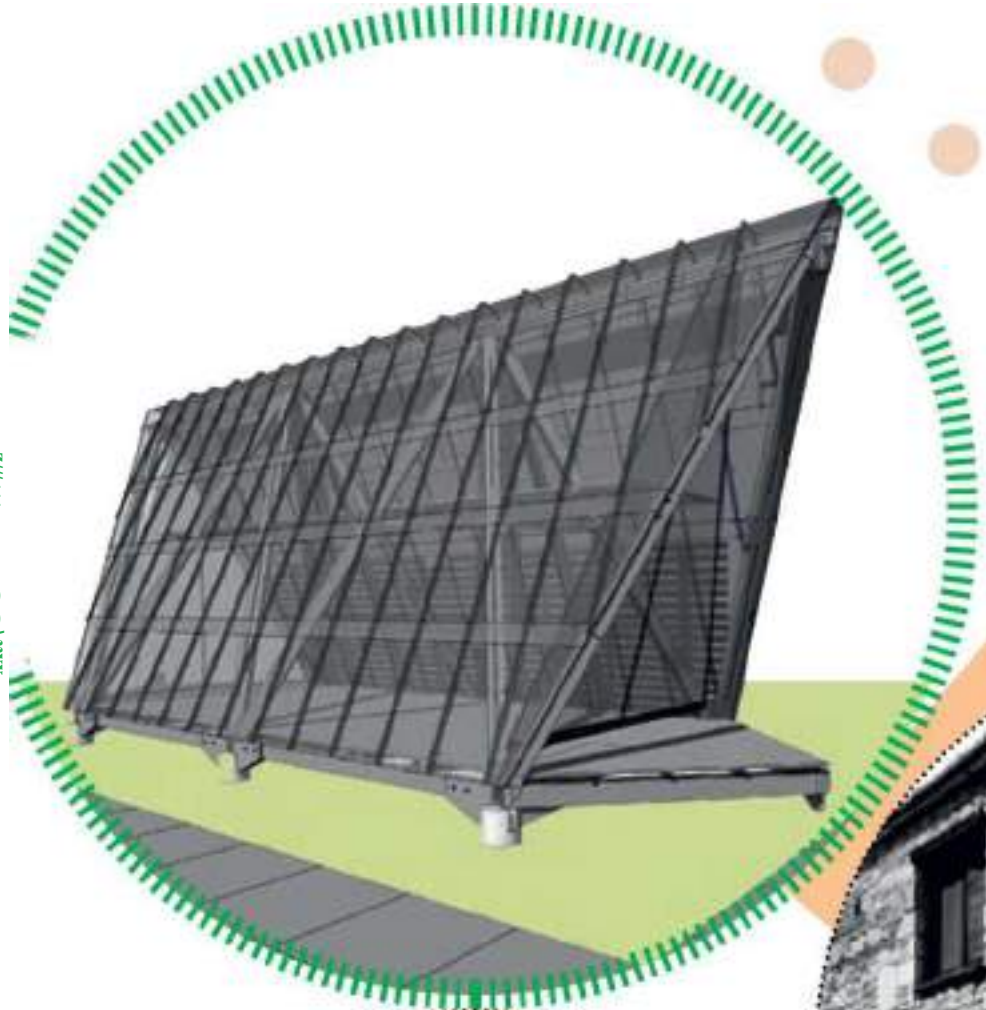
HEMŞEHRİ AĞLARI

3- YENİ NESİLLERE YAŞADIKLARI MEKANIN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KEŞFETME ŞANSI
TANIMAK...
EĞİTİM

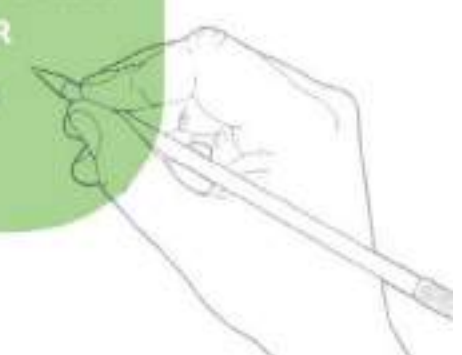
TASARIMI GÖRÜNÜR KILMAK

Bağlamına Uygun Tasarım Önerileri

- DOĞAL MALZEME KULLANIMI
- TABİATA DUYARLI TASARIMLAR
- YERE ÖZGÜ, ÇAĞDAŞ

SU SPORLARI MERKEZİ

Kıyıları İşlevlendirme

Fırat Havzası kıyısının kullanımını artırmaya yönelik, barajdaki su seviyelerine uyum sağlayabilecek modüler tasarım anlayışları geliştirilmelidir. Su seviyesine bağlı olarak değişen kıyı çizgisine uyum sağlayabilecek, sökülüp takılabilir, esnek plan şemaları sunacak tasarımlara öncelik verilmelidir. Mekanların yanından ya da arasından geçen açık sirkülasyon alanları kimi zaman koridor kimi zaman da iskeleye dönüşmektedir.

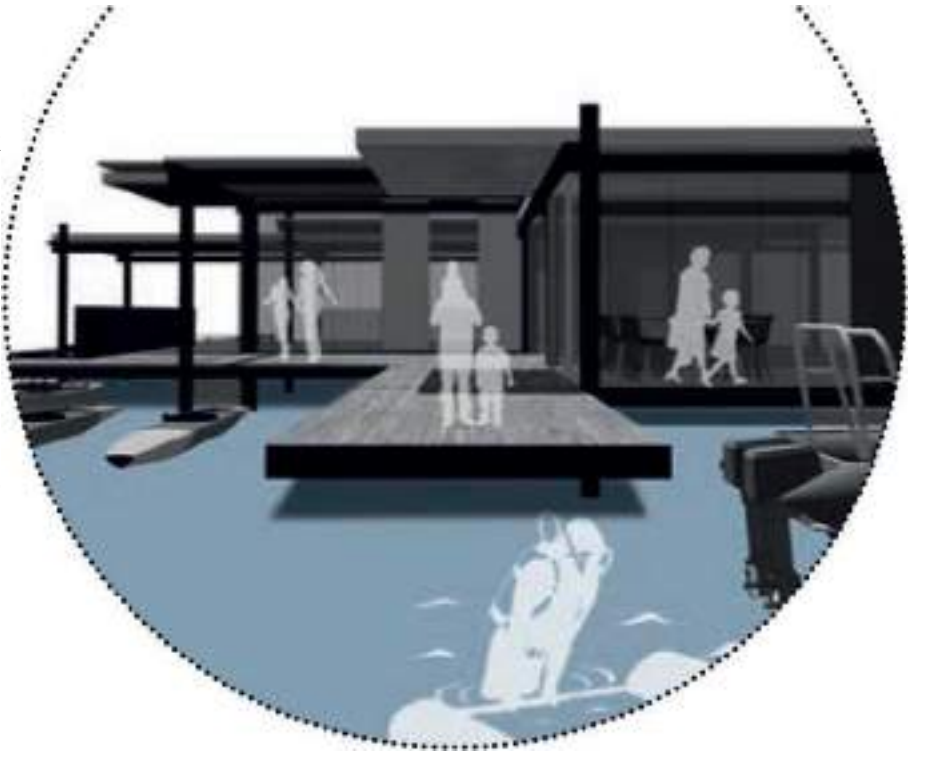
Yapay malzemeleri tercih etmeden, çelik strüktür ve doğal ahşap gibi, çağdaş yapı diline uygun ve durabilitesi yüksek malzemeler kullanılmalıdır.

POLİKARBON ÇELİK

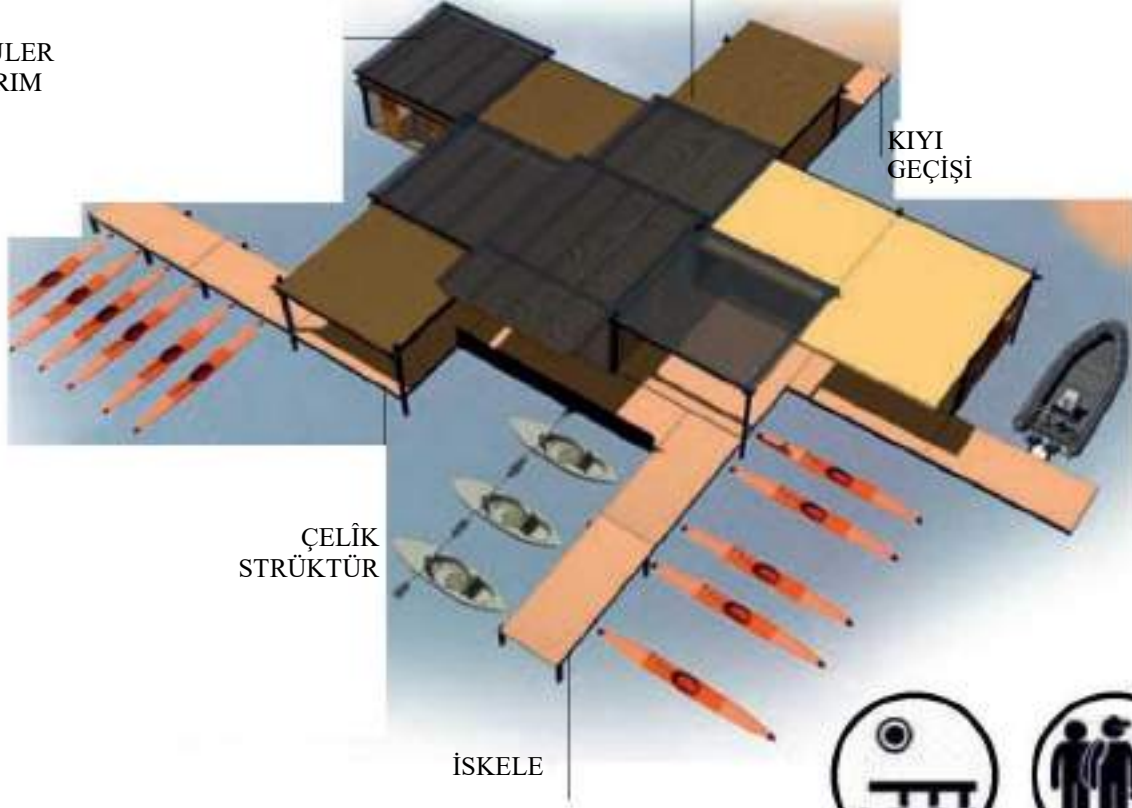

DOĞAL
AHŞAP

FARKLI
GEÇİRGENLİKLERDE
ÜST ÖRTÜLER

MODÜLER
TASARIM

İSKELE GENÇLER EĞİTİM İÇİN
AKTİVİTELER

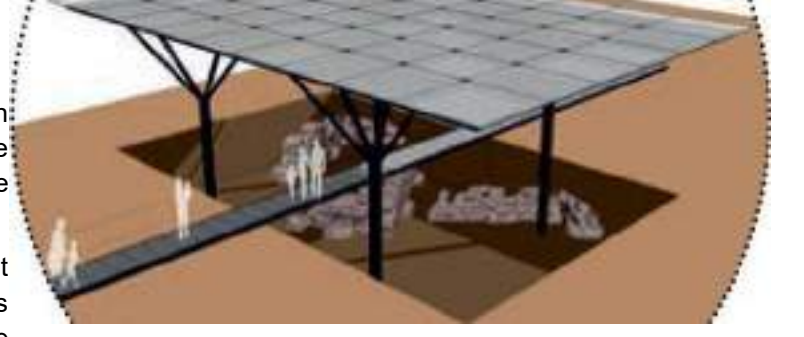

AÇIK HAVA MÜZESİ

Arkeolojik Alanların Geziye Açılması /

Bölgede üzerinde çalışılmayı bekleyen bir çok arkeolojik alan mevcut. Bu alanların tespiti ve kazılara paralel olarak geziye açılması toplumla bu bilginin paylaşılması, ona verilen önemi de artıracaktır.

Zemine olabildiğince az temas eden kazı alanlarını koruyan üst örtüler ve yükseltilmiş yürüyüş güzergahları, minimum servis alanlarını içeren kapalı alanı ile birlikte açık hava müzesi deneyime açılmalıdır.

YÜKSEK
GÜVENLİKLİ
CAM

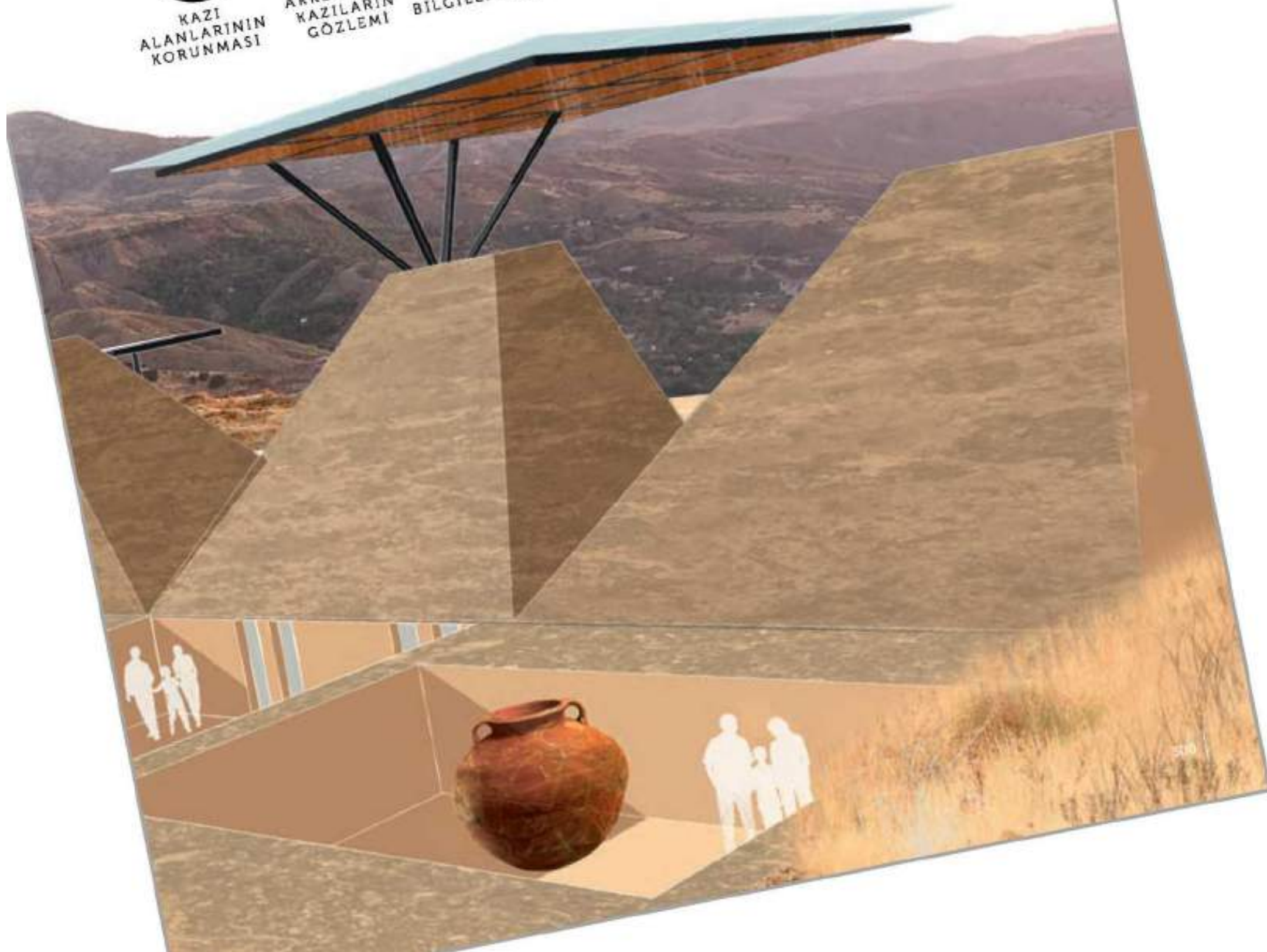

OSB

KERPIÇ

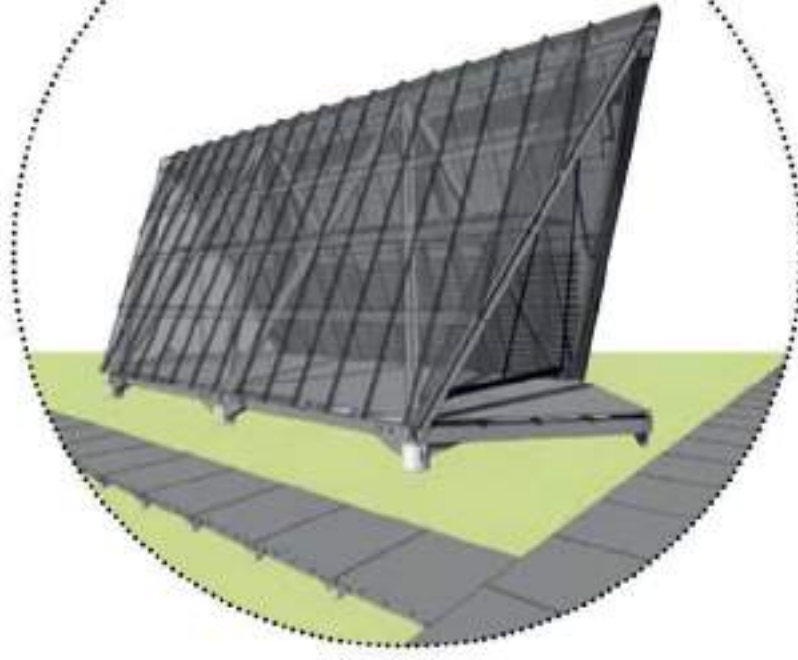

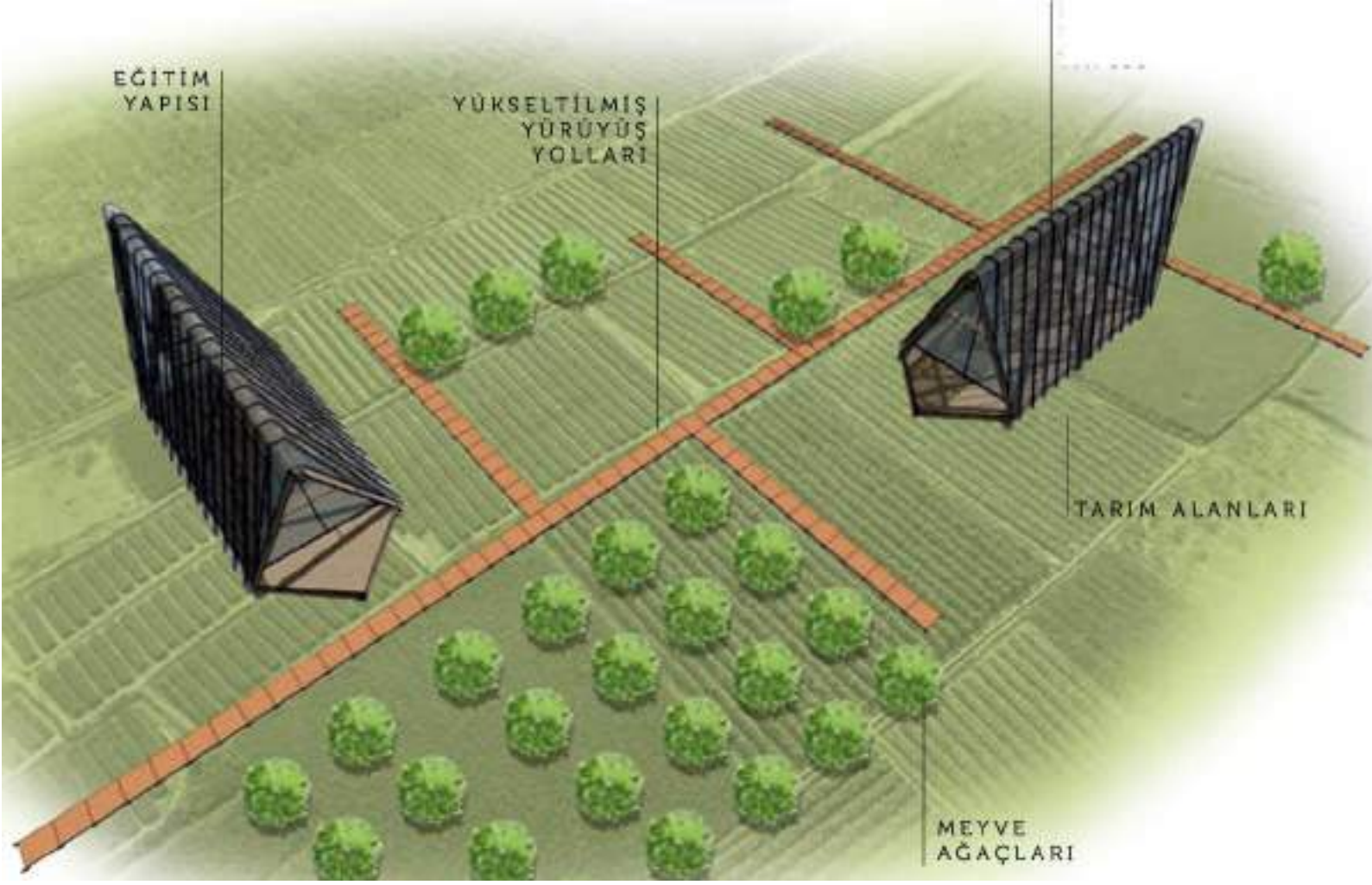
TARIM BİLİNCİ MERKEZİ

Üretim Araştırmaları ve Paylaşımı için Alan Yaratma

Tarım üretiminin önemini vurgulamak ve gelişimini sağlamak için görünürlüğü artırmak önemlidir. Bölgeyi gezen ziyaretçiler yerel ürünlerin ekimi ve hasatı hakkında bilgilenebilecekleri, yerel üreticilerin eğitim alabilecekleri bir çatı kurmak bu girişimin ilk adımlarındandır. Bu tür yenilikçi yaklaşımlarla gençlerin de tarıma duydukları ilgi artırılabilir.

SERA VE
LABORATUVAR
YAPISI

CAM

REÇİNELİ
ÇAKIL
TAŞI

AHŞAP
STRÜKTÜR

ÜRETİMDE
YENİ
AÇILIMLAR

ARAŞTIRMA
GELİŞTİRME

BAĞ
BAHÇE
GEZİLERİ

DOĞAL ÇEVRE: KAMP ALANLARI

Tabiata Hassas Müdahaleler

Koruma alanları içindeki engebeli arazilerde, sökülüp takılabilir strüktürler ve doğal yapım teknikleri kullanılarak, kamp alanları yapılabilmektedir. Dikkat edilmesi noktalardan biri hafriyat yapmadan, topoğrafyayı ve mevcut bitki örtüsünü bozmadan inşa etmektir.

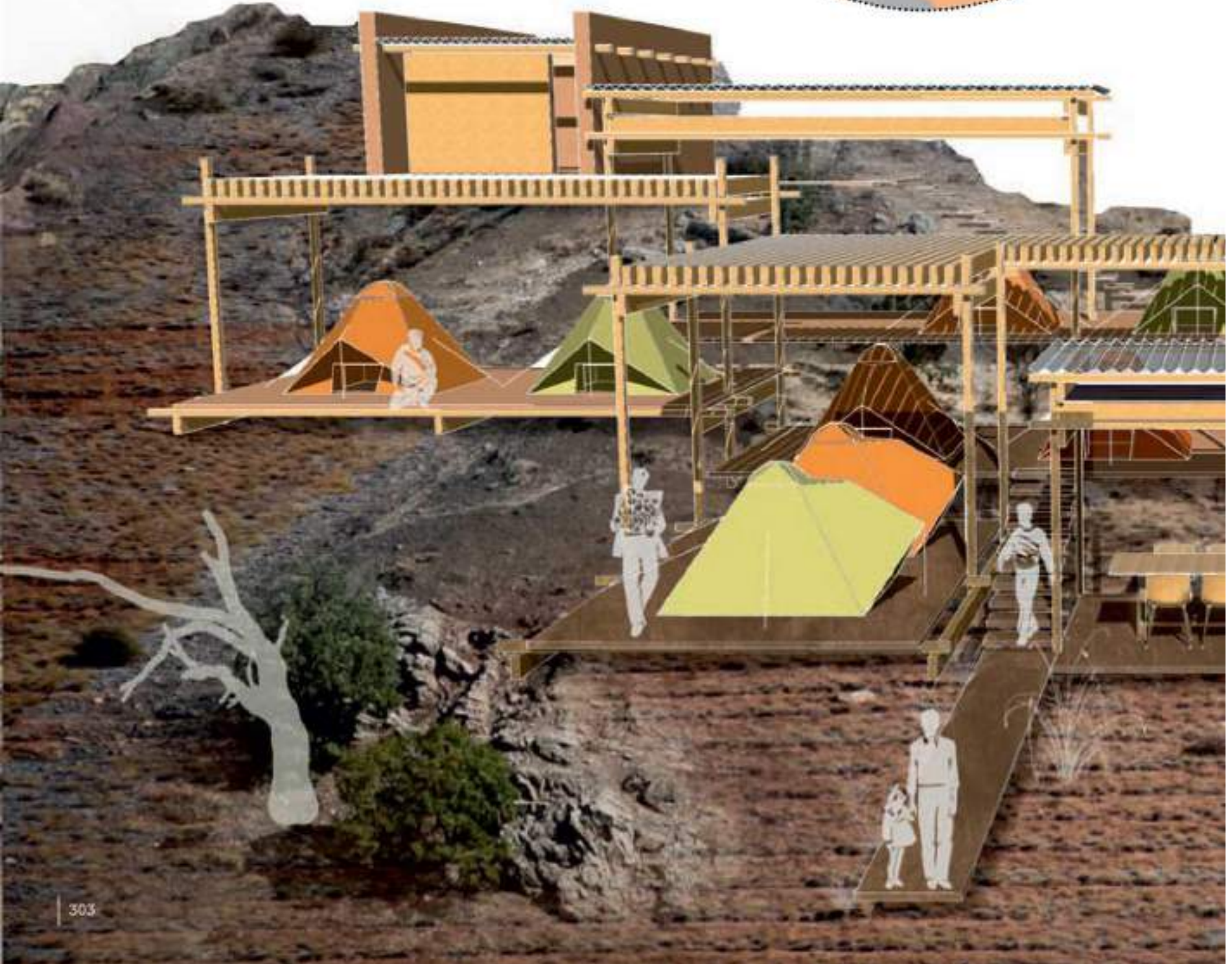
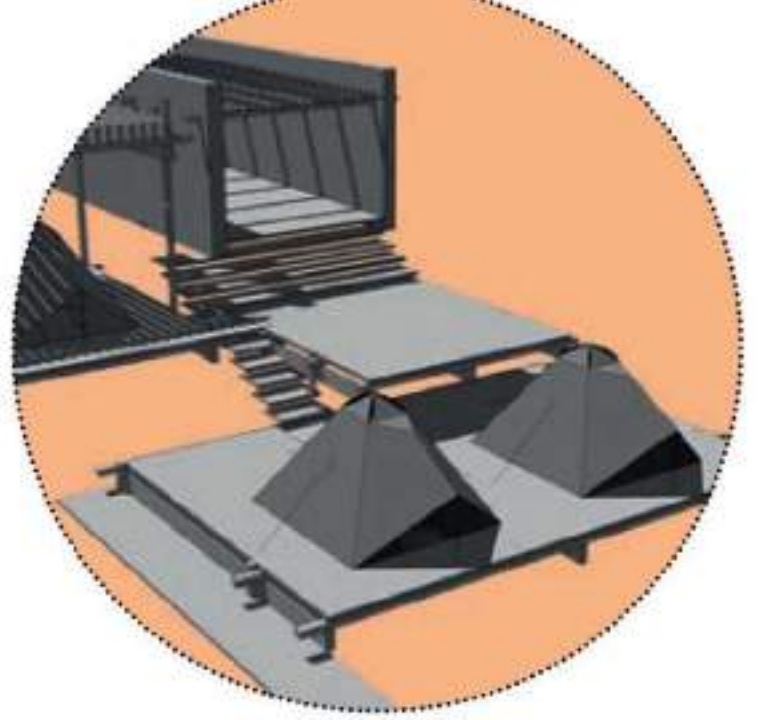
POLİKARBON

OSB

KERPIÇ

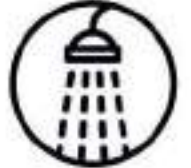

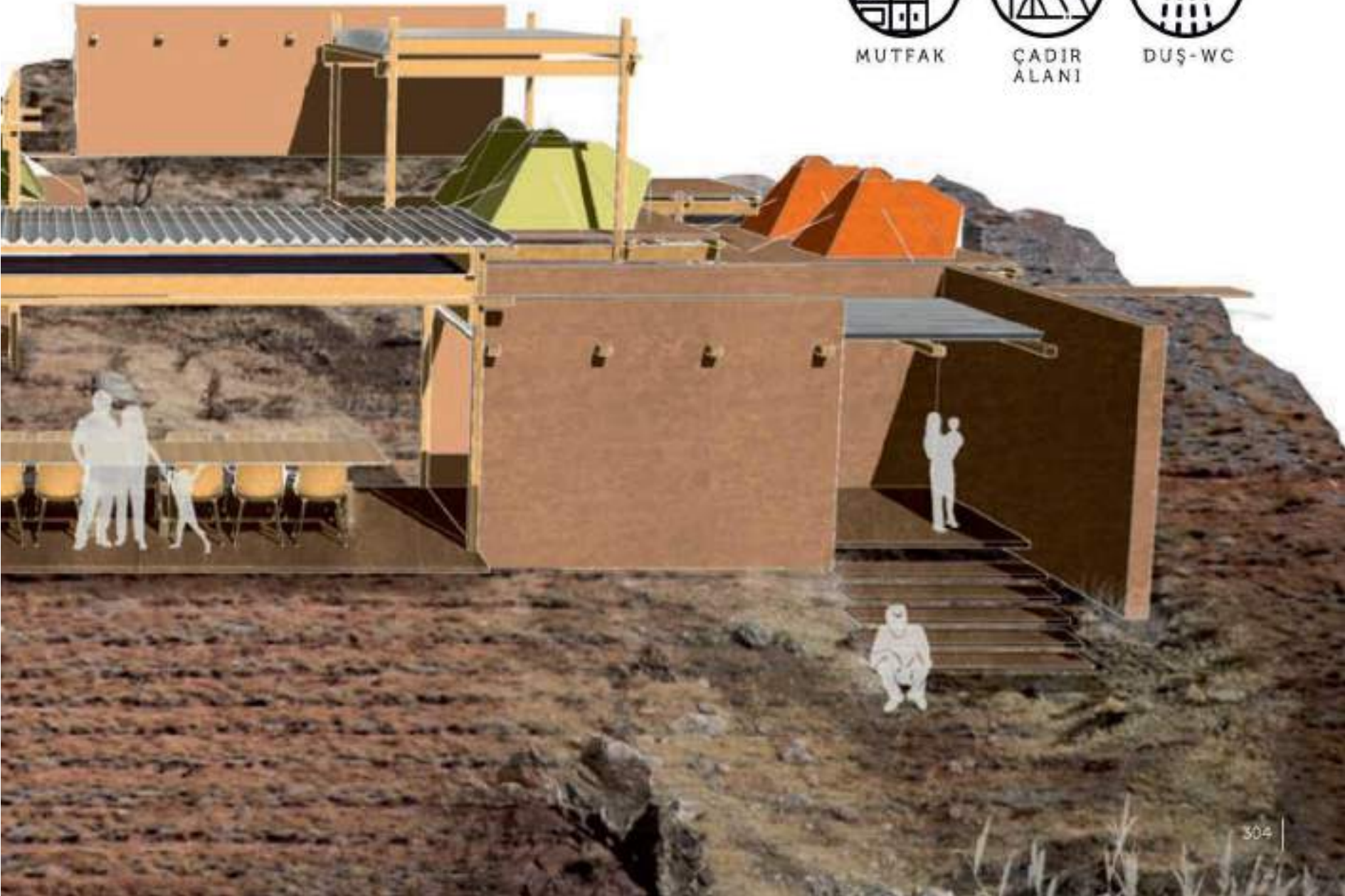
MUTFAK

ÇADIR ALANI

DUŞ-WC

GÖZLEM NOKTALARI

Zirvelere Zarif Dokunuşlar

Fırat Havzasının topografik harikaları belli başlı noktalarda gözlem terasları sunmalıdır. Ulaşımı kolaylaştırılarak, kısa dolaşım güzergahları oluşturulabilir.

Doğanın renklerine ve dokularına uyumlu, çağdaş malzeme seçimleri yapılmalıdır. Patinalandırılmış çelik plakalar, üzerinde atmosferik etkilerin izlerini taşır ve zamansızdır.

Kısa gezi rotaları boyunca, köprüler, basamaklar, merdiven ve asansör gibi çözümler üretilmeli, yürüyüş yolları her yaştan ziyaretçi için erişilebilir kılınmalıdır.

CORTEN
(PATİNALI
ÇELİK PLAKA)

DOĞAL
AHŞAP

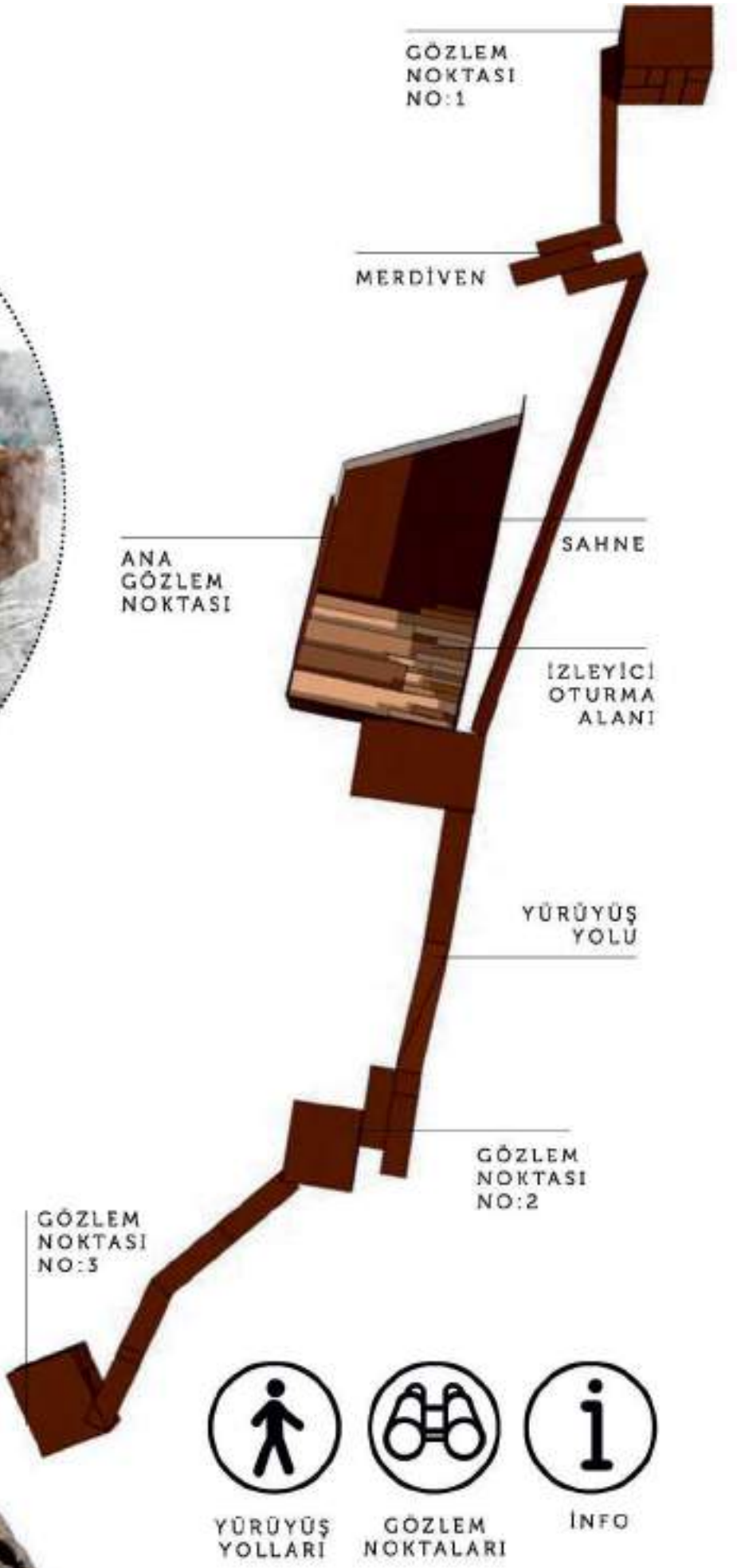
YÜKSEK
GÜVENLİKLİ
CAM

ANA TERASTA

KONSER
DİNLETİLERİ,

SANAT
PERFORMANSLARI,
ASTRONOMİ
GECELERİ

SANAT KOYU

Terkedilmiş Köyleri İşlevlendirme

Terkedilmiş ya da göç sebebiyle nüfusu yok olma derecesinde azalmış köylerde sanat misafirliği programlarıyla canlanma ve köye dönüş sağlanabilir. Ulusal ya da uluslararası ölçeklerde davet edilen katılımcılar yere özgü konuları kendi uzmanlık dallarında işleyerek, sorunları göz önüne konmasında etkili olacaklardır.

Köylerde katılımcı etkinlikler düzenlemek, köy mekanını sergi ve çalışma alanı olarak belirlemek, yerel sakinlerle köyün yeni sakinleri arasındaki diyalogu artıracaktır. Kamusal alan sanatçılara etkinlik haftası ya da festivallerde köy içi yerleştirmeler yaptırılabilir.

KÜLTÜR
ÜRETİMİ

MİSAFİRLİK ATÖLYE VE
PROGRAMLARI ETKİNLİKLER

KOMŞUDA,
TARLADA,
SOKAKTA,
KAHVEDE,
OKULDA,
YARATICILIK VE
İLHAM, FIRAT
KÖYLERİNDE
HER YERDE!

«/|||/»

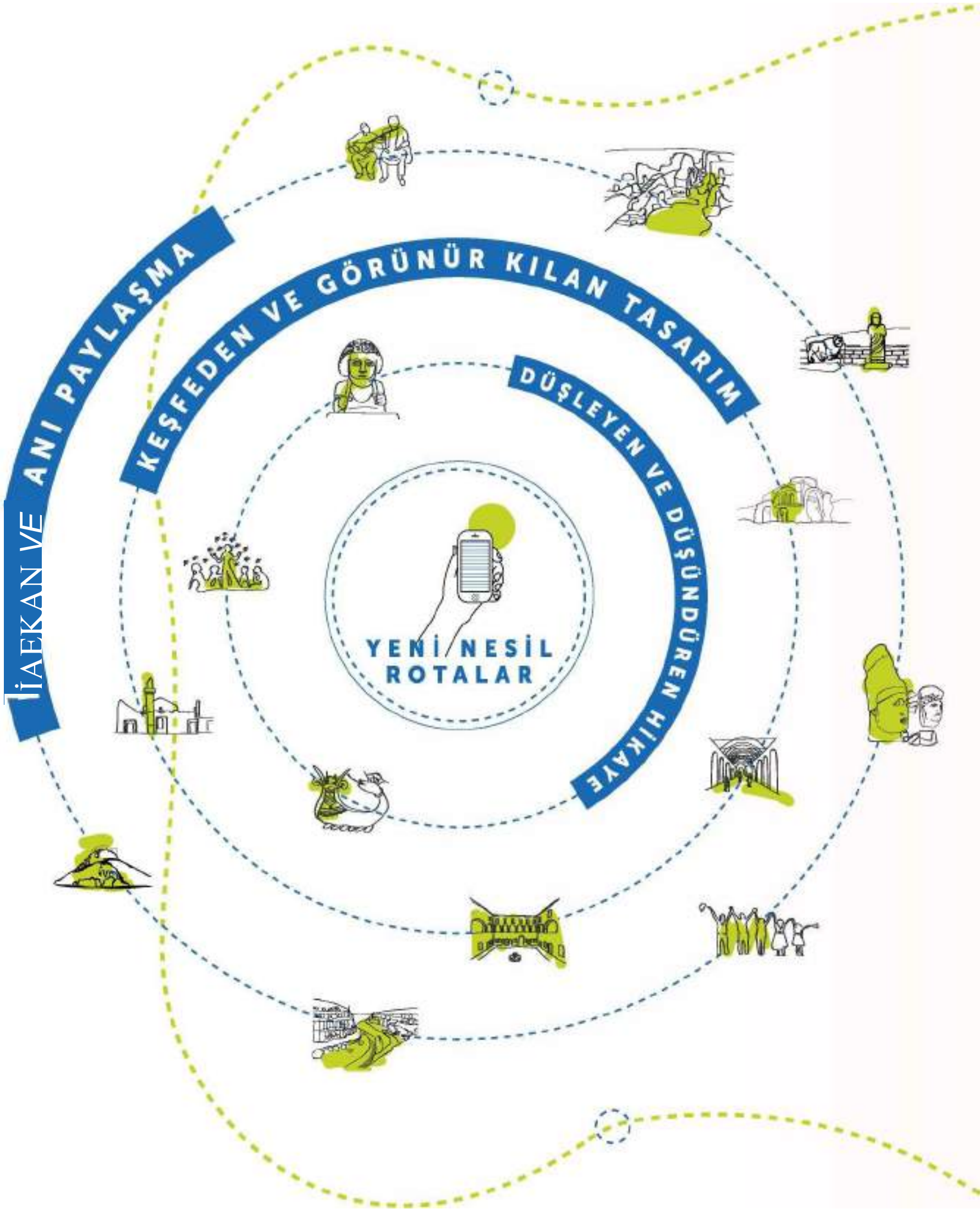
ÖRNEK PROJE:

SANAT HAFTASI
KAPSAMINDA RENKLİ
ÖTURMA ELEMANLARI
YERLEŞTİRMESİ

MTİMİ

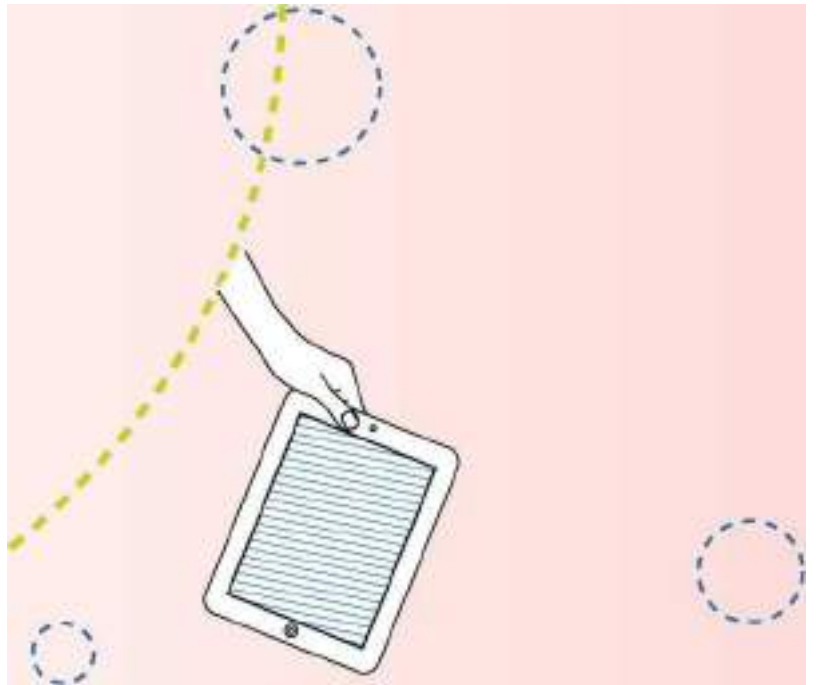
**Hikayeler yazılmalı,
Rotalar tasarlanmalı,
Deneyimler paylaşılmalı.**

Fırat havzasında, yani ilklerin keşfedildiği coğrafyada,
alışılmış kitlesel turistik rotalar yerine farklılık arayanların,
kendilerine uygun zaman aralıklarında,
kendilerinin tasarladığı yolculuklara
özellikle kırsal alanlarda koruma bilincini geliştirmek,
değerlerin farkında olmaları yaratmak, deneyimleri paylaşmak için
yeni rotalar eklenmeli.

**Kültür, tarih, ekonomi, ekoloji, gastronomi, tasarım, bilim,
teknoloji, felsefe, inanç vb.** konularda uzmanlaşmış ve
bu konulara ilgi duyanların bir araya geldikleri

bir **YENİ NESİL ROTA** tasarlanarak deneyimlerin gittikçe artan paylaşımlarla çoğalması ve yeni keşif rotalarının oluşması - 1

u ■ □ ■ »
sağlanabilir.

Önce Hikaye

Düşleyen

Nasıl bir hikaye?
ve Düşündüren

Fırat havzasında geçmişten günümüze kadar
aktarılan **efsaneler, mitolojiler, söylenceler.**
yani yaşayan mirasa ait her hikaye.

yeni hikayelerle harmanlanarak farklı rotalar

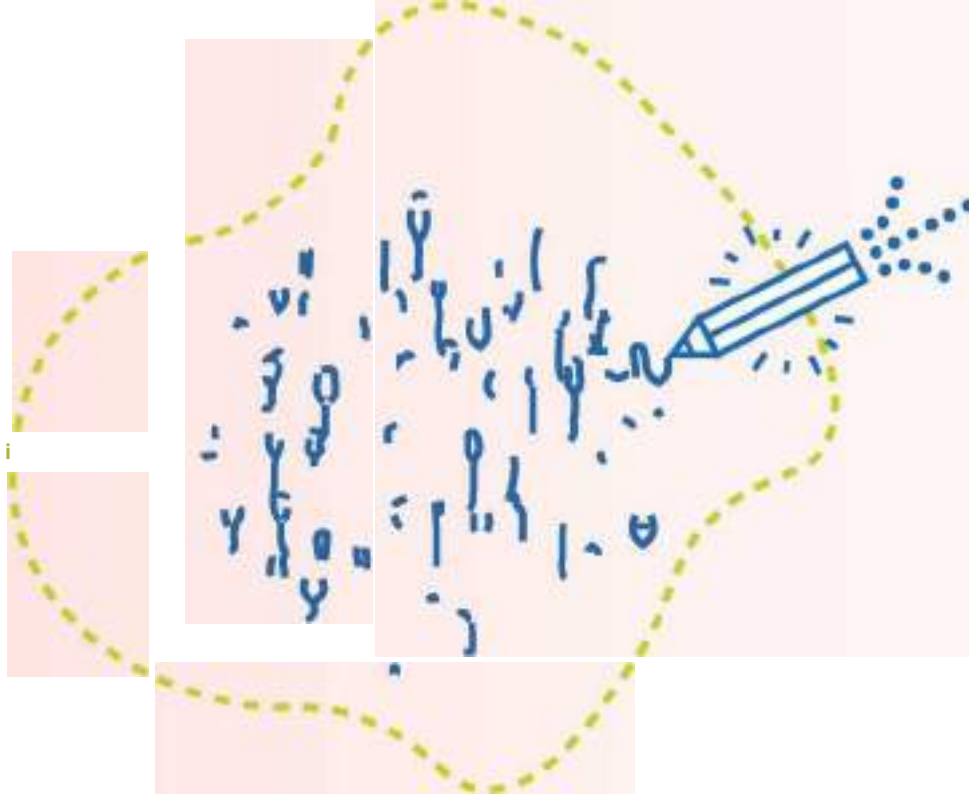
tasarlanabilir.

Bu rotalar, dijital ürünlerle

hem yerinde hem de farklı

bir yerde ve zamanda

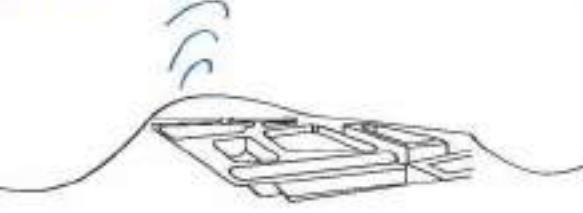
var olmanın yada düş kurmanın
ortamları olabilir.

Fırat hikayeleri,
günümüzde, mekan ve anı yaşama ve
paylaşmaya yönelik yeni nesil yaşam
trendini yakalayan, **Fırat'ın**
farklılıklarını, ilklerini,
yaşanmışlıklarını, gizemlerini,
doğa ve kültür,
zenginlik ve derinliklerini içermeli.

Kültür;

Geçmişin Katman
Katmanların Gizem

Doğa;

Özgürleşmenin Ortamları, Ortamların
Farklılıkları,

Gizem;

Doğanın Gücü,
Gücün Düşü.

İnanç;

Gönl Köprüleri, Köprülerin
Huzuru.

Deneyim;

Yaşamın Birikimi, Birikimin
Paylaşımı

Rota hazırlama
sürecinin
planlanması
ve tasarlanmasında
yeni nesil beklentiler

dikkate alınmalı.

ve kültürü n izlerini süren
ve onu hikayelerle
harmanlaya n Fırat havzasında.

ve tasarıma yönelik yenilikçi rotalar

Zamanı tüketen değil,
bölgeye katkı veren
ve iz bırakan
yeni rotalarda

**kullanıcı odaklı
tasarım ürünleri ile**

bölge için ve bölgede
yaşayanlarla birlikte
yeri üretim ortamları
yaratılabilir.

Bu ortamlar bize n eski
**teknik ve üretim biçim-
ürün-**

lerin harmanlanması ile

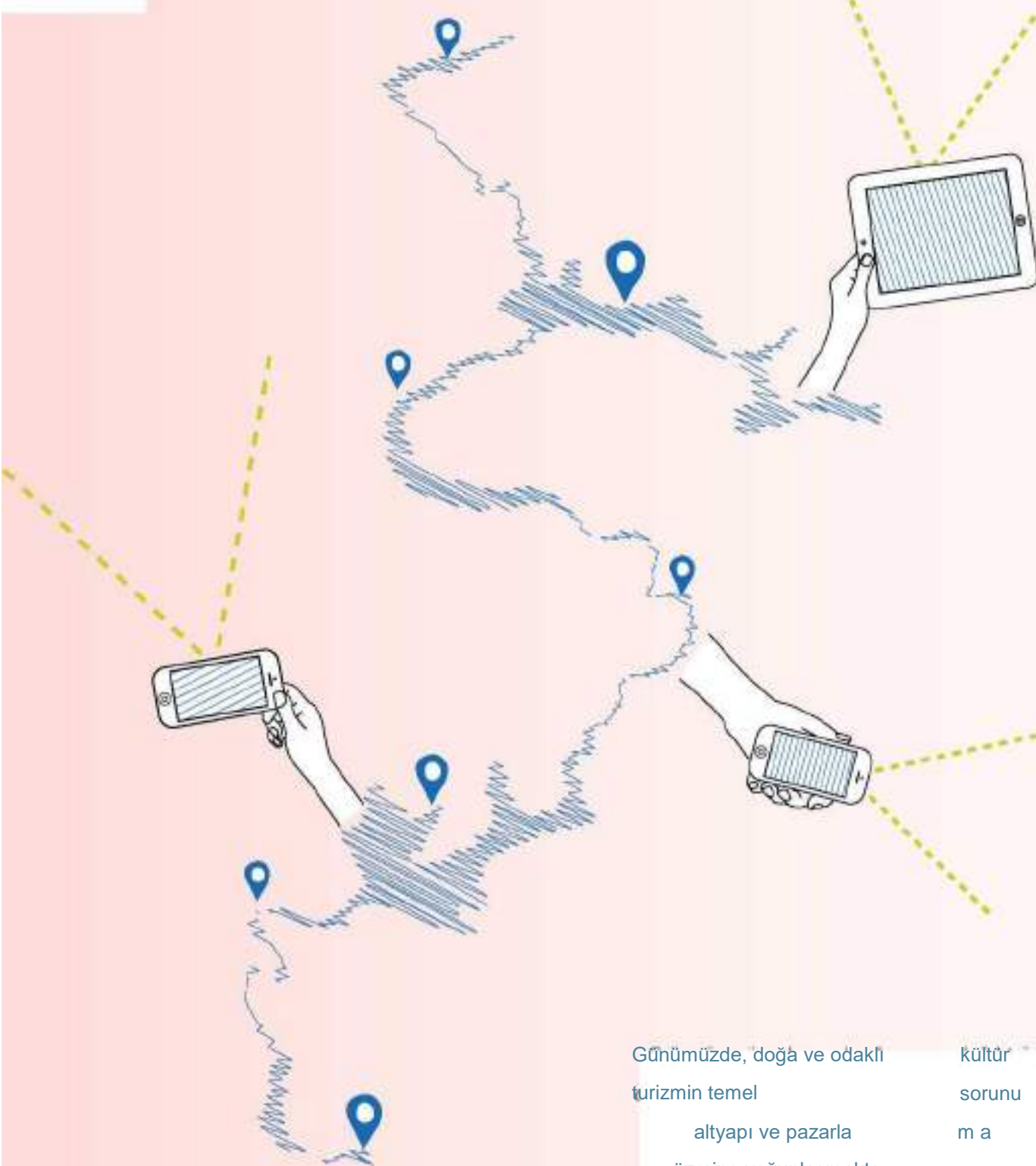
ortaya çıkan ürünler olabilir, bazen de
yeni nesil teknolojilerle geçmişte anında
yaşatan ürünler olabilir.

Ya da Paylaşma

Neleri Paylaşma?

Mekan ve An'ı

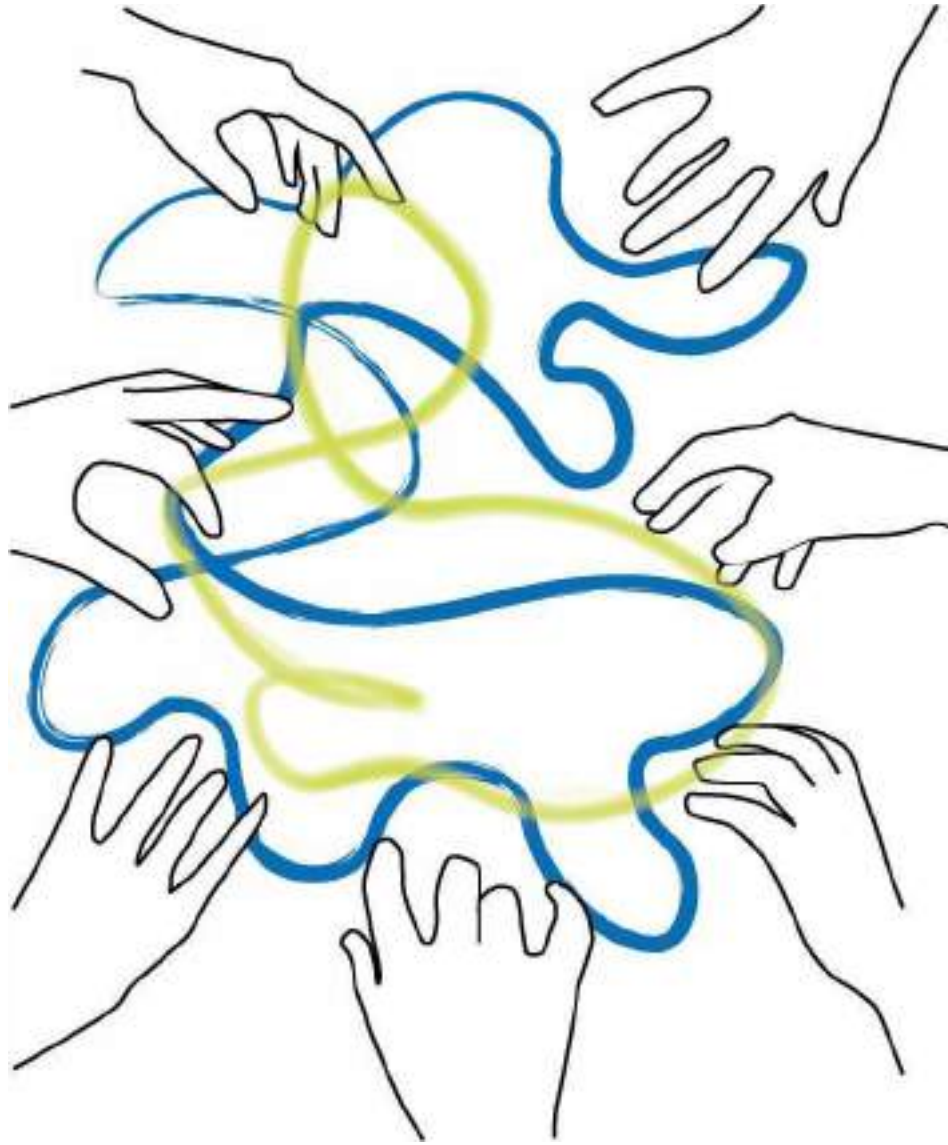

Günümüzde, doğa ve odaklı kültür
turizmin temel sorunu
altyapı ve pazarla m a
üzerine yoğunlaşmakta.

Bu nedenle, bili ndik ticari turizm rotaları
bilindik tur operatörlerinin döngüsü içinde
kısır geliştirilmekte.

Oysa, **paylaşım ekonomisi gibi yeni paylaşımcı ortamlar, yenilikçi teknolojiler ile**

birden fazla ortama aynı anda ulaşma ve ucuzluk, sosyal ağların çeşitliliği ve bilginin yaygınlaşma hızı ise pazarlama ve iletişim konusunda yenilikler sunmakta.

FHRA

KAÇ GÜN
SÜRECEK?

TOPLAMDA NE KADAR
YOL KAÇ SAATTE
GİDİLECEK?

NELER VAR?

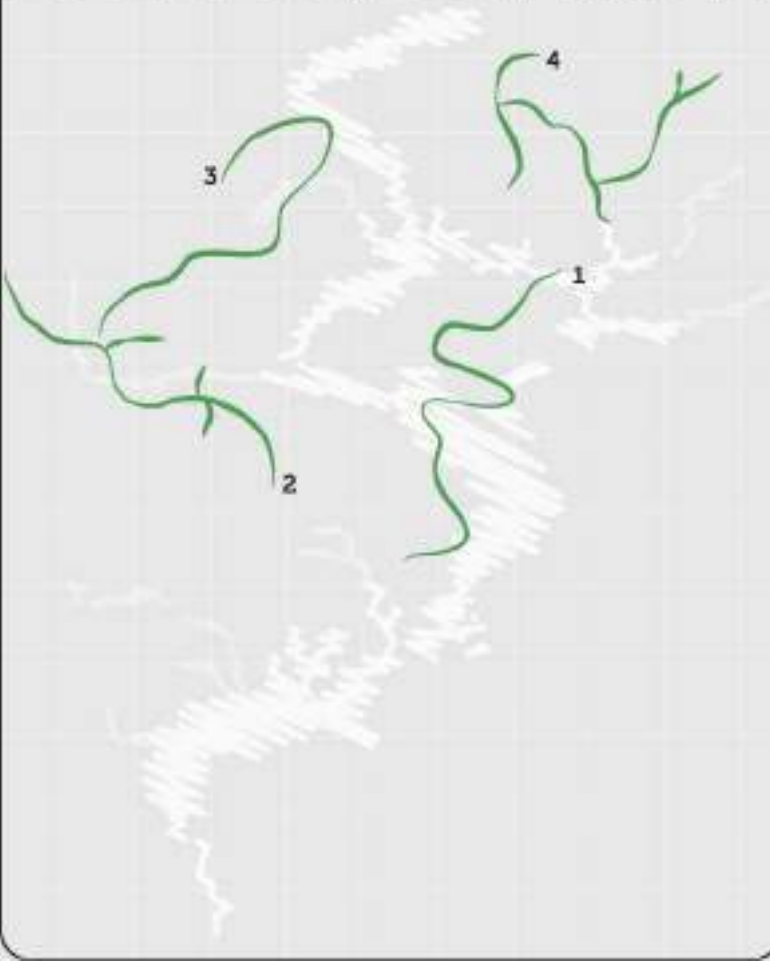

HANGİ MEVSİMDE
GİDİLİR?

tunceli, elazığ, malatya,
sivas, adıyaman, gaziantep,
Şanlıurfa, kahramanmaraş,
kilis, antakya, osmaniye

HANGİ ŞEHİRLER VAR?

DOĞA ROTALARI

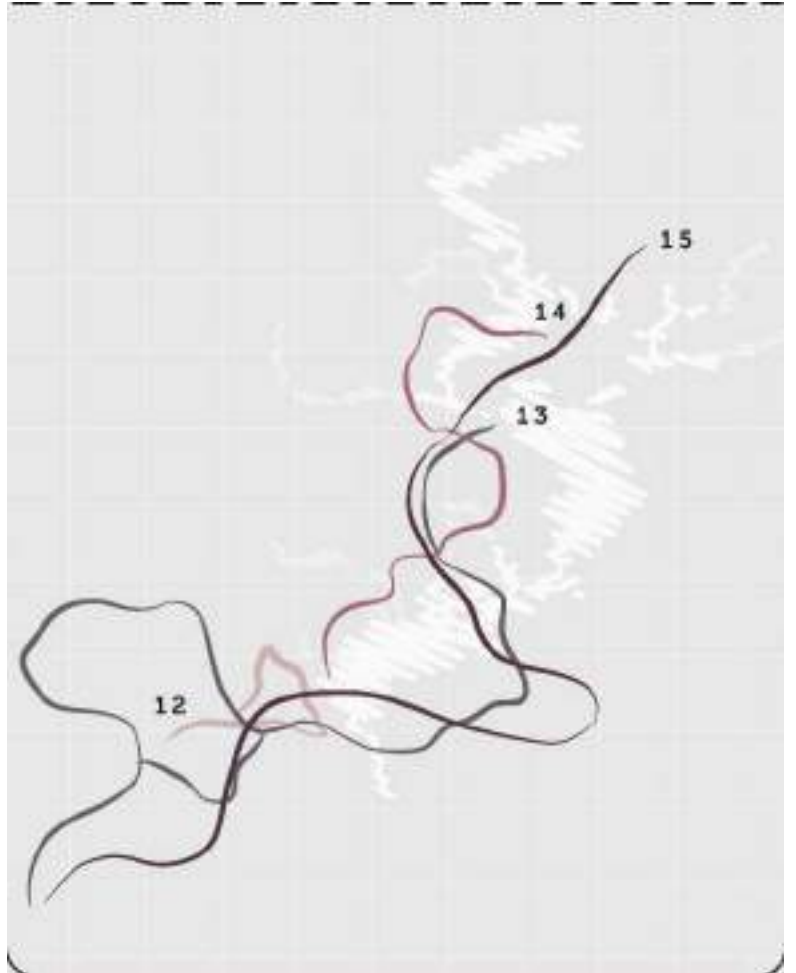
KÜLTÜR ROTALARI

SU ROTALARI

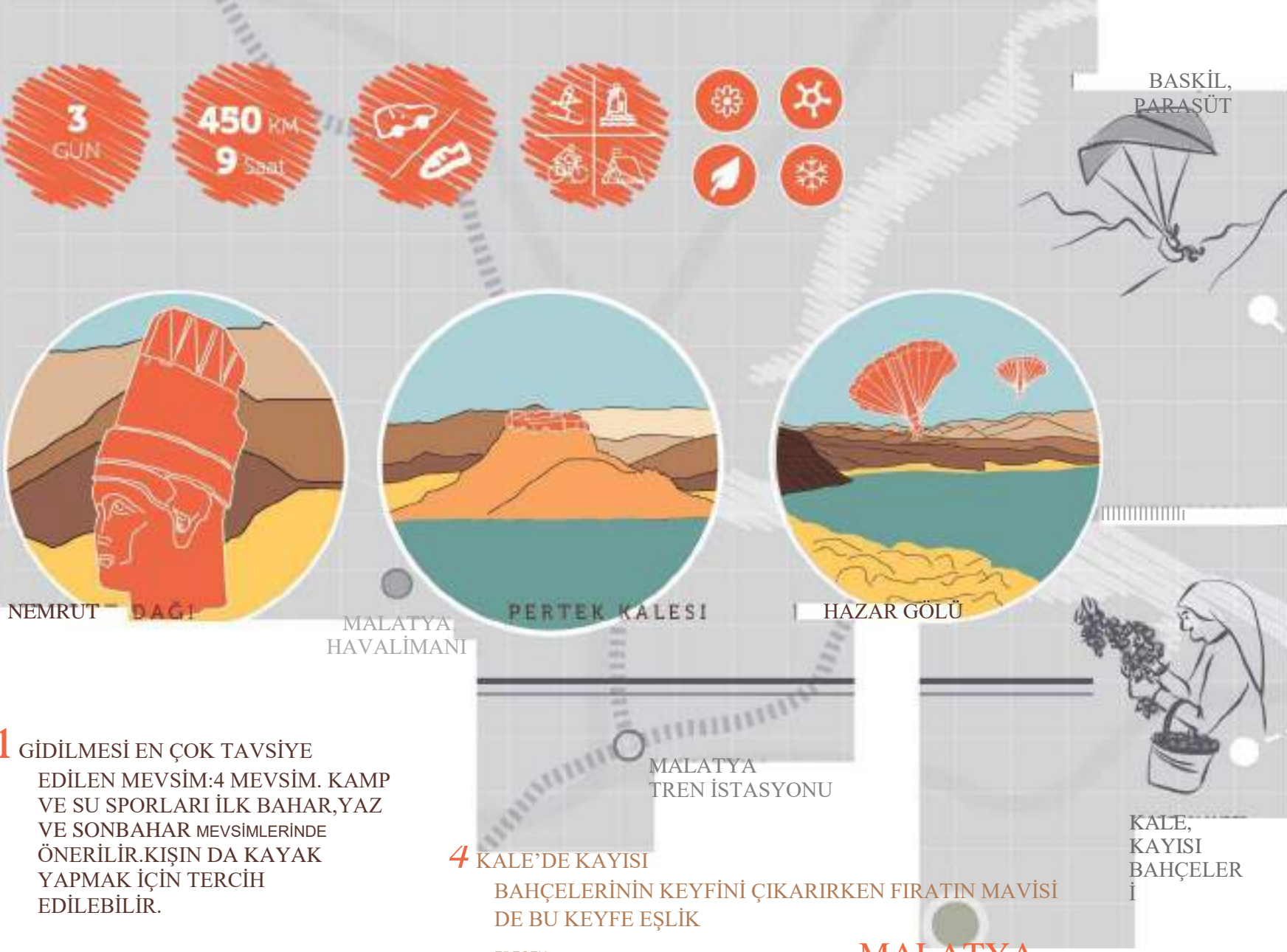

KONSEPT ROTALAR

ROTA

DOĞA ROTASI: NEMRUT-KORLUCA

1 GİDİLMESİ EN ÇOK TAVSİYE EDİLEN MEVSİM:4 MEVSİM. KAMP VE SU SPORLARI İLK BAHAR,YAZ VE SONBAHAR MEVSİMLERİNDE ÖNERİLİR.KIŞIN DA KAYAK YAPMAK İÇİN TERCİH EDİLEBİLİR.

2 BÜYÜLEYİCİ HEYKELLERİ VE KİTABELERİ İLE NEMRUT DAĞI HEM KÜLTÜREL BİR ODAK HEM DE DOĞAL MANZARALARI İLE HARİKA BİR YÜRÜYÜŞ ROTASI SUNAR.

3 GERGERİN KANYONLARKEN ^IJARDINDAN HAYDAR AN DERESİ DOĞA YÜRÜYÜŞÜ ^4kSEVERLER İÇİN İDEAL!
BATIK ŞEHİR SİVRİCE

4 KALE'DE KAYISI BAHÇELERİNİN KEYFİNİ ÇIKARIRKEN FIRATIN MAVİSİ DE BU KEYFE EŞLİK

EDECEK_

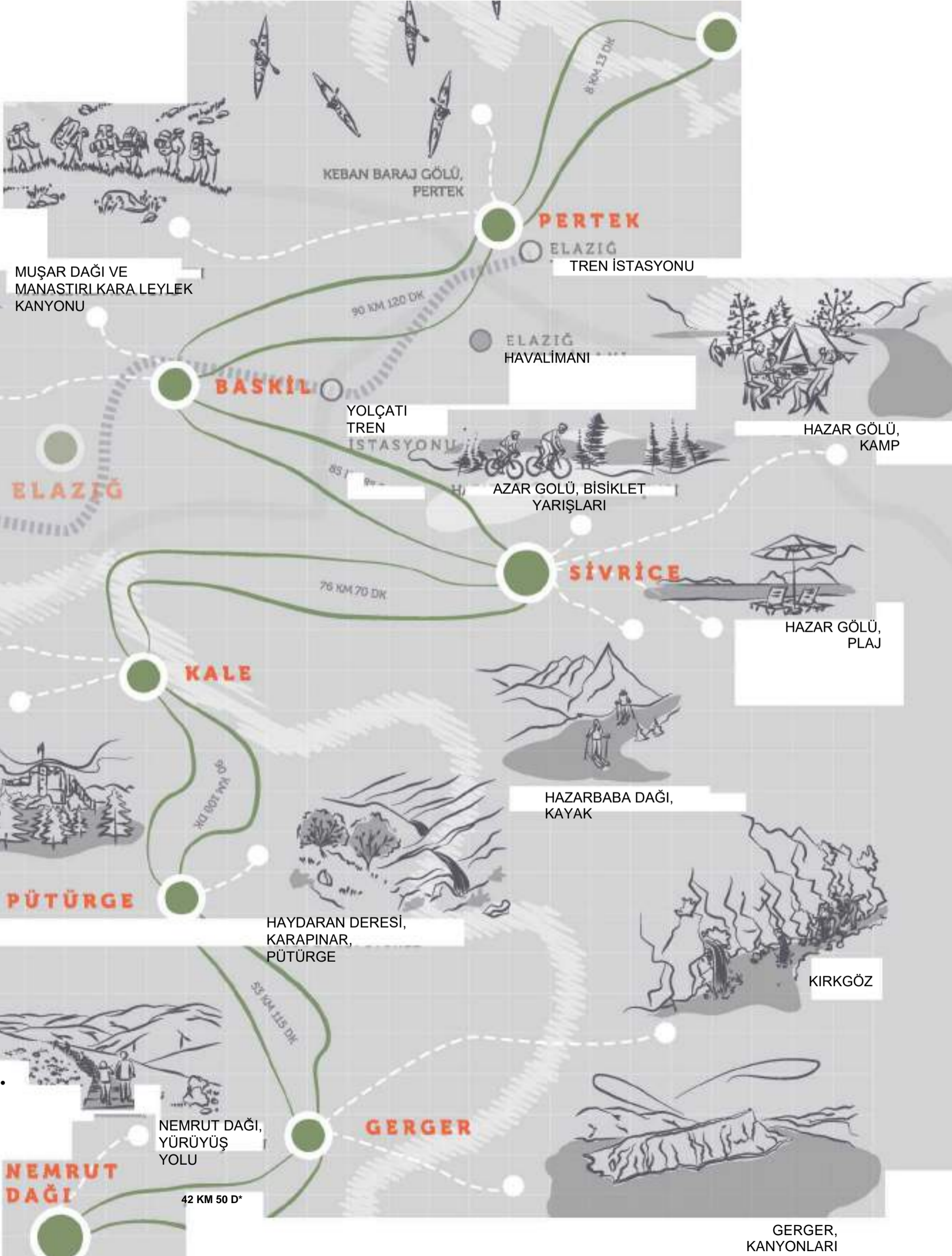
ZİYARETİNDEN SONRA HAZAR GÖLÜ'NDE BİSİKLET YARIŞLARINA KATILINABİLİR, KAMP YAPMAK,GÖLE GİRMEK VE PARAŞÜT İÇİN DE DOĞRU TERCİH.

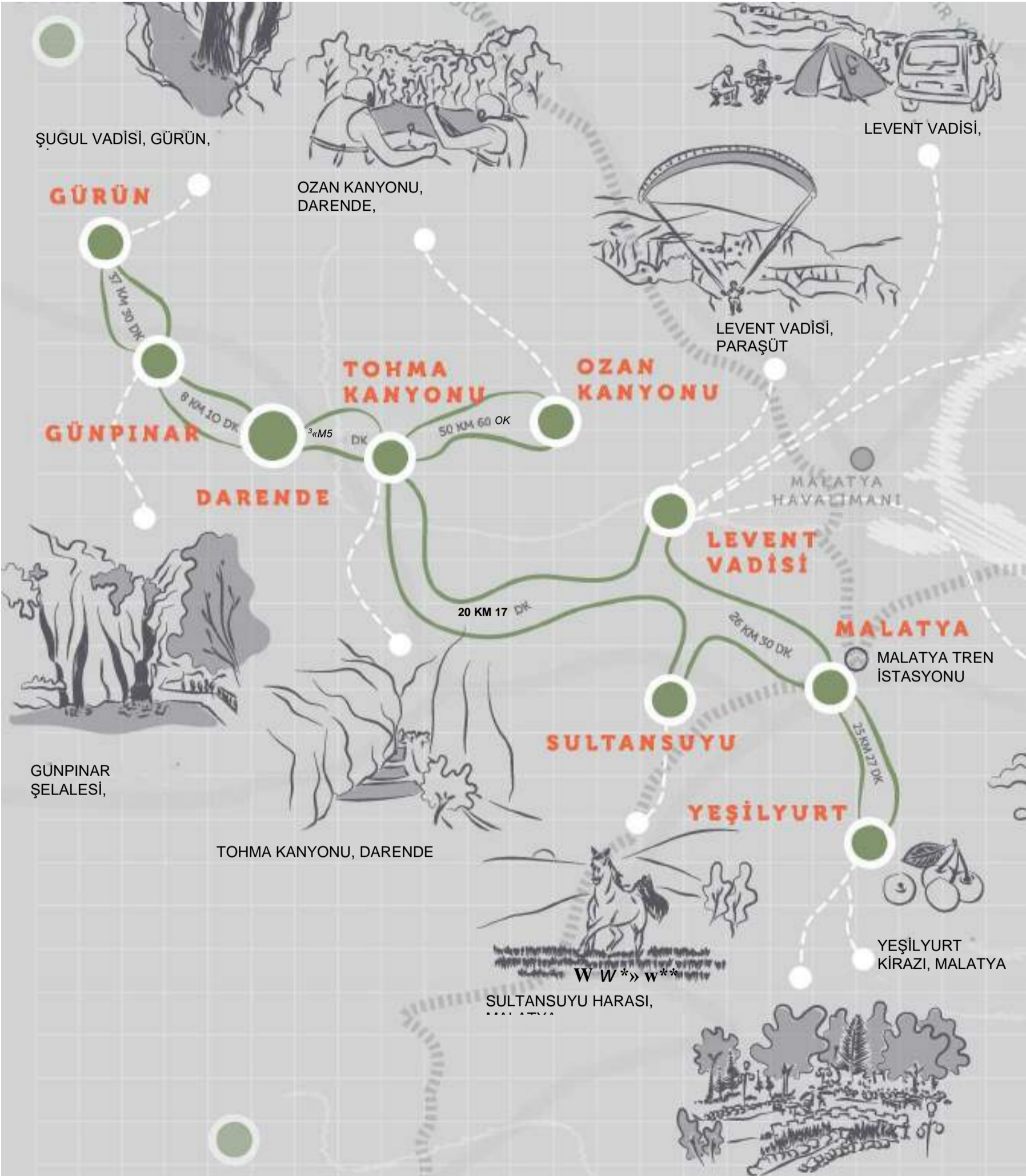
PERTEK DE MUAZZAM DOĞASI İLE KAMP, DOĞA YÜRÜYÜŞÜ VE KANO KULLANIMI İÇİN HARİKA BİR SEÇİM OLABİLİR. PERTEK KALESİ VE SAĞMAN KÜLLİYESİ, SİNGEÇ ÇAYI KESİNLİKLE GÖRÜLMELİ.

MALATYA

ADİYAMAN

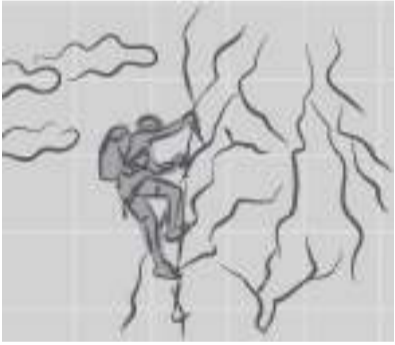
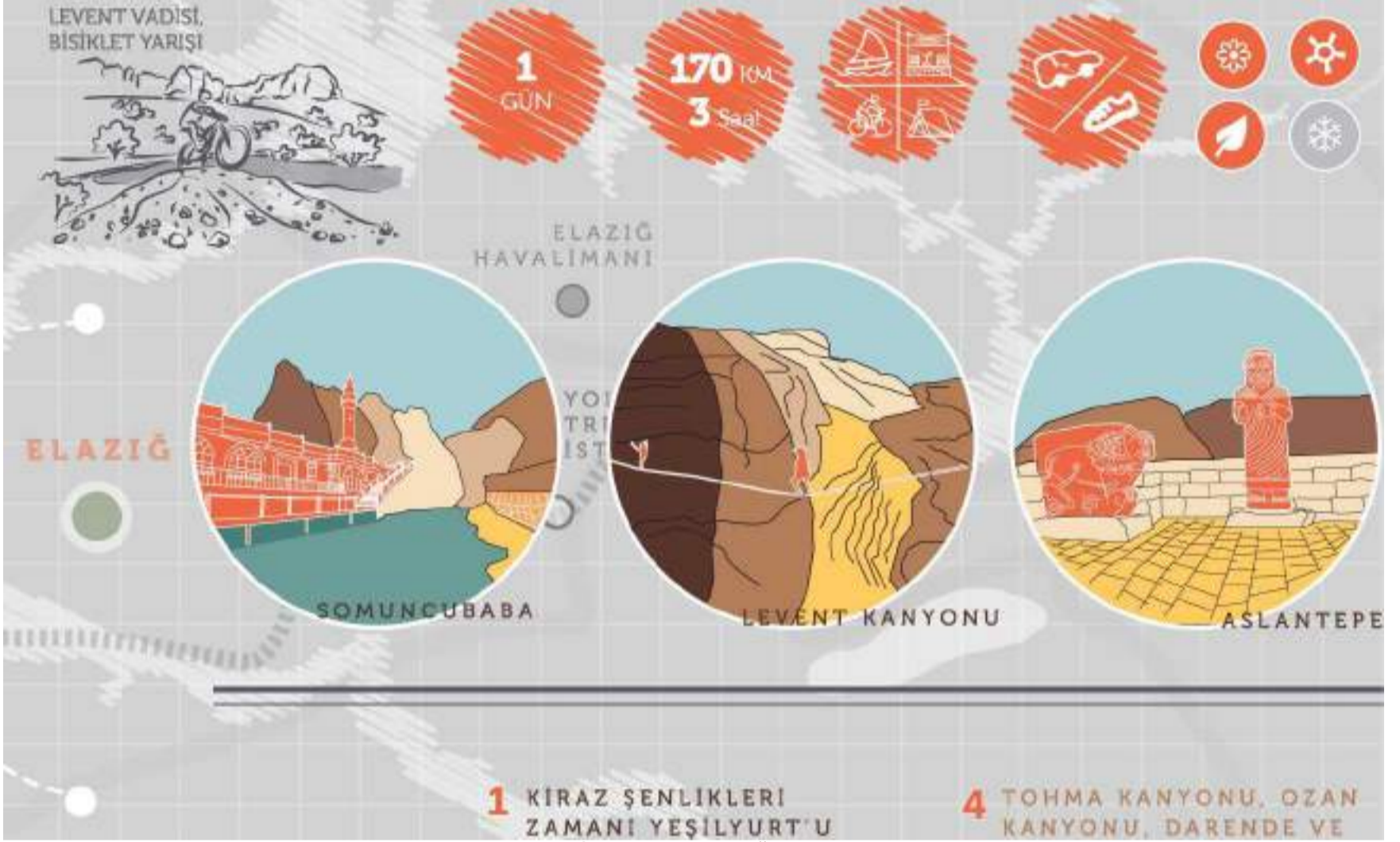

TUNCELİ

ROTA

DOĞA ROTASI: NEMRUT-KORLUCA

LEVENT
KAYÂ TIRMANIŞI

LEVENT VADİSİNDE PARAŞÜT KEYFİ, KAMP, BİSİKLET YARIŞLARI DOĞA SPORLARI İÇİN İYİ BİRER TERCİH OLABİLİR.

GÜNPINAR ŞELALESİNDE DOĞAL GÜZELLİKLERİN KEYFİNİ ÇIKARARAK YÜRÜYÜŞ YAPILABİLİR.

ANTİK DÖNEMDE BİRÇOK MEDENİYETE EV SAHİPLİĞİ YAPMIŞ GÜRÜN'DE İSE ŞUĞUL VADİSİ DOĞASI İLE AYRI BİR KEYİF SUNABİLİR.

ROTA X

DOĞA ROTASI: TOHMA KANYONU- SARIÇİÇEK YAYLASI

2 GÜN **300 KM** **5 Saat**

OÇETİNKAYA TREN İSTASYONU

KARANLIK KANYON **SOMUNCUBABA**

AYVALI KANYONU, DARENDE, MALATYA **GİRMANA KANYONU**

AYVALI KANYONU **TOHMA KANYONU**

30 KM 35 Dk 70 KM 70 Dk

EN İYİ MEVSİM: YAZ

£ DARENDE'NİN MUAZZAM DOĞASINDA DİNLENİLE- BİLİR TOHMA KANYONU' NUN SERİN SULARINDA RAFTİNG KEYFİ YAPILABİLİR.

AYVALI KANYONU VE GİRMANA KANYONU FARKLI KANYONLARI KEŞFETMEK İÇİN İDEAL

4 TEMMUZUN SON HAFTASI ARGUVAN TÜRKÜ

FESTİVALİ HARİKA BİR KÜLTÜREL DURAK OLABİLİR. BİR ARGUVAN'IN DİĞER KÜLTÜREL ZENGİNLİĞİ İSE TUNÇ ÇAĞI VE HİTİT DÖNEMİ KALINTILARI

5 DOĞA YÜRÜYÜŞLERİ, YABAN HAYATI GÖZLEMİ VE BALIKÇILIK İÇİN KAYAARASI KANYONU TERCİH EDİLEBİLİR.

g KARANLIK KANYON VE SARIÇİÇEK YAYLASI İSE RAFTİNG VE KAMP SEVENLER İÇİN İYİ BİR TERCİH OLABİLİR.

TOHMA KANYONU, DARENDE

TOHMA KANYONU, DARENDE

SARI ÇİÇEK
YAYLASI

KARANLIK KANYON

ARAPGİR, KAYAARASI
KANYONU, TAŞ KÖPRÜ

SARI ÇİÇEK YAYLASI

KAYAARASI KANYONU

ARAPGİR, KAYAARASI
KANYONU, ÜMİT BEY

ARGUVAN

56 KM 50 DK

GIRMAN KANYONU,
HEKİMHAN, MALATYA

ARAPGİR,
KAYAARASI
KANYONU
YÜRÜYÜŞÜ

ELAZIĞ TREN
İSTASYONU

ELAZIĞ

YOLÇATI TREN
İSTASYONU

MALATYA TREN
İSTASYONU

TOHMA KANYONU, DARENDE

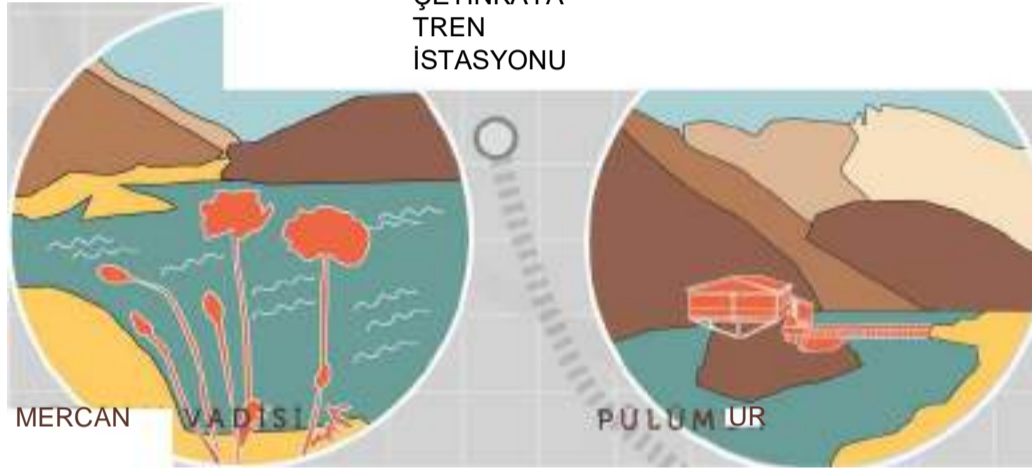
MALATYA

ROTA 4

DOĞA ROTASI: TUNCELİ

MUNZUR GÖZELERİ
OVACIK, TUNCELİ

ÇETİNKAYA
TREN
İSTASYONU

MERCAN

VADİSİ

PULUMÜR

1 VADİLERİ, GÖLLERİ, MUZZAM DOĞASI İLE TUNCELİ İDEAL BİR DOĞA ROTASI YARATIR.

£ KAPLICALARI İLE MEŞHUR MAZGİRT VE MADEN SULARI İLE BİLİNER ROTADA MUTLAKA YER ALMALIDIR. MAZGİRT BAĞIN KAPLICALARI İLE PERTEK TERMAL TESİSLERİ ÖNE ÇIKANLAR ARASINDADIR. PULUMÜR KAMP SEVERLER İÇİN DE TERCİH EDİLECEK BİR YERDİR.

OVACIK KARSTİK YAPILARDAN OLUŞANMUNZUR GÖZELERİ İLE HARİKA BİR DOĞAL GÜZELLİK SUNAR. MESİRE ALANI OLARAK SIK SIK KULLANILIR.

PULUMÜR

4 OVACIK KAYAK SEVERLER TARAFINDAN TERCİH EDİLEBİLECEĞİ GİBİ ZİPLİNE, DOĞA YÜRÜYÜŞÜ, YABAN HAYATI GÖZLEMİ GİBİ BİRÇOK DOĞAL AKTİVİTEYE OLANAK SAĞLAR.

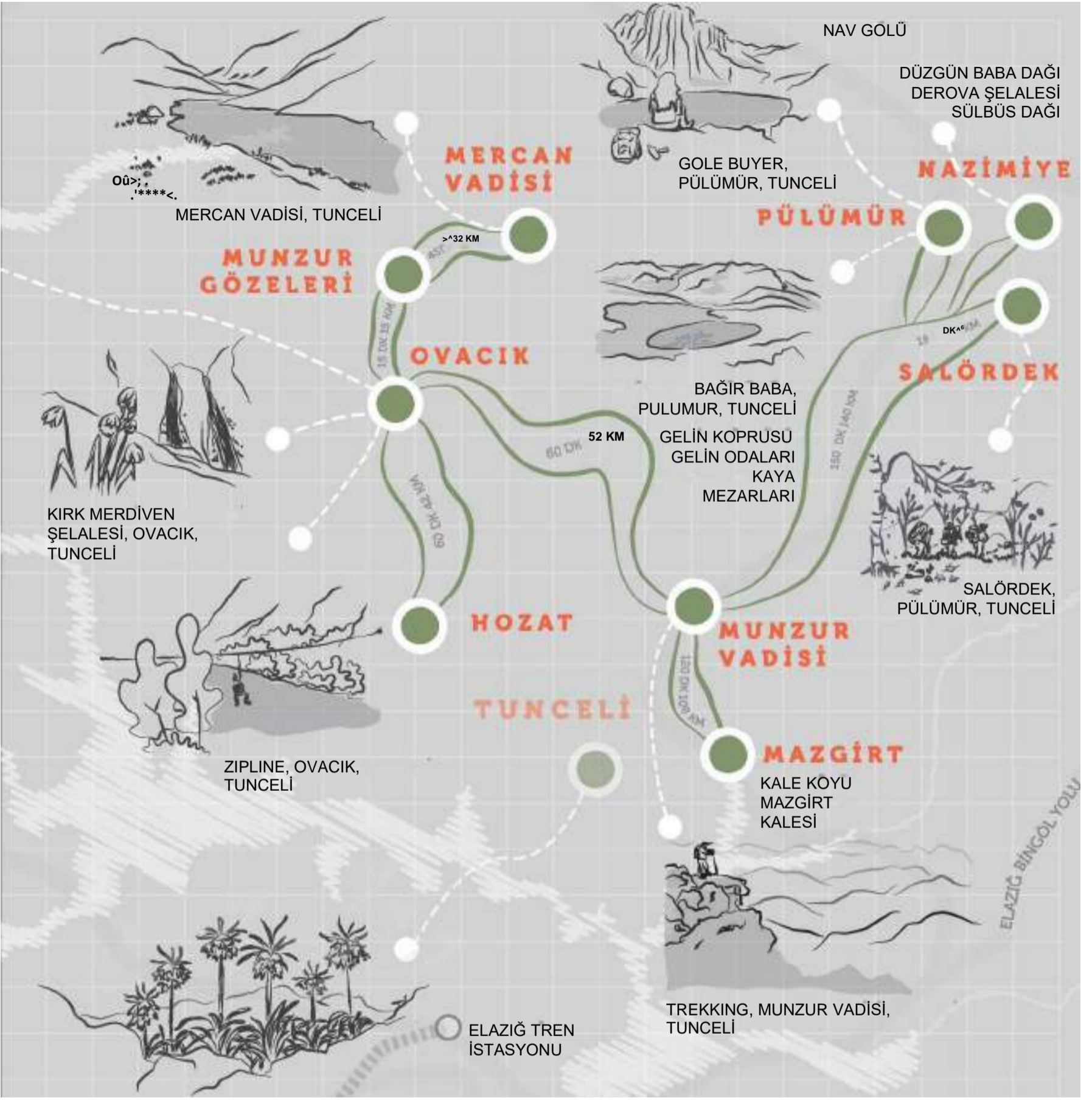
g KESİNLİKLE GÖRÜLMESİ GEREKEN TERS LALE DE BÖLGEYE AİT ÖNEMLİ SEMBOLLERDENDİR VE ÇOĞUNLUKLA YÜKSELTİNİN FAZLA OLDUĞU YERLERDE GÖRÜLÜR.

PULUMÜR'DE GOLE BUYER, NAV GÖLÜ, GELİN KÖPRÜSÜ VE KAYA MEZARLARI GEZİLMELİ. NAZİMİYE'DE DÜZGÜN BABA, DEROVA ŞEHALESİ, SİLBUS DAĞI GÖRÜLMELİ. DOĞA GÜZELİKLERİ ARASINDA MERCAN VADİSİ UNUTULMAMALI.

S
■ MALATYA Q TREN
İSTASYONU

MALATYA

TERS LALE (MAYIS AYI), TUNCELİ

YOLÇATI TREN İSTASYONU

ELAZIĞ

Orda bir köy var, uzakta
O köy bizim köyümüzdür.
Gezmesek de, tozmasak da
O köy bizim köyümüzdür.

Şair: Ahmet Kudsi Tecer
Kemaliye, Apçağa Köyü

ROTA

KÜLTÜR

ROTASI:
DİVRİĞİ-İLİÇ

2
GÜN

200 KM
4 Saat

e.

KEMALİYE
KONAKLARI

KEMALİYE,
KARANLIK KANYON

M

ULU

DİVRİĞİ, CAMİ VE
ŞİFAHANESİ

KEMALİYE, APÇAĞA
KÖYÜ FIRIN

1 UNESCO KÜLTÜR MİRASINDAKİ
DİVRİĞİ ULU CAMİ ARDINDAN
DİVRİĞİ KALESİ VE DİVRİĞİ
KÖPRÜSÜ ROTA İÇİN İYİ BİR
BAŞLANGIÇ OLABİLİR.

3 KEMALİYE'NİN DOĞAL VE KÜLTÜREL
GÜZELLİKLERİ İLE KARANLIK
KANYON DA BU ROTADA MUTLAKA
BİR GÜN AYRILMASI GEREKEN
YERLER.

TUNCELİ **2**

ARAPGİR VE ONAR'DA ORTA ASYA
KÜLTÜRÜNÜ YANSITAN
KABARTMALAR İNCELENEBİLİR.
ARAPGİR KONAKLARI VE
KÖPRÜSÜ'DE ROTANIN
MUTLAKA GÖRÜLMESİ
GEREKENLERİ ARASINDA.

ELAZIĞ

ELAZIĞ
HAVALİMANI

ELAZIĞ
TREN İSTASYONU

ROTA 6

KÜLTÜR ROTASI: ARSLANTEPE-PALU

2
GÜN

275 KM
5 Saat

ŞARA

PALU KOPRUSU

HARPUT KALESİ

ASLANTEPE HÖYÜĞÜ

MALATYA
HAVALİMANI

YOLÇATI TREN
İSTASYONU

1 M.Ö.5000'LERE
UZANAN ASLANTEPE HÖYÜĞÜ VE
KALE ÇOK GENİŞ BİR YELPAZEDE
KÜLTÜREL BİRİKİM

2 MALATYA MERKEZ MÜZE
MERAKLILARI
İÇİN GÜZEL BİR BURADAKİ
TERCİHKEN, DA
ŞİRE PAZARI
MUTLAKA GÖRÜLMESİ
GEREKENLER ARASINDA

3 ŞARAP ÜRETİMİ VE TADIMI İLE ÖNE ÇIKAN
ELAZIĞ'DA HARPUT MUTLAKA
UĞRANILMALI. ARAPBABA VE MANSUR
BABA TÜRBESİ DE BURADAKİ UĞRAK
NOKTALAR.

SUNAR.

ASLANTEPE

MALATYA

KALE

MALATYA

MALATYA
TREN
İSTASY

37KJ 10 KM

MALATYA

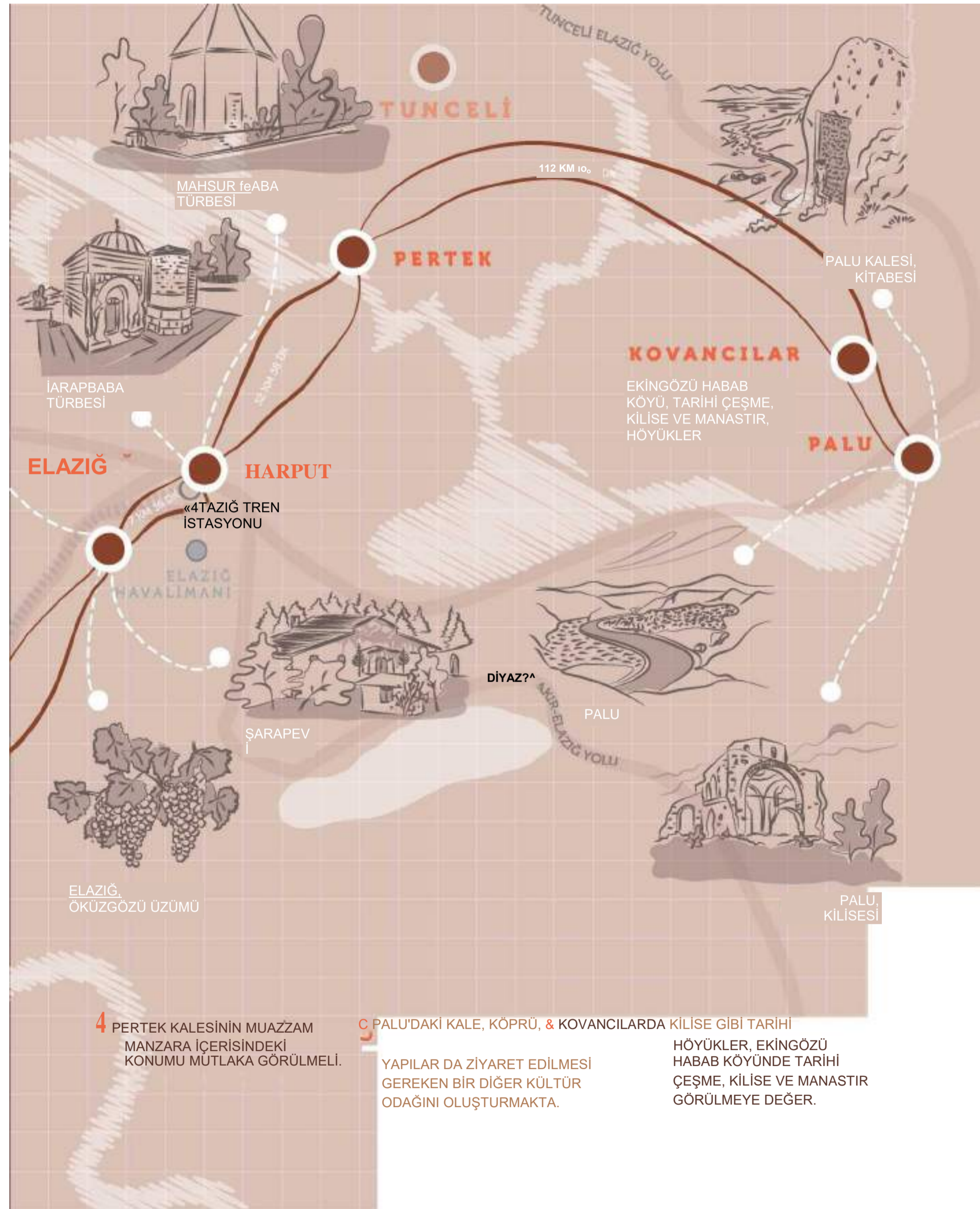
FOTOĞRAF
MAKİNESİ MÜZESİ

RADYO VE
GRAMAFON

ŞİRE

TUNCELİ

MAHSUR feABA
TÜRBESİ

PERTEK

PALU KALESİ,
KİTABESİ

KOVANCILAR

EKİNGÖZÜ HABAB
KÖYÜ, TARİHİ ÇEŞME,
KİLİSE VE MANASTIR,
HÖYÜKLER

PALU

ELAZIĞ

HARPUT

«4TAZIĞ TREN
İSTASYONU

ELAZIĞ
HAVALIMANI

DIYAZ?^

PALU

ŞARAPEV

ELAZIĞ,
ÖKÜZGÖZÜ ÜZÜMÜ

PALU,
KİLİSESİ

4 PERTEK KALESİNİN MUAZZAM
MANZARA İÇERİSİNDEKİ
KONUMU MÜTLAKA GÖRÜLMELİ.

C PALU'DAKİ KALE, KÖPRÜ, & KOVANCILARDA KİLİSE GİBİ TARİHİ
HÖYÜKLER, EKİNGÖZÜ
HABAB KÖYÜNDE TARİHİ
ÇEŞME, KİLİSE VE MANASTIR
GÖRÜLMEMEYE DEĞER.

YAPILAR DA ZİYARET EDİLMESİ
GEREKEN BİR DİĞER KÜLTÜR
ODAĞINI OLUŞTURMAKTA.

V, ÇETINKAYA TREN İSTASYONU

DIVRIĞI ARAPGİR YOLU

ARAPGİR, ESKİŞEHİR VADİSİ MEYDAN KÖPRÜ

ARAPGİR KONAKLARI

ARAPGİR, ESKİŞEHİR VADİSİ TAŞ KÖPRÜ

tes

BALABAN KOYU, MALATYA

MALATYA İMANI

DARENDE

BALABAN KÖYÜ

LEVENT VADİSİ

ARSLANTEPE

68 KM 48 DK

57 KM 53 DK

GUNPINAR ŞELALESİ, DARENDE, MALATYA

MALATYA TREN İSTASYONU

MALATYA, ŞİRE

DIVRIĞI ARAPGİR YOLU

ARAPGİR

TUNCELİ

ROTA 7

KÜLTÜR ROTASI: DARENDE-ARAPGİR

ARAPGİR
ASIM BEY

122 KM 150 DK

2
GÜN

250 KM
4 Saat

ELAZIG

ELAZIG TREN
'STASYONU

ARSLANTEPE HÖYÜĞÜ

SOMUNCU BABA

LEVENT VADİSİ

YO
TRİ
İST?

ELAZIG
LİMANI

BALABAN KÖYÜ'NÜN
TARİHİ EVLERİ ARASINDA
BİR KÜLTÜR
YÜRÜYÜŞÜNÜN ARDINDAN !!! OLABİLİR.

GÜNPINAR ŞEHALESİ'NDE VE
SOMUNCU BABA'DA DOĞANIN
KEYFİ ÇIKARILABİLİR.

4 ARSLANTEPE, TARİHİ
KALINTILARI SEVERLER
İÇİN DOĞRU BİR TERCİH

C ARAPGİR, TARİHİ KONAĞLARI, VE
KÖPRÜLERİ İLE KÜLTÜR ROTASININ
VAZGEÇİLMEZ BİR DURAKIDIR.

2 LEVENT VADİSİ'Nİ MAN-
ZARASINDA BİR KAHVE MOLASI
KESİNLİKLE ÖNERİLİR.

3 ŞİRE PAZARI, MALATYA
MERKEZ'DE ES GEÇİLMEM ESİ
GEREKEN BİR DURAK!

LATYA

MALATYA

NEMRUT DAĞI,
YÜRÜYÜŞ

NEMRUT
DAĞI

CENDERE
KÖPRÜSÜ

KARAKU TUMULUSU

0°44 D*

KARAKUŞ
TUMULUSU

PERRE

ARSEMİA

ADİYAMAN

ADİYAMAN
HAVALİMANI

BESNİ

ADİYAMAN, ESMER KAHVALTISI,
ABUZER KEBABİ

ŞANLIURFA

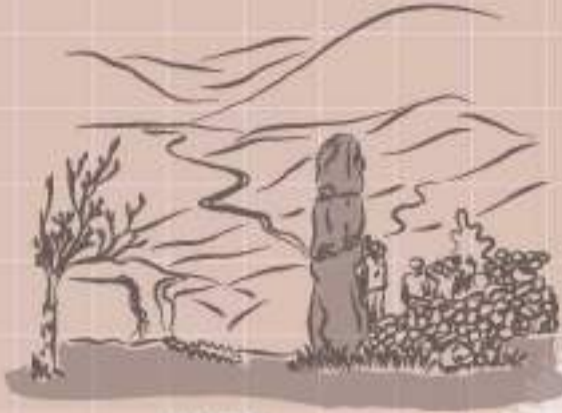
ŞANLIURFA
HAVALİMANI

ADİYAMAN, OTURAKÇILAR PAZARI

ADİYAMAN, ÇARŞI,

ROTA

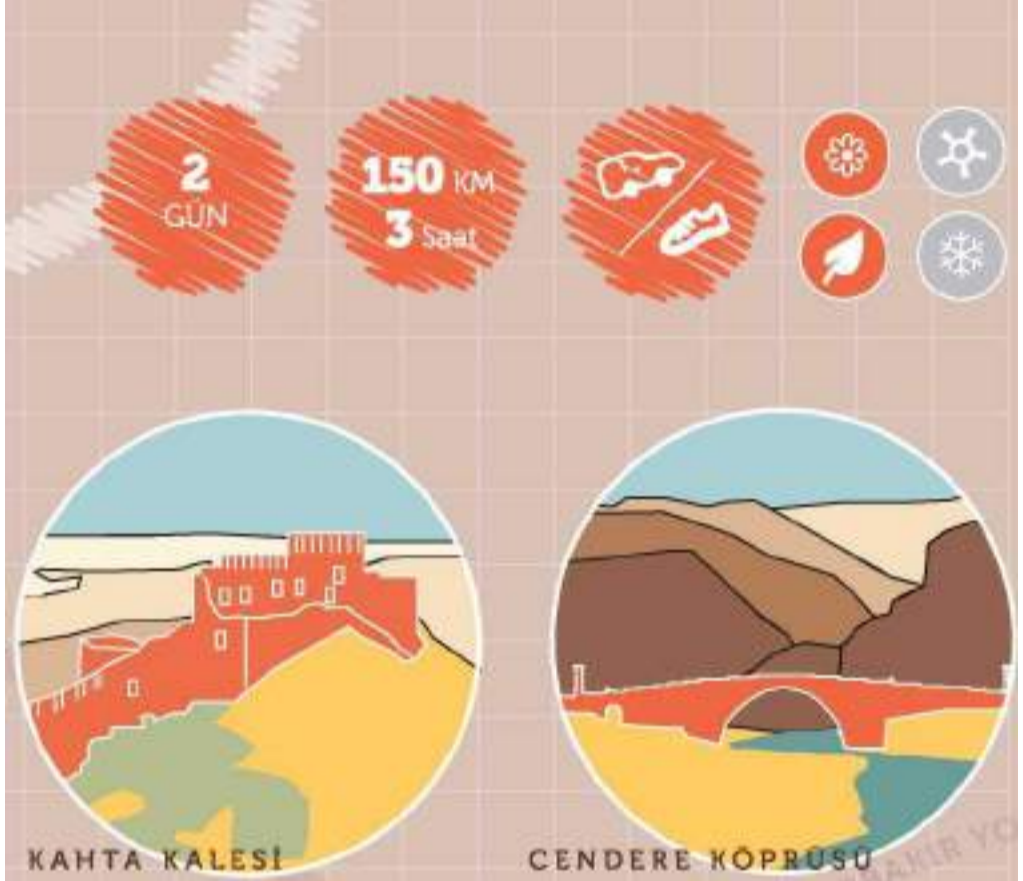
KÜLTÜR ROTASI: BESNİ-NEMRUT

ARSEMIA

ARSEMIA

KAHTA KALESİ

CENDERE KÖPRÜSÜ

1 ROTANIN İLK DURAĞI
BESNİ KALESİ VE BESNİ
ÖREN YERİ M.Ö. 5000Lİ
YILLARA UZANAN BİR YERLEŞMENİN
GÖRÜLMESİ GEREKEN ÖNEMLİ
KALINTILARIDIR.

2 ADIYAMAN MERKEZ'DE
DENEYİMLENMESİ GEREKEN
ŞEYLER:

•ESNAF KAHVALTISI YEMEK İÇİN
ÇARŞIDAKİ MANAVDAN, KASAPTAN
MALZEMEYİ ALIP, FIRINA GİDİP
PIŞİRTTİRMEK •OTURAKÇILAR
ÇARŞISINDA DOLAŞMAK •KALEYİ
GÖRMEK

TARİH İLE BULUŞMA İÇİN DİĞER
DURAK PERRE ANTİK KENTİ
OLABİLİR. ROMA DÖNEMİNE AİT

4

KAYA MEZARLARI ARASINDA
DOLAŞILABİLİR. GİZLİ
UNESCO'NUN KÜLTÜR MİRASI
LİSTESİNDE OLAN NEMRUT DAĞI
ÇEVRESİNDEKİ KOMMA- GENE
UYGARLIĞI KALINTILARI İLE ÖNEMLİ
BİR ODAKTIR. KARAKUŞTÜMÜLÜSÜ
DE KOMMAGENE KRALLIK AİLESİNE
AİT GÖRÜLMESİ GEREKEN ANIT
BİLİR. GÜNDOĞUMU VEYA
MEZARLARDAN BİRİDİR.

5

CENDERE KÖPRÜSÜNÜN
DEVAMINDA KANYONDA YÜRÜYÜŞ
YAPILABİLİR. KÖPRÜ ALTINDA MOLA
VERİLEBİLİR. SU İLE BU-
LUŞULABİLİR.
İÇİN KAHTA MERKEZE İNİLEBİLİR. BU
ROTA ÜZERİNDE KAMP İÇİN UYGUN
BİR NOKTADIR.

6 ARSEMIA'DA ANTİK KENT HAVASI
ALINARAK HERKÜL VE I. ANTİO-
CHUS'UN TOKALAŞTIĞI KABARTMA
GÖRÜLEBİLİR.

MOZAIKLER KEŞFEDİLEBİLİR - **7** ROTANIN EN ÖNEMLİ İR. NOKTASI
NEMRUT OLA-

GÜNBATIMI EN GÜZEL OLDUĞU
ZAMANLARDIR. ZİRVEYE KADAR
YÜRÜYÜŞ ORTALAMA 1 SAAT
SÜRÜYOR. ZİRVE VE MERKEZ ARASI
SICAKLIK FARKLI OLDUĞUNDAN
DOLAYI SICAK TUTACAK GİYSİLER
ÖNERİLİR.

ROTA ÜZERİNDE FIRAT'LA

BULUŞMAK VE DİNLENMEK

ROTA

SU ROTASI: KIYI KEN

ETKİLEŞİMİ

6
GÜN

260 KM
4 Saat

KAHRAMANMARAŞ

RUMKALE

HALFETİ

HARRAN

NARLI
TREN İSTASYONU

1. GÜN ADIYAMAN'DA ESNAF KAHVALTISI İLE BAŞLAYAN İLK GÜN ADIYAMAN ÇARŞININ KEŞFEDİLMESİ İLE DEVAM EDER VE SAMSAT ANTİK KENTİ ZİYARETİ İLE TAMAMLANIR.

2. İKİNCİ GÜN SAMSAT'TAN BAŞLAYARAK BOZOVA VE KASABA'YI ZİYARET EDEREK TEKNE TURU İLE TAMAMLANIR VE URFA'DA KONAKLANIR.

3. GÜN HARRAN GEZİLİR

GAZİANTEP

4. GÜN RUMKALE VE HALFETİ TEKNE İLE GEZİLİR. HALFETİ'DE BATIK KENT KEŞFEDİLİR VE SU ALTI DALIŞI YAPILIR. TEKNE İLE SAVAŞAN MUTLAKA GÖRÜLMELİ.

5. GÜN ZEUGMA VE KARKAMIŞ ANTİK KENTİ GEZİLİR.

6. GAZİANTEP'TE KONAKLANAN 6. GÜN NİZİP'E GİDİLİR

7. SON GÜN GAZİANTEP MERKEZ KEŞFEDİLİR VE TAMAMLANIR.

KASABA

SAVAŞAN

RUMKALE

HALFETİ

ROTA

ZEUGMA KENTİ /

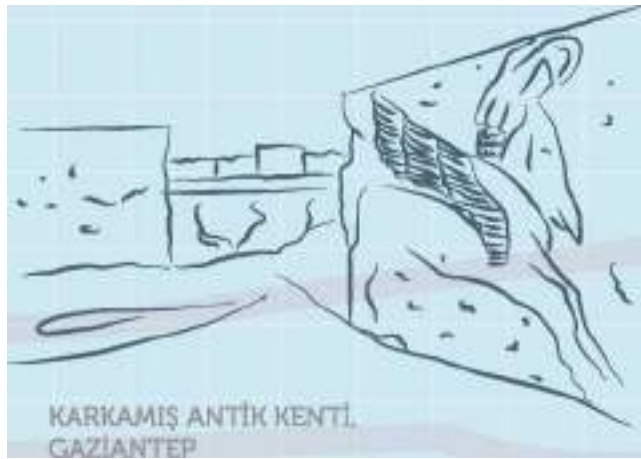
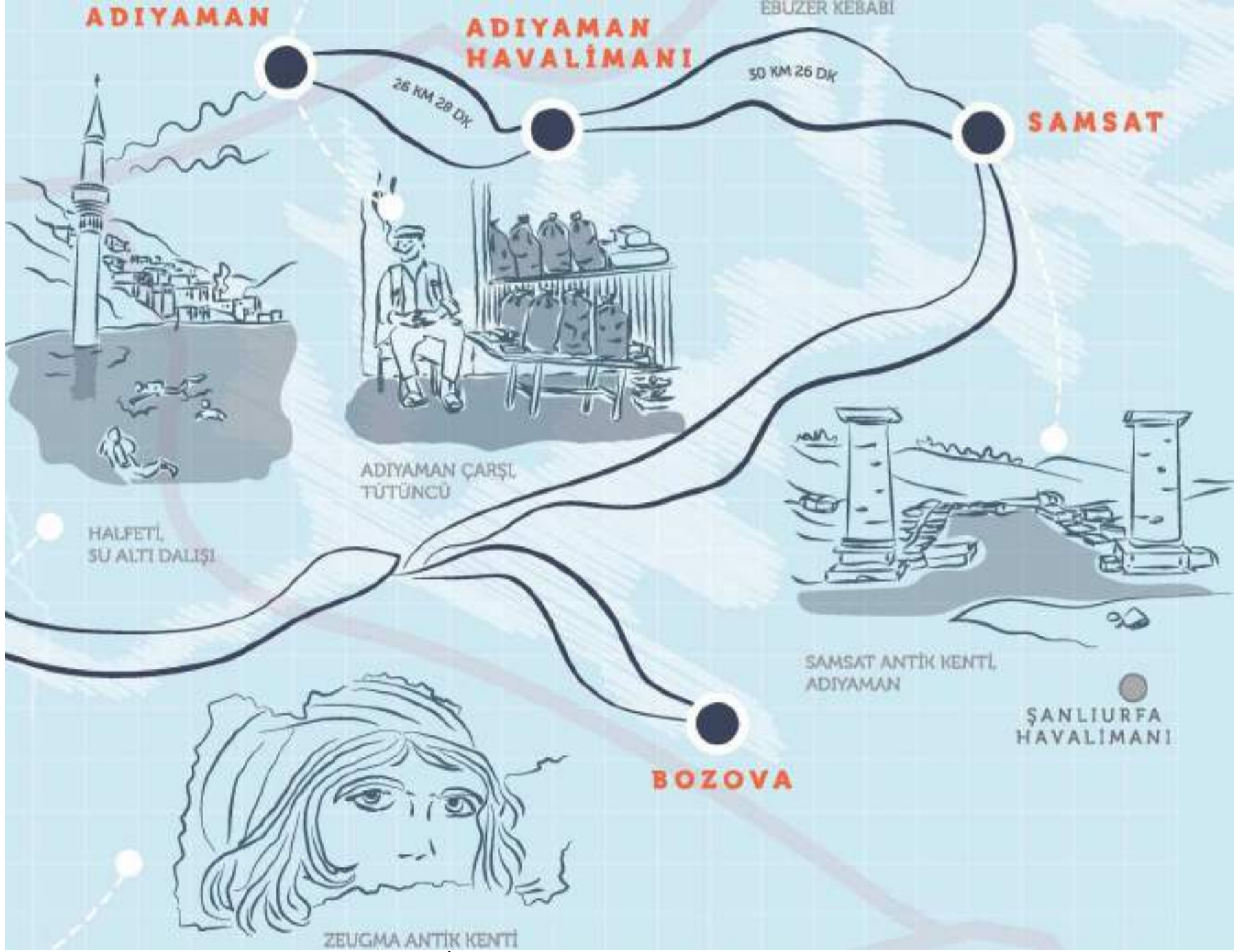
ANTİK BELKIS

NİZİP

KARKAMIŞ

ADIYAMAN ESNAF KAHVALTISI,

ROTAÎL®

SU ROTASI: TEKNEYLE FIRAT

W

W

©

®M

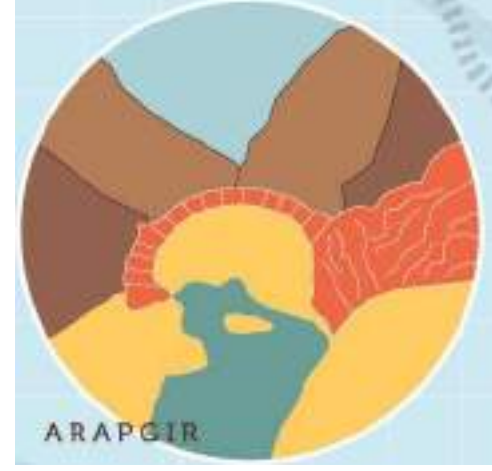
ÇETİNKAYA TREN
İSTASYONU

KARANLIK KANYON

PERTEK KALESİ

ARAPGİR

İLK GÜN MALATYA'YA GELİNİR VE
ŞEHİR TURU İLE GÜN TAMAMLANIR.

TAMAMLANIR VE FERİBOT İLE
ELAZIĞ'A GEÇİLEREK ROTA
TAMAMLANIR.

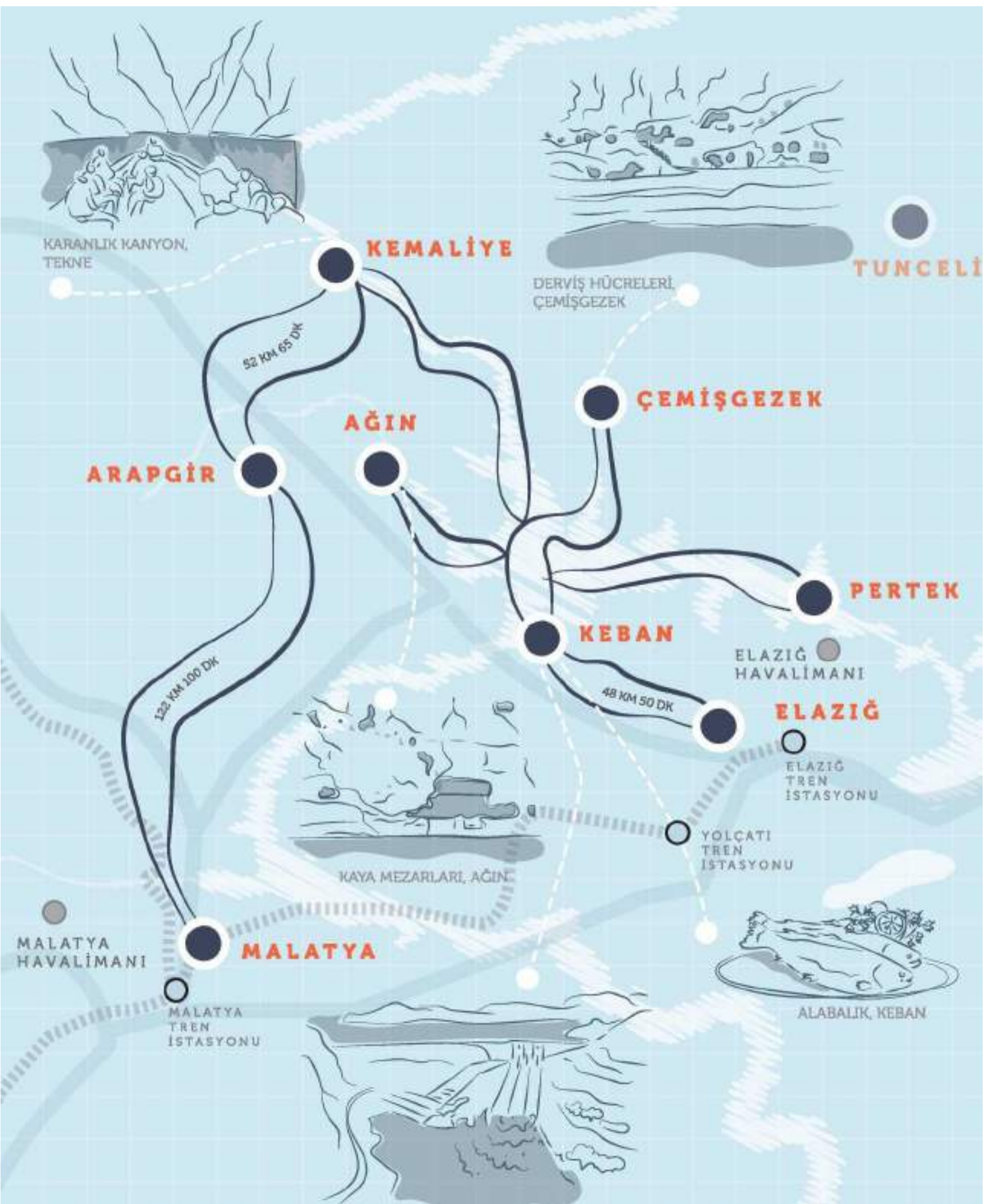
2 İKİNCİ GÜN ARAPGİR'E GİDİLEREK,
ARAPGİR'İN TARİHİ VE DOĞAL
GÜZELLİKLERİ GEZİLİR. GECE
ARAPGİR'DE KONAKLANIR.

ÜÇÜNCÜ GÜN KEMALİYE'DE
BÖLGENİN TARİHİ VE DOĞAL
ALANLARI GEZİLİR.

4 DÖRDÜNCÜ GÜN TEKNE İLE AĞIN'A
GEÇİLİR AĞIN'IN TARİHİ VE
KÜLTÜREL ALANLARI GEZİLİR
TEKNE İLE ÇEMİŞGEZEK'E GEÇİLİR
VE BURADA KONAKLANILIR.

5 BEŞİNCİ GÜN ÇEMİŞGEZEK'İN TARİHİ
VE DOĞAL YERLERİ GEZİLİR VE
PERTEK'E GEÇİLİR.

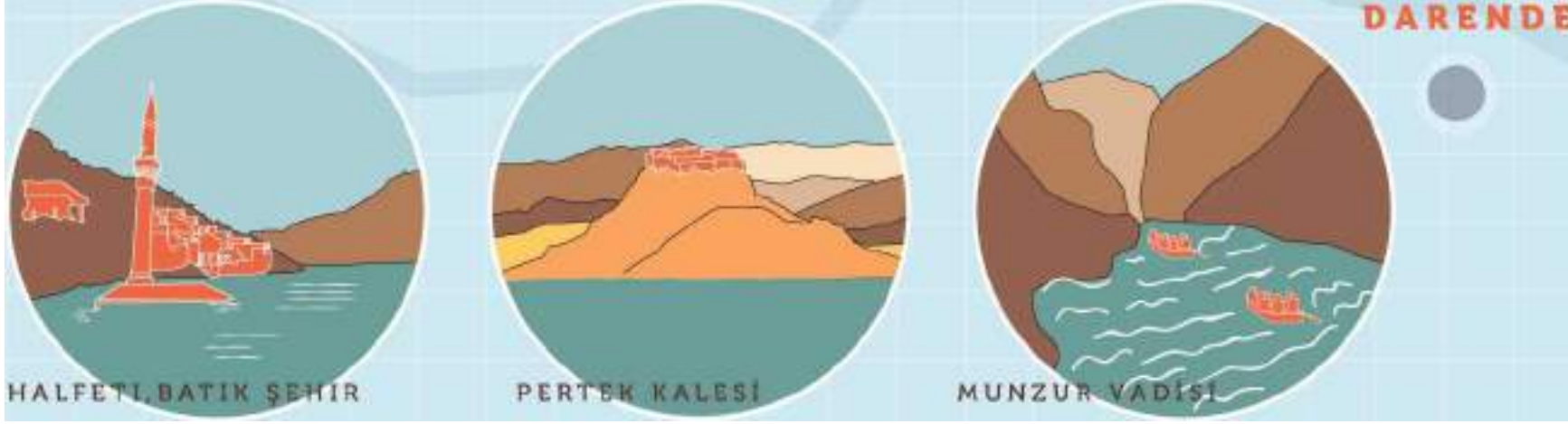
6 ALTINCI GÜN PERTEK'İN TARİHİ
ALANLARI GEZİLİR. ÖĞLE YEM-
EĞİNDE BALIK YENİLEREK GEZİ

ROTA

11

SU ROTASI: SU SPORLARI

İLK GÜN MALATYA'YA GELİNİR VE OTELE YERLEŞİLDİKTEN SONRA ŞEHİR TURU YAPILIR.

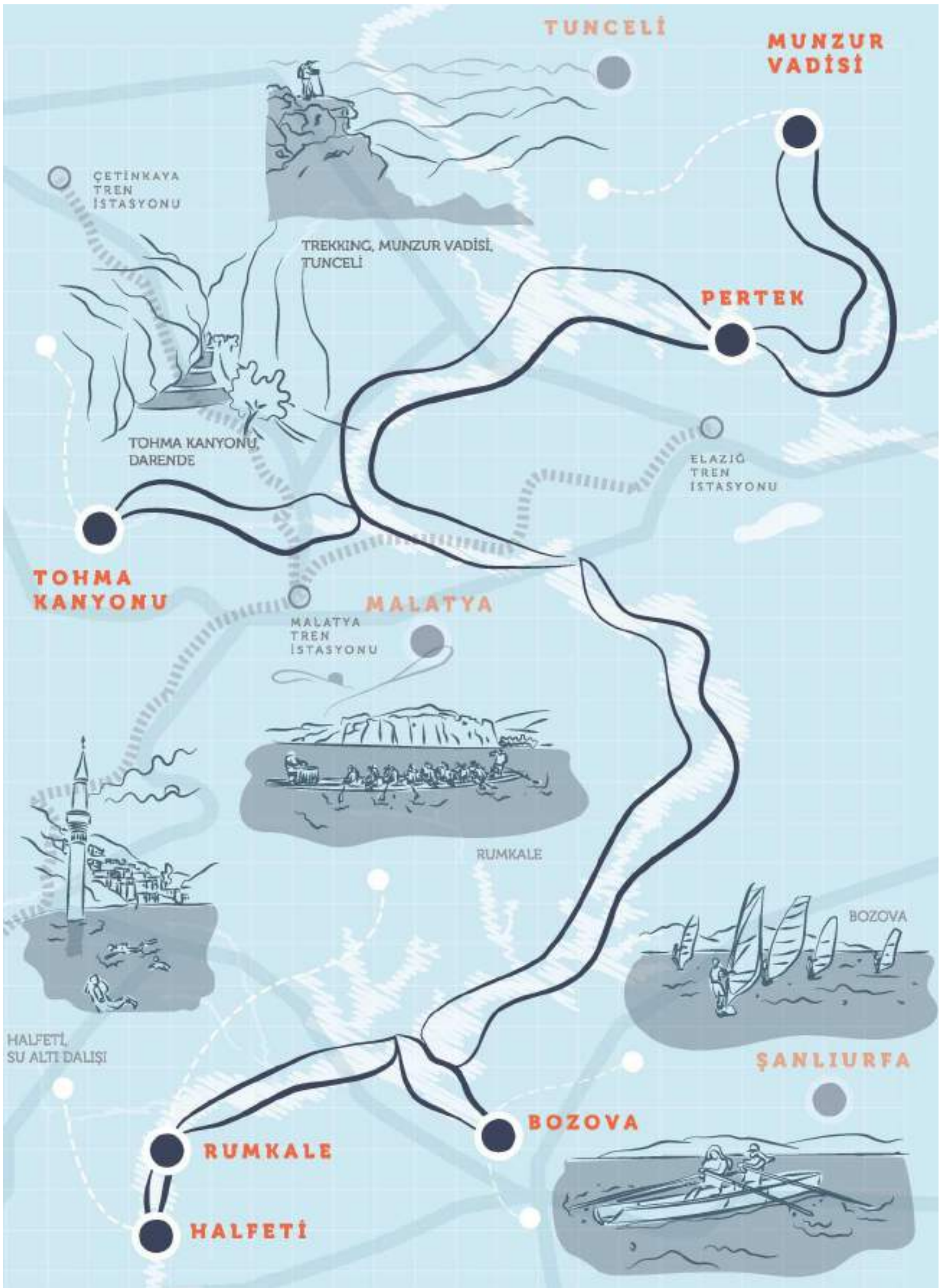
2 İKİNCİ GÜN TOHMA KAN- YONU'NA GİDİLEREK RAFTING YAPILIR. GÜN SONUNDA DARENDE'DE DİNLENDİKTEN SONRA TUNCELİ'YE GEÇİLİR.

3 ÜÇÜNCÜ GÜN MUNZUR VADİSİ'NDE RAFTING YAPILIR VE MUNZUR VADİSİ BOYUNCA GEZİ DÜZENLENİR, PERTEK KALESİ ZİYARET EDİLİR.

4 DÖRDÜNCÜ GÜN ŞANLIURFA'YA GELİNİR. BOZOVA VE RUMKALE'DE TEKNE TURU YAPILIR VE KANO'YA BİNİLİR.

SON GÜN HALFETİ'NİN KÜLTÜREL ZENGİNLİKLERİNİN İÇİNE DOĞRU SU ALTI DALIŞI YAPILARAK ROTA TAMAMLANIR.

ROTASU

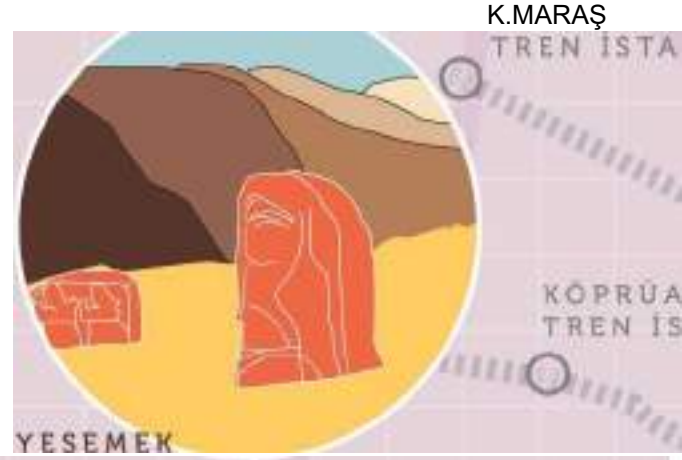
1 HAFTADA 3 ŞEHİR ROTASI: OSMANİYE- GAZİANTEP-KAHRAMANMARAŞ

GAZİANTEP KALESİ

RUMKALE

YESEMEK

K.MARAŞ

OSMANİYE'DE AMANOS DAĞLARI'NDA VE ÇONA KANYONU'NDA YÜRÜYÜŞ GÜZERGAHLARI İLE BAŞLAYAN ROTANIN İLK GÜNÜ NUR DAĞI'NDA SAKÇAGÖZÜ ŞEHALESİ ZİYARETİ İLE TAMAMLANIR.

2 HURŞİTAĞA KONAĞI ZİYARETİ İLE BAŞLAYAN İKİNCİ GÜN GAZİANTEP MERKEZ İLE DEVAM ETTİRİLEBİLİR. YESEMEK AÇIK HAVAMÜZESİ VE GAZİANTEP KALESİ ŞEHRİN MUTLAKA GÖRÜLMESİ GEREKENLERİ. 2 GÜN KONAKLAMALI GAZİANTEP MERKEZ ZİYARETİ ARDINDAN KAHRAMANMARAŞ'A YOL ALINABİLİR.

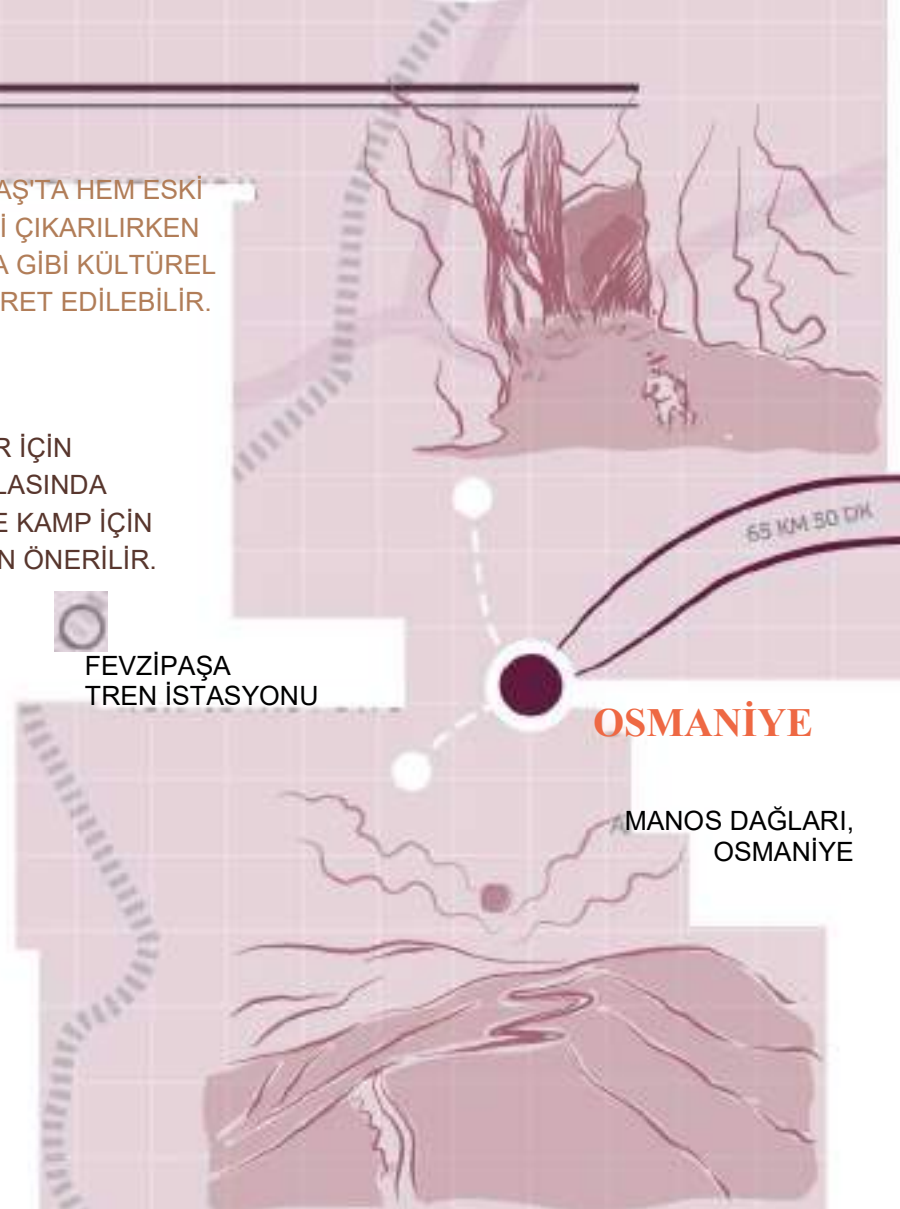
3 KAHRAMANMARAŞ'TA HEM ESKİ YAPILARIN KEYFİ ÇIKARILIRKEN HEM DE ZEUGMA GİBİ KÜLTÜREL BİR HAZİNE ZİYARET EDİLEBİLİR.

DOĞA SEVERLER İÇİN BAŞKONUŞ YAYLASINDA YÜRÜYÜŞLER VE KAMP İÇİN MUTLAKA İKİ GÜN ÖNERİLİR.

FEVZİPAŞA
TREN İSTASYONU

OSMANİYE

AMANOS DAĞLARI,
OSMANİYE

Szi Q
FASYONU

ÇONA KANYONU,
AMANOS DAĞLARI,
OSMANİYE

ROTA^S

ANTAKYA'DAN MALATYA'YA MOZAİK ROTASI

TARİHİN KOKUSUNU İÇİNE ÇEKMEK İSTEYENLER VE GÖRSEL BİR ŞÖLEN DENEYİMLEMELER İSTEYENLER İÇİN İDEAL BİR ROTADIR.

2 ANTİK KENTLER, AÇIK HAVA

MÜZELERİ, EŞSİZ MOZAİK KALINTILARINI GÖZLEMLEMELER İÇİN ANTAKYA'DAN MALATYA'YA HEYECAN VERİCİ BİR ROTA SUNAR.

HER ŞEHİRDE BİRER GÜN KONAKLAYARAK FIRAT'IN ETRAFINDA BİRÇOK FARKLI DÖNEMDE YAŞAMIŞ KÜLTÜRÜN İZLERİ SÜRÜLEBİLİR.

FİLAVİOPOLİS KENT MOZAİKLERİ

ANTİOKHEİA ANTİK KENTİ

ÇETİNKAYA
TREN
VC İSTASYONU

MALATYA
HAVALİMANI

MALATYA al'ın TREN
İSTASYONU

ELAZIĞ TREN
İSTASYONU

ELAZIĞ
HAVALİMANI

YOLÇATI
TREN İSTASYONU

**OTLAYAN KARACA
MOZAİĞİ**

**CAFERHÖYÜK
MOZAİKLERİ**

ADİYAMAN
HAVALİMANI

**PERRE
ANTİK
KENTİ**

PERRE
(PERRIN)

ŞANLIURFA
HAVALİMANI

**HALEPLİBAHÇE
MOZAİK MÜZESİ**

**EDESSA ANTİK
KENTİ**

**ZEUGMA MOZAİK
MÜZESİ**

**OYLUM HÖYÜĞÜ
MOZAİKLERİ**

ŞANLIURFA

ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ,
GAZİANTEP

G. ANTEP
HAVALİMANI

1 < 3.

NARİ* REN \

İSTA^f»WW

GAZİANTEP
TREN
İSTASYONU

**ZEUGMA MOZAİK
MÜZESİ**

**OYLUM HÖYÜĞÜ
MOZAİKLERİ**

ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ,
GAZİANTEP

ROTA 14

ÇELEBİ ROTASI

Malatya mamur ve şen bir beldedir.

Evliya Çelebi.

6
GÜN

675 KM
11 Saat

HARPUT KALESİ

RUMKALE

ZENGİBAR KALESİ

1 ELAZIĞ'DA KONAKLANILAN İLK GÜN ELAZIĞ MERKEZ, HARPUT KALESİ VE PERTEK KALESİ GEZİLİR.

2 2. GÜN MALATYA'YA GEÇİLİR VE MALATYA ULU CAMİ İLE ŞİRE PAZARI ZİYARET EDİLİR. ASPUZU VE BATTALGAZİ'NİN HİKAYESİ ÖĞRENİLİR, TARİHİ EVLER ZİYARET EDİLİR.

3 3.GÜN DARENDE'YE AYRILIR. BURADA DARENDE BAĞI VE ZENGİBAR KALESİ'NE GİDİLİR.

4 4. GÜN ADIYAMAN'A GEÇİLİR VE ESNAF KAHVALTISI EDİLİR. ADIYAMAN'IN ESKİ İSMİ OLAN HİSN-I MANSUR'UN HİKAYESİ ÖĞRENİLİR. BESNİ KALESİ ZİYARET EDİLEREK GÜN TAMAMLANIR.

5 5.GÜN GAZİANTEP'E GEÇİLİR, GAZİANTEP ÇARŞI GEZİLİR VE GAZİANTEP'İN TARİHİ İLE LEZZETLERİNİN KEYFİ ÇIKARILIR.

6 SON GÜN RUM KALE ZİYARET EDİLİR. KÜREK ÇEKEREK FIRAT'IN TADI ÇIKARILABİLİR.

K.MARAŞ
TREN
İSTASYONU

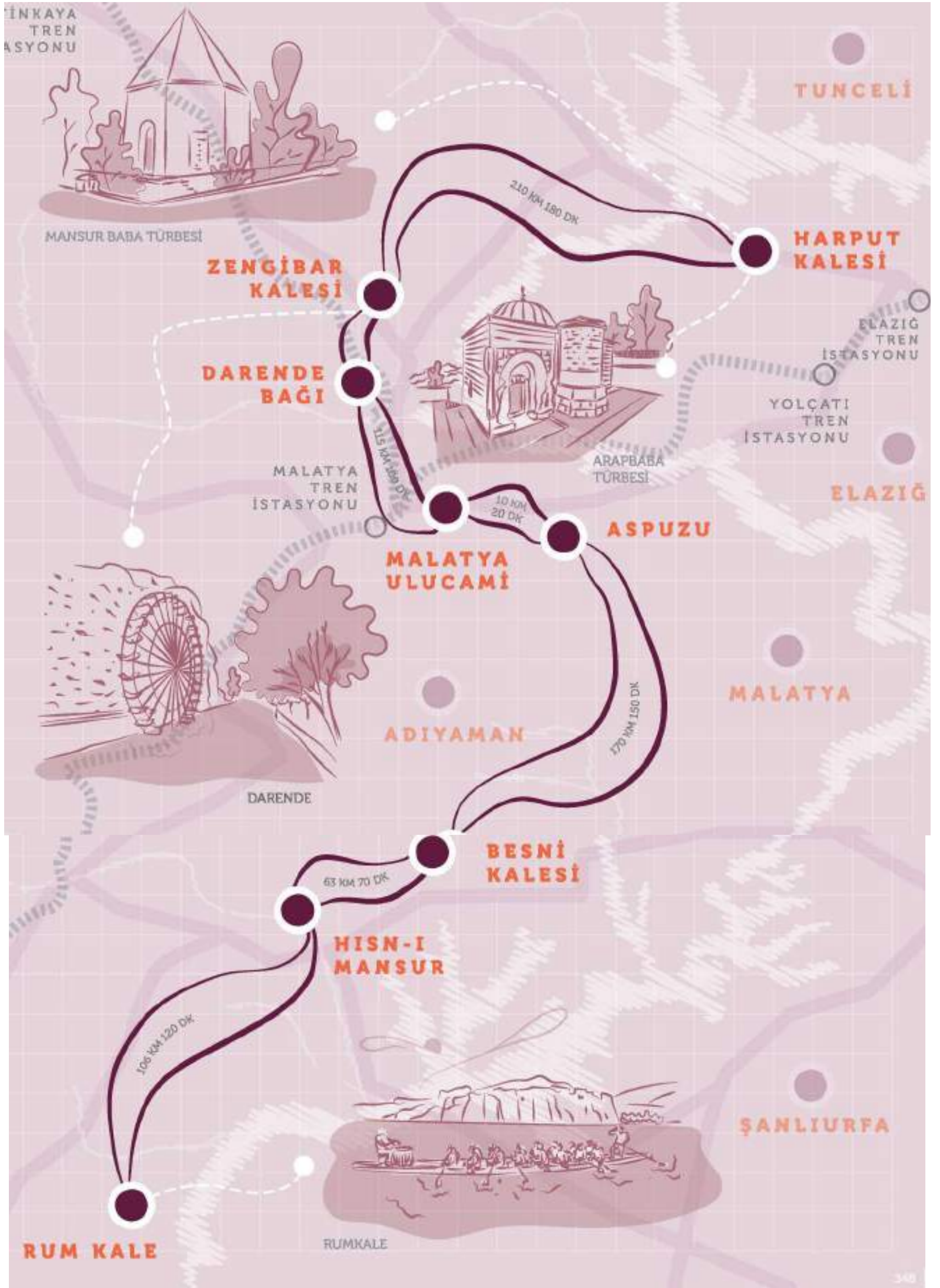

NARLI
TREN
İSTASYONU

KÖPRÜAĞZI
TREN
İSTASYONU

G. ANTEP

ROTAcLL

5

FIRAT LEZZETLERİ ROTASI

Yiyen şişman, yemeyen pişman.

RAVANDA KALESİ

GAZİANTEP KALESİ

GÖBEKLİTEPE

K. MARAS

FIRAT SUNDUĞU TARİHİ VE KÜLTÜREL DEĞERLERİN YANI SIRA HARİKA LEZZETLER DE SUNUYOR. LEZZET DURAKLARINDA YENİLECEKLER ŞU ŞEKİLDE: İLK GÜN ANTAKYA'DA: EKŞİ AŞI, ORUK, KATIKLI EKMEK, TEPŞİ KEBABI, KAYTAZ BÖREĞİ, KÜNEFE...

2. GÜN KİLİS'TE: ETLİ EKMEK, KİLİS TAVA VE KATMER... RAVANDA KALESİ'NDE MANZARA KEYFİ...

3. GÜN GAZİANTEP'TE: BEYRAN, CAĞIRTLAK, KEBAP, KATMER VE BAKLAVA... GAZİANTEP ÇARŞI, ZİNCİRLİ BEDESTEN VE MUTFAK MÜZESİ'NDE LEZZET ROTASININ PARÇALARI. GAZİANTEP KALESİ GÖRÜLMELİ!

4. GÜN URFA'YA GELMEDEN: BİRECİKTE PATLICAN KEBABI VE HAŞHAŞ KEBABI... BİRECİK BARAJ GÖLÜ'NDE TEKNE İLE HALFETİ VE RUMKALE ZİYARETİ ARDINDAN BALIK ZİYAFETİ...

5 VE 6. GÜN URFA'DA: ZEYTİN, İSOT, ÇİĞKÖFTE, KEBAP GÖBEKLİTEPE'Yİ GÖRMEDEN DÖNME!

7. GÜN ADIYAN'DA: TA-VA, HİTAP, PEYNİR, ÇİĞ KÖFTE, PEYNİRLİ HELVA.

8 VE 9. GÜN MALATYA'DA: ° KİRAZ YAPRAĞI SARMASI, ÇAMUR, ÜZÜM, DUT, KAYISI ARAPGİR'DE ASIM BEY KONAĞI'NDA MUTFAK MALZEMELERİ KOLEKSİYONU VE ÇARŞISINDA TANDIR KEBABI İLE KÖHRÜ ÜZÜMÜ...

10. GÜN ELAZIĞ'DA: SIRRIN, EŞKENE, KİRAZ, ORCİK, İÇLİ KÖFTE

SON GÜN TUNCELİ'DE: ZEREFET, GÖME, ŞARAP, KİNKOR MANTARI, IŞGIN

FEVZİ TREN İSTASYONU

OSMANİYE
İSKENDERUN TREN İSTASYONU
ANTAKYA

TOPRAKKALE
TREN İSTASYONU

ÇETINKAYA
TREN
İSTASYONU

TUNCELİ

ŞARAPEVİ,

ELAZIĞ

ELAZIĞ
TREN
İSTASYONU

77 KM 90 DK

90 KM 75 DK

YOLÇATI T.İ.

MALATYA
TREN
İSTASYONU

MALATYA

ŞİRE

ARAPGİR

ASIM BEY

ADİYAMAN

130 KM 120 DK

117 KM 110 DK

YEŞİLYURT
KİRAZI, MALATYA

MALATYA

ADİYAMAN, ESNAF
KAHVALTISI, ABUZER KEBABI

K.MARAŞ TREN
İSTASYONU

ATARLI TREN
İSTASYONU

KÖPRÜA'ZI
TREN
İSTASYONU

150 KM 120 DK

Ş.URFA

TREN
İSTASYONU

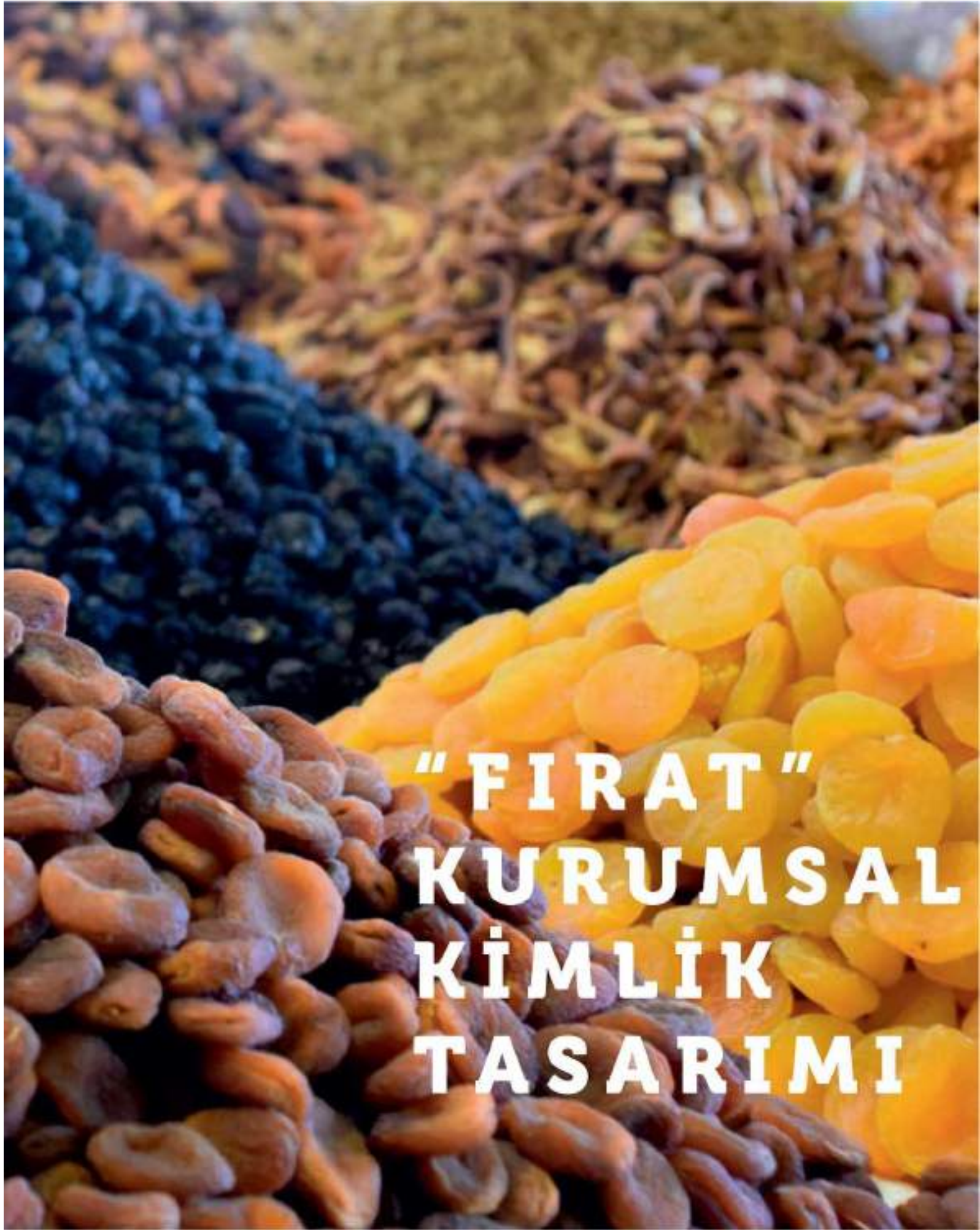
GAZİANTEP

HALFETİ'DE BALIK

KİLİS

RUMKALE

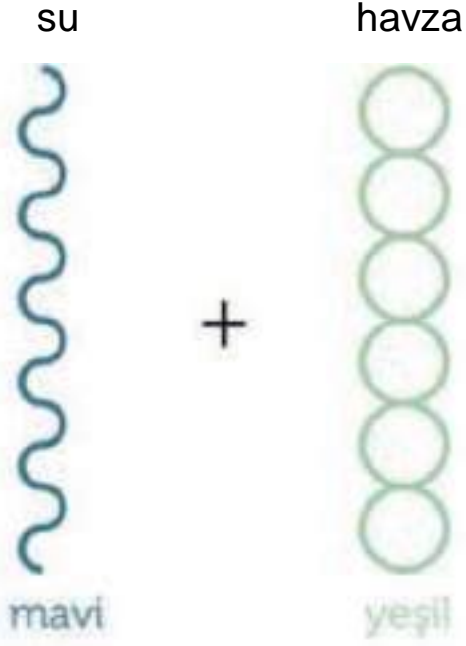

FIRAT

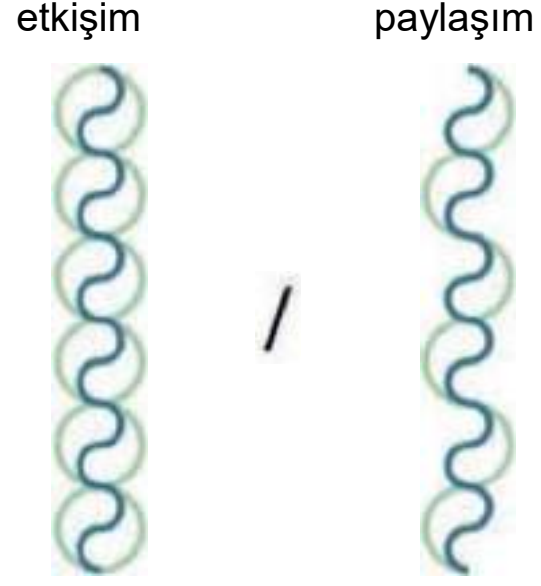
Kurumsal Kimlik Hikayesi

FIRAT

LOGO, oluşum

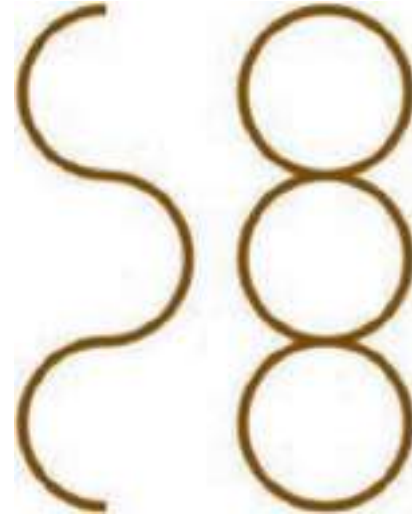
Firat mavi ve yeşil demektir. Su hayat verir, Doğa ise nefes.
Firat, suyla gelen kltrel ve doğal ayrıncalıks bir coğrafyasdır.

Geçmişten gnrre iarb bridrierimin harmanlandığı ve suddı kşfedilmeye
hsr ğgrJfyann rtaneUerirriSrt yarariarubımerRn tek ve n&nb kşL her
alanda. elSdeyrn Çinde Olmak ve olaya çıkan iS-r-AtUn paylaşmak olma h

kent

TırtGti: Hofcat M:vq'tNc-v.myr-O^n:ık^F-hekRjlı.ıkr
ELL-KJ: Ağın. Alaçakaya Ancak, fışkii KerSka^n. Keban Kovgnçfef. Maden Relu Sivrice
Malatya: Akçadağ. Arapgı Arçjvgn, BattalgKi Darende. Doğanştfiir, DbęanyoL Hekm+ea Kale. Kutmcak Ptrge. Y^eten Yeşilyurt
Aefcyaman: Besni. ÇeLkhan. Gergef. Glbaşı. Katı LFL Samsa:. Smok. Tut
şanlıurfa: Akç^rale. &irr?t>: Bdthe, Ceytanpnar, Eyytjiye. Halfeçj. HalArye. Ha^an HCvan. Karakopr. Siverek StfUÇ, Viranşehir
Gaiijırrtefir. Araban, isthiye. Karframşs, Nizip Oğreli. şahrirey. ře^iit>raml Vamjreli.
Kilis: Efoeylı Muwbeyli Paraleli
Kahramamaraş; Afşm. Ançbcrı. Çaðlayancent, Dulkadroğm fkncvu. Elbistan
Osmaniye: Bançe EMijiçı Nasarbey Kaclmı Sumbaş Topraldęe
Hatay Atunz. Antakya. Arsuz. Beton Defne. Drtyol. Erzın. Hassa JskşMfeıun Kkıknan Kumu. Payas, fieyhartı. Samandağ Y^yladağı

FIRAT

LOGO, oluşum

geçmiş

gelecek

Göçmenlerin eseri, getecüçjn çegtare dönüşmeli Göçmısın dıgırlı- ysn nesi DeütentiKKıs hdmvrtnmalı Fcrrnhf ve Normlar uyum sagıamaft GÜÇ ygröKüf. ycüim nvr.vj nerw^1 guem Ftf^tın geleceğının tenruilpn alm'i.

LOGO. siyah

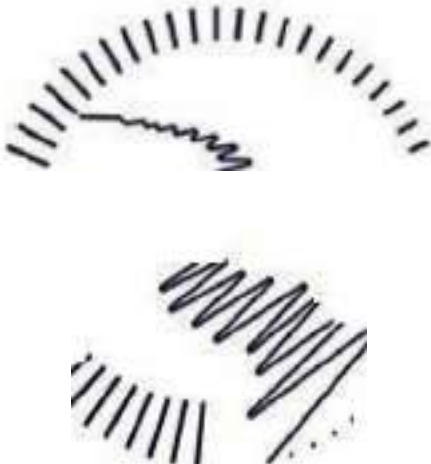
LOGO. beyaz

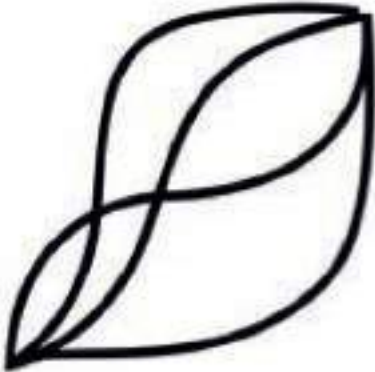
FIRAT

LOGO, alternatifleri

alternatifti

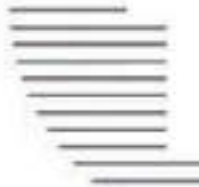
alternatif.02

alternatif.03

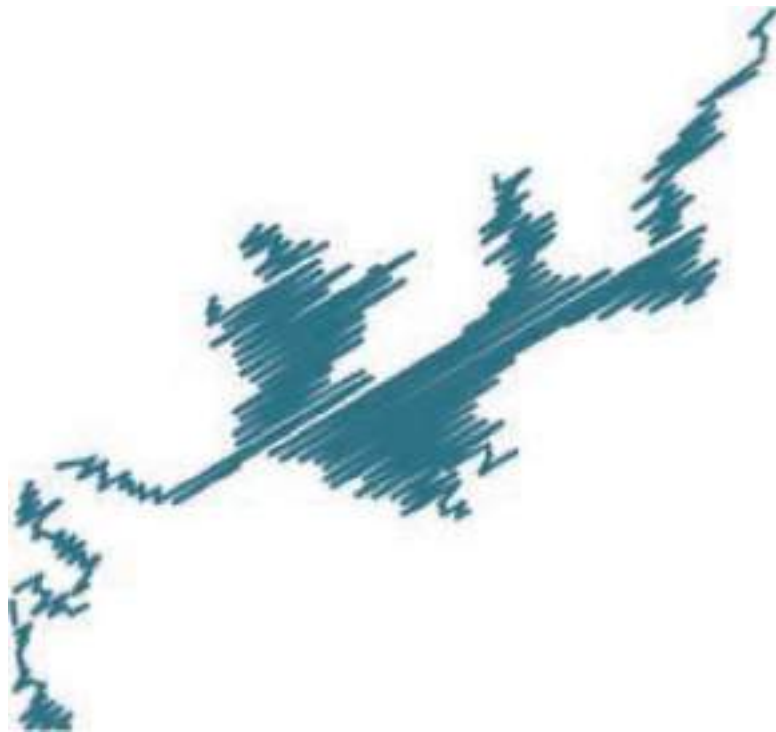

alternatif. 04

Kimlik

Ürünle

ürün 01 : Bardak Altlığı

Kod: 01-1

Kod: 01-2

Ürün 02: Tepsi

Kod: 01-3

Kod: 02-1

ürün 03: Bardak

Kod: 03-1

Kod: 03-2

Kod: 03-3

Kod: 03-4

Kod: 03-5

Ürün 04: Soğuk Su Matarası

Kod: 04-2

Ürün 05: Tabak

Kod: 05-1

Kod: 05-2

Kod: 05-3

Ürün 06: Meyve Sebze Çantası

Kod: 06-1

Kod: 06-2

Ürün 07:

Dağ Zeytini Fidelen

Ürün 08:

Yöresel Şifalı Bitki
Saksısı

Bademli Kayısı Reçeli

Kod: 09-1

Kod: 09-2

Ürün 10: Yöresel Bitki Çayları

Kod: 10-1

Kod: 11-1

Kod: 11-2

Ürün 11: Kutu

Kod: 11-3

Ürün 12:

Kutnu Kumaşı - Aksesuarlar

Kod: 12-1

Kod: 12-2

Kod: 12-3

Kod: 12-4

Kod: 12-5

Ürün 13:

Bitki Kolyeler

Kod: 13-1

Kod: 13-2

Kod: 13-3

Bitkilerinckm K«y*ter

Bilki ÇlirtH#rirt«H Altın
Koly«ter

Ürün 14: Puzzle

m*

4

A

^fc-' ■ -&

*'

Ürün 15: Defter

Kod: 14-1

1 1 Kod: 15-1

Kod: 15-2

*. « sl.-.7/ >

o*

1

Kod: 15-4'

Kod: 15-3

Ürün 16:

Alışveriş Torbası

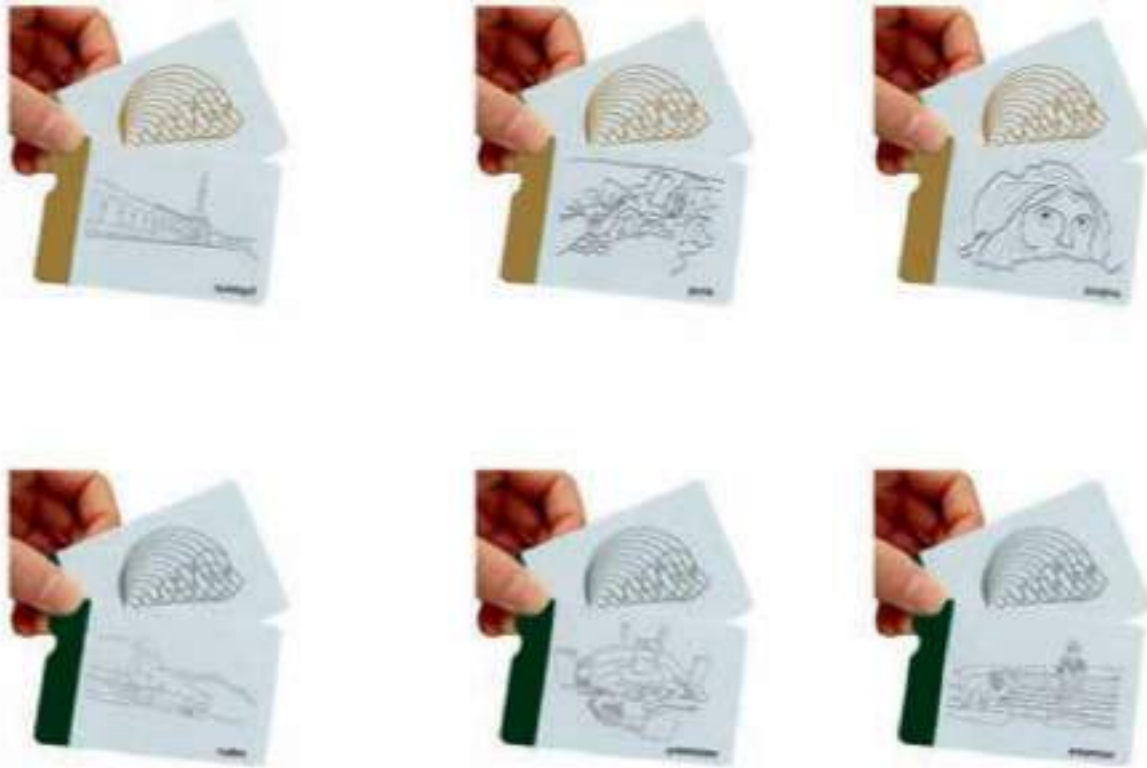

Ürün 17:

Otel Eşyaları

Kod: 17-3

Kod: 17-4

Kod: 17-5

Ürün 18:

Anorak /Mont

Kod: 18-1

Ürün 19:

Çanta

Kod: 19-1

Ürün 18:

Anorak /Mont

Ürün 20:

Tişört

Kod: 20-1

Kod: 20-2

Kod: 20-3

Kod: 20-4

Ürün 21:

Bere / Şapka

Kod: 21-1

Kod: 21-2

Kod: 21-3

Kod: 21-4

Kod: 21-5

Kod: 21-6

SONSÖZ

Fırat Korunmalı, Bölge Kalkınmalı

Fırat havzasının ilkleri, farklılıkları, ayrıcalıkları, doğal ve kültürel çeşitliliği vb. gibi önemli değerleri dikkate alındığında havzanın korunması ve bölgenin kalkınması için bilindik yönetim yaklaşımları yerine katılımcı ve yenilikçi bir yaklaşıma gereksinim olduğu açıktır.

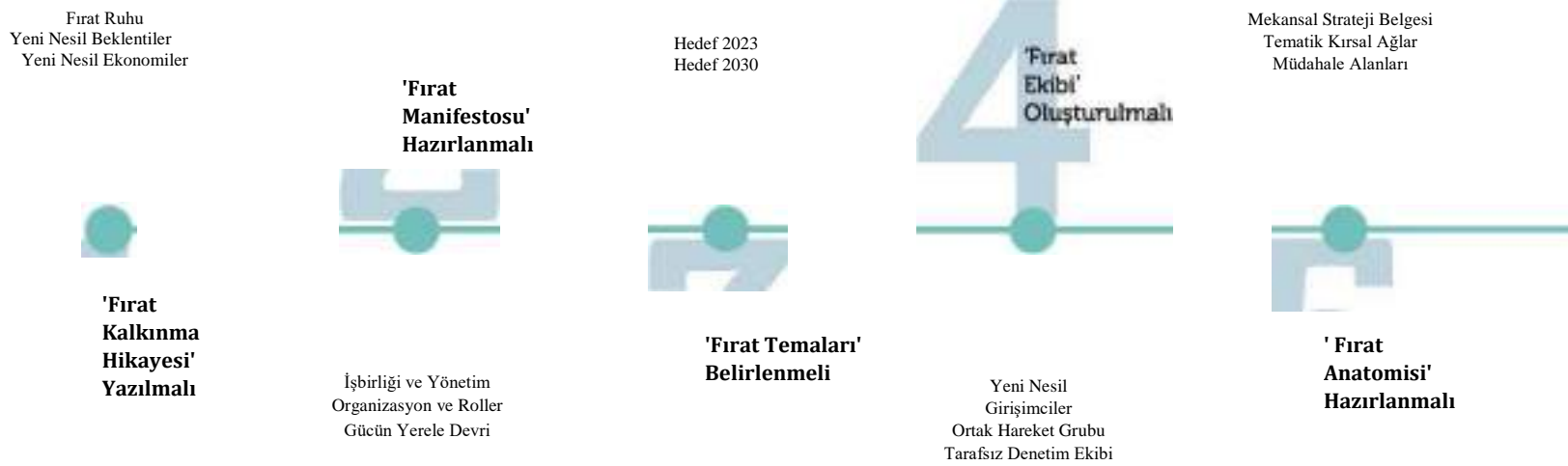
Uluslararası ve ulusal havza deneyimleri incelediğinde, yönetim planlarında koruma ve kalkınma ilişki sistematığının önemini görmekteyiz:

- **Havza kültürü:** Ortak havza kültürü ve kimlikli yerleşmeler.
- **Planlama:** Bütünleşik ve geniş kapsamlı bir planlama yaklaşımı.
- **Yönetim:** Katılımcı ve yenilikçi bir yönetim modeli.
- **Koruma:** Doğal, kültürel ve yaşamsal değerlerin sürdürülmesi.
- **Kalkınma:** Yenilikçi girişimlerle bütünleşme.

Avrupa Birliği, Su Çerçeve Direktifi, su yönetiminde bütünleştirici ilkeler belirlemiş, bunlar arasında üç ilke sağlıklı bir havza yönetimi için uygulanacak eylemler olarak ele alınmıştır:

- Planlamada halkın katılımı
- Ekonomik yaklaşımlar ile bütünleşme
- Su yönetiminin diğer politik alanlar ile bütünleştirilmesi

Uluslararası havza yönetim yaklaşım ve modelleri incelendiğinde alınan en önemli ve öncelikli iki tema koruma ve kalkınma. Koruma ve kalkınma dengesinin iyi kurgulanmadığı söylem ve eylemler artık yetersiz kalmaktadır. Bölgenin ve havzanın doğal ve kültürel ortak değerlerinin yeni nesil ekonomiler ile ortak paylaşımı yeni gündemi oluşturmaktadır.

Yeni yaklaşımın temel vizyonu '**Fırat Korunmalı, Bölge Kalkınmalı**', Fırat'a can veren '**Su**' ise söylem ve eylemlerin ortak paydası olmalıdır.

Bu nedenle, Fırat 2023 çalışmasının temel söylem ve eylemleri su üzerinden kurgulanmıştır:

- Suyun Birleştirici Gücü
- Suyun Yaratma Dinamiği
- Suyla Gelen Yaşamın Mirası
- Suyun Bereketinin Hasatları
- Suyun Sırlarının Gizemi

Bu çalışmadaki, söylem ve eylemler, havza yönetim modeli, tasarım ilkeleri, program ve projeler; Fırat nehrinin, havzadaki kentsel ve kırsal yerleşimlerdeki doğal ve kültürel değerlerin korunması ve yeni ekonomik kalkınma biçimlerinin geliştirilmesi için hazırlanmıştır.

Fırat 2023 çalışması; ortaya koyduğu değerler, tespitler ve çözüm önerileri ile farklı bakış açısı ve farklı sunum tekniği ile bir tartışma, önerileri sürekli ele alma yaklaşımı ile bir açık kaynak olarak hazırlanmıştır.

Her bireyin, kamu ve özel sektör ile sivil toplum örgütlerinin sürekli katkı sağlayacağı bu çalışma, başta Tarihi Kentler Birliği olmak üzere tüm yerel yönetimlerin internet sayfalarında yayınlanarak, katkılar alınmalıdır.

'Fırat Ortak Projeleri Geliştirilmeli

Envanter
Bilgi Sistemi
Bilgi Paylaşımı

' Fırat Proje Kriterleri' Belirlenmeli

İlkeler
Ne Yapmalı, Nasıl Yapmalı?
Örnek Tasarımlar

'Fırat Kurumsal Kimlik' Çalışması Yapılmalı

Ortak Proje, Ortak Bütçe
Fizibilite Çalışması
Finansman Modeli
Kaynak Araştırması

'Fırat Hafızası' Oluşturulmalı

Kapsam
Katma Değer
Kalite
Etki

'Fırat Tasarım Kodları' Hazırlanmalı

İletişim Planı
Etkinlik Tasarımı
Kapasite Geliştirme
Sosyal Medya

